

Het priesterschap van de Heilige Pastoor van Ars

Mgr. francis Trochu

Het priesterschap van de Heilige Pastoor van Ars

Mgr. Francis Trochu

Heruitgave 2022

Uitgeverij JEANNE D'ARC

Brugge, België

Jeannedarcuitgeverij.com

Originele uitgave:

De pastoor van Ars - De heilige Jean-Marie-Beptiste Vianney (1786-1859), Trochu, abbé Francis, Uitgeverij Becelare Torhout, 1931

Deze uitgave werd gedigitaliseerd en bijgewerkt.

D/202214.603/2

Foto cover: beeld van de H. Pastoor van Ars in de Sint-Petrus en -Pauluskerk te Oostende (© Elina Dekee)

Inhoud

Introductie 7

Deel 1: Een greep uit het leven van de H. Pastoor van Ars.. 8

Deel 2: Op de toppen van de heiligheid: getuigenissen 161

Deel 3: Ingevingen en voorzeggingen van de Heilige Pastoor van Ars 220

Deel 4: De wonderen van de H. Pastoor van Ars...259

Deel 5: De grote mystieke gebeurtenissen in het leven van de H. Pastoor van Ars 278

Deel 6: Het laatste jaar van een heilige 305

Deel 7: In de eeuwige glorie 331

Introductie

Jean-Marie-Baptiste Vianney (1786-1859), bekend als de ‘heilige Pastoor van Ars’, werd, na een moeizame opleiding, in 1815 priester gewijd. Aanvankelijk kreeg hij geen toestemming om biecht te horen. Drie jaar later werd hem het onbeduidende dorpje Ars toevertrouwd. Zijn eerste jaren in Ars streed hij sterk voor de bekering van zijn parochie. Ook het kerkgebouw herstelde hij. In 1824 begint hij met zijn ‘Providence’, een kosteloze meisjesschool. Vanaf die tijd ook neemt zijn bekendheid als een heilige biechtvader sterk toe. Ongeveer 35 jaar lang (van 1824 tot 1858) wordt hij niet alleen inwendig, naar ook uiterlijk belaagd door de duivel.

Deel 1: Een greep uit het leven van de H. Pastoor van Ars

Dertig jaar lang stroomden golven van bedevaartgangers onophoudelijk naar het kleine dorpje Ars, naar de oude kerk. De drempels ervan zijn onder de voetstappen van de duizenden bezoekers versleten geraakt en glad geworden als stenen, waarover de zee altijd weer heen en weer schuurt. En nu moet men niet denken dat er gedurende de winter minder pelgrims waren dan in het warme jaargetijde. Van november tot maart bracht de pastoor niet minder dan elf tot twaalf uur per dag in de biechtstoel door. ‘Hij zou nooit uit zijn kerk gaan’, schreef Cathérine Lassagne van hem, ‘omdat hij nauwelijks iedereen kon helpen; en hij had altijd zijn superplie bij zich om te vertrekken, omdat, wanneer hij dit in de sacristie moest ophalen, hij wel verplicht was daar te blijven: zo drongen de pelgrims om hem heen’.

Hoe kwam men in Ars?

Jean Felix des Garets, een broer van de burgemeester van Ars, heeft het zo verteld: ‘De toeloop van pelgrims werd van 1830 tot 1845 telkens groter; in 1845 bereikte het zijn hoogtepunt. In die tijd kon men op drie à vierhonderd bedevaartgangers per dag rekenen. In het station van Perrache (het voornaamste station van Lyon) was er een speciaal loket geopend om plaatskaarten naar Ars af te geven, onder de gunstige voorwaarde dat het biljet acht dagen geldig was. Het was algemeen bekend, dat men

ongeveer zoveel dagen nodig had, voordat men aan de beurt was om van Abbé Vianney een woordje of de absolutie te krijgen’. De ongelovige, die er geen weet van heeft dat ‘de werkelijke geschiedenis van de wereld de geschiedenis van Gods genade in deze wereld is’ (aldus Louis Perroy in ‘De nederige Maagd Maria – Parijs, 1915, p. 78) – deze ongelovige begreep niets van een dergelijke drukte. Maar heel deze massa toestromende bedevaartgangers bestond uit zielen, die op weg waren naar vergiffenis, naar een diepere geloofsbeleving, naar een grotere zelfverloochening. Personen van elke leeftijd en van iedere stand bevonden zich onder de bezoekers: bisschoppen, priesters, kloosterlingen (jezuïeten en maristen in groten getale, franciscanen, kapucijnen, dominicanen enz.), edelen en burgers, onwetenden en geleerden, sommigen gewend de zwaarste problemen te behandelen, anderen enkel gedreven door de eenvoud van hun geloof. Onder deze laatste heb ik hele boerenfamilies zien aankomen op karren, afkomstig van ver verwijderde provincies, vanaf de bergen van Auvergne zelfs, om de dienaar Gods te bezoeken en hun devotiegebeden of godsdienstige verplichtingen in de kerk van Ars te verrichten. Vanaf de naburige landstreken stroomde alles daar samen, te voet, met wagens langs de wegen of met boten over de rivieren. Gedurende het laatste jaar, dat de Heilige leefde, bedroeg het aantal pelgrims tachtigduizend, om alleen nog maar te spreken van degenen die van publieke vervoermiddelen gebruik maakten. Het totaal aantal bedevaartgangers werd geschat op tussen de honderd- en honderdtwintigduizend.

Hoe logeerde men in Ars?

Natuurlijk was Ars zelf niet tegelijkertijd meegegroeid met de roep en de roem van zijn pastoor, zodat een dergelijke menigte genoegen moest nemen met een nogal primitieve wijze van logeren. Er waren wel vijf huizen, die de weidse naam van ‘hotel’ op hun voorgevel droegen; maar konden ze in totaal wel honderd vijftig personen herbergen? Nauwelijks! De rest zocht een onderkomen bij de inwoners, maar daar was geen grote luxe te verwachten! In mei 1854 hoorde de Bisschop van Birmingham (Engeland) vertellen dat penitenten in Ars de hele nacht in een weiland sliepen, met wel meer dan vijftig personen bij elkaar, hetzij om des te vroeger naar de biechtstoel te kunnen gaan, hetzij omdat er voor hen geen plaats meer was in de hotels. Nooit waren de menigten van Ars opgewonden of rumoerig. Men was gekomen om een heilige te zien, om bij hem te biechten, ook wel om gebeden of een belofte te doen ter ere van Sint-Philomena. Stille ingetogenheid, gedragen door hoop en verwachting, lag over dit unieke dorp. Sommigen kwamen dit eenvoudige plaatsje binnen zoals men een kerk binnentreedt. Zodra zij de stenen klokkentoren bemerkten, namen veel pelgrims hun hoed af of maakten een kruisteken. Al was de kerk alleen maar van negen uur 's avonds tot middernacht gesloten, toch was het niet gemakkelijk er direct in te komen. Vreemdelingen bleven in groot aantal rechtop staan wachten op hun beurt, op het oude kerkhof en tot in de straatjes daaromheen. Zij kochten medailles en rozenkransen om deze door de pastoor te laten wijden, of kaarsen om die bij het altaar van Sint-Philomena te laten

branden. Om het wachten wat aangenamer te maken, hielden zij zich bezig met het bekijken van de portretten van de pastoor en spraken met elkaar over hem, zonder hem nog gezien te hebben. De portretten van de pastoor van Ars waren overal uitgestald, in de etalages van de winkels, tegen de muren van het kerkhof en de kisten van verkoopsters die onder de pelgrims rondgingen. Ze waren voorhanden in alle formaten, vanaf het kleine prentje voor het kerkboek tot en met de afbeeldingen van Epinal, waarin met levendige kleuren en enige fantasie verschillende taferelen uit het leven van de heilige waren afgebeeld. De gelijkenis met de goede man was - men begreep dat – niet meer dan bij benadering, omdat Abbé Vianney altijd geweigerd had voor wie dan ook te poseren. Dat speelde verder geen rol: elke bezoeker van Ars wilde een portret van de heilige meenemen als een kostbare herinnering aan zijn bedevaart naar Ars.

Wachten, wachten en nog eens wachten

Hoe lang men ook moest wachten om een plaats in de kerk te krijgen, toch raakten de bezoekers op een enkele uitzondering na, niet ontmoedigd. Zij wensten tot elke prijs de Heilige te horen, en voor het overgrote deel was het voornaamste, zo niet het enige doel vertrouwelijk met hem in de biechtstoel te spreken. Als men dan eenmaal binnen in de kerk was, moest men wederom wachten. Het is goed te weten, dat Abbé Vianney niet meer tijd besteedde aan iedere biecht dan strikt nodig was, dat hij zestien tot achttien uur lang biecht hoorde. Desondanks moesten de meeste pelgrims de laatste tien jaar van zijn leven dertig, vijftig, zelfs tot zestig uur toe wachten, voordat zij deze

‘gelukkige rechtbank’ bereikten. Het is dikwijls gebeurd, dat men armen betaalde om hun plaats te bemachtigen en eerder aan de beurt te zijn. Niet allen konden dat doen en zo bleef men dus in de kerk, die 's zomers heet gestoofd en 's winters ijskoud was. Personen die weg wilden gaan zonder hun plaats te verliezen, maakten een afspraak met hun eveneens wachtende buurmensen of met de ordebewakers. Als de nacht viel dan moest men wel weg, omdat de kerk gesloten werd. Men ging dan over tot nummering, om zijn beurt niet te verliezen, en bleef buiten of in het kerkportaal wachten, gedurende de weinige uren die de pastoor op zijn kamer doorbracht.

In de loop van 1855 was een meisje, Louise Dortan, die later religieuze werd, gekomen om de Pastoor van Ars over haar roeping te raadplegen. Ze moest drie dagen lang wachten. Ten slotte begon ze wanhopig te worden of ze wel ooit in de biechtstoel zou komen; huilend maakte ze zich gereed om maar te vertrekken, toen Abbé Vianney er aankwam en haar zo aansprak: ‘Je bent niet erg geduldig, mijn kind. Je bent pas drie dagen hier en je wilt al weggaan? Je moest maar eens veertien dagen wachten. Ga maar bidden bij de heilige Philomena, dat zij je jouw roeping leert kennen, en dan moet je nog maar eens terugkomen’. Ze volgde deze goede raad op en bevond er zich wel bij.

‘s Morgens, zo tegen negen uur, hield de Heilige enige tijd vrij om priesters en kloosterlingen te ontvangen. Hij deed dat gewoonlijk in een biechtstoel achter het hoofdaltaar. Iemand verklaarde: ‘Men heeft er zelfs een bisschop gezien – de bisschop van het eigen diocees - die juist als alle

anderen zijn beurt afwachtte’. Soms leek het alsof de pastoor met het biechthoren kon stoppen of dat hij eindelijk, al was het maar voor één dag, wat rust kon nemen. IJdele hoop!

In mei 1853 kwamen op een avond drie religieuzen en een mevrouw die pas haar man had verloren, met een rijtuig aan en ze staken vlug het terras vóór de kerk over. Juist kwam abbé Vianney uit de biechtstoel, waar hij zijn laatste penitent de absolutie had gegeven. De kerk liep leeg. De dame in zware rouw vervoegde zich bij de Heilige, die haar aanstonds gaarne te woord stond.

‘Wilt u soms ook nog met de pastoor spreken, terwijl hij eindelijk vrij is?’ vroeg iemand aan de drie religieuzen. - ‘Nee, morgen’, antwoordden zij, ‘want wij moeten nog een verblijfplaats opzoeken’. - ‘O! Morgen!’ werd hun geantwoord: ‘Morgen zou best wel eens heel anders kunnen zijn dan vandaag’.

‘En werkelijk…‘ zo vertelde een van zusters: ‘De volgende morgen kwam er zo’n stroom van pelgrims op gang dat ik meer naar de biechtstoel gedragen werd dan dat ik er zelf heen ging’. Eindelijk kon zij dan de Pastoor spreken. Omdat hij wist dat zij ziek was - zij had een zware longziekte en hoestte als het ware haar longen uit - liet hij haar vóór haar beurt gaan. Ook al toonde Abbé Vianney, eenmaal in de biechtstoel, geen voorkeur tegenover zijn penitenten, toch maakte hij wel uitzonderingen voor zijn eigen parochianen, voor zieke of zwakke personen en voor sommige andere mensen, die niet konden wachten. Hierbij leidde hem de gave van intuïtie, die God hem geschonken

had, op voortreffelijke wijze. Een zeer groot aantal pelgrims vertelde, dat de pastoor hen onder de menigte had opgemerkt en vervolgens geroepen had naar de biechtstoel of naar de sacristie te komen, omdat hij zonder hen overigens te kennen door een inwendige verlichting had gezien, dat deze personen hem noodzakelijkerwijze vlug moesten spreken. En zó groot was de invloed van den Heilige, dat deze bevoorrechting van sommige personen slechts hoogst zelden tot ontevredenheid bij andere wachtenden leidde. Een moeder van zestien kinderen had een plaatsje kunnen vinden ergens midden in de kerk. Plotseling komt de Heilige de biechtstoel uit, wijst met zijn vinger naar deze mevrouw en zegt: ‘U, madame, u hebt haast. Kom maar gauw’.

In 1832 of ‘33 bracht Marguerite Humbert (uit Ecul1y) na vijftien jaar weer eens bezoek aan haar neef Jean Marie Vianney. Hij had zelf aan de meisjes van de Providence gevraagd extra aandacht aan haar te besteden, ‘want zij had gedurende zijn studietijd zo goed voor hem gezorgd’. ‘Voordat ik vertrok’, vertelde Marguerite, ‘ging ik nog eens naar de kerk, en overlegde bij mezelf, of ik bij mijn neef zou gaan biechten of niet. Op hetzelfde moment kwam iemand mij namens hem zeggen, dat hij op me wachtte. Ik was zeer verbaasd, want daar waar ik mij bevond, kon hij mij niet zien. Ik verliet Ars, geheel vervuld van een grote inwendige vreugde.’

De Heilige Geest geleidde hem

‘Eens’, aldus M. Oriol, ‘hoorde de Dienaar Gods biecht in de sacristie. Eensklaps verschijnt hij op de drempel en zich

tot mij wendend, zegt hij: ‘Mijn vriend, laat een dame die helemaal achter in de kerk is, bij mij komen’. Hij wees me aan hoe ik die dame zou kunnen herkennen. Op de aangeduide plaats vond ik die persoon niet. En ik ging het aan Abbé Vianney zeggen. ‘Loop hard’, antwoordde hij, ‘zij bevindt zich vóór dat en dat huis ... ‘ Ik liep erheen en werkelijk, ik haalde die dame in, die uit de kerk was weggegaan, vertwijfeld omdat ze niet langer meer kon wachten.

Zo was er een andere keer een arme vrouw, die - waarschijnlijk door haar verlegenheid - haar beurt twee of drie keer achtereen voorbij had laten gaan, ze was acht al dagen in Ars zonder tot de pastoor te kunnen doordringen. Ten slotte riep de Heilige haar zelf. Nog beter: hij ging haar opzoeken en leidde haar midden door de menigte tot aan de kapel van St.-Jan de Doper. De Dienaar Gods wist bij ervaring, dat de genade bepaalde ogenblikken heeft, maar ook dat bepaalde genadeogenblikken voorbij kunnen gaan, om niet meer terug te keren. Vaak wist hij bij dergelijke gelegenheden de zondige ziel te vangen als een vlieg.

‘En zo was het vogeltje gevangen’

Tegen 1853 ondernam een vrolijk groepje uit Lyon de bedevaart naar Ars. Allen waren goede gelovigen, behalve één, een wat oudere man die alleen maar mee was gegaan om de jeugd een plezier te doen. Ze kwamen ongeveer drie uur ’s middags in het dorp aan. ‘Gaan jullie maar naar de kerk, als jullie dat willen’, zei onze ongelovige, uit het rijtuig stappend, ‘dan zal ik alvast het diner gaan bestellen’.

Hij gaat een eindje verder, staat dan plotseling stil, denkt even na en zegt: ‘Och, waarom ook niet? Ik ga met jullie mee, maar ik zal niet lang blijven’. Heel de groep gaat dan ook de kerk binnen en op dat ogenblik komt Abbé Vianney uit de sacristie, voorbij het priesterkoor. Hij knielt, staat weer op en keert zich om. Met zijn blik zoekt hij iemand in de richting van het wijwatervat en hij maakt een handbeweging als om iemand te roepen. ‘Hij zoekt u’, zegt men tot de ongelovige die ineens versteld staat. ‘Helemaal in de war, ging hij ook’, zo vertelt ons de religieuze aan wie we dit verhaal danken, ‘en wij lachten stilletjes, want we begrepen dat het vogeltje gevangen was ‘. De Pastoor geeft hem een hand en zegt: ‘Het is wel een tijdje geleden dat u te biechten bent geweest?’ – ‘Mijn beste pastoor, ik meen zo ongeveer dertig jaar.’ – ‘Dertig jaar, mijn vriend? Denk eens goed na... Het is drieëndertig jaar geleden! U was toen op die en die plaats.’ - ‘Ja, U hebt gelijk, mijnheer pastoor’. – ‘Kom, dan zullen we nu eens gaan biechten, niet waar.’

Onze oude vriend bekende later dat hij bij deze uitnodiging zo beschaamd stond dat hij niet durfde weigeren, maar hij voegde er ook bij: ‘Aanstonds voelde ik een onbeschrijflijk geluk’. Deze biecht duurde twintig minuten; maar veranderde hem wel grondig.

‘Is hij dan zó verstokt ongelovig?’

Typisch is ook de manier, waarop een andere zondaar gewonnen werd. In 1839 of ’40 kwam een vader, Rochette geheten, met zijn invalide zoon naar de wonderdoener van Ars. Ook zijn vrouw was bij hen; zij biechtte en ging te communie. Vader Rochette zelf had geen andere zorg dan

de genezing van zijn kleine jongen. Hij bracht wel een paar bezoeken aan de kerk, maar kwam niet verder dan het wijwatervat. Hij stond daar, toen de Heilige, van achter het altaar komend waar hij priesters de biecht hoorde, hem begon te roepen. Hij reageerde eerst niet. Zijn vrouw en zoontje bevonden zich toen dicht bij de communiebank. ‘Is hij dan zó verstokt ongelovig?’ vroeg Abbé Vianney aan de moeder. Eindelijk bij de derde waarschuwing besloot de man naar voren te gaan. Hij dacht: ‘De pastoor van Ars zal me tenslotte toch niet opeten!’ En hij ging met de Pastoor mee achter het altaar. Abbé Vianney had geen tijd te verliezen.

‘Nu zijn wij onder vier ogen, vader Rochette’, zei hij, en wijzend naar de biechtstoel: ‘kniel daar maar neer’. ‘O!’ hernam de andere. ‘Ik heb er niet veel zin in.’ – ‘Begin dan maar al vast.’- Niet in staat deze ‘aanval’ op de man af te weerstaan, viel vader Rochette op zijn knieën. ‘Eerwaarde vader’, zei hij hakkelend, ‘het is een tijdje geleden... Tien jaar...’ – ‘Doe er nog maar wat bij’. – ‘Twaalf jaar...’- ‘Nog een beetje meer.’- ‘Sinds het grote jubileum van 1826.’- ‘Juist, nu zijn we er! Al zoekende vindt men.’ En vader Rochette begon te biechten als een kind. De volgende morgen ging hij aan de zijde van zijn vrouw te communie. En hun zoon – zo voegt een geloofwaardig verhaal eraan toe - liet in de kerk van Ars twee krukken achter, die onnodig waren geworden.

Zo was voor veel zielen de weg naar Ars als de weg naar Damascus voor Saulus die veranderde in de Apostel Paulus. En nu moet men niet denken dat de Heilige buiten zijn persoonlijke gebeden en verstervingen buitengewone

middelen gebruikte om de zielen te bekeren. Hij trof ze eerst door zijn vurige preken. En als hij hen dan onder vier ogen in de biechtstoel sprak, dan waren enkele woorden voldoende om de beslissende slag te slaan, die wel pijn deed maar ook genas.

'Je bent verloren!'

'Als de goede God nu niet eens goed was', verzuchtte hij eens, 'maar Hij is zó goed!' Ook: 'Red uw arme ziel!' – 'Wat is het jammer een ziel te verliezen, die Onze Lieve Heer zoveel gekost heeft!' - 'Wat voor kwaad heeft Hij je toch gedaan, dat je Hem aldus behandelt?' Om de grote zondaars te bewegen, wierp Abbé Vianney hun nogal dikwijls bij wijze van vermaning dit woord toe, dat schrikwekkend was uit de mond van een Heilige, die in de toekomst kon lezen: 'Mijn vriend, je bent verloren'. Dat was kort en krachtig. Het is vrij duidelijk dat de heilige voorwaardelijk sprak en bedoelde: 'Als je die gelegenheid niet opgeeft, als je aan deze of gene gewoonte blijft vasthouden, als je niet die bepaalde goede raad opvolgt, dan zul je verloren gaan'. – 'Maar o! Goede God, als het ooit waar zou zijn!'

'Ik, verdoemd! Ik, door God vervloekt! Voor altijd!' Dat herhaalde voortdurend François Bourdin (uit Villebois in de Ain) toen hij uit de biechtstoel kwam. In 1856 had hij wegens een slechte gang van zaken zich nog vrij jong teruggetrokken bij zijn schoonvader in Ambutrix. Daar werd toen een missie gepreekt en ondanks het aandringen van zijn familie had Bourdin geweigerd de preken en geestelijke oefeningen bij te wonen. Toch had hij zijn

geloof nog niet echt verloren. Maar wanhopige gedachten hielden hem van God af. Eindelijk trof hem de genade. ‘Ik wil biechten’, verklaarde hij, ‘maar dan wel bij de grote biechtvader, bij de Pastoor van Ars!’ En zo gebeurde het. Als aanmoediging kreeg hij, na het verhaal van zijn ellende en gebreken, dit ontstellende woord te horen: ‘Mijn beste jongen, je bent verloren!’ Maar deze bedreiging werkte bij hem als een bliksemslag bij heldere hemel, als een overweldigend licht. En, eenmaal bekeerd, zal hij tot zijn dood toe als een vurig christen leven.

Zijn woorden waren kort en krachtig

Over het algemeen verspeelde Abbé Vianney bij de leiding van vrome zielen weinig woorden. Maar dat waren dan ook altijd brandende flitsen, die voor altijd het hart binnendrongen. ‘Houd veel van uw priesters!’ dat was zijn hele toespraak tot Monseigneur Langalerie, zijn bisschop, die geknield voor hem zat. ‘Ik ben nalatig geweest in dit en in dat’, verklaarde hem zijn biechteling Frater Athanase, ‘maar op slot van zaken had ik goede voornemens’. - O, mijn vriend, goede voornemens! De weg naar de hel is ermee geplaveid!’ - Dat was alles! ‘Ik heb tweemaal bij hem gebiecht’, aldus abbé Monnin. ‘Elk van mijn zelfbeschuldigingen ontlokte aan hem deze kreet van geloof, van medelijden en van schrik voor de kleinste gebreken: “Wat is dat jammer!” Zijn woord trof mij vooral door het tedere accent dat hij er in wist te leggen. Dat eenvoudige woord: “Wat is dat jammer!” bracht mij in al zijn kortheid tot het besef van het onrecht dat men zijn ziel aldus aandoet’. Het is de heiligheid van de Pastoor van Ars, die aan zijn woorden hun kracht en uitwerking

verleenden; in de mond van anderen hadden zij allicht nogal banaal kunnen klinken. Maar met welk een toon werden zij door hem uitgesproken!

De Pastoor van Ars weent...

Dan was er bij Abbé Vianney nog iets anders, dat nog zoveel meer onweerstaanbaar was dan zijn woord: dat waren zijn tranen! Het was soms voldoende voor het breken van een koppig hart dat hij wenend naar het kruis wees dat aan de muur hing. Vanuit zijn biechtstoel kon men zuchten horen, die hem zijns ondanks ontsnapten en die de penitent tot berouw of liefde brachten.

Eens bekritiseerden, volgens abbé Dubouis, pastoor van Fareins, zekere geestelijken van een naburig diocees de leiding van de Dienaar Gods. De vrederechter, een oude penitent van Abbé Vianney, was bij dat gesprek aanwezig; ‘Wat ik u kan verzekeren, mijn heren, is dit: de Pastoor van Ars weent en men weent met hem. Dat gebeurt niet overal’.

‘Waarom weent U zo, eerwaarde Vader?’ vroeg aan de heilige een zondaar, die bij hem was neergeknield. ‘Wel mijn vriend, ik ween, omdat jij niet voldoende tranen stort’. In een hoek van de sacristie vereert men nu nog de grove biechtstoel met hoge leuning, waarin de heilige zat om de belijdenis van de mannen aan te horen. Die donkere hoek was getuige van ontroerende taferelen, want het is daar dat de meeste bekeringen werden bewerkt, ‘omdat’, volgens een woord van Mgr. Devie, ‘de goede pastoor een bijzondere gave van God had ontvangen, de genadegave mannen weer op het rechte pad te brengen’.

Om tot de heilige te worden toegelaten stelden de mannen zich op zo dicht mogelijk bij de sacristie, en ook verder in de kerk, waar banken voor hen gereserveerd waren. Zij kwamen niet in zo groot aantal als de vrouwen en ze moesten dus niet zó lang op hun beurt wachten als zij, maar toch moesten ook de mannen lange uren in de kerk doorbrengen. ‘Frater Jérome, de koster’, aldus frater Athanase, ‘heeft er soms wel tweeënzeventig tezelfdertijd geteld, en zelf heb ik mannen gezien die van vijf uur 's morgens tot vijf uur in de namiddag moesten wachten, totdat zij een beurt kregen’.

Het grote wonder van de Pastoor van Ars – zo zegt men - is zijn dag en nacht belegerde biechtstoel. Met evenveel recht zou men ook kunnen zeggen, dat zijn wonder bij uitstek de bekering van de zondaars was. ‘Ik heb talrijke en schitterende bekeringen gezien’, verzekerde abbé Raymond, ‘dat is het mooiste hoofdstuk uit het leven van de Pastoor van Ars.’ ‘O, mijn vriend,’ zei hij me dikwijls, ‘op de laatste oordeelsdag eerst zal men weten hoeveel zielen hier hun geluk hebben gevonden!’ Volgens Jeanne-Marie Chanay was hij tenslotte voor lichaamsgenezingen weinig gevoelig. ‘Het lichaam is zoiets onbelangrijks’, herhaalde hij dikwijls. Maar wat hem een ware vreugde verschafte, was de terugkeer van de zielen tot God. Hoeveel malen had hij gelegenheid zich daarover te verheugen! ‘Ik vroeg hem eens’, verhaalt Prosper des Garets, ‘hoeveel grote zondaars hij bekeerd had gedurende het jaar’. ‘Meer dan zeven honderd’, antwoordde hij mij.

‘De Pastoor van Ars’ – dat heeft abbé Toccanier eens gezegd – ‘had een heel bijzondere voorliefde voor de bekering van

de zondaars. Zijn liefde voor hen was evenredig aan de haat, waarmee hij de zonde verafschuwde. Hij verfoeide het kwaad en sprak er met afkeer en verontwaardiging over, maar voor de schuldigen voelde hij een onmetelijk medelijden, en zijn verzuchtingen over de zielen die verloren gingen, waren hartverscheurend. “Mijn God”, riep hij in zijn kamer uit, “mijn God, hoe is het mogelijk dat Gij zoveel hebt geleden om hen te redden en dat er toch nog zoveel verloren gaan?” En in zijn catechese-onderricht: zei hij: “Wat een bittere droefheid is het te bedenken dat er mensen sterven zonder God te beminnen!” Elke avond bij het gebed kon hij van ontroering nauwelijks bidden: “Mijn God, die de dood van de zondaar niet wil!” – “Ach, die arme zondaars!” - en men moest horen op welk een toon hij die twee woorden uitsprak – “als ik maar in hun plaats kon biechten!”, aldus het verhaal van abbé Toccanier die zo vervolgt:

‘De arme zondaars! Wanneer een van hen zich niet aan de genade wilde overgeven, verdubbelde de heilige zijn gebeden en boetedoeningen. ‘Ik voel mij niet wel’, zei hij heel fijntjes, ‘alleen wanneer ik bid voor de zondaars’. Bij de nadering van grote feesten en vooral van de paastijd legde hij zich een buitengewoon vasten op. Het is wel om zijn ijver voor het heil van zoveel schuldige zielen, dat hij gedurende een lang leven een dodelijk ambt aanvaardde, zonder onderbreking, zonder verandering, zonder verzachting hoe ook; dat hij om twaalf uur ’s nachts of om één uur opstond en eerst laat in de avond de kerk verliet; dat hij zich veroordeelde tot een bijna volledig gemis aan slaap; maar waardoor hij heeft volhard in een

onverwoestbaar geduld, temidden van de meest afmattende beproevingen’. Zo getuigt de burgemeester van Ars, graaf des Garets. Toch mocht de zachtheid, waarmede Abbé Vianney de zondaars ontving, geen zwakheid genoemd worden. Hij gaf hun de absolutie niet dan nadat hij zich van hun oprecht berouw had overtuigd. Zeker tot 1840 was hij rigoureus, zoals men dat toen algemeen in de Franse biechtstoelen was. Hij volgde nog de principeen, die men rond 1815 op het grootseminarie van Lyon onderwees. Maar vanaf 1840 toonde de pastoor zich minder streng, dankzij de gesprekken met abbé Tailhades, een vroom en welwillend priester, dankzij ook de raadgevingen van abbé Camelet, overste van de diocesane missionarissen, die in zijn lange praktijk een grote ervaring had opgedaan, dankzij ook de theologie van de H. Alphonsus van Liguori, zodat het - behalve in buitengewone gevallen - niet meer voorkwam dat hij een penitent zes tot zeven maal liet terugkomen.

Hij keek dwars door de zielen heen…

Toch eiste Abbé Vianney, voordat hij een hardnekkig zondaar de absolutie gaf, voldoende aanwijzingen van een ernstige bekering. Zij die hun zondig leven niet vaarwel wilden zeggen, vonden hem onwrikbaar. Hij legde hun streng de nodige offers op. Zo verplichtte hij een dame uit Parijs, al de slechte boeken te verbranden die zij in haar bibliotheek had, voordat zij de absolutie ontving. Een andere Parisienne, die tijdelijk in het zuiden woonde, kwam te Ars aan op haar terugreis naar de hoofdstad. Een geestelijke, die op de hoogte was van haar ongeregeld leven, had haar deze halte aanbevolen. ‘U zult daar,

madame, iets buitengewoons zien: een dorpspastoor, die reeds een wereldnaam bezit... U zult van deze omweg geen spijt hebben'. Op een vreemde wijze nu ging deze voorzegging in vervulling.

Op een namiddag wandelde deze dame op het kerkplein van Ars, samen met een onbekende, die zij daar toevallig ontmoet had. Abbé Vianney kwam haar tegen, toen hij van een ziekenbezoek terugkeerde. 'U, madame', zei hij tot de Parisienne, 'wilt u mij volgen!' En tot de andere: 'U kunt u terugtrekken, u heeft mijn hulp niet nodig'. Toen hij met die zondares onder vier ogen was, onthulde hij deze Samaritaanse al haar ongeregeldheden. Als door de bliksem getroffen door dergelijke openbaringen, zweeg zij. Maar plotseling: 'Mijnheer pastoor, wilt U mijn biecht horen?'

'Uw biecht', antwoordde de heilige, 'zou onnuttig zijn. Want ik lees in uw ziel en zie daar twee duivels, die haar geketend houden: de duivel van de hoogmoed en die van de onkuisheid. Ik kan u slechts de absolutie geven, als u niet naar Parijs terugkeert en, daar ik uw gesteldheid ken, weet ik dat u er wel heen zult gaan'. En door een profetisch gezicht liet de man Gods haar vervolgens zien, hoe zij zou afdalen tot de uiterste grenzen van het kwaad. 'Maar, mijnheer Pastoor, ik ben niet in staat dergelijke schandelijkheden te bedrijven... Dan ben ik verdoemd!' - 'Dat zeg ik niet, maar het zal van nu af moeilijk voor u zijn uw ziel te redden!' – 'Wat moet er dan met mij gebeuren?' – 'Kom morgenochtend maar terug; dan zal ik het u zeggen' De nacht daarop bad de pastoor zeer lang en legde zich bloedige boetedoeningen op om de ondergang van deze ziel

te verhoeden. De volgende ochtend liet hij deze niet alledaagse penitente vóór haar beurt de biechtstoel ingaan en gaf haar dit antwoord: ‘Welnu, tegen uw zin zult u Parijs verlaten en terugkeren naar het huis, vanwaar u gekomen bent. Daar zult ge, indien ge uw arme ziel wilt redden, deze en dergelijke verstervingen doen’.

Nog zonder biechtabsolutie vertrok deze dame uit Ars. Parijs lokte haar weer een ogenblik en zij zag met ontsteltenis dat voor haar voeten die afgrond van zonde zich weer opende. Walging overviel haar. Zij riep tot God en vluchtte weg... En, verborgen in haar villa aan de Middellandse Zee, besloot zij, ondanks het tegenspartelen van de zondige natuur, die al te lang door steeds bevredigde driften was bedorven, op de goede weg te blijven. En zij herinnerde zich de raad van de Heilige van Ars. Een krachtige inwendige genade stuwde haar voort en hielp haar die raad op te volgen. ‘Op de weg van de versterving’, zei Abbé Vianney, ‘zijn het slechts de eerste stappen, die moeite kosten; heeft men die eenmaal gezet, dan gaat alles verder vanzelf...’ Onze berouwvolle zondares deed daarvan de gelukkige ervaring op.

Kleine penitentie voor de biechteling, de rest deed hij zelf

Had de Pastoor van Ars eenmaal onmiskenbare tekenen van verbetering vastgesteld, dan toonde hij zich uiterst ruim van opvatting in de toepassing van de sacramentele penitentie. ‘Men maakt mij daarvan een verwijt’, zei hij tegen frater Athanase. ‘Maar kan ik werkelijk streng zijn voor mensen, die van zo ver komen en zich daarvoor zoveel

offers reeds hebben getroost? Met zware penitenties zou ik ze ontmoedigen'. – 'Maar hoe aldus het juiste midden te bewaren?' vroeg hem een collega. 'Mijn vriend', antwoordde hem de Heilige, 'ziedaar mijn gewoonte: ik geef ze een kleine penitentie, en de rest volbreng ik zelf'. Men kan wel raden wat dat betekende! Toch zorgde Abbé Vianney ervoor niet te vergeten dat de sacramentele penitentie ook heilzaam moest zijn. Hier raakte de grote bekwaamheid van de Heilige aan een gevoelige punt: men moest die fout uitboeten, dat gebrek verbeteren; welnu, dan moest men daarvoor een passende boete doen.

Voor jonge mensen, tot hoge deugd in staat, kunnen de ijdelheid, een onbewuste hoogmoed, beletselen zijn op de weg naar de volmaaktheid. Dus streefde de heilige zielenleider ernaar de laatste overblijfselen van eigenliefde nog te doen verdwijnen. Een edelmoedige, maar wat overdreven gevoelige ziel, Caroline Lioger van Lyon - die later de Congregatie der Zusters-Slachtoffers van het Heilig Hart zou stichten - verbleef met haar moeder meerdere jaren achtereenvolgens in Ars. En Abbé Vianney, die deze jonge ziel gaarne wilde vormen voor het grote werk dat zij later doen zou, beproefde gaarne haar nederigheid en deed dat zonder het geringste ontzag. Hij legde haar wel eens op, geknield en de armen gekruist, enige tijd op de drempel van de kerk plaats te nemen, terwijl de gelovigen eruit gingen.

Menselijk opzicht bestrijden

Over het algemeen wordt er veel gezondigd ten gevolge menselijk opzicht. De pastoor van Ars stuurde deze

penitenten dan na hun biecht weg om openlijk in de kerk te gaan bidden. ‘Wat was het stichtend’, schrijft abbé Raymond, ‘die mensen met grijze haren, die de Kerk de rug hadden toegekeerd en het gebed en de devotie tot de H. Maagd kwijt geraakt waren, dapper met een rozenkrans te zien, terwijl zij ijverig de gebeden ervan verrichtten. Niemand van hen kon weerstaan aan de vermaning van de heilige: altijd een rozenkrans op zak te hebben en die veelvuldig te gebruiken. Men kon dan wel zeggen dat men er niet meer mee om wist te gaan, - vergeefs, men kon altijd nog lezen...

‘Woon je nog in je geboorteplaats?’ vroeg de Pastoor aan Georges L, een wereldse jongen van 26 jaar, toen hij zijn biechtbelijdenis had beëindigd.

- ‘Ja, eerwaarde vader’ – ‘Hoeveel mensen wonen daar?’ – ‘Ongeveer 25.000’- .’En men kent je daar?’ - ´Ja, bijna iedereen kent mij daar.´ - ´Zeer goed, mijn jongen, als penitentie moet je, voordat je de kerk verlaat, de akten van geloof, hoop en liefde bidden. Maar dat is niet alles. Op een van de twee zondagen van het Sacramentsfeest moet je in je geboorteplaats deelnemen aan de processie, en wel zó dat je zorgt vlak achter het baldakijn te lopen. Je kunt nu gaan.´

De jongeman durfde niets daartegen in te brengen; de verbazing en opwinding beletten hem te spreken. Het menselijk opzicht kwelde hem... Maar hij was gelovig... en het was zijn penitentie! Hij verschoof het tot de tweede zondag. Toen deze dag daar was, regende het niet, zoals hij gehoopt had. Nu volbracht hij zijn plicht. ´Al zou ik

honderd worden´, vertelde hij later, ´nooit zal ik die twee uren vergeten, die ik achter het baldakijn heb gelopen. Mijn voorhoofd blonk van het koude zweet, mijn benen trilden. Van tijd tot tijd moest ik al mijn geloofskrachten verzamelen, en ik probeerde dan te bidden. Het was enkel een lippenbeweging, het prevelen van liturgische formules...´ Maar deze moedige daad had de aandacht getrokken van zijn katholieke dorpsgenoten. Twee jaar later - nu als gelovige zonder vrees - was hij het hoofd van een Vincentiusvereniging, die bestond uit dertig jongemannen: ze waren allemaal door zijn voorbeeld overtuigd geraakt.

Herstelde huwelijken

Dankzij de Pastoor hervonden ook gescheiden echtgenoten weer de huiselijke vrede, werden hoogmoedige twijfelaars nederige gelovigen, werden vrijzinnigen tenslotte vurige christenen, ofwel zij traden in de serene rust van het klooster. Een architect uit Lyon moest van zijn echtgenote dikwijls maar al te gegronde verwijten horen. Op een morgen schreeuwde de schuldige echtgenoot het na een hevige ruzie uit: ´Je zult mij niet meer zien!´ Hij sloeg de deur achter zich dicht en zag een diligence stilstaan, waarop vermeld stond: ´Aansluiting op Ars´.

´Wat is dat voor een plaats?' vroeg hij aan een voorbijganger. 'Dat is een plaats, waar men een buitengewone pastoor kan zien...' Uit zucht naar afwisseling, om zijn zenuwen wat te laten bedaren, meer nog uit nieuwsgierigheid, neemt hij plaats in het rijtuig, dat vrijwel aanstonds volloopt. Het vertrek was zó

geregeld dat men in het dorp Ars kon aankomen vóór het catechismusonderricht van elf uur. De architect kon de kerk binnenkomen. Hij ziet de heilige, hij hoort hem. Ontroerd over wat hij verneemt, gaat hij weer naar buiten. ‘Mijnheer’, zegt hij tegen abbé Toccanier, ‘die priester is zo doordrongen van liefde tot God, zijn woorden zijn zo vurig, dat als ik hem nog eens hoorde, ik hetzelfde bad zou nemen als de anderen’. En de goede .missionaris antwoordt daarop dat er geen beletsel voor bestond; integendeel. 's Middags neemt hij dan ook plaats in de rij van de biechtelingen. Radicaal veranderd en als de gelukkigste van alle stervelingen, komt hij uit de sacristie, keert naar Lyon terug en werpt zich - wonderlijk genoeg - in de armen van zijn vrouw, die hij ‘nooit meer zou zien’!

‘Filosoof’ Maissiat

Twaalf of vijftien jaar eerder - het was nog vóór de komst naar Ars van abbé Toccanier - had een andere bekering grote opschudding verwekt in het land van Lyon. Maissiat, tekenleraar aan de ambachtsschool, was een vermaard geoloog. Hij noemde zich graag ‘filosoof’: dat moest betekenen dat hij enkel aan de rede geloofde. Na een vrome eerste heilige communie tijdens het schrikbewind, had hij het katholiek geloof vaarwel gezegd om achtereenvolgens moslim, jood, protestant, spiritist en tenslotte communist te worden ...

Op een mooie junidag in 1841 verliet hij Lyon voor een uitstapje van een maand in de bergen van Beaujolais. Hij zat in het rijtuig van Villefranche-sur-Saône tegelijk met een oude vriend uit dit plaatsje die naar Ars wilde gaan.

‘Kom met mij mee’, zei die vriend tegen hem. ‘Je zult daar een priester zien die wonderen doet’. – ‘Wonderen!’ spotte onze ‘filosoof’: ‘Daar geloof ik niet in!’ – ‘Kom, zeg ik je: je zult zien en je zult geloven’. – ‘Welnu, vooruit dan maar, op naar Ars voor een uitstapje!’ En, een woordspeling gebruikend, voegde hij eraan toe: ‘Ars is een woord waar ik van houd, want ik ben artiest’.

De volgende morgen woonde Maissiat uit nieuwsgierigheid de heilige Mis van Abbé Vianney bij. De Heilige keek de scepticus eens goed aan, terwijl hij van de sacristie naar het altaar ging. Na de Mis ging de pastoor direct op hem af, legde zijn ontvleesde hand op zijn schouder en gaf hem te kennen dat hij hem maar moest volgen. Onze ‘filosoof’ zag, toen hij de sacristie inging, de biechtstoel, maar toen de pastoor uitnodigende gebaren in die richting maakte, zei hij: ‘Ah! Dàt? Nee!’ Toch liet de blik van de man Gods hem niet los. Maissiat knielt neer... Wat geeft het op slot van zaken! Hij is nu met deze priester onder vier ogen; hij zal hem koel, als een verhaal, heel de erbarmelijke geschiedenis van zijn ziel zeggen. De heilige biechtvader luistert naar hem, maar zonder illusie over de werkelijke gevoelens van deze eigenaardige biechteling. ‘Mijn vriend, kom mij morgen nog eens opzoeken. Voorlopig kunt ge gaan knielen voor het altaar van Sinte-Philomena. U zult haar zeggen dat zij God om uw bekering vraagt’.

Maissiat protesteert niet en gaat op de aangewezen plek rechtop staan. Maar wat mysterie! Hij kan zijn tranen niet meer bedwingen. Waarom? Hij weet het niet. Door de menigte heendringend, gaat hij wenend de kerk uit. ‘Oh!’

moest hij later bekennen: ‘Wat schuilt er een geluk in zulke tranen!’

Van een uitstapje in de bergen van Beaujolais was er geen sprake meer. De volgende morgen lag de ‘filosoof’ voor de Pastoor neergeknield. ‘Eerwaarde Vader’, zei hij, reeds door de genade gewonnen, ‘ik geloof nergens aan... Help mij!’ En de Heilige hielp hem zó goed dat hij na een verblijf van negen dagen in Ars als een diepgelovige naar Lyon terugkeerde..

Sylvain bekeerde zich vóór zijn overlijden

Tegen half november 1855 namen een jonge man van Clermont-l'Hérault, Sylvain Dutheil en zijn moeder hun intrek in het hotel Pertinand. Op zestienjarige leeftijd in het leger getreden, had Sylvain tengevolge van buitensporigheden een borstkwaal opgedaan, die hem noodzaakte weer naar zijn familie terug te gaan. Vreemde omstandigheden hadden hem ertoe gebracht een zo lange en moeilijke reis te ondernemen naar de Dienaar Gods in Ars.

Toen hij eens door een straat van Montpellier liep, aldus verhaalt ons Frater Athanase, had hij een portret van de Pastoor van Ars gezien en hij had zich er vrolijk over gemaakt. Zijn zus, die bij hem was, gaf hem een standje: ´Zou je niet´, zei ze, ´je genezing kunnen verkrijgen, als je in die heilige man vertrouwen had?´ Maar de jongeman begon nog meer met het portret de gek te steken...

De volgende nacht verscheen hem de heilige Pastoor; hij hield een appel in zijn hand, die voor meer dan de helft

verrot was. Getroffen door die droom, vroeg Sylvain de reis naar Ars te mogen ondernemen.

Zijn moeder bracht hem erheen. Elke dag ging Abbé Vianney hem in het hotel opzoeken. Zaterdag 8 december, feest van de Onbevlekte Ontvangenis, kwam Sylvain eindelijk tot bekering en, van zijn zonden ontslagen, werd hij tot onderaan de trappen van het altaar gebracht. De temperatuur was ijskoud. Sylvain werd, uitgeput als hij was, naar de sacristie gebracht, vlak bij de kachel. ‘O! Wat ben ik gelukkig!’ riep hij uit: ‘Nog nooit in mijn leven heb ik zo’n groot geluk gekend!’

Weer naar het hotel teruggebracht, wierp hij zich in de armen van zijn moeder en zei onder tranen: ‘De vreugde van deze Communie doet mij al mijn lijden vergeten; ik wil die heilige man niet meer verlaten; ik wil hier sterven!’ Inderdaad overleed hij daar de volgende nacht.

Het verhaal van de oude schipper

In 1859 kwam een oude schipper van de Saône, een hardnekkig zondaar, toevallig in Ars. Hij zag de kerk daar bomvol met gelovigen zitten, de biechtstoel door penitenten belegerd. Hij vermoedde het ‘verraad’, begon te vloeken en wilde ogenblikkelijk vertrekken. Men hield hem voor dat het nu te laat was, dat hij - of hij wilde of niet - de nacht in dit vervloekte gat moest doorbrengen. Intussen kon iemand de Pastoor verwittigen over de komst van deze ‘grote vis’.

Tegen de avond kwam de Pastoor van Ars in de kamer, waar ons schippertje logeerde. ‘Ik ben hier niet gekomen om de kwezel uit te hangen’,

Toen riep hij furieus uit: ‘Laat mij met rust! Het verveelt mij toch al dat ik niet onmiddellijk kan vertrekken.’

‘Mijn vriend’, hernam Abbé Vianney zachtmoedig, terwijl hij zijn hand vatte, ‘je wilt dus geen medelijden hebben met je ziel?’ En hij liet het bij deze simpele woorden. Wat ging er in hem om gedurende die nacht? Men weet het niet. De volgende morgen vond de Heilige ‘zijn’ zondaar terug met ogen vol tranen en een kruisbeeld in zijn handen. Zijn bekering was volledig, was schitterend. Abbé Vianney had hem aangekondigd – zo luidt althans het gerucht - dat biechtvader en biechteling kort na elkander zouden sterven. Wat er ook van waar zij, korte tijd na de dood van de Dienaar Gods vond men de oude schipper levenloos in knielende houding op zijn bed.

Stukadoor François Dorel wordt trappist

Op een herfstdag in 1852 was François Dorel, stukadoor te Villefranche-sur-Saône, met een van zijn vrienden op weg naar Ars. Dorel was 32 jaar, vol levenslust. Niemand zou hem, zoals hij nu gekleed was, aangezien hebben voor een pelgrim. Met beenkappen om, een geweer in foedraal bij zich, floot hij af en toe naar zijn goed afgerichte jachthond. Onze jager wilde dus niet doorgaan voor een ‘bigot’ (een kwezel), op zoek naar een biechtvader. De avond tevoren had zijn vriend hem zo in het voorbijgaan gezegd: ‘Ga je morgen mee naar Ars? Daar is een pastoor die wonderen doet en tot diep in de nacht biecht hoort. Het is de moeite

waard'. – 'Dus, jij zou ook zin hebben om...' – 'Nou ja! Waarom niet?' – 'Jij doet maar... Luister, ik wil wel met je meegaan. Maar mijn geweer en mijn hond neem ik in ieder geval mee ... En als ik dan die 'merkwaardige' pastoor gezien heb, ga ik rond de plassen van La Dombes een paar wilde eenden neerleggen. En jij! Wel, als je dat wilt, kun je in die tijd gaan biechten!'

Vanaf de tijd, dat Abbé Vianney kapelaan was in Ecully, had hij de gewoonte aangenomen 's morgens om vier uur al naar de kerk te gaan. Toen hij eenmaal in Ars pastoor was, ging hij er nog veel vroeger naar toe, en dat louter uit devotie, omdat het tabernakel hem op een onweerstaanbare wijze trok. Toen zijn parochie beter was geworden, aarzelde men niet hem vóór zonsopgang al te vragen, dat hij met biechthoren zou beginnen. De gewoonte om de avonden bij elkaar in de pastorie door te brengen was nog niet verdwenen, maar alles ging op een zeer passende manier. De avond werd steeds met gebed geopend en gesloten. Als de vrouwen dan tegen middernacht of om één uur naar huis wilden, gingen zij eerst nog de pastoor als biechtvader opzoeken: zij hielden van dat nachtelijk biechten. Pastoor Vianney was dan nog niet vanwege de opdringende menigte vermoeid of gejaagd. Met ontroerende goedheid ontving hij ze en stond hun toe te blijven, zolang zij wilden; tenslotte liet hij hen heengaan met een paar woorden vol vaderlijke liefde. 'Komt, beste mensen, gaat nu maar slapen, u bent moe genoeg...' Die goede vrouwen hebben van dat biechten een dankbare en tedere herinnering bewaard. Twintig jaar na

de dood van de heilige riepen zij nog uit: ‘O, wat was het goed, op dat ogenblik bij hem te biechten!’

Al vroeg in de biechtstoel

Dan begonnen de pelgrims te komen. Abbé Vianney was gewoon zelf om één uur ’s nachts de angelusklok te luiden, om te waarschuwen dat de kerk open was en dat de priester ter beschikking stond van zijn biechtelingen. In afwachting van de stroom van penitenten bleef hij voor het altaar knielen om te bidden of om zijn breviergebed te doen. Wanneer de toeloop van de pelgrims zo groot werd dat Abbé Vianney het niet af kon, al hoorde hij dag en nacht biecht, dan stond hij dikwijls al vóór middernacht op, en dat in de warmste tijd van de zomer. Een van de directrices van de ‘Providence’, Jeanne-Marie Chanay, zei eens lachend tegen hem: ‘Mijnheer pastoor, vandaag hebt U uw ochtendgebed niet gebeden’. Zij verhaalt ons ook, dat hij in dergelijke omstandigheden zijn lichaam als ‘t ware moed insprak door het wat rust te beloven in de loop van de dag, maar daar kwam nooit iets van.

Zo vroeg als Abbé Vianney ook was, zijn ‘klanten’ waren hem reeds vóór… Lange tijd was er geen enkele schuilplaats voor de pelgrims: zij moesten wachten op het kleine kerkhof of op het kerkplein, en dat was al een flinke penitentie op zichzelf. In 1845 tenslotte werd rechts van de kerk, bij de klokkentoren, een soort ‘voorhuis’ aangebouwd. Daar konden de vrouwen verblijven en heel vroeg al werden alleen vrouwen toegelaten om 's nachts te biechten. Abbé Vianney arriveerde dan, zich bijlichtend met een lantaarn met gebroken glazen. Reeds met stool en

superplie aan, ging hij het voorhuis door, opende de kerkdeur en aanstonds stormden de biechtelingen naar zijn biechtstoel. Er was dan wel enige wanorde in het heiligdom van de kerk gedurende die eerste paar minuten, maar enkele welwillende dames - een tiental dat elkaar geregeld, nacht na nacht, afwisselde - hadden zich belast met de ordebewaking. Zij deden het licht aan, luidden de angelus, in de plaats van Abbé Vianney, en zorgden dat elke penitent een plaats kreeg. Intussen was de Pastoor op de treden van het altaar gaan knielen. Met snelle vlucht liet hij zijn ziel opwieken naar God en offerde Hem de lasten op van de dag, al op dat vroege moment nog ver vóór zonsopgang. Hij smeekte ook om medelijden voor de arme zondaars. Dan ging hij de biechtstoel in.

Het heiligste uur van de dag: het heilig Misoffer

Hij kwam er weer uit: 's zomers tegen zes uur en 's winters tegen zeven uur, om de heilige Mis te gaan opdragen. Zo onregelmatig als hij was wat het eten of slapen betrof, zo stipt was hij op dat moment. Hij duldde niet dat men dit ogenblik - het heiligste van de dag - zou verschuiven. Een van de notabele dames in zijn parochie liet hem 's avonds eens vragen of hij voor één keer 's morgens op haar wat wilde wachten. ‘Zeg haar maar’, zei de heilige, ‘dat dit onmogelijk is. Laat ze maar opstaan! Omwille van haar kan ik toch niet voor heel mijn parochie de Mis verzetten’.

Op dat ogenblik scheen de aarde niet meer voor hem te bestaan; geen schaduw van droefheid was op zijn gezicht meer te zien. ‘Ik had eigenlijk geen pastoor in een parochie willen worden’, heeft hij eens gezegd, ‘maar ik ben zeer

tevreden priester te zijn om de Mis te kunnen vieren'. Volgens een opmerking van zijn biechtvader kon alles wat hij vanaf zijn opstaan had verricht, als een uitstekende voorbereiding gelden, maar toch stond hij erop enkele minuten vóór het heilig offer in zichzelf te keren. Vervolgens wenste hij absolute stilte, geen enkele afleiding Nooit konden hem de misgewaden mooi genoeg zijn. Hij had een kelk van massief goud verlangd, omdat het kostbaarste dat men bezat, hem nog niet schoon genoeg voorkwam om het bloed van Jezus Christus te bevatten.

Doorgaans was de Pastoor van Ars niet langzamer dan elke andere priester om de heilige Mis te lezen; hij besteedde er een half uur aan. Hij volgde heel zijn leven de bijzondere ritus van de kerk van Lyon. Volgens deze ritus moet de priester na de opheffing enige ogenblikken met uitgestrekte armen blijven staan. Abbé Vianney maakte dat gebaar wat langer. Men was ervan onder de indruk. Een scholier, Denis Chaland, zei eens: 'Ik was erdoor getroffen te zien hoe hij na de consecratie zijn ogen en handen ophief en bijna vijf minuten in een soort extase bleef. Wij – mijn kameraden en ik – we zeiden tegen elkaar dat hij de goede God zag'. Vóór de communie 'stond hij nog even stil, scheen met O.L.Heer te praten en nuttigde vervolgens de heilige gedaanten', aldus Jean-Baptiste Mandy. Frater Athanase meende een andere Franciscus van Sales aan het altaar te zien en zijn biechtvader, pastoor Louis Beau, zei: 'Telkens leek hij voor mij als een engel aan het heilig altaar'.

Eens werd hij bevangen van de angst om voor eeuwig verloren te gaan. 'Ach, laat me dan toch minstens de Heilige Maagd Maria', verzuchtte hij (aldus Catherine

Lassagne). En Frater Athanase zegt dat op een keer hij erg lang de heilige hostie vasthield. Hij was tot tranen toe bewogen. Toen hij na de Mis de Pastoor erover aansprak, bekende deze: ‘Er was een vreemde gedachte in me opgekomen. Ik zei tot O.L.Heer: Als ik wist dat mij het ongeluk zou treffen dat ik U niet zou aanschouwen in de eeuwigheid, terwijl ik U nu toch vasthoud, dan zou ik U niet meer loslaten’.

Velen kwamen naar zijn Mis, speciaal om hem te zien en zich aan hem te stichten. Na de Mis knielde hij opnieuw voor het altaar om zijn dankzegging te doen; dan scheen hij niets meer hierbeneden te zien, niets meer te horen, heel zijn aandacht was bij de Heer. ‘Als men te communie is gegaan’, riep hij eens uit in zijn catechismuslessen, ‘wentelt de ziel zich in een balsem van liefde zoals een bij in de bloemen’. Na zijn dankzegging ging hij naar de sacristie, o.a. om er voorwerpen te zegenen en zijn handtekening of initialen (J.M.B.V.) te plaatsen. Vanaf 1827 moest hij, om zijn dokter en bisschop te gehoorzamen, tegen acht uur wat melk drinken, maar daar zag hij nog van af in de vastentijd. Dan even snel naar de ‘Providence’ en terug; vervolgens ging hij weer biechthoren, maar nu in de sacristie.

Dan kon hij zich wat ontspannen: in gebed!

Tegen tien uur was de pastoor blij een gunstig ogenblik te vinden om het ochtendgedeelte van het brevier - van de ‘Prime’ tot de ‘None’ - te bidden. Weer kwam er een penitent binnen, maar hij wees hem een bidstoel aan en verzocht hem zijn voorbereiding voort te zetten. Dan

knielde hij zelf neer op de stenen vloer van de sacristie en bad zijn getijden.

‘Wat een geluk’, riep hij uit, ‘zich aldus een beetje te kunnen ontspannen!’ Hij wist de schoonheid van de psalmen te waarderen, en hoewel hij het Latijn onvoldoende begreep, hij drong door een speciale genade tot de diepe betekenis van de psalmen door. ‘Wanneer ik denk aan die mooie gebeden’, bekende hij eens, ‘ben ik geneigd uit te roepen: O, gelukkige schuld! Want als David niet over zijn zonden had moeten wenen, dan hadden wij de psalmen niet gehad!’

Elf uur: catechismusonderricht

Als Abbé Vianney klaar was met zijn brevier, begon hij weer met biechten tot elf uur. Dan ging hij de sacristie uit en begaf zich naar de ‘stalle des Catéchismes’. Aldus noemde men een soort kleine katheder, gemaakt van een zitbank uit planken, een lessenaar en een voetbankje; de leuning van het spreekgestoelte was vervaardigd uit een oud stuk buffet. Een soort heining van latwerk was er omheen gemaakt. Daar ging de Pastoor van Ars gedurende vijftien jaar (van 1845 tot 1859) elke dag in de week om elf uur zitten om aan de pelgrims niets meer of minder dan catechismusles te geven. Zijn overstelpende bezigheden lieten hem niet de tijd om deze instructie van elf uur voor te bereiden, evenmin als zijn homilie van iedere zondag. ‘Sinds de dag’, aldus de onderwijzer Pertinand, ‘dat de stroom van pelgrims hem niet de nodige tijd liet, had hij een novene tot de Heilige Geest gehouden om de genade te verkrijgen zonder bestudering vooraf te kunnen spreken.

Aan het eind van die novene ging hij direct de katheder op, gaf zich over aan zijn inspiratie en deed dat daarna altijd zo'.

Allerlei mensen verdrongen zich in zijn kerk, goede, vurige christengelovigen, maar ook mensen, die - naar zij beweerden - alles wisten, behalve dan hun godsdienst. Abbé Vianney was alleen bezorgd om het zielenheil. Hadden de paus en de kardinalen zich onder zijn gehoor bevonden, hij zou zijn methode niet hebben veranderd - en hij deed dat met een aantrekkelijke eenvoud. Men luisterde overigens niet naar hem als naar een gewone predikant, maar als naar een Godsgezant, een andere Sint-Jan de Doper, die ingewijd was in de geheimen van het hiernamaals.

Hij begon met in het catechismusboekje een of twee vragen voor te lezen met het antwoord, dan legde hij het boekje naast zich neer – hoe vaak was dat boekje verdwenen, weggehaald door een hand, die op een onbescheiden wijze vroom was, en meegenomen als een relikwie! Vervolgens begon de uitleg van de tekst. Maar het onderwerp van de les was weldra vergeten. De Pastoor van Ars ging met een sprong over op zijn 'lievelingsgedachten' (zoals Abbé Dubois verklaarde); daarvan leefde zijn ziel en hij had ze zo dikwijls voor God overwogen. Zijn woorden waren vol van eeuwigheid. Zijn blik ging van de ene naar de andere toehoorder, want hij wilde in ieder hart het zwaard van zijn woord laten doordringen, hij hekelde de ondeugd, vervloekte de zonde of – veruit het meest – bezong de schoonheden en vreugden van Gods liefde. Soms kwamen er mensen met een zekere tegenzin naar aanleiding van al

de verhalen die de ronde deden. Ze kwamen met scepsis, maar werden diep bewogen, grondig overtuigd en barstten soms in tranen uit. Zo riep een vrouw op zekere dag uit: ’O mijn God, geef mij toch die tranen!’ Temidden van die pelgrims bevond zich ook eens mgr. Allou, bisschop van Meaux, die acht dagen op het kasteel van Ars doorbracht, maar die geen enkele catechismusles oversloeg en er opgetogen en verwonderd van terugkeerde.

Missionarissen, die in de drukste tijd van de pelgrims-tochten de Pastoor kwamen helpen, voegden zich, wanneer zij niet door ander werk verhinderd waren, onder het gehoor. En Abbé Vianney kon zichzelf herhalen zo dikwijls als hij wilde, zij vonden hem altijd nieuw.

Naar de pastorie langs zieken, gehandicapten en kinderen

Het moment, waarop de Pastoor de kerk uitging, om wat te gaan eten, was misschien het meest opzienbarende, het meest opwindende ogenblik van de dag. Hij had dan voor het altaar geknield het angelus van de middag gebeden. Nu moest hij naar zijn pastorie gaan, d.w.z. een afstand van nauwelijks tien meter oversteken. Daar had hij echter elke dag minstens een kwartier voor nodig. De pelgrims vormden een haag van twee rijen, eerst in de vestibule van de toren, dan in de oversteekruimte tot aan de deur van de pastorie, en lieten maar een nauwe doorgang open. Degenen die niet gekomen waren om te biechten en slechts een enkel woord tot hem hadden te zeggen of hem alleen maar een verzoek wilden doen, stelden zich dáár op om het eerste aan de beurt te zijn. Zieken of gehandicapten, die

men niet in het nauwe kerkschip kon brengen, stonden of lagen daar op hem te wachten, steunend op krukken of liggend op veldbedden, door familieleden of vrienden erheen gebracht. Ook met kinderen die niet lang in de kerk konden blijven, kwam men daarheen.

Als dan eindelijk de heilige langs kwam, overzag hij met een hartelijke glimlach al deze hulpbehoevenden, van wie de meesten hem nog niet eerder gezien hadden en die nu spontaan op hun knieën vielen. Na enkele ogenblikken van ontroering en stilzwijgen stegen onweerstaanbare uitroepen en verzoeken naar hem op: ‘Goede vader! Heilige vader ..., zegen mij... Bid voor deze of gene zieke... Genees onze arme kleine! Breng mijn vader tot bekering..., mijn echtgenoot!’ Op de meeste van die smeekbeden kon hij niet antwoorden dan met een blik, een glimlach of met tranen. Hij sprak een enkel toepasselijk woord of wees naar de hemel. Hij liefkoosde en streelde de kinderen, legde zijn eerbiedwaardige handen op hun blonde haren.

Meermaals moest hij, om de deur van de pastorie te bereiken en alleen naar binnen te kunnen gaan - want op dit uur van de dag liet hij niemand bij zich toe - een onschuldige list gebruiken, die de pelgrims toch heel goed beviel: hij nam uit zijn zak een handvol medailles en wierp ze onder de menigte. En terwijl men dan de medailles opraapte, kon hij vlug de pastorie binnengaan en sloot hij de deur met een grendel af.

Zijn middagpauze

In zijn kamer vond hij het middageten, dat men hem uit de ‘Providence’ gebracht had. Wij hebben al een denkbeeld

gegeven van zijn levenswijze en zullen daarop terugkomen. De Pastoor at staande, terwijl hij zijn post nakeek die naast de schotel was neergelegd, waarin men hem zijn soep en zijn groenten had opgediend. ‘Met dat eten ging het zo vlug’, aldus frater Athanase, ‘dat de pastoor mij eens zei: “Ik heb vandaag tussen twaalf en één uur kunnen eten, mijn kamer vegen, scheren, slapen en mijn zieken kunnen bezoeken”.´

Het ziekenbezoek was zijn lievelingsbezigheid gebleven. Al vanaf 1845 had hij in zijn parochie alle activiteiten buiten de kerk aan zijn kapelaan overgelaten, maar niet het ziekenbezoek. En nu moet men onder zieken niet alleen de bewoners van Ars verstaan; maar ook de vreemdelingen die in hotels of in particuliere woningen verbleven; ook zij wilden de heilige Pastoor zien en horen. Onder hen bevonden zich soms ernstig zieken die zich erheen hadden laten brengen om er te sterven, bijgestaan en getroost door deze heilige Pastoor.

Opdringerige menigten, belust op relikwieën

Maar wanneer dan tegen half één de pastoor zijn pastorie verliet om naar een zieke te gaan, werd hij opnieuw omringd door de menigte, die hem daar had opgewacht. Hij kon niet langs de kerk, het plein of de straten gaan, of dat moest langzaam gebeuren, en tevens begeleid door twee of drie welwillende mannen, zijn ‘lijfwachten’. Dezen liepen vóór hem met uitgestrekte armen om te verhinderen, dat de heilige het slachtoffer werd van een onbescheiden verering. Ondanks dat raakte men zijn toog of superplie aan en kuste die; knipte lokken uit zijn haren en ging

onbeschaamd zelfs zover dat men hem plotseling zijn brevier ontrukte, wel bereid het direct terug te geven, maar na er eerst een prentje uitgehaald te hebben, hoewel - en dat is ook gebeurd - het soms helemaal niet meer werd teruggegeven. Abbé Vianney verdroeg deze berovingen zonder zich te beklagen: hij was gewend aan de onbescheidenheid en opdringerigheid van de menigte. Soms kwamen er vermakelijke vergissingen voor.

‘De drang van de menigte voorwerpen die de dienaar Gods toebehoorden, te bemachtigen ging zover’, aldus abbé Dufour, die dikwijls met de ordebewaking belast was, ‘dat men, in de mening de pastoor vóór zich te hebben, míj rolde; op zekere dag nam men mij mijn brevier af, dat ik later per post uit Saint-Etienne teruggestuurd kreeg. Ik beklaagde me erover bij Abbé Vianney, die mij lachend antwoordde: “Dat is mij al verschillende keren overkomen”. Een andere keer knipte men een stuk van mijn toog af. Het was avond en de ingevallen duisternis begunstigde de vererende vergissing’.

Het was dus voor de pastoor onmogelijk zich te vertonen zonder door de menigte te worden omringd. Men verliet de kerk of de omgeving ervan slechts om de pastoor te volgen, men ging hem achterna tot zelfs bij zijn zieken toe. Priesters vroegen van hem de gunst mee te mogen gaan op het ziekenbezoek om zich te stichten en ervan te leren!

En wanneer hij van de zieken vertrok, stond de menigte nog op hem te wachten. Wist men niet, dat hij zijn zakken vol had met rozenkransen, kruisjes en medailles? Hoe verheugend was het uit zijn hand een souvenir te

ontvangen! Zo zag men dan ook de slimsten onder hen meermaals gedurende zijn rondgang neerknielen, ongetwijfeld om zijn zegen te ontvangen, maar ook om bij een nieuwe uitdeling weer wat te krijgen. Dankzij deze list - die de heilige overigens heel goed bemerkte - wist een meisje uit Lyon een hele schat bij elkaar te krijgen. Zij was drie dagen in Ars en telkens, als de pastoor langskwam, had zij steeds haar hand uitgestoken. ‘De derde dag’ - zo vertelt ze zelf (later religieuze geworden) – ‘gaf hij mij een kruisje en een medaille, en zei tegen me: “Meisje, dat maakt zeventien”. Ik ging tellen, en ja hoor, in drie dagen had ik zeventien medailles e.d. gekregen!’

De voorraad van de heilige - dat begrijpt men wel – was al gauw uitgeput; maar daarover maakte hij zich niet ongerust. Edelmoedige pelgrims zouden wel voor nieuwe zorgen.

Even nog naar de ‘Providence’

Zeer dikwijls - wanneer er geen spoedgevallen waren - werd het ziekenbezoek voorafgegaan door een bezoek aan de Providence, wat Abbé Vianney erg graag elke dag deed. We zagen al eerder wat een vreugde dat voor beide partijen was. En wanneer na september 1853 abbé Toccanier en zijn gasten in het gedeelte vlakbij de kapel woonden, vergat de pastoor ook niet even naar zijn ‘dierbare missionarissen’ of zijn ‘collega's’, zoals hij hen schertsend noemde, te gaan. Hij kwam tegen het eind van het middageten bij hen aan en terwijl hij hen het fruit smakelijk zag verorberen, waarvan hij zelf ook zoveel hield, maar dat hij uit versterving nooit at, bleef hij geleund tegen de deur staan

en was bijna altijd zelf aan het woord, mede om ieder al te vleiend woord van anderen te voorkomen. Hij toonde zich beminnelijk, opgeruimd en blij, soms als een goedmoedige plager. Het enige dat hij van tijd tot tijd wel wilde aannemen, was een beetje koffie, die hij dan zonder suiker opdronk (wat hij erg bitter vond).

Zo vlug als hij kon, ging hij 's namiddags weer naar de kerk terug. Op het plaveisel geknield, bad hij - engelachtig - de vespers en completen. Dadelijk daarop ging hij weer naar zijn ‘arme zondaars’.

Weer biechthoren

‘Hij hoorde de biecht van de vrouwen tot vijf uur, ging dan nog vijf minuten terug naar de pastorie en trok zich dan in de sacristie terug, waar hij tot tussen half acht en acht uur de biecht van de mannen hoorde. Dan ging hij de preekstoel op om het rozenhoedje van de Onbevlekte Ontvangenis te bidden en het avondgebed. Daarna weer naar de pastorie terug, waar hij nog enkele mensen ontving - missionarissen, fraters, priesters of nog onbekende leken - met wie hij gezellig praatte, totdat hij zich alleen in zijn kamer terugtrok. Wat deed hij gedurende de nacht? Ik weet het niet, maar ik denk, dat hij nog het grootste gedeelte ervan in gebed doorbracht’. Aldus Pierre Oriol.

De laatste uurtjes

Zo dachten bijna allen erover, maar niemand wist er het fijne van. Ook Pierre Oriol wist niet te vertellen, waarmee de pastoor zich op zijn armoedige kamer bezighield. Hoe

vermoeid hij ook was, hij bad eerst de metten en lauden voor de volgende dag, en las dan enige bladzijden uit het leven van de heiligen: dat was zijn lievelingslectuur. Wat een heldhaftigheid vroeg het niet ondanks zware vermoeidheid die lezing iedere avond tot het einde toe af te maken! 'Dikwijls' verhaalt frater Athanase, 'was hij zo vermoeid, als hij naar de pastorie terugkeerde, dat hij de grootste moeite had de trap op te komen. Ik heb hem tegen de muur zien vallen. Hij spotte dan nog met zijn zwakheid en zei dikwijls, zinspelend op een woord dat in ongunstige zin tegen hem was uitgespeeld: "Vooruit maar weer! De ouwe tovenaar heeft zijn zaakjes vandaag weer goed voor elkaar gekregen".'

Men meende dat hij niet meer dan drie uur op bed doorbracht. 'Maar wanneer sliep hij echt?' vroeg een brave inwoner van Ars. Men zag hem altijd wakker! 'Men kon zijn venster bijna altijd verlicht zien', zei een ander. Dat kwam doordat tijdens zijn zware geselingen en daarna, eenmaal op bed - wanneer de slaap niet wilde komen en de duivel hem niet al te erg kwelde - hij zijn kaars toch maar aanliet om de heilige voorstellingen te beschouwen, die aan een van zijn muren hingen. 'Als ik niet slaap', zei hij eens, 'dan kijk ik altijd met veel genoegen naar mijn schilderijen'. En als hij wakker werd, ging zijn eerste blik weer die richting uit.

Waarover hij met geen woord sprak, dat was zijn lijden van elke nacht, de overspanning van zijn zenuwen ten gevolge van het overstelpend vele werk overdag, 'de koorts die hem op zijn bed deed woelen, de hoestbuien die hem noodzaakten meermaals in hetzelfde uur op te staan',

aldus de gravin Des Garets. Maar ondanks dat, als het uur daar was dat hij naar de kerk zou gaan, kwam hij van zijn harde strozak af en ging hij weer met zijn priesterlijke arbeid beginnen, waarmee hij de avond ervoor gestopt was.

Uiterlijke drukte, innerlijke rust

Een van de wonderen van dit zo volledig aan anderen opgeofferde leven was wel het feit dat het zich bewoog onder de niet ophoudende drukte van de pelgrims en tegelijkertijd in een diepe ingekeerdheid. ‘Men viel de pastoor op alle mogelijke manieren lastig, maar niets scheen zijn inwendig leven in de war te brengen’. Men zou kunnen zeggen dat voor hem altijd maar één zaak bestond, namelijk die van het huidige ogenblik.

Het gebed was voor zijn ziel dé grote troost en de gewone toevlucht. Het was als een geurige ochtenddauw... Want: hoe meer men bidt, des te meer wil men bidden. Tijdens het gebed bemerkt men niet dat er nog zoiets als ‘tijd’ bestaat. Heel zijn leven was één voortdurend gebed... En als hij dan zijn hele leven lang zozeer verlangd heeft naar de eenzaamheid, dan was dat om zich vollediger aan het gebed en de beschouwing van het goddelijke te kunnen wijden. Helaas had hij zelfs de tijd niet om, zoals zijn confraters, aan de jaarlijkse retraite deel te nemen. De laatste keer dat hij dacht daarmee zijn zieleleven te kunnen opfrissen - dat was in 1835 - stuurde Mgr. Devie hem naar zijn parochie terug, nog vóór de eerste oefening: ‘U hebt geen retraite nodig’, had de prelaat hem gezegd,

‘en daar hebben de zondaars U nodig’. En de goede pastoor was teruggegaan zonder ook maar iets op te werpen.

Soms echter hoorde men hem zuchten bij de herinnering aan ver verleden tijd, toen hij nog leefde in de eenzaamheid van de velden! ‘O! Wat was ik toen gelukkig! Toen had ik niet zo'n overspannen hoofd als nu; toen kon ik op mijn gemak tot God bidden…’ En hij voegde er glimlachend bij: ‘Ik geloof dat het mijn roeping was geweest heel mijn leven lang herder te blijven’. Eenmaal pastoor geworden – herder van zielen – had hij althans de eerste jaren zijn heilige passie voor het gebed kunnen bevredigen. In die tijd was hij zeker al gekomen tot een hoge graad van wat men noemt het gebed van eenvoud: zonder al die rederingen en affecties, overpeinzingen en voornemens. Altijd was hij in gebed en hij volgde geen andere methode dan die van pater Chaffangeon: ‘Ik onderhoud me met de goede God en de goede God onderhoudt zich met mij’.

Toen de toeloop van pelgrims hem niet meer toeliet lange gebeden te verrichten, koos de pastoor gewoonlijk 's morgens één punt van overweging uit, waarmee hij al zijn daden van de dag in verband bracht. ‘Eens’, aldus abbé Dufour, ‘vroeg ik hem raad over de manier van bidden. “Ik heb de tijd niet meer om regelmatig te kunnen bidden”, antwoordde hij, “maar vanaf het begin van de dag tracht ik mij innig met Onze Lieve Heer te verenigen en doe vervolgens alles met de gedachte aan die goddelijke band”.’

Langzamerhand begonnen de jaren en nog meer het heldhaftig gedragen, vele vermoeiende werk zwaar op zijn schouders te drukken en zijn gezicht te verrimpelen, maar zijn hart bleef jeugdig. Dat hart kende schijnbaar maar één jaargetijde: dat van een vernieuwing zonder eind. Heeft de pastoor dat zelf niet in een mooie, poëtische zin gezegd: 'In een ziel, met God verenigd, is het altijd lente'. Haast zichtbaar leefde hij altijd in Gods tegenwoordigheid. 'God is zo één met Zijn heiligen' – zei hij eens – 'dat het wel lijkt, alsof Hij meer hun wil doet dan Zijn eigen Wil'. Toen men opmerkte dat de H. Philomena hem niets weigerde en hem scheen te gehoorzamen, had hij een mooi wederwoord: 'Is dat nu zo verwonderlijk, want God zelf gehoorzaamt mij tijdens de heilige Mis!'

Men moet niet menen dat in zijn uren van heilige blijheid Abbé Vianney iets verloor van zijn aantrekkelijke eenvoud. Ook dan 'geen gekunstelde houdingen, geen oh en geen ah, geen zuchten, geen stemverheffing of overdreven gebaren' (aldus Marthe Miard in het heiligverklaringproces), maar een onvertaalbare, bovenaardse glimlach, onvergetelijk voor hen die dat ooit op zijn gezicht hadden gezien.

Verlangen naar eenzaamheid – zware ziekte en 'vlucht' in 1843

Als men de pastoor van Ars zag, glimlachend en omringd door een menigte pelgrims, dan zou niemand - buiten zijn intieme kennissen - gezegd hebben, dat hij 'onophoudelijk vervolgd werd door het verlangen naar de eenzaamheid', aldus zijn biechtvader, abbé Beau. Vreemd lijkt dan ook op het eerste gezicht deze opmerking van Catherine Lassagne:

‘Hij is altijd in zijn parochie gebleven gedurende 41 jaar, altijd tegen zijn zin’. ‘Sinds mijn elfde jaar,’ vertrouwde hij zelf in 1843 aan de Graaf des Garets toe, ‘vraag ik God in de eenzaamheid te mogen leven en mijn verlangens zijn nooit verhoord.’

Dit verlangen was hem in zijn jeugd ingegeven door zijn smaak voor het gebed: zo jong al had hij bemerkt, dat het stilzwijgen en de ingekeerdheid de opgang van de ziel naar God begunstigen. Toen hij pastoor geworden was, kwam daar nog een motief bij. Onwetend en ongeschikt, als hij zichzelf achtte, had hij niet de hemel beproefd door de zielzorg op zich te nemen? ‘Ach’, verzuchtte hij, ‘het is niet de moeite, die mij bezwaart, het is de rekenschap die ik zal moeten afleggen, die mij bang maakt!’ En werkelijk, dit vooruitzicht schrok hem af, tot aan zijn laatste levensjaren toe.

Die drang nu naar een teruggetrokken leven, ‘naar een klein hoekje, waar hij zijn arm leven kon bewenen’, kwelde hem reeds sinds de eerste jaren van zijn pastoraat. Catherine Lassagne herinnerde zich hem erover te hebben horen spreken ‘nauwelijks twee jaar na zijn aankomst in de parochie’.

Wij zagen, hoe in 1827 Abbé Vianney persoonlijk stappen deed bij zijn bisschop om overplaatsing te verkrijgen. Ongetwijfeld werd hij toen gekweld door de laster, die over hem werd verspreid. Maar in de grond van de zaak spoorde een andere gedachte hem aan. Hij hoopte dat hij ook erover bij monseigneur zou kunnen spreken: dan zou hij hem uitleggen, welk geheim hem kwelde. De bisschop bood hem

de parochie Fareins aan. Hij aarzelde; aan zijn wens was daarmee niet voldaan en ontmoedigd bleef hij in zijn parochie. Misschien zou hij - wie weet? - door daar te blijven een gemakkelijker kans krijgen om zijn vertrek naar de Trappisten of de Kartuizers te verkrijgen.

Herhaaldelijk gevraagd, steeds geweigerd verzoek om ontslag als pastoor

Toen in 1830 de menigte hem al belegerde, waren zijn gevoelens dezelfde gebleven, maar zijn verlangen naar de eenzaamheid was nog groter geworden. Zijn buurman uit Chaleins, pastoor Mermod, kwam hem raad vragen over de volmaaktheid. ‘Men moet niet altijd - tot het eind van zijn leven - pastoor blijven’, zei Abbé Vianney hem, ‘men moet zich enige tijd voorbehouden, om zich op zijn dood voor te bereiden’. Vijfentwintig jaar later ontving kanunnik Camelet, overste van de missionarissen van Point-d’Ain, eenzelfde vertrouwelijke mededeling: ‘Ik zou liever niet als pastoor sterven, omdat ik geen enkele heilige ken, die op die post is gestorven. Ik zou twee jaar voor mijzelf willen hebben om mijn arm leven te bewenen. Dan, zo dunkt mij, zou ik de goede God echt beminnen!’

Van deze wensen en verzuchtingen drong de echo dikwijls tot de bisschop van Belley door, maar mgr. Devie hield zich doof. De hardnekkigheid echter, waarmede Abbé Vianney volhield zijn ‘exeat’ (ontslag) aan te vragen, toont aan dat hij de hoop nooit volledig verloor dat zijn aanhoudend verzoek eens verhoord zou worden. Deze verwachting was hem een behoefte geworden. Het gebeurde zelden dat hij bij het behandelen van andere zaken bij zijn bisschop niet

op de ‘grote kwestie’ zinspeelde. En merkwaardig is wel de passage uit de brief, die hij in 1851 schreef, toen Mgr. Devie zelf eraan dacht zijn ontslag te nemen:

‘Monseigneur, nu U zo gelukkig bent niet meer te moeten werken dan voor het heil van uw eigen ziel, vraag ik U de gunst mij hetzelfde geluk te willen bezorgen... Als U vertrekt, zonder mij dit te hebben toegestaan, zou ik sterven van verdriet... Uw goed hart, Monseigneur, zal mij de overlast vergeven, die ik U heb bezorgd. Ik heb een groot vertrouwen, dat U mij de gunst zult schenken, die ik U vraag. U weet, dat ik slechts een arme onwetende ben. Zo denkt iedereen erover.’ En hij tekende nederig: ‘Jean-Marie Vianney, arme pastoor van Ars’. Maar ook deze brief had geen succes.

Enige jaren later zal Mgr. Chalandon, bisschop geworden van Belley, dit dringend verzoek ontvangen: ‘Monseigneur, met de dag word ik zwakker. Ik moet een groot gedeelte van de nacht op een stoel doorbrengen, ofwel ik moet drie- of viermaal per uur mijn bed uit gaan. In mijn biechtstoel krijg ik duizelingen, ofwel ben ik twee tot drie minuten bewusteloos. Daarom wilde ik Ars voor altijd verlaten.’ En ditmaal was de brief ondertekend met: ‘Vianney, arme, ongelukkige priester’.

Mondeling werd bij elk bezoek van de bisschop dit verzoek herhaald. De dagen, die aan zulk een bezoek voorafgingen, verdubbelde hij zijn verstervingen; hij bad, weende, zuchtte en vastte, alvorens zijn aanvraag te formuleren. Als dan de prelaat eenmaal gekomen was, voelde hij de verwachting in zich opkomen, die al zo dikwijls bedrogen

was uitgekomen. Eens zag de heer Oriol hem de sacristie binnengaan, gelukkig, stralend. ‘Monseigneur zal komen,’ fluisterde hij hem in het oor: ‘Monseigneur gaat komen! En ik zal hem vragen - U weet wel wat...’

Monseigneur kwam inderdaad. Ja, zelfs bezocht hij zijn heilige vriend nogal dikwijls - maar Abbé Vianney bleef Pastoor van Ars, want èn Mgr. Devie èn Mgr. Chalandon verzetten zich altijd energiek tegen zijn ontslag. Mgr. De Langalerie, bisschop van Belley sinds 1857, moest meer dan eens soortgelijke verzoeken ontvangen. Inderdaad, het is verwonderlijk dat de heilige pastoor deze begoocheling nooit heeft kunnen opgeven. In de laatste maand van zijn leven spreekt hij er nog over zijn ontslag te nemen. Dit zegt ook Mgr. De Langalerie in de uitvaartrede, die hij op de begrafenis van Abbé Vianney hield.

‘Nauwelijks veertien dagen geleden vroeg hij mij nog: “Ach, monseigneur, ik zou U enige tijd willen vragen om de zonden van mijn leven te bewenen” – “Maar mijn goede pastoor”, antwoordde ik hem, “de tranen van de zondaars die God tot U zendt, zijn wèl zoveel waard als de uwe! Spreek mij toch niet zo hierover, ik zou U niet meer komen bezoeken!” Maar al mijn woorden van meeleven en bemoediging schenen hem niet te kunnen overtuigen.’

Een subtiele bekoring

Een zo hevig verlangen naar de eenzaamheid zou ons niet kunnen verwonderen bij een man als Abbé Vianney, die het liefst zijn hele leven voor het tabernakel geknield zou hebben doorgebracht. Maar als men de zaak goed beschouwt, dan verborg zich onder een wettige schijn een

subtiele bekoring, die de heilige dan ook tenslotte gewaarwerd. Aldus hebben verschillende - en niet de minste - van zijn intieme kennissen getuigd.

‘De pastoor van Ars’, verklaarde abbé Monnin, ‘moest zelf bekennen, dat dit verlangen ongeregeld was en dat de duivel ervan gebruik maakte hem te bekoren. Hij deed verstervingen, trachtte zich te beheersen, maar heel zijn leven lang moest hij tegen diezelfde aandrang vechten...’

Het getuigenis van de burgemeester van Ars, monsieur Des Garets, is nog exacter en nadrukkelijker. ‘Ik heb altijd geweten dat Abbé Vianney zich gaarne in de eenzaamheid had willen terugtrekken. In die gedachte nu onderscheid ik drie motivaties: 1. de verantwoordelijkheid van een parochie te willen ontgaan; 2. om zich het middel te verschaffen te bewenen dat, wat hij noemde “zijn arm leven”; 3. om te ontsnappen aan zijn overstelpende bezigheden en zich de tijd te verschaffen naar zijn wens zich aan gebed en overweging te kunnen wijden. Aldus de motieven die de goede Pastoor zelf toegaf. Maar naar mijn overtuiging stak er bovendien in dat verlangen een werkelijke bekoring van de duivel, die hij, hoe verlicht ook in de wegen van God, zich niet bewust was. Inderdaad, de duivel kende al het goede dat Abbé Vianney in het kader van de pelgrimstochten naar Ars tot stand bracht en het nog grotere goed dat in de toekomst eruit zou voortvloeien; hij had er dus alle belang bij om onder redelijke motieven de dienaar Gods ervan af te leiden.’

Monsieur Vianney, zo verklaarde frater Athanase, een van degenen die het meest vertrouwd waren met onze heilige,

had zeer veel inwendige smart. Hij werd heel bijzonder gefolterd door verlangen naar eenzaamheid. Hij sprak er dikwijls over. Dat was voor hem een bekoring die hem obsedeerde, overdag maar nog meer ´s nachts. Hij bekende mij: ‘Als ik niet kan slapen, dan gaat mijn geest op reis: ik ben bij de Trappisten, in de Chartreuse (bij de Kartuizers); ik zoek een hoekje om mijn arm leven te bewenen en boete te doen voor mijn zonden’. Zo zegt Catherine Lassagne dat ze hem heeft horen zeggen; ‘De goede God geeft me bijna alles wat ik Hem vraag, behalve wanneer ik voor mezelf bid’. - ‘Dat komt doordat u de goede God vraagt u uit Ars te mogen terugtrekken, terwijl de goede God dat niet wil’. Hij gaf daar geen antwoord op.

Eenzaamheid en apostolaatswerk: twee vurige verlangens van één en dezelfde ziel…

Het was ook niet alleen een beproeving van de ‘Boze’: die altijddurende honger naar ingekeerdheid en eenzaamheid; het was ook een beproeving van de hemel. Abbé Monnin had dat begrepen: ‘Want’, zo zei hij, ‘het wil mij voorkomen, dat daarin een geheime beschikking van de Voorzienigheid lag. Door zijn eigen voorkeur op te offeren aan de gehoorzaamheid en zijn eigen genoegen aan zijn plicht, had Abbé Vianney gelegenheid zichzelf te beheersen en zijn wil volkomen meester te worden’.

Overigens werd die drang naar eenzaamheid innerlijk sterk bestreden door het verlangen naar apostolaat, en met Gods toelating werd zijn hart onophoudelijk tussen deze twee polen heen en weer geslingerd. Zeker, de verantwoordelijkheid, de zielzorg deed hem ervan

terugschrikken weg te gaan. Toen op zekere dag een seminarist uit Lyon bij hem kwam biechten, vroeg hij hem, of hij de hogere wijdingen al ontvangen had. ‘Ik, ja ik ben diaken; nog maar drie maanden en ik word priester gewijd.’ – ‘O, mijn jongen’, riep de heilige uit, ‘spreek zo niet: men is altijd te vroeg priester!’ Overigens was hij ervan overtuigd dat het priesterschap voor de zielen noodzakelijk is en het hoeden van Christus' kudde een liefdeswerk bij uitnemendheid. Hij verlangde vurig naar een rustige eenzaamheid, maar hij was nooit zozeer tevreden als op de dagen dat de menigte hem van alle kanten omringde.

‘Hij had zich er voor eens en voor altijd van moeten overtuigen dat hij voor deze bediening bestemd was’, aldus mademoiselle Des Garets: ‘Zodra er niet zoveel toeloop was van pelgrims, scheen hij treurig te zijn en deed hij novenen, opdat de menigte weer terug zou komen.’ En was het volk er weer, dan antwoordde hij, als men hem zei wat rust te nemen, aldus: ‘Wat zou het verkeerd zijn deze arme mensen te laten wachten, die toch van zo ver komen, die nachten doorbrengen om op hun biechtbeurt te wachten! Wat zou het mooi zijn, als de goede God mij het vermogen zou geven - zoals hij dat aan sommige heiligen schonk - op meer plaatsen tegelijk te zijn... Als ik reeds met één voet in de hemel zou zijn en men kwam mij dan zeggen terug te keren naar de aarde om aan de bekering van één zondaar te werken, hoe gaarne zou ik dan teruggaan! En als het daarvoor nodig was tot aan het einde van de wereld hier te blijven, te middernacht op te staan en te lijden, zoals ik nu lijd, van ganser harte zou ik erin toestemmen.‘

Eens, onder het catechismusonderricht in de kerk riep hij uit: ‘O, als ik geweten had, wat het was priester te zijn, dan was ik gauw naar de Trappisten gevlucht’. Waarop een stem uit het volk antwoordde: ‘Mijn God, wat zou dat jammer geweest zijn!’ Deze hartenkreet was voor onze heilige een aanmoediging en een les.

Eerste poging te vluchten

Dat neemt niet weg, dat de Pastoor drie verschillende keren geprobeerd heeft zijn parochie te verlaten: zo diep was bij hem het verlangen naar de eenzaamheid! Hij meende daarin - hoewel vaag - een dwingend wilsbesluit van God te zien, dat lijnrecht inging tegen dat van zijn bisschop, van wie hij toch eens toestemming hoopte te verkrijgen.

Rond 1840 had zijn eerste vertrek plaats, onopgemerkt en eerst later door Abbé Vianney zelf aan anderen verteld. In een zeer donkere, sombere nacht - het zal rond twee uur geweest zijn - vertrok hij uit zijn pastorie en ging alleen op weg naar Villefranche. Waar ging hij eigenlijk heen? En wat dacht hij precies te doen? Hij heeft er niets over bekend. Korte tijd ging hij voort. Gekomen tot bij het kruispunt van ‘les Combes’ (niet ver van Ars) hield hij stil en begon na te denken: ‘Is het wel de wil van God, die ik nu volbreng? Is de bekering van één enkele ziel niet meer waard dan alle gebeden, die ik in de eenzaamheid zou kunnen verrichten?’ En hij keerde terug. De zielen die op hem wachtten, namen hem direct weer in beslag. ‘De bekoring om te vluchten,’ aldus abbé Toccanier, ‘had hem plotseling overvallen’.

De ‘bekoorder’ van wie men inderdaad mag aannemen dat hij bij deze zaak betrokken was, gaf de strijd echter niet op. Het lijden en de kwalen van de heilige man kwamen hem voor als een kostbare gelegenheid tot wraak.

In 1835 voelde Abbé Vianney nog de naweeën van zijn ‘jeugdzonden’. Gezichtskrampen, heel erge tandpijn, hevige pijnen in zijn ingewanden herinnerden hem er dikwijls aan, dat men niet ongestraft de nacht doorbrengt in een laag gelegen kamer op een vochtige stenen grond. De brieven van de Pastoor aan zijn dokter bewijzen dat in ruime mate. Ongetwijfeld had hij een assistent nodig gehad; dan had hij van tijd tot tijd wat rust kunnen nemen.

Zeer ernstig ziek in mei 1843

In 1843 meende Abbé Vianney dat zijn einde nabij was. In zeer vermoeide toestand had hij al twee jaar daarvoor een eerste testament geschreven, waarin hij ‘zijn zondig lichaam aan de aarde, zijn arme ziel aan de Drie Personen van de Heilige Drievuldigheid gaf’.

De Mariamaand was begonnen. Al zestien jaar lang had de heilige alleen de oefeningen van de meimaand verzorgd. Gewoonlijk las hij eerst een stukje voor en sprak er vervolgens over. ‘Eenmaal op dreef’, aldus Catherine Lassagne, ‘preekte hij tamelijk lang’. Op 3 mei 's avonds begint hij te lezen; een hevige benauwdheid doet hem ophouden. Hij knielt neer om het gebed te verrichten: ternauwernood kan hij de eerste woorden ervan uitbrengen. Een stevige koorts heeft hem aangegrepen. Van alle kanten dringt men op hem toe en men brengt hem in een kamer naast zijn eigen kamer, waar het gemakkelijker zal zijn hem te

verzorgen. Het houten ledikant, waarop pastoor Balley gestorven is, heeft men eerder al daar neergezet en bewaard als een reliek. Zo goed mogelijk plaatst men de strozak van Abbé Vianney daarop en legt er dan de zieke op die nu bewusteloos is geworden.

Dokter Saunier, inderhaast ontboden, stelt een pleurisachtige longontsteking vast. Graaf des Garets komt ook haastig naar de pastorie; en als hij ziet dat zijn arme pastoor op een strozak ligt, nauwelijks een vuist dik en gelegd op ruwe planken, geeft hij hem een goede matras. Na veel aandringen laat de heilige hem begaan. Men moet hoognodig voorzorgsmaatregelen nemen. Vanaf 6 mei - de dag waarop Abbé Vianney 58 wordt - oordeelt de dokter zijn toestand wanhopig. Zo groot is de sympathie voor de Pastoor van Ars, dat op het verzoek van dokter Saunier drie artsen zich aan de zieke gaan wijden. Men overlegt en besluit te vermijden dat de zieke zou moeten spreken. Vooral moet men hem iedere opwinding besparen; want zijn hart slaat nog maar uiterst moeizaam.

Toch heeft Abbé Vianney zijn tegenwoordigheid van geest niet verloren. Bij dit bezoek geeft hij er het bewijs van. Heel deze ‘geneeskundige faculteit’ rondom zijn bed ziende, zegt hij lachend: ‘Ik doorsta op het ogenblik een grote strijd’.

- ‘Tegen wie dan, mijnheer pastoor?’

- ‘Tegen vier dokters. Als er nog een vijfde bijkomt, ben ik er geweest…’

Deze spottende opmerking moet ons niet doen vergeten, dat onder deze zware ziekte de pastoor beeft bij de gedachte aan Gods oordeel. ‘Ik zou nog eens willen leven’, bekent hij aan burgemeester Des Garets, die op de pastorie is gebleven, en er zelfs slaapt op de dagen dat zijn pastoor in levensgevaar verkeert. ‘Ik zou opnieuw willen leven om mijn zonden te bewenen en enig goed te doen’. Hij heeft zeer opgewonden nachten, geplaagd door schrikwekkende nachtmerries. ‘Ik meende’, zegt hij op een morgen, ‘vannacht duivelse triomfkreten te horen: “Wij hebben hem, wij hebben hem”, schreeuwden ze, “hij is van ons!”

Toch wordt de bekoring niet zo sterk dat hij het geduld of het vertrouwen in God verliest. ‘Hij beklaagde zich nooit’, aldus Jean Pertinand, de onderwijzer die bij hem oppaste. ‘Uit gehoorzaamheid nam hij alle geneesmiddelen aan en verdroeg zijn lijden met de meest volledige onderwerping aan de wil van God, die hij in alles zag’.

Zwevend tussen leven en dood

Gedurende die tijd zou men gezegd hebben, dat er in Ars in elk huis een overledene was. De pelgrims dwaalden rond de kerk als een kudde zonder herder; er waren er twee- of driehonderd, die nog niet hadden gebiecht en die weigerden te biechten bij de goede abbé Lacôte, pastoor van Saint-Jean-le-Vieux, die ad interim voor de lopende zaken aanwezig was. ‘U moet biechten bij degene’, zei men, ‘die de pastoor als zijn plaatsvervanger heeft laten komen’. ‘Ik heb niet de moed opnieuw te beginnen’, antwoordde een dame aan wie abbé Renard deze raad gaf. ‘Sta mij toe op de drempel van zijn kamer te knielen, opdat hij mij kan

zien en me zijn zegen kan geven; dan zal er weer een beetje kalmte in mijn ziel terugkomen’.

Bij gebrek aan beter liet men aan het hoofdeinde van de stervende - allen waren overtuigd van zijn naderend einde - manden vol medailles, rozenkransen, kruisjes en prentjes plaatsen. En Abbé Vianney verhief zijn zegenende hand over al die geliefde souvenirs. ‘Ik weet niet’, schreef de Gravin des Garets, ‘of al de bisschoppen van Frankrijk bij elkaar er zoveel hebben gezegend’.

Men had geen hoop meer dan alleen op buitengewone hulp van de hemel; daarom verdrong zich de menigte, die de biechtstoel had moeten verlaten, op bepaalde uren vóór het altaar van Sint-Philomena, waar talrijke kaarsen brandden. Priesters waren er een novene van heilige Missen begonnen... Ondanks alle drukte leek de kerk leeg en verlaten zonder ‘hem’!

Op de avond van de elfde mei scheen de doodstrijd nabij. Zeven priesters bevonden zich toen in het vertrek van de zieke. Er was geen twijfel meer aan. Men besloot Abbé Vianney de laatste heilige Sacramenten toe te dienen. Alleen vond zijn biechtvader abbé Valentin, pastoor van Jassans, die ermee belast was, het beter de parochianen en pelgrims niet op de hoogte te stellen van de bediening die zou plaats vinden. ‘Ja toch! Laat maar luiden die klok’, zei de stervende, ‘een pastoor heeft het ook hard nodig dat men voor hem bidt!’ De klok werd geluid, en onmiddellijk waren de trap van de pastorie en de kleine binnenplaats met volk overstroomd...

‘Gelooft u al de waarheden die de Kerk ons leert?’ vroeg met een bevende stern abbé Valentin. ‘Nooit heb ik eraan getwijfeld’, antwoordde de heilige. En hij ontving de laatste heilige Sacramenten met een uitdrukking van geloof, die op de aanwezigen diepe indruk maakte. Toen allen vertrokken waren en abbé Dubouis, pastoor van Fareins, alleen aan zijn bed bleef, wijdde de stervende heilige zich toe aan Sint-Philomena, beloofde haar ter ere honderd heilige Missen te laten lezen en vroeg een grote kaars voor haar beeld te laten opsteken.

Bijna aanstonds daarop werd hij bewusteloos. Men knielde aan zijn hoofdeinde neer. Dokter Saunier stond vlak bij hem, niet meer twijfelend, of dit was het einde. Maar de pastoor hoorde met gesloten ogen de man van de wetenschap zijn doodvonnis vellen.

‘Mijn arme nicht’, vertelde hij enige maanden later aan Marguerite Hubert van Dardilly, ‘toen ik op het uiterste lag en men mij het heilig Oliesel kwam toedienen, zei de dokter, mijn pols voelend: “Hij heeft niet meer dan 30 of 40 minuten nog te leven”. En ik dacht: mijn God, zal ik dan voor U met lege handen moeten verschijnen? Ik richtte mij tot Maria en Sint-Philomena en zei: “Ach, mocht ik toch nog voor enkele zielen nuttig kunnen zijn!” – ‘Mijn beste nicht, wanneer je bij stervenden bent, bid dan hardop, zodat de zieke het hoort, ook al schijnt hij buiten bewustzijn’.

Nauwelijks echter had Abbé Vianney in de geest de aanroepingen tot Maria en zijn ‘dierbare kleine heilige’ uitgesproken, of hij voelde zich minder slecht. Hij opende

zijn ogen en begon weer te spreken. Hij mocht toen drie uren kalmte ondervinden. Gedurende die tijd zag men hem onbeweeglijk, de handen gevouwen, biddend met een engelachtige vurigheid. Ongelukkigerwijze overviel hem de koorts met nieuwe hevigheid, zodat de dokter zich niet over de toestand durfde uit te spreken en meende dat het slechts een uitstel van enkele uren kon zijn. Toch werd besloten dat, als de heilige de nacht haalde, abbé Dubouis aan het altaar van Sint-Philomena de eerste van de honderd heilige Missen zou celebreren, die de Pastoor van Ars haar beloofd had.

Zijn genezing toegeschreven aan Sint-Philomena

De morgen van de twaalfde mei ademde de zieke nog. Op dit nieuws stroomde de kerk geheel vol; de beloofde heilige Mis begon. Nooit stegen naar de hemel van Ars vuriger smekingen op! Intussen waakte schoolmeester Pertinand bij het bed van de pastoor. Abbé Vianney lag te woelen in een verschrikkelijke koortsaanval en hij scheen ten prooi te zijn aan grote angst. Jean Pertinand maakte zich gereed zijn laatste woorden op te vangen, als eensklaps de pastoor rustig werd - opgebeurd zou men zeggen door een visioen, dat hij aanstaarde, dat hem verrukte. En nauwelijks liep de Mis ten einde, of hij riep uit: ‘Mijn vriend, er komt in mij een grote verandering... Ik ben genezen!’ Even daarvoor, terwijl hij in extase scheen, had hij herhaaldelijk de naam van Philomena uitgesproken. Algemeen was men ervan overtuigd dat zijn kleine Heilige hem verschenen was. Hijzelf schreef een zo onverwachte genezing aan haar toe. Werkelijk, de krachten keerden terug met een snelheid, die

zijn vier dokters wonderlijk noemden.‘ - ‘Zegt maar liever wonderdadig,’ zo wierp hij hun tegen.

Na zestien dagen eindelijk - zó uiterst lang voor zijn hart - zag hij zijn kerk en het tabernakel weer. Steunend op de arm van zijn getrouwe Pertinand, kon hij vanaf zaterdag 20 mei weer beginnen de Heilige Mis te lezen. Hij moest die celebreren tegen twee uur 's morgens, te zwak om langer nuchter te blijven. ‘Ondanks dit vroege uur’, verhaalt mademoiselle Des Garets, ‘was heel de parochie in de kerk samengestroomd. Hij koos het Maria-altaar, zoals hij iedere zaterdag deed’.

Abbé Vianney meende al goed vooruit te zijn gegaan. Desondanks verbood de dokter hem zijn werk te hervatten voordat hij volledig genezen was. Hij gehoorzaamde, maar wat kostte hem dat een moeite! Telkens als hij in de kerk kwam, keek hij jaloers naar zijn biechtstoel en het leek erop alsof zijn vurig verlangen hem nu hielp spoedig weer op krachten te komen.

Pastoor Vianney was dan weliswaar van de dood opgehaald, maar toch begon men zich in Ars ongerust te maken. Al op 17 mei schreef gravin Des Garets aan haar moeder: ´Maar wat wil hij doen met dat leven, waarvan hij de voortzetting afsmeekte? Wat wil hij doen met die krachten, die hij zo vurig terugwenste? Dat zijn vragen, die men elkaar stelt. Wij vrezen hem nu te verliezen door een ontslag - deze heilige man die de Hemel voor de aarde gespaard heeft; en de vreugde om zijn genezing wordt sterk verduisterd door zulk een onaangename vrees´.

13

Tien dagen later is geen twijfel meer aan. Monsieur Des Garets is bij de heilige een bezoek gaan brengen. Hij vond hem in zijn kamer, zittend op zijn bed, diep bedroefd, onder een vloed van tranen. `Maar wat hebt u toch?' riep de burgemeester uit. ´O! Men kent niet al de tranen, die ik op dit bed heb vergoten; ik die sinds mijn elfde jaar de eenzaamheid zoek en…`, zo eindigde hij met een snik, 'men heeft mij die altijd geweigerd'.

'Wij zijn bang, zeer bang' schreef de slotvrouwe, 'dat onze pastoor zal heengaan en dat wij hem levend nog moeten bewenen, nadat wij met zulke vreugde zijn herrijzenis hebben begroet. Wij kunnen het ons niet ontveinzen: de heilige man meent zijn arbeid voltooid te hebben. Hij had gezegd: "Ik zal voortwerken, totdat ik neerval". En hij is neergevallen… Als hij het leven heeft teruggevraagd, dan deed hij dat voor zichzelf, om zich in stilte en eenzaamheid voor te bereiden op de dood. Het leven is hem terug geschonken, maar hij schijnt nu te denken dat de Hemel hem met de genezing ook de vrijheid heeft gegeven… Men heeft ons gezegd dat wij te trots waren op onze Pastoor en dat God ons zou straffen voor onze arrogantie. Men had daarin werkelijk gelijk.'

Weken gaan voorbij. De bedreiging blijft hangen, maar Abbé Vianney maakt geen enkele voorbereiding voor zijn vertrek. Vastbesloten op de ene of andere dag weg te gaan, keert hij in zich zelf en zoekt zijn verloren krachten weer terug te winnen. Natuurlijk heeft hij zijn bed ontdaan van de matras, die nu onnodig is geworden. Bij de eerste toestemming van de dokter is hij teruggekeerd naar zijn biechtstoel, en dat vanaf één uur in de ochtend! Zijn dokter

had gemeend zijn ogen te moeten sluiten voor dergelijke onvoorzichtigheden; de biechtelingen van de heilige waren hem er oneindig dankbaar voor.

O schandalige slokop!

Tot aan zijn volledig herstel moet abbé Vianney twee maaltijden per dag nemen; 's middags met wat vlees erbij en - o hoe schandalig! – met 'oude Bordeauxwijn, telkens een kwart glas' (aldus abbé Raymond). De goede heilige krijgt er gewetenswroegingen van! Maar zijn bisschop, Mgr. Devie, heeft het bevel van de dokter bekrachtigd. Tegen wil en dank moet hij zich dus daaraan wel onderwerpen; maar hij zucht diep terwijl men in zijn omgeving niet kan nalaten erom te glimlachen: 'Ik ben een slokop geworden! Wij krijgen minder gunsten... Ik ben lang niet zo op mijn gemak als wanneer ik ga biechten!'

Helaas! De arme heilige begint er niet minder armzalig, niet minder mager uit te zien dan in het verleden. Hij is pas zevenenvijftig jaar en heeft het voorkomen van een grijsaard. De 27e augustus van datzelfde jaar heeft abbé Faivre, uit het bisdom Saint-Claude, gelegenheid de asceet te bezoeken: 'Zijn verstorven en boetvaardig leven', vertelt hij, 'kwam mij aldus voor, dat ik - als missionaris en wetende wat het betekent dagenlang in de biechtstoel door te brengen, te preken, catechismus te geven - hem menselijkerwijze gesproken niet méér dan drie maanden nog te leven gaf.'

De artsen zijn niet minder pessimistisch. Zij zien het als noodzakelijk, dat Abbé Vianney wat van klimaat zal veranderen en - maar dat durven zij hem niet te zeggen -

dat hij het werk in de biechtstoel helemaal zal nalaten. Mgr. Devie heeft hem geschreven, dat hij hem een tijd van rust gaarne toestaat. Heeft hij overigens niet de volmacht, zonder speciale toestemming van zijn bisschop, veertien dagen per jaar eruit te gaan, wanneer hij tenminste voor een plaatsvervanger zorgt? Nu is abbé Raymond, zijn collega van Savigneux, meer in Ars dan in zijn eigen parochie; hij is dus de gewenste plaatsvervanger...

De Pastoor van Ars, altijd aarzelend en besluiteloos op dit punt - hij die in al het overige zoo krachtig en vastbesloten optreedt – verlangt vurig zich enige weken te kunnen onttrekken aan de menigte pelgrims, die hem blijft belegeren. Deze wens is dan ook volstrekt niet te veroordelen, maar boven dat verlangen zweeft altijd de bekoring: eenmaal vertrokken naar de stilte en eenzaamheid, zal hij wel nooit meer daarvan terugkeren! Hoe het ook lopen mag, Abbé Vianney heeft naar zijn broer François geschreven, dat hij hem een kamer zal gereed maken in het dierbaar ouderlijk huis van Dardilly.

Zijn 'vlucht' naar Dardilly

Eindelijk, op maandag 11 september, deelt hij zijn plan mee aan abbé Raymond. De pastoor van Savigneux maakt niet veel bezwaren: verlangt hij er niet heimelijk naar de volgende pastoor van Ars te worden? Hij belooft zo spoedig mogelijk aan de bisschop de brief te brengen die Abbé Vianney hem geeft. Daarin staat het verzoek, of Monseigneur aan de 'arme pastoor van Ars' een post wil geven, die voor hem 'goed zou zijn': de bediening van de

kapel van de ‘Minimes’ in Montmerle, waar hij niets anders te doen zal hebben dan de Heilige Mis te lezen...

En zie... in de nacht van 11 op 12 september neemt Abbé Vianney de vlucht. Aldus vele getuigenissen (in het zalig- en heiligverklaringsproces en anderszins). Alleen kan hij niet nalaten zijn welbeminde en zo betreurde ‘Providence’ vaarwel te zeggen Maar juist dat brengt alles in de war!

Vóór tien uur ‘s avonds - Catherine en de anderen hebben natuurlijk beloofd het geheim te bewaren - is heel de parochie op de hoogte en op haar ‘qui vive’; de mensen staan bij de pastorie op de wacht... Ietsje na één uur hoort men iemand door de tuinhaag sluipen... Dat is de pastoor! Hij heeft zijn brevier onder de arm en een klein pakje in de hand. Enkele mensen proberen hem tegen te houden, ja ze houden hem te wijden voorwerpen voor. Tevergeefs! Hij versnelt zijn pas in de richting van het veer van Fontblin. Hij verdwijnt in de donkere nacht. Vlug loopt men naar de onderwijzer Jean Pertinand en roept hem toe dat hij zal proberen de Pastoor in te halen. Inderdaad bereikt de jongeman hem op enige afstand van het dorp ‘waar hij in de velden verdwaald was geraakt’.

‘Mijnheer Pastoor’, roept hij hem toe, ‘waarom ons zo te verlaten?’ - ‘Vooruit! Laten we, geen tijd verliezen!’ antwoordt de vluchteling. ‘Ik heb aan Monseigneur geschreven om hem verlof te vragen mij te mogen terugtrekken; ik zal zijn antwoord in Dardilly afwachten... Ik ga de Mis lezen in Fourvière om de wil van God beter te kennen... Als Monseigneur toestemt, is mijn verlangen vervuld; wil hij dat ik terugkeer, dan zal ik terugkomen...

Overigens mijn parochie zal geen nood lijden: ik heb overal voor gezorgd.’

Nachtelijke tocht

Abbé Vianney en Jean Pertinand gaan verder in de richting van Dardilly. Plotseling blijft de vluchteling staan. Gedurende zijn lange opsluiting in de biechtstoel blijken de wegen veranderd te zijn en hij herkende ze niet meer. ‘Jean,’ mompelt hij nogal opgewonden, ‘je bedriegt me!’ Maar de jongeman legt hem vlug uit dat er niets van waar was.

De twee reizigers vervolgen hun weg, biddend of plannen makend. ‘Wij baden wel tienmaal het rozenhoedje’, aldus de brave Pertinand, ‘gedurende de zeven uur dat de reis duurde’.

Zeer vroeg aangekomen in Trévoux, wil abbé Vianney uit goedheid de slapende veerman niet wakker maken. In Neuville, waar onze reizigers, intussen danig vermoeid, de Saône oversteken, vraagt de heilige die zonder geld is vertrokken, of de onderwijzer het ontbijt voor hem betalen wil. Hij stelt voor zijn horloge als onderpand te geven, maar Pertinand weigert kort en krachtig. Datzelfde wordt voorgesteld aan de veerman van Neuville, maar die antwoordt: ‘Betaal maar een andere keer’.

Eindelijk gaat dan de pastoor van Ars over de drempel van het vaderlijk huis, maar hij is zo verzwakt en uitgeput, dat hij aanstonds op bed moet gaan liggen. Als Jean Pertinand zelf ook de nodige rust heeft genomen, zegt hem Abbé Vianney: ‘Ga nu maar naar huis; kom mij volgende week

vrijdag weer ophalen; dan gaan wij zaterdag samen naar Fourvière... Dan zullen we wel zien!' Maar de berekeningen van de heilige man gaan niet in vervuiling...

Andere plannen van de Goddelijke Voorzienigheid

De ochtend van de 12e september ziet men in Ars niets anders dan verslagen gezichten. De pastoor - het is nu maar al te zeker - de pastoor is bij de Kartuizers ingetreden, voor altijd! En met hem schijnt alle leven, alle vreugde, alle moed uit het dorp te zijn verdwenen. Twee dagen na zijn vertrek kon gravin Des Garets schrijven:

'De meisjesschool - de Providence – weergalmt van zuchten en snikken. De helft van de meisjes is al treurend weggegaan. De stroom van pelgrims is weggevloeid. De kerk is bijna verlaten. Van tijd tot tijd komen een paar treurende meisjes bidden bij een opgestoken kaars. Ik kan u niet zeggen hoe bedroefd ik ben bij het aanzien van een zo volledige verandering! Het is werkelijk een overgang van het leven naar den dood... Wij hadden een hoofdstuk uit het Leven der Heiligen elke dag daadwerkelijk levend in ons midden, maar nu is de bladzijde omgeslagen...'

En abbé Raymond, nog altijd met de titel van pastoor van Savigneux, is voortdurend in Ars! Hij die ervan gedroomd had er de pelgrimstochten te mogen leiden, moet nu wel de les begrepen: hebben dat de tegenwoordigheid van Abbé Vianney de enige reden is waarom de mensen toestromen. Inderdaad van de dag af, waarop men wist, waar de heilige zich had teruggetrokken, 'was Ars er niet meer in Ars'.

Verzoeken om terug te komen

Al op donderdag 14 september haast de graaf Des Garets, verwittigd door Jean Pertinand - eindelijk teruggekomen - zich om naar Dardilly te gaan. Maar François Vianney houdt zich van den domme en zegt dat zijn broer weer vertrokken is, niemand weet waarheen. De burgemeester van Ars moet zich dan tevreden stellen met een woordje voor zijn heilige pastoor op te schrijven:

‘Neemt u nog geen besluit. U hebt rust nodig, ik weet dat beter dan wie ook. Blijft u bij uw broer zolang dat noodzakelijk is, maar vergeet uw arme parochie van Ars niet... Denkt u aan al die heilige zielen die u naar de hemel geholpen hebt, aan al degenen die zich ervan verwijderd hebben en die u zult terugvoeren. Denkt u aan uw Providence, waarvan u de ziel en de steun bent - en die niet kan bestaan dan door u. Denkt u tenslotte aan het welzijn van de godsdienst: dat God zelf u geroepen heeft het welzijn ervan in stand te houden en... te vergroten.’

Terwijl graaf Des Garets deze bewogen woorden neerschrijft, is Abbé Vianney in gebed, niets wetend van diens aanwezigheid in een kamer boven de zaal, waar de graaf deze brief schrijft. Eerst na het vertrek van de burgemeester ingelicht, leest en herleest hij diens brief, die diepe indruk op hem maakt. Andere berichten volgen. Een van Catherine Lassagne, die slecht nieuws moet melden. Er zijn op de Providence nog maar vijftien kleintjes meer. Abbé Raymond heeft met Monseigneur gesproken en de bisschop heeft gezegd nooit te zullen toestaan, dat de pastoor van Ars het bisdom zou verlaten.

Een ander bericht komt van een caféhouder, die zich ondanks abbé Vianney in het dorp gevestigd had. ‘Mijnheer’, zo schrijft deze man, die in zijn gevoelige zijde is geraakt, want zijn zaak loopt niet meer, ‘ik haast mij u te vragen ons toch niet te verlaten. U weet wat ik u altijd gezegd heb en wat ik nu van ganser harte herhaal: als er iets in mijn huis is, dat u niet bevalt, onderwerp ik mij geheel aan uw wil.’

Geen houden meer aan...

Maar hoe groot is de verbazing en de ontsteltenis van Abbé Vianney, als hij vrijdags in Dardilly ziet verschijnen...: de pelgrims van Ars! De ‘mierenkolonie’ heeft haar weg weer gevonden! Wat te doen? Ze terugsturen? Hij denkt er niet aan. Hij vraagt de nodige volmachten in Lyon aan en gaat in een biechtstoel zitten van de kerk van Dardilly. Zijn soep staat almaar op de hoek van de schoorsteen koud te worden.... Elk ogenblik komen vreemdelingen aan de huisdeur van zijn broer aankloppen. ‘Als hij hier blijft’, protesteert François, ‘dan zal ik verplicht zijn hulp te roepen. Ik ben geen baas meer in mijn eigen huis!’

De avond van zaterdag 16 september brengt de hotelhouder van Ars, François Pertinand (een broer van de onderwijzer) een groep van 23 jongens uit de parochie van Ars met zich mee naar Dardilly. Zij vervoegen zich al vroeg aan de boerderij van de Vianney’s; maar de familie van de heilige weigert de deur open te doen. Plotseling weerklinkt een zachte stem, die zij heel goed kennen. Hun dierbare pastoor is aan het venster komen staan en roept hen. Al uren op, laat hij hen in zijn kamer komen, bidt met hen het

rozenhoedje, gaat met hen mee naar de kerk, waar zij zijn Heilige Mis bijwonen. Abbé Vianney dringt erop aan, dat ze blijven ontbijten, maar uit beleefdheid weigeren ze. In de nacht van zaterdag op zondag gaan ze weer terug. ‘Dinsdag moeten jullie allemaal thuis de Mis bijwonen’, raadt Abbé Vianney hun aan. ‘Ik zal die ochtend de Mis lezen in Fourvière om eindelijk de wil van God te leren kennen. Jullie zullen voor mij bidden!’.

O.L. Heer neemt een andere weg

De wil van God toont zich echter op een andere manier. In de avond van zaterdag 16 september komt in Dardilly een reiziger aan, met een officiële opdracht van de bisschop van Belley. Abbé Raymond - hij is het – meldt zich, om geen opschudding te wekken, bij de pastoor van de parochie, Joseph Peyrard. Men ontvangt hem daar koel: ongetwijfeld komt deze priester namens de bisschop Abbé Vianney ophalen. Afgesproken wordt dat abbé Raymond die zondag de Hoogmis zal doen en dat hij daarna met Abbé Vianney zal gaan praten.

Zo gezegd, zo gedaan. De heilige is bij de Hoogmis aanwezig, en daarna staat hij erop de pastoor van Savigneux te begeleiden naar het huis van zijn broer François, dat tamelijk dicht bij de kerk staat. En ziedaar het bericht van Mgr. Devie! Wat ongeduldig wil hij er direct kennis van nemen. Hij leest de brief, toevertrouwd aan abbé Raymond, en de teleurstelling tekent zich een ogenblik af op zijn gezicht, maar hij maakte geen enkele opmerking, noch voor noch tegen. Als abbé Raymond weg is, gaat hij weer van zijn kamer af om François te

kalmeren. Deze, omringd door parochianen uit Ars, die onophoudelijk toestromen, beklaagt zich bitter over ‘hun onbeleefdheid tegenover hun pastoor’.

Abbé Raymond ontbijt op de pastorie. ‘Ik bid u’, zegt de pastoor van Dardilly tot hem, ‘verlaat u Dardilly zo vlug mogelijk: men weet waarvoor u bent gekomen; laat toch Abbé Vianney met rust, anders kon u nog wel eens een harde noot te kraken krijgen.’ Maar de bisschoppelijke afgevaardigde houdt voet bij stuk: het gaat hem ter harte de Pastoor van Ars nu weer bij zijn kudde terug te brengen. Graaf Des Garets heeft hem ook voldoende duidelijk had gemaakt dat hij er tevergeefs naar streeft Abbé Vianney in Ars op te volgen.

Abbé Raymond gaat dan naar de Vespers, die door de heilige worden voorgebeden. Na de zegen met Ons Heer waarschuwt de pastoor van Dardilly zijn collega uit Savigneux nogmaals. ‘Maar…’ zo reageert Abbé Vianney, ‘maakt u zich niet ongerust over abbé Raymond; hij is een goed huzarenpaard, hij is niet bang voor wat herrie’.

Bedenk een list om ongemerkt te vertrekken

Toch is het besluit van de pastoor van Ars nu genomen: Monseigneur biedt hem de kapelanie van Notre-Dame de Beaumont aan en vraagt hem in elk geval nog eens goed na te denken. Welnu, hij zal naar Beaumont gaan, en de Heilige Maagd, die men daar vereert, zal hem ingeven wat te doen. Maar hoe moet hij de waakzaamheid van de mensen uit Dardilly verschalken, nu zij al de wacht houden rondom de boerderij?

Juist die zondagavond dat Abbé Vianney zich gereed maakt voor de laatste maal onder het vaderlijk dak te verblijven, komt een delegatie van notabelen van Dardilly zich op het erf aanmelden. De heilige Pastoor moet naar beneden komen om hun verzoek te aanhoren. ‘Neem uw rust hier’, zeggen hem de brave mensen; ‘wij belasten ons ermee voor u de noodzakelijke volmachten te verkrijgen’. Hun beroemde medeburger stelt zich ermee tevreden minzaam te antwoorden: ‘O mijn vrienden, als ge daarin kunt slagen, ik verlang niets liever!’ En gerustgesteld gaan ze naar huis.

Die goede parochianen van Dardilly! Zij zouden wel tot de ochtend gebleven zijn, als zij wisten, wat er gaande is. Inderdaad is er tussen de Pastoor van Ars en abbé Raymond een waar vluchtplan afgesproken. Vóór de nacht verlaat abbé Raymond de pastorie van Dardilly, voorwendend het antwoord van Abbé Vianney aan Monseigneur te gaan brengen. In werkelijkheid is hij van plan niet verder te gaan dan de parochie van Albigny; de pastoor, abbé Martin, is een intieme vriend van hem. Daar zal de pastoor van Ars hem ontmoeten. François, de oudste broer, is in het geheim ingewijd. Zoveel bezoeken sinds twee of drie dagen zijn hem een ware nachtmerrie geworden, zodat hij graag meehelpt deze ‘vlucht’ te doen slagen.

Hoe het geheime plan lukt

Maandagmorgen, 18 september, nemen de twee broers, al heel vroeg opgestaan, in diepe duisternis de weg naar Albigny. De heilige maakt de reis gezeten op het paard van de boerderij, dat François bij de teugel houdt; maar zodra

zij Albigny naderen, zegt de Pastoor van Ars: ‘Ik zal nu wel te voet verder gaan’. Hij laat het paard achter, zegt zijn broer gedag en gaat alleen het dorp in. Zijn eerste indruk bij aankomst is wel buitengewoon ontnuchterend: men is daar nog met de beruchte ‘feestavonden’ bezig, en er wordt nog gedanst bij het ochtendkrieken van deze maandag... Abbé Vianney ontmoet pastoor Raymond, leest de Heilige Mis en heeft grote haast weer te vertrekken, richting Beaumont.

Beaumont, circa 50 km van Dardilly, verloren als het ligt tussen de plassen van Les Dombes, is moeilijk te bereiken. Na de Saône bij Neuville te zijn overgestoken, rekent abbé Raymond erop een rijtuig te vinden, maar hij wordt teleurgesteld. Onze twee reizigers hebben wel wat proviand mee gekregen, maar moeten nu te voet nog vijf plaatsen verder trekken tot aan St. Marcel, waar de burgemeester die hen tegenkomt, Abbé Vianney herkent. Of hij wil of niet, Pastoor Vianney moet er halt houden en een beetje uitrusten. Maar zie, bij de aankomst in St. Marcel is de kerk op het bericht van de aankomst van de heilige al vol gelopen met gelovigen. Abbé Vianney moet de preekstoel op. Hij spreekt over de onthechting aan de dingen van deze wereld, over de ijdelheid en over het geluk van de hemel... Eindelijk biedt een rijtuigverhuurder zich aan, en bij het vallen van de nacht arriveert men in Marlieux, de parochie, waar de kapel van Beaumont van afhangt.

Laten we terugkeren naar Ars...

Notre-Dame de Beaumont, een landelijk heiligdom, waarvan de lage horizon uitzicht biedt op onmetelijke moerassen, trekt in het mooie seizoen veel pelgrims aan. Volgens de plaatselijke overleveringen heeft de Heilige Maagd er meermalen, op het gebed van troosteloze ouders, kinderen weer ten leven gewekt, die vóór hun Doopsel gestorven waren, en zij heeft hen vervolgens laten leven, totdat men hun het Sacrament dat de poorten van het paradijs opent, had toegediend.

Dinsdagmorgen begeleidt de pastoor van Marlieux zijn beide gasten naar de aloude kapel. 'Abbé Vianney' - aldus abbé Raymond – 'deed het eerst de Heilige Mis om, zoals hij zei, het licht van de Heilige Geest af te roepen. Toen hij klaar was, vroeg ik hem: "Wat hebt u besloten?" – "Nog niets... Ik ga voort met bidden, terwijl ik uw Mis dien". Zodra ik in de sacristie terugkeerde, zei hij, nog vóór ik mijn gewaden had afgelegd: "De goede God wil mij niet hier" – "Waarheen wilt u dan gaan?" – "Laten wij naar Ars terugkeren!"

Het beslissende woord is gesproken

Zonder dralen bereidt abbé Raymond het vertrek voor. Een rijtuig brengt de reizigers door het zwaarmoedige plassenland naar Ambérieux-en-Dom-bes. Abbé Vianney houdt niet op met wenen en bidden. In Ambérieux zegt hij: 'Het rijtuig vermoeit mij te zeer, ik zal de rest te voet afleggen'.

Nog zeven kilometers scheiden hem nog van het plaatsje, vanwaar hij gevlucht is om God te vinden en waarheen God hem nu onweerstaanbaar terugvoert. In Savigneux gaat hij op aanraden van zijn reisgezel de kerk binnen om het heilig Sacrament te aanbidden en wat uit te rusten. En aanstonds wordt naar het nabije Ars een ijlbode gestuurd, die namens abbé Raymond deze boodschap brengt: ‘De pastoor komt terug; in een uur zal hij bij u zijn!’

Feestelijke intocht

Nauwelijks is in het dorp dat blijde nieuws bekend, of men laat de feestklokken luiden. ‘De vreugde was algemeen’, vertelt Catherine Lassagne. ‘Iedereen haastte zich om hem weer te zien, die zij gedurende acht lange dagen hadden verloren. Zelfs de dorsers op het veld kwamen in hun werkkielen toelopen.’ Tegen vijf uur eindelijk, onder het gelui van de klokken, die hun feestelijkste klanken de ruime lucht in beieren, verschijnt Abbé Vianney. Geleund op zijn stok, gaat hij het plein op, waar zijn schapen hem afwachten. ‘Was dan alles verloren? Welnu, dan is alles weer hervonden! Ik zal u niet meer verlaten, mijn kinderen. Ik zal u niet meer verlaten!’ Hij kan geen andere woorden uitbrengen, zo ontroerd is hij. Maar met zijn ogen ten hemel, zeggen de gebaren van zijn bevende hand genoeg, hoe gelukkig hij is. ‘Gesteund door abbé Raymond, gaat hij verscheidene malen het plein rond, zijn parochianen zegenend. Allen kunnen slechts wenen, enkele woorden stamelen en zich op de knieën werpen’.

De heilige gaat een ogenblik de Providence binnen, waar gejubel en gejuich heersen: ‘De Vader is eindelijk

teruggevonden!’ Maar hij valt neer van vermoeienis. Het avondgebed wordt daarom vervroegd. Maar Abbé Vianney staat erop zelf voor zijn toegestroomde parochie dit avondgebed te houden...’

‘Aldus’, tekent Catherine Lassagne in haar ‘Petit Mémoire’ aan, ‘aldus is onze heilige pastoor aan onze verlangens teruggegeven. Hij had de eerste dagen een weinig rust, omdat de pelgrims bij zijn afwezigheid allen naar huis waren gegaan. Maar zijn gewone bedieningen hernam hij aanstonds weer. Zo gauw als men dat vernam, kwamen de pelgrims van heinde en ver weer opdagen en hij begon zijn leven weer opnieuw’.

‘Wat zou er geworden zijn van zovele arme zondaars?’ zegt hijzelf naïef en openhartig. ‘En’, zo besluit graaf Des Garets, ‘nu begreep hij beter, dat God hem voortaan bij ons wilde...’

De mens wikt, God beschikt...

De verwachtingen die de Pastoor van Ars had omtrent zijn school ‘Providence’, kwamen niet geheel uit. Sinds 1827 gebruikte hij er zijn maaltijden en hij rekende erop zich eens daarin te kunnen terugtrekken om aan anderen de zorg voor zijn parochie over te laten... De mens wikt, God beschikt, en dat soms tegen de wensen in van de mens, ook al is die een heilige. Onverwachte gebeurtenissen beletten Abbé Vianney zijn zalige droom te realiseren. Hij had zelfs niet eens de troost de ’Providence’ (bij uitstek voorwerp van zijn liefde en zorgen) te zien voortbestaan, zoals hij zich dat had voorgesteld. De ‘Providence’ was

parochieschool en weeshuis tegelijk, maar het weeshuis zou verdwijnen.

Men begon zich zorgen te maken over de voortzetting van de ‘Providence’, t.z.t. na het overlijden van de Pastoor – en dat eens te meer na zijn zware ziekte en ‘vluchtpoging’. Zelf had hij al wel begrepen dat de drie toegewijde leidsters (Catherine Lassange, Marie Filiat en Jeanne-Marie Chanay) niet het eeuwige leven hadden. Daarom had hij drie jonge meisjes uit Ars als medewerksters en eventuele opvolgster naast hen gezet. De eenvoudigste en meest wijze oplossing zou zijn de ‘Providence’ toe te vertrouwen aan een zusters-congregatie die de voortzetting kon verzekeren. Velen – en met name zijn naaste medewerker abbé Raymond en ook verschillende ouders – waren die mening toegedaan, zonder dat zij de verdiensten van Catherine en haar medewerksters ontkenden. Sommigen gingen zelfs nog verder en klaagden erover hun kroost steeds in gezelschap te zien van al die kleine armzalige wezen, van overal bij elkaar gehaald.

Al deze geruchten en klachten kwamen ook Abbé Vianney ter ore en lieten hem niet ongevoelig: hij had er verdriet van. Hij begreep niet dat men iets anders kon wensen, nu dit werk zijn doel had bereikt zoals hij zich dat bij de stichting had voorgesteld. Als een academische instelling op haar scholen gediplomeerde onderwijzeressen wilde hebben, dan was dat haar zaak; maar hadden die brave mensen in Ars wel zulke geleerde meisjes nodig, als ze toch al op twaalfjarige leeftijd naar het werk op het veld en in de boerderij gestuurd werden? Overigens, als men liever nonnetjes had, dan waren Catherine, Marie en Jeanne-

Marie dat eigenlijk al: men hoefde niet meer te doen dan ze een 'kap' op te zetten...

Het bisdom maakt zich zorgen

Het bestuur van het bisdom, dat voor Abbé Vianney diep respect en verering had, was van de gebeurtenissen in Ars op de hoogte. Mgr. Devie zelf maakte zich bezorgd om de toekomst van de 'Providence'. De rector van zijn grootseminarie, kanunnik Perrodin, werd ermee belast de bedoelingen van de heilige Pastoor na te gaan. Abbé Perrodin had in Bourg met medewerking van de zusters van Sint-Jozef een 'Providence'–huis gesticht, dat volmaakt aan zijn taak beantwoordde. Hij legde bij herhaalde bezoeken de dienaar Gods uit dat het beter zou zijn die zusters naar zijn stichting te laten komen. Abbé Vianney gaf toe, maar pas op de lange duur.

In mei 1847 bezocht de eerwaarde moeder Saint-Claude, algemeen overste van de zusters van Sint-Jozef, een school van haar congregatie in Villeneuve, een parochie grenzend aan die van Ars. Zij liet de heilige Pastoor weten, dat zij naar Ars zou komen en een onderhoud met hem wilde hebben. Deze ontmoeting scheen louter op toeval te berusten. Maar van tevoren was het tussen het bisdom en het moederhuis te Bourg zo afgesproken. Toen nu de moederoverste in Villeneuve verbleef, was ook de eerwaarde heer Guillemin, vicaris-generaal van Mgr. Devie en een oude vriend van abbé Vianney, op reis gegaan om tezelfdertijd als moeder Saint-Claude in Ars te zijn.

Abbé Vianney, die niet verwittigd was van de komst van de vicaris-generaal, toonde zich zeer bewogen. Hij begreep

dat men van hogerhand de zaak wilde verhaasten. Hij had een eerste onderhoud met de heer Guillemin en de moeder-overste, een eerste gedachtenwisseling. Hij aanvaardde in principe een mogelijke hervorming van zijn weeshuis. Toen echter Catherine en haar medewerksters het einde zagen naderen van hun levenswerk, waren ze zeer verdrietig. De arme Pastoor hoorde hun klachten aan en trachtte hen te troosten, met bovennatuurlijke gedachten vanuit het geloof.

De onderhandelingen tussen onze heilige en het moederhuis van Bourg zouden nog ongeveer zes maanden duren. Eindelijk, op 5 november 1847, werd er een onderhandse overeenkomst getekend tussen enerzijds Abbé Vianney, Pastoor van Ars, en anderzijds madame Louise Monnet, in het klooster zuster Saint-Claude, algemeen overste van de Congregatie van Sint-Jozef, waarvan het noviciaat te Bourg was gevestigd. Bij deze akte deed Abbé Vianney een globale gift van 53.000 frank aan de Congregatie van Sint-Jozef, die als vergoeding de voortzetting - niet meer, niet minder - van het gehele werk van de 'Providence' op zich nam, d.w.z. zowel van de parochieschool als van het weeshuis.

Teleurstellende verandering...

Toen de zusters een jaar later arriveerden, was het huis niet meer dan een schaduw van wat het eens was geweest. Bijna alle weeskinderen waren elders ondergebracht, bij familie of liefdadige personen; nog twee kinderen waren er en ook die vertrokken vlug. Het personeel van de 'Providence' was ook verminderd. De drie jonge meisjes,

die Abbé Vianney had bestemd voor de voortzetting van het werk, waren op zijn verzoek in het noviciaat van Saint-Joseph-de Bourg ingetreden (van wie er twee al enkele weken later naar hun familie terugkeerden). Vertrek van weeskinderen uit de ‘Providence’, vermindering van het personeel, door abbé Vianney aangezocht; het was maar al te duidelijk, dat de bestaande toestand werd opgeheven.

Wat de zusters betreft die het werk van de ‘Providence’ zouden overnemen, die zware taak had hen wel wat doen afschrikken. Zij wilden beslist niet dat het weeshuis helemaal zou verdwijnen, maar ze wensten voor alles de meisjesschool goed te leiden, waaraan dan nog wel een klein pensionaat verbonden zou kunnen worden. Was het misschien niet beter eerst de rust te herstellen?

Louter en alleen verlangend het welzijn van de zielen te bevorderen, wist de Pastoor van Ars niet waartoe te besluiten. Hij bad en het scheen hem toe dat een inwendige stem hem de raad gaf niet toe te geven op dat éne punt: de opheffing van het weeshuis; dan zou het zijn alsof zijn werk volledig was stilgelegd. ‘Monseigneur’, zuchtte hij, ‘ziet er Gods wil in, maar ik, ik zie het zo niet’. Veertien dagen na de komst van de zusters schreef hij echter wel aan Mgr. Devie: ‘Ik heb altijd nog de gelukkige verwachting dat U de grote goedheid zult hebben onze kapel in te zegenen en onze goede zusters te installeren, waar heel de parochie en ikzelf met ongeduld op wachten’.

Intussen had de Pastoor aangedrongen op het afwerken van de kapel. Zondag 5 november was het zover. Alhoewel reeds tachtig, maar nog actief, stond Mgr. Devie erop zelf

het nieuwe hoofd van de school, Zuster Marie-Séraphie, en haar medezusters te installeren. De bisschop zegende die dag de kapel in; plaatste die onder de bescherming van de Heilige Familie en gaf zijn zegen aan de geplaatste kruisweg. Het was een waar parochiefeest! Het was goed te zien dat de komst van de religieuzen met veel sympathie begroet werd.

Een nieuw tijdperk brak aan voor de 'Providence'. Het was moeilijk dit huis, beroofd van zijn weeskinderen, zijn vroeger zo uitbundig leven te laten hervatten. In de overeenkomst van 5 november 1847 was bepaald dat Catherine Lassagne en de andere twee medewerksters in het huis mochten blijven wonen met de zusters. Het was echter wel te voorzien dat dit anders zou gaan lopen.

Toen de zusters zich bij de 'Providence' aanmeldden, de middag van zaterdag 4 november, stond Catherine op de drempel en overhandigde ze de sleutels aan de overste. Zij en de andere twee bleven er nog verschillende maanden. Moeder Marie-Séraphie schreef 25 december aan de algemeen overste dat 'de dames zich met ons hadden verbroederd' (al was er dan wel eens een probleem). Wel bleek het meubilair van de 'Providence' nogal verwaarloosd, het was hoognodig de bezem er eens flink doorheen te halen.

Zoals te verwachten viel, namen de vroegere leidsters op een gegeven moment afscheid van de zusters, maar dat in een vriendelijke verstandhouding. Jeanne-Marie Chanay ging in het dorp wonen, bij een van haar zussen. Catherine Lassagne en Maria Filliat kregen twee kleine apparte-

menten, tegen de pastorie aan gelegen. Zij zorgden voortaan voor de liturgische kleding, het heilig vaatwerk en de aankleding van de altaars en maakten het eten klaar voor de Pastoor. Catherine ging vaak naar de zusters terug, gaf hun adviezen en iedere maand ging zij in hun kapel voor tijdens de bijeenkomst van de deelneemsters aan de ‘Levende Rozenkrans’.

Gedurende de veertien dagen die op de installatie van de zusters volgden, nam Abbé Vianney een gereserveerde en afwachtende houding aan. Hij gebruikte nu zijn maaltijden niet meer in de ‘Providence’, maar liet zich tot aan zijn dood op zijn kamer bedienen. Hij was nu tweeënzestig en het is moeilijk voor iedereen, zelfs voor iemand met een volmaakte deugd, oude gewoonten te veranderen. Toch klaagde hij niet, maar wel zag men dat hij eronder leed. Slechts over één zaak gaf hij uitdrukking van spijt, namelijk dat hij zijn dierbare weeskinderen moest missen: hij had ze door het gebed met al zijn werkzaamheden verbonden. Hoeveel genaden dankte hij niet aan hun kinderlijke smekingen! Deze morele steun ontbrak hem nu. ‘Men heeft aan de “Providence” heel wat verweten’, vertrouwde hij op een dag toe aan de heer Des Garets, ‘naar men zei, zouden de kinderen slecht verzorgd zijn; maar God verrichtte er wonderen te Zijnen gunste.’

Na veertien dagen verscheen de heilige weer tijdens de recreatie van één uur temidden van zijn kinderen. Hij sprak met hen in zijn gewone vreugdevolle stemming en het was zowel voor de kinderen als voor de nieuwe onderwijzeressen een grote vreugde hem weer te zien. Van tijd tot tijd ging hij de school bezoeken, maar met de zorg voor

hen had hij zich niet meer te bemoeien: de zusters hadden dat overgenomen. Andere werken, even belangrijk, hielden zijn aandacht bezig en trokken profijt van zijn edelmoedigheid. Abbé Vianney liet dus aan de zusters volledige vrijheid van handelen, zij hadden haar oversten, haar regel, haar bijzondere gewoonten: dat moest voor hen voldoende zijn. Hij behield zich enkel de geestelijke leiding van de meisjes voor.

Eén feit toont duidelijk de verering, die de Pastoor voor de zusters had, die al vrij spoedig ook weer interne kinderen aannamen. In 1857 trad een van zijn achternichten uit Dardilly - dankzij zijn bemiddeling - als postulante in de congregatie in. Elk jaar op 2 juli, het feest van Onze Lieve Vrouw Visitatie, ging hij graag naar de kapel van de ‘Providence’ om bij de hernieuwing van de geloften aanwezig te zijn. Abbé Toccanier schrijft: ‘Het feest van vandaag (2 juli 1855) verdient een bijzondere vermelding. De heilige Mis werd opgedragen door mijnheer Pastoor, bekleed met het schitterende kazuifel van Maria Onbevlekt Ontvangen. Tweeëntwintig religieuzen van St.-Jozef hernieuwden hun geloften in de handen van de man Gods. Een zo groot aantal parochianen en pelgrims was aanwezig en ging te communie, dat hij een volle ciborie nodig had.’

Ook de jongens hadden zijn aandacht

Gedurende zijn lange pastoraat interesseerde de Pastoor zich niet minder voor de opvoeding van de jongens als voor die van de meisjes. Omstreeks 1835 had hij bij de burgemeester erop aangedrongen dat men een jongeman uit Ars, Jean Pertinand, een neef van abbé Renard, als

onderwijzer zou benoemen. In 1838 werd deze deugdzame man, twintig jaar oud en in het bezit van een onderwijsakte, de schoolmeester van zijn dorp. Hij zou dat elf jaar blijven. Maar hij droomde ervan deze school in handen van religieuze broeders te zien, en dan geheel kosteloos. Op 10 maart 1849 was het een voldongen feit. Abbé Vianney belastte zich persoonlijk met het onderhoud van de toekomstige onderwijzers en zo konden drie broeders van de Heilige Familie van Belley Jean Pertinand vervangen. Het schoolhoofd was een kloosterling van 24 jaar. Frater Athanase was zijn kloosternaam. Hij zou een belangrijke rol gaan spelen in het leven van de heilige Pastoor. Deze ijverige bestuurder dacht er aanstonds over aan zijn kleine school die alleen kinderen uit de parochie opving, een pensionaat te verbinden, waarvan de welgestelde families uit de omtrek konden profiteren. Verlegen vertelde hij van zijn plannen aan de heilige Pastoor.

‘Wel, mijn vriend’, antwoordde Abbé Vianney hem zonder aarzelen, ‘sticht een pensionaat en ge zult daar goed in slagen; u zult zien hoeveel jongenszielen u aan de “*grappin*” (de duivel) gaat ontroven’. En inderdaad, de pensionnaires kwamen in groten getale opdagen en hij moest ruimere bouwplannen in overweging nemen. Op 28 mei 1856 zegende de Pastoor van Ars, stralend van geluk, de eerste steen van het toekomstig pensionaat. Dankzij de ruime giften, die hij dagelijks voor zijn werken ontving, droeg hij ruimschoots bij aan het stichten van vele scholen in andere parochies...

Parochiemissies

Behalve voor de jongensschool interesseerde Abbé Vianney zich sinds datzelfde jaar 1849 ook voor een werk van meer algemene strekking, dat nog meer vruchten opbracht. Hij wist uit ondervinding, hoe nuttig de oefeningen van een missie zijn in parochies die sterk achteruit zijn gegaan. Had hij zelf er al in 1819 niet aan gedacht in zijn parochie een missie te houden, te geven door paters Kartuizers uit Lyon?

Maar nu had Belley zijn diocesane missionarissen. In 1833 hadden - op initiatief van mgr. Devie – de abbé's Mury en Convert te Bourg een klein gezelschap predikanten gesticht. Al vrij gauw uitgeput en versleten van vermoeienis, waren de twee stichters na zeven jaar vrij kort achter elkaar gestorven. Kanunnik Camelet die nu aan het hoofd van het werk kwam te staan, bracht het centrum ervan over naar Pont-d'Ain. Toen Abbé Vianney de 'Providence' aan de zusters van Sint-Jozef had afgestaan, hoefde hij voor het onderhoud van dat huis niet meer te zorgen. Mgr. Devie vroeg hem toen eens te denken aan zijn missionarissen. 'Ik zal de goede God raadplegen', liet de heilige hem weten. Enige dagen later overhandigde hij aan abbé Raymond 6.000 frank, met de afspraak dat de inkomsten ervan bestemd zouden worden om iedere tien jaar een missie te geven in twee verschillende parochies. Hij kreeg er plezier in: ging het niet om de bekering van de zondaars? Bij zijn dood berekende men dat hij bijna honderd tienjaarlijkse missies had gesticht. En aldus 'ging hij, eens van de aarde verdwenen, voort met de zielen tot God terug te brengen'.

‘O, wat spijt het me’, zei hij later, ‘dat ik zo laat aan zulk een heerlijk werk gedacht heb!’ Het werd een hartstocht voor hem, hij sprak er voortdurend over en spaarde stuiver voor stuiver om nog een missie meer te kunnen stichten. ‘Ik word gierig voor de goede God’, herhaalde hij lachend. En wanneer hij geld genoeg bij elkaar had om een nieuwe missie te kunnen stichten, smaakte hij de vreugde als van een zakenman die zijn schaapjes op het droge had. ‘Ik houd zoveel van die missies’, riep hij op de preekstoel uit, ‘dat, als ik mijn lichaam verkopen kon om er nog een bij te stichten, ik dat gaarne zou doen’.

Aan de parochiemissies gegeven, aan God geleend

Op een mooie julidag in 1855 kwam hij, stralend van blijdschap, de zaal binnen waar verschillende missionarissen van Pont-d’Ain hun maaltijd gebruikten. ‘Mijnheer pastoor’, riep abbé Monnin uit, ‘wat ziet u er stralend uit!’ - ‘Dat geloof ik graag! Ik heb vanmorgen ontdekt, dat ik 200.000 frank rijk ben. En dat kapitaal is geplaatst op de meest soliede bank ter wereld; ik heb het geleend aan de drie rijkste personen, die er bestaan’. - ‘En wie zijn die drie personen?’- ‘De Personen van de Allerheiligste Drie-eenheid!’

Sinds 1849 had Abbé Vianney inderdaad 200.000 frank aan het werk van de tienjaarlijkse missies doen toekomen. Waar kwamen die uitgebreide fondsen vandaan? Allereerst van de liefdadigheid van anderen.

‘Op een morgen’, zo verhaalt frater Athanase, ‘zei hij tegen mij in de sacristie: “Zeg, kameraad, ben je vanmorgen vroeg opgestaan?” – “Als gewoonlijk”, antwoordde ik. -

“Des te erger”, hernam hij levendig. “Als je mij had nagevolgd, zou je een uitstekende dag gehad hebben: men heeft mij geld gegeven voor een missie, en er is zelfs nog wat over! Vannacht ging ik de pastorie uit en kwam ik een jongeman tegen, die mij opwachtte en me voor dat werk duizend frank gaf. Daarna gaf een ander in de kapel van St.-Jan de Doper me evenveel, en tenslotte kwam er een derde, die de som volmaakte en er nog wat bovenop deed!” Het was zeven uur in de morgen dat de Pastoor mij dit verhaal vertelde.’

‘Eens’, aldus abbé Raymond, ‘bezocht een vrome dame hem in de sacristie. “Eerwaarde Vader”, zei ze tot hem, “heeft u mijn brief ontvangen, waarin ik u vijftig frank beloofde voor uw goede werken?” –“Ja, mevrouw, ik heb uw brief ontvangen, maar ik heb toen een liefdadig persoon ontmoet, die mij vijfduizend frank aanbood voor een werk, dat mij zeer ter harte gaat, omdat het bijzonder veel bijdraagt voor het heil van de zielen. Deze grote som heeft mij uw gift een weinig doen vergeten; daarom heb ik u er nog niet om gevraagd!”- “Maar beste Pastoor, wat is dan dat werk, dat u zo hoog waardeert?” – “O, mevrouw, dat is het werk van de missies”. – “Kan ik daar enigszins in deelnemen? Hoeveel is er nodig voor een missie?” – “Drieduizend frank, mevrouw”.

En de pastoor kreeg van die mevrouw, een weduwe uit Lyon, die jaarlijks 10.000 frank rente ontving, een zodanig bedrag dat zij niet één, maar twee missies stichtte!’ Inderdaad, zijn geliefkoosd werk maakte hem gierig. Had hij eertijds er plezier in gevonden parochies die niet zo welvarend waren als de zijne, met priestergewaden, heilig

vaatwerk, beelden en vaandels te verrijken; had hij aan de pastoor van Dardilly een ciborie en een waardevolle kelk geschonken, vanaf 1849 ging de heilige Pastoor van Ars sparen. ‘Een pastoor van een arme parochie’, zo verhaalt abbé Dubouis, ‘had mij verzocht aan Abbé Vianney ongeveer tachtig frank te vragen voor de aanschaffing van een beeld of een vaandel. “O, neen”, zei hij, “dat kan ik niet. Al mijn inkomsten zijn bestemd voor het werk van de missies”.’

De 14e juni 1855 stuurde hij abbé Toccanier naar Bourg met het geld voor drie vrome stichtingen; maar om de som aan te vullen had hij geld geleend. ‘Ik heb geleend’, zei hij dezelfde avond tegen de fraters Athanase en Jérôme, ‘want ik wilde dat fonds niet incompleet laten. Als niemand mij helpt het terug te geven, welnu dan zal ik mijn “lompen” verkopen, en als dat niet voldoende is, dan kom ik in de gevangenis van Toulon...’ Hij zei dat natuurlijk voor de grap.

Naast de missies stichtte Abbé Vianney ook nog fondsen voor een groot aantal ‘eeuwige’ heilige Missen (voor overledenen of andere intenties) waarvan de gelden gedekt waren door staatspapieren. In 1855 had hij op die manier bijna 40.000 frank gestort, en de kerk van Ars was alleen al verrijkt met jaarlijks 280 dergelijke heilige Missen. En daar hij het werk van de Voortplanting des Geloofs zeer waardeerde - in zijn parochie waren er een honderdtal leden - had hij zeventig van die Missen bestemd om de missionarissen onder de bescherming van de Allerheiligste Maagd te stellen. De meeste andere moesten gelezen worden voor de bekering van de zondaars.

La Salette

Dinsdagavond, 24 september 1850, werden door de koetsier van Ars, François Pertinand, enkele reizigers afgezet bij het terras van de kerk van Ars. Vijf personen stapten uit de diligence: drie mannen, t.w. de heren De Brayer, Verrier, en Thibaut; een jong meisje, Angélique Giraud, en een jongen van vijftien jaar, Maximin Giraud, broer van Angélique. Behalve Thibaut, die een beetje ziek was en met Pertinand meeging naar diens hotel, probeerden deze vreemdelingen direct in het binnenschip van de kerk te komen en zij vroegen naar de pastoor.

Tenger, maar met een gezonde kleur, met grote ogen, mooi en uitdrukkingsvol, zo was Maximim Giraud; hij oogde jonger dan hij was. Deze jongen was een van de twee zienertjes van La Salette. Vier jaar eerder, 19 september 1846, hoedde hij op de weiden van de Dauphinese Alpen - samen met Mélanie Mathieu, een herderinnetje van veertien jaar - de koeien van een boer, bij wie hij de avond daarvoor in dienst was genomen. Tegen drie uur in de middag was hun een ‘schone Dame’ verschenen, naar de jonge herdertjes vertelden, omringd van een wonderlijk licht. Gezeten op een rots bij het beekje Sézia, weende deze Dame, met haar gezicht in de handen. Een zachte stem zei toen tot de kinderen zonder vrees naderbij te komen. De Dame van het visioen had zich opgericht en begon tot hen te spreken. De toorn van God jegens hen die vloeken en de zondag schenden, de dreigende rampen, de noodzaak van gebed en boete – daar had de Dame over gesproken. Tenslotte, na ongeveer een half uur, had de ‘schone Dame’

zich opgeheven en was uit het zicht verdwenen in het hemelse blauw.

Al vier jaar lang hadden mensen – sommige zeer onbescheiden - hun wel honderden malen vragen gesteld, maar noch Mélanie Mathieu, noch Maximin Giraud had iets veranderd aan hun verhaal over ‘de schone Dame’. Nooit hadden zij elkaar tegengesproken of in de rede gevallen. Uit beide kinderen straalde de goede trouw van eenvoudigen van harte en hun getuigenis over de verschijning vond dan ook in hun omgeving weinig twijfelaars. Overigens had de bisschop van Grenoble bevolen zeer zorgvuldig hun verhaal te onderzoeken. In september 1850 - de tijd van het bezoek van Maximin aan Ars - was het herderlijk schrijven van Mgr. De Bruillard over de gebeurtenissen van La Salette nog in voorbereiding; pas een jaar later (19 september 1851) zou de brief erover verschijnen. Het is goed dit detail in gedachte te houden. - Zo had dus in september 1850 nog geen gezaghebbende stem zich officieel uitgesproken over de eventuele echtheid van deze verschijning.

De Pastoor van Ars: voorzichtig positief

Toen voorjaar 1847 de sneeuw gedooid was, kwamen er al aanstonds pelgrims naar La Salette. En sindsdien hadden velen van hen op de terugreis het dorp Ars aangedaan. Door hen ook was Abbé Vianney al vrij vroeg op de hoogte gebracht van het ‘wonder’ van La Salette. ‘Vanaf het begin’, aldus graaf Des Garets, ‘had hij geloofd dat het ging om een verschijning van de heilige Maagd Maria - maar toch met een zeker voorbehoud, want in dergelijke gevallen hield hij

zich altijd aan het oordeel van de bisschoppen. Nu stelde zijn eigen bisschop, mgr. Devie, die hij ongetwijfeld over zo'n gewichtige gebeurtenis had geraadpleegd, zich liever meer afwachtend op. Zo had de Pastoor van Ars ook zijn houding bepaald, in overeenstemming met die van zijn bisschop.

In de praktijk raadde hij personen die naar La Sa lette wilden gaan, de tocht erheen wel aan. Hij sprak ook over de 'verschijning' in zijn catechismusonderricht. Hij zette zijn handtekening op de prentjes ervan en zegende de medailles van La Salette. Hij had er zelfs een schilderij van op zijn kamer hangen. Hij bezat ook water uit de miraculeuze bron van La Salette en deelde ervan uit aan wie erom vroeg. En dit ondanks de tegenwerpingen van zijn assistent abbé Raymond. Inderdaad, abbé Raymond geloofde er niet in. Hij had de berg te La Salette een keer bestegen, toen Maximin Giraud er ook was. Maar de jongen had geweigerd zijn vragen te beantwoorden. Kapelaan Raymond, die een wat wankelmoedig karakter had, was altijd nog een beetje kregel op deze jongen. En dit eenvoudige feit, zo schijnt het, was voldoende om hem tegen alles wat La Salette betrof in te nemen.

Doel van hun komst naar Ars

Waarom brachten op de avond van de 24e september 1850 de heren De Brayer en Verrier de jonge Maximin Giraud naar de Pastoor van Ars? De wijze mgr. De Bruillard, bisschop van Grenoble, had pastoor Mélin van Corps (het geboortedorp van Maximin) geadviseerd de jongen tot elke prijs binnen de grenzen van het bisdom te houden: Nu het

onderzoek omtrent het gebeurde te La Salette nog niet was afgesloten; bleef de aanwezigheid van de getuigen van de ‘verschijning’ noodzakelijk. Ook paste het niet dat men Maximin of Mélanie overal als een curieus object zou presenteren, hoe beroemd ze intussen al waren geworden: ze moesten beiden in de schaduw blijven. Dat hadden de heren De Brayer, Verrier en Thibaut echter niet begrepen. Zeer achtenswaardige mensen als zij waren, maar in deze aangelegenheid weinig voorzichtig, hadden zij Maximin uit zijn Alpendorpje meegenomen, ondanks de tegenstand van Mélanie Mathieu en het verbod van mgr. De Bruillard. De jongen moest over zijn roeping een priester raadplegen, die een heilige was en in de harten las; maar in werkelijkheid had de reis nog een geheel ander doel. De heer De Brayer en zijn vrienden kwamen naar Ars ‘eerder met politieke dan met godsdienstige intenties’; over de achtergrond van deze politieke bedoelingen werd aanvankelijk geen mededeling gedaan. .

Zij vroegen dus aanstonds naar Abbé Vianney. Deze was in zijn biechtstoel aan het biechthoren, en aldus kwam zijn kapelaan, die het minder druk had, zich aan de heren voorstellen. De bezoekers noemden hun namen. ‘Nadat ik hun aangeboden had’, verhaalt abbé Raymond, ’enige ogenblikken met mij mee naar de Providence te gaan, ondervroeg ik hen over het doel van hun reis. Zij antwoordden dat Maximin verlangde Abbé Vianney over zijn roeping te raadplegen. “Maar”, zei ik hun, “de Pastoor van Corps die hem kent, die hem onderwezen heeft, zal hem die raad veel beter kunnen geven”. De heren drongen aan en voegden er in tegenwoordigheid van Maximin aan

toe dat deze jongen nogal lichtzinnig was, dat de pastoor van Corps niet wist wat hij met hem aan moest en dat men juist daarom de raad van Abbé Vianney wilde inwinnen. “Welnu”, zo antwoordde ik hun, “u zult er morgenochtend gelegenheid toe krijgen”. Daarna vroeg een van de reizigers mij: “Wat denkt u, mijnheer kapelaan, over La Salette?” Ik antwoordde dat ik mij daarover nog geen definitief oordeel gevormd had en merkte op, dat in bepaald opzicht misschien niet alle voorbehoud en voorzichtigheid in acht werden genomen die de Kerk vereiste... “Hoe zou men die kinderen niet geloven”, zo was het wederwoord, “zij kunnen toch niet verzonnen hebben wat zij vertellen”.’

Over dit onderwerp werden wat harde noten gekraakt. Abbé Raymond verdedigde zich met een gebeurtenis die hem eerst enige dagen tevoren ter kennis was gekomen. Het was veertig jaar geleden gebeurd. Drie meisjes hadden afgesproken haar familie en de mensen te doen geloven in een verschijning van de heilige Maagd... En zie, eerst op vijftigjarige leeftijd had een van de pseudo-zieneressen haar leugen bekend. ‘Je ziet,’ voegde de kapelaan Raymond eraan toe - en hij keerde zich nu rechtstreeks tot de kleine Maximin: ‘Ik ontvang je, maar dáár heb je geweigerd met me te spreken. Maar hier zal je met een heilige te doen krijgen - en heiligen bedriegt men niet’.

Maximin, al vermoeid van de reis en bovendien opgewonden door de gesprekken van al die onbekenden, gaf toen aan abbé Raymond het antwoord, dat hij gewoonlijk gaf, wanneer iemand zijn waarheidszin in twijfel scheen te trekken: ‘Ha!’ vertelde hij, ‘een jaar later

(na het eerste gesprek met abbé Raymond) heb ik aan iemand uit Nantes, mevrouw Des Brulais, gezegd dat de kapelaan van Ars zei, dat ik een geschiedenis had opgedist en dat ik de heilige Maagd niet had gezien. Toen heb ik hem in een boze bui gezegd: "Nou ja, geloof dan maar, zoals u dat wil, dat ik lieg en niets gezien heb!" En toen ben ik weggegaan.'

De gesprekken tussen Abbé Vianney en Maximin

'Ik verwittigde natuurlijk', aldus abbé Raymond, 'de Pastoor van wat er voorgevallen was. Hij bedankte mij zeer welwillend. De volgende morgen tegen acht uur had in de sacristie het gesprek onder vier ogen plaats tussen Abbé Vianney en Maximin. Hoe verliep dat onderhoud? De Pastoor sprak er met geen woord over. Wij, Frater Jérôme en ik, bemerkten alleen de dag daarna, dat hij zijn handtekening niet meer onder de afbeeldingen van La Salette wilde zetten en er geen medailles meer van wijdde'.

Vanwaar deze vreemde verandering in zijn houding? Het eenvoudigste is Maximin zelf erover te raadplegen. Wat hij ervan heeft verteld, is niet in tegenspraak met de woorden van minder gezaghebbende getuigen en zijn verhaal schijnt volkomen oprecht te zijn.

Op 27 september 1859 ontmoette die dame uit Nantes, over wie wij het zo even hadden, Maximin met hem wederom op de berg van La Salette. Zij vond hem nog hetzelfde als vroeger: openhartig en hartelijk, met eenvoud vertellend over zijn 'kleine vermaken' zonder iets te verbloemen of te excuseren. Zo vertelde hij mij, waarom zijn lichtzinnigheid hem vorig jaar ertoe gebracht had met drie heren mee te

gaan naar Ars, die men sindsdien ervan verdacht had zijn geheim te misbruiken ten bate van een politieke opinie. Ons onderhoud verliep aldus:

- ‘Waarom, mijn jongen, ging je zo met hen mee?’

- ‘Ach ja! Om vreemde streken te zien…’

- ‘Maar in welk gevaar begaf je jezelf, onvoorzichtige bengel? Waar dacht je toch aan?’

- ‘Ja! Ik heb toen een dwaasheid begaan, dat is waar…’

- ‘Maar wat is er toch gebeurd bij de Pastoor van Ars? Wil je mij er iets van vertellen?’

- ‘Die drie heren brachten mij naar Ars om, zoals ze zeiden, de pastoor over mijn roeping te raadplegen. De pastoor raadde mij aan weer naar mijn bisdom terug te gaan. Die heren waren er woedend om. Ze zeiden mij, dat ik het verkeerd begrepen had en stuurden mij terug naar abbé Vianney.’

Maximin had in het eerste onderhoud, dat buitengewoon kort was, de heilige Pastoor achter het altaar gesproken bij de biechtstoel, waar gewoonlijk de geestelijken kwamen. ‘Ditmaal’, zo ging de jongen verder, ‘moest ik naar zijn biechtstoel in de sacristie. Men kan de pastoor van Ars niet helemaal goed verstaan, omdat hij veel tanden kwijt is. Hij vroeg mij, of ik de heilige Maagd gezien had. Ik antwoordde hem: “Ik weet niet, of het de Heilige Maagd was; ik heb iets gezien…, een Dame. Maar als u weet, mijnheer pastoor, dat het de heilige Maagd is, dan moet u

het aan al die pelgrims zeggen, opdat zij in La Salette zouden geloven".

- 'Men verzekert ons, beste jongen, dat je bij de pastoor van Ars je ervan beschuldigd hebt leugens te hebben verteld. Is dat waar?'

- 'Ja, ik heb gezegd, dat ik wel eens gelogen had tegen de pastoor van Corps. "Dat moet je herroepen", zei abbé Vianney. "Welnee, dat kan ik niet herroepen, dat is de moeite niet waard". Hij zei, dat ik het wel moest doen. En ik daarop: "Omdat het al zo lang geleden is, kan ik dat niet meer, het is verouderd".

- 'Maar wat bedoelde je daarmee?

- 'Ik, ik bedoelde daarmee: mijn kleine leugentjes aan de pastoor van Corps, als ik hem niet wilde zeggen, waar ik naartoe ging of als ik mijn huis-werklessen niet wilde leren.'

- 'En zo zie ik dat hij, de pastoor van Ars, begreep dat die leugens waarover je met hem sprak, betrekking hadden op de verschijning...'

- 'Ja! Hij heeft dat zo begrepen, tenminste zo heeft men dat in de kranten geschreven.'

- 'Maar biechtte je dan niet?'

- 'Nee. Ik was wel in de biechtstoel, maar ik had geen schuldbelijdenis gedaan, en ik was niet naar Ars gekomen om te biechten.'

'Het incident van La Salette'

Het onderhoud had bijna twintig minuten geduurd. De vijf reizigers verlieten nog dezelfde dag het dorp Ars, zonder opschudding te veroorzaken. Naar het schijnt was hun kortstondig verblijf in het dorp door de pelgrims niet of nauwelijks opgemerkt. Als daarna abbé Raymond dezelfde terughoudendheid in acht genomen had als zijn heilige Pastoor, dan is het best te geloven dat wat men nu noemt 'het incident van La Salette' niet bestaan zou hebben.

De ochtend van de 26e september bemerkte abbé Raymond niet alleen, dat de Pastoor de medailles van La Salette weigerde te zegenen; maar ook zag hij in de sacristie een brief liggen, waarop de Pastoor het adres van Mgr. De Bruillard geschreven had. 'Wat is dat?' vroeg kapelaan Raymond met zijn 'gebruikelijke bescheidenheid'.

'Ik wilde', antwoordde de heilige, 'een brief opstellen voor de bisschop van Grenoble, die Maximin hem zou overhandigen. De jongeman weigerde echter'. En met een lichte geraaktheid voegde hij eraan toe: 'Ik was ontevreden over hem en hij over mij'.

'Sinds dit ogenblik', aldus abbé Raymond, 'was iedere poging om bijzonderheden te vernemen over het onderhoud van abbé Vianney met Maximin Giraud vergeefse moeite. Ook de komst naar Ars van twee priesters was vergeefs, eerst van de pastoor van Voiron en vervolgens van de heer Gerin, pastoor van de kathedrale kerk van Grenoble, een zeer achtenswaardige priester, die een intieme band had met de Dienaar Gods. Zij waren naar Ars gekomen voor enige nadere toelichting. Pas toen vicaris-generaal Rousselet en de pastoor van Corps, door

de bisschop gestuurd met een briefje van Maximin (waarin deze de pastoor machtigde het onderhoud met hem te publiceren) stemde hij erin toe iets over ‘het incident van La Salette’ los te laten.

En alles wat hij toen nog zei, kan samengevat worden in deze woorden, geïnspireerd door Maximins dubbelzinnige houding: ‘Indien wat het kind mij gezegd heeft, waar is, dan heeft hij de heilige Maagd niet gezien’. Men kent het antwoord, dat Maximin aan abbé Raymond gaf: ‘Geloof dan maar dat ik lieg en dat ik niets heb gezien’. Zou het vermetel zijn te menen, dat deze woorden van Maximin tot abbé Raymond in minder gunstige zin aan Abbé Vianney zijn overgebracht? Van de andere kant herinnerde de Pastoor van Ars zich dat Maximin, na gesproken te hebben van een ‘schone Dame’ zonder bepaald de heilige Maagd te noemen, het woord ‘leugens’ had gebruikt. En omdat de Pastoor niet in alle omstandigheden over de gave van intuïtie beschikte, dacht hij dat het kind zijn woorden over de verschijning terugtrok. En in zijn ziel ontstond daardoor een angstige twijfel...

Hij heeft er acht jaren onder geleden en het was een dubbele beproeving, want hij twijfelde zelf en de vele pelgrims die daarvan niets hadden mogen weten, wisten dat hij twijfelde. De opwinding rondom hem was groot; de verhalen werden opgeblazen en overdreven, zoals dat in dergelijke omstandigheden bijna altijd gebeurt. De vijanden van La Salette misbruikten de naam en het gezag van de Pastoor van Ars. De vrome zielen zelf werden er diep door getroffen, toen zij hoorden zeggen dat de verschijning niet had plaatsgevonden, omdat een heilige

als abbé Vianney er niet in geloofde. Abbé Raymond, blakend van ijver, had op zich genomen de religieuzen van Pont-d'Ain, bij wie hij langs ging, op te dragen een schilderij van La Salette uit hun huis weg te doen. En toen de zusters daarover verwonderd waren, legde hij uit: 'De Pastoor van Ars heeft Maximin gezien, en sindsdien gelooft hij niet meer in La Salette'.

Pastoor Vianney 'was zeer pijnlijk getroffen door de publiciteit die men ten gevolge van de indiscretie van abbé Raymond aan deze affaire gaf' (aldus o.m. abbé Toccanier). Ongetwijfeld had hij zoals iedereen recht op zijn eigen mening over een recent feit, waaromtrent zich een laaiende strijd afspeelde. Van het visioen waarmee twee kinderen beweerden begunstigd te zijn, zou de Kerk nooit een geloofspunt maken... Maar de Pastoor van Ars, bij wie zelfs bisschoppen advies kwamen vragen, wist maar al te goed wat een morele autoriteit, welke invloed hij had in de wereld van de zielen. Als er nu eens werkelijk, zoals sommigen beweerden, sprake was van een misverstand? Wat jammer overigens dat men een ongerechtvaardigd wantrouwen verspreidde rond een reëel feit, van belang voor Gods eer!

'Ik heb wroeging', vertrouwde Pastoor Vianney toe aan de vroegere directrices van de Providence. 'Ik ben bang iets gedaan te hebben tegen de Heilige Maagd. Ik zou willen dat Onze Lieve Heer mijn geest zou verlichten op dit punt. Ik ga er veel voor bidden. Als de zaak waar is, o ja, dan zal ik erover spreken. Als het niet waar is, dan zal het afgelopen zijn!'

Zolang de bisschop van Grenoble zich niet in bevestigende zin had uitgesproken, wist Pastoor Vianney, als men hem over La Salette ondervroeg, gemakkelijk het antwoord op de vraag te ontwijken door indiscrete personen te verzoeken het oordeel van de kerkelijke overheid af te wachten. Toen eenmaal in september 1851 het herderlijk schrijven van mgr. De Bruillard verscheen, voelde de Pastoor van Ars zijn angst nog toenemen. De prelaat van wie La Salette afhing en die de plicht had voor de eindbeslissing te zorgen, kwam met deze bevestiging: de twee herdertjes hebben zich niet vergist en ze bedriegen niet. Pastoor Vianney had zich zonder voorbehoud aan dit oordeel willen onderwerpen... Maar helaas, in zijn geheugen bleven bepaalde woorden van Maximin zich obstinaat opdringen. Hij ontkende dat niet en zo kon hij zijn oorspronkelijk geloof niet terugvinden.

Nu de bisschop gesproken had, kwam het steeds meer voor, als de Heilige in contact kwam met stromen pelgrims, heren en dames van de wereld en ook priesters, dat men hem recht op de man af de vraag stelde: ‘Mijnheer Pastoor, moet men geloven in La Salette?’ Hij werd erdoor geobsedeerd. Hij had er dan ook voor gekozen op een ontwijkende manier te antwoorden, ‘indien tenminste de kwaliteit van de betrokken personen hem niet verplichtte om heel zijn mening erover te zeggen. Anders liet hij aan anderen hun geloof, maar hij onthulde niets van zijn eigen indrukken’ (aldus abbé Raymond).

‘Op zekere dag,’ zo vertelt pastoor Dubouis van Fareins, ‘wilde in mijn tegenwoordigheid de eerste vicaris van de Saint-Sulpicekerk te Parijs zijn mening weten over La

Salette. Pastoor Vianney zei hem alleen dat men veel moest houden van de Heilige Maagd. Tot drie keer toe stelde de vicaris van de Saint-Sulpice dezelfde vraag; drie keer gaf de Pastoor van Ars hetzelfde antwoord'.

Tenslotte kwam er een eind aan de beproeving. In oktober 1858 - tien maanden vóór zijn overlijden - kwam Pastoor Vianney terug op zijn mening over La Salette. Ziehier het verhaal van abbé Toccanier, hoe Pastoor Vianney hem zelf de geschiedenis vertelde van zijn terugkomen op de affaire.

'Gedurende ongeveer veertien dagen gevoelde ik een sterke inwendige onrust. Ik deed toen een akte van geloof ten opzichte van de verschijning en aanstonds keerde de vrede in mijn ziel terug. Ik wenste toen een priester uit Grenoble te zien om met hem te spreken over wat zich in mijn ziel had voorgedaan. De volgende morgen kwam er een hooggeplaatst geestelijke uit die stad. Hij ging de sacristie binnen en vroeg mij wat men moest denken van La Salette. Ik antwoordde hem: "Men kan erin geloven". 'Mij ontbrak eens', zo ging de pastoor verder, 'een noodzakelijke som om een missiefonds aan te vullen. Ik bad Onze Lieve Vrouw van La Salette mij dat geld te willen geven en ik verkreeg juist het geld dat ik nodig had. Ik heb dit als wonderbaarlijk beschouwd'.

Van toen af stond Abbé Vianney - met nog het nodige voorbehoud, als erover gepolemiseerd werd – gunstig tegenover pelgrimstochten naar La Salette: hij moedigde zijn penitenten aan, als zij verlangden de 'Heilige Berg' te bestijgen. Hij begon weer medailles te wijden en te

verspreiden, die de heilige Maagd in tranen voorstelden. Men weet dat hij ervan sprak in zijn catechese. In die laatste periode van zijn leven kon hij zich moeilijk verstaanbaar maken en waren zijn preken meer hymnen op de liefde tot God en de werkelijke tegenwoordigheid in de Eucharistie. Hoe het ook zij - als hij het kon, getuigde hij ten gunste van de verschijning van La Salette.

De pastoor van Ars kanunnik van Belley en ridder in het Legioen van Eer.

Zonder overdrijving kan men zeggen dat rond 1850 Jean-Marie Vianney, pastoor van Ars, de meest bekende en meest populaire priester van Frankrijk was. Een tiental jaren eerder had in Parijs de elite zich verdrongen rond de kansel in de Notre-Dame, met Lacordaire als beroemde predikant. Maar nu was de nederige pastoor, van wie de parochiekerk nooit meer leeg was, al meer bekend dan de zo welsprekende Lacordaire. Toch hadden deze bekendheid en beroemdheid van zuivere graad Abbé Vianney geen enkele eervolle onderscheiding bezorgd. ‘Daar gaat de heilige voorbij’, riep de menigte, als hij ergens passeerde. Het leek wel alsof ieder ander eerbewijs daarbij vergeleken in het niet zonk.

Ook Mgr. Devie, die weliswaar voor de heilige pastoor een zeer diepe verering koesterde, vond het overbodig hem tot kanunnik van zijn kathedraal te benoemen. Overigens was het zeker geen gewoonte een eenvoudige priester uit de zielzorg deze onderscheiding te geven. Mgr. Chalandon echter die Mgr. Devie 25 juli 1852 opvolgde, was niet diezelfde mening toegedaan. Sinds twee jaar hulpbisschop

had hij Abbé Vianney goed leren kennen en waarderen. Een van zijn eerste besluiten was - ondanks het ongebruikelijke ervan - deze zeer verdienstelijke pastoor van zijn diocees het kanunnikenmanteltje te geven.

De bisschop brengt hem het kanunnikenmanteltje

Drie maanden na zijn verheffing op de bisschopszetel van Belley – maandag 25 oktober 1852 - arriveerde de jonge prelaat met zijn vicaris-generaal en graaf Prosper des Garets bij de kerk van Ars. Abbé Raymond, die van het vererend bezoek op de hoogte was, bevond zich daar al om hem op te wachten. Wat Abbé Vianney betreft, hij was bezig biecht te horen in de sacristie.

Men meldde hem de komst van zijn bisschop. Gekleed in een superplie met nauw sluitende mouwen, haastte hij zich door de menigte biechtelingen heen om Monseigneur volgens liturgisch gebruik wijwater aan te bieden. En omdat het de eerste keer is dat hij hem als bisschop van Belley mag begroeten, meent hij zelfs een korte toespraak te moeten houden... Maar Monseigneur houdt iets onder zijn mozetta 1) verborgen. Met een snel gebaar haalt de prelaat het geheimzinnige voorwerp eronder vandaan. Er komt iets van zwarte en rode zijde te voorschijn, afgezet met blank hermelijn! De Pastoor van Ars begrijpt het. ‘Nee, Monseigneur!’ protesteert hij, ‘geef dat aan mijn kapelaan. Het zal hem beter staan dan mij’. Onnodig verweer. Geholpen door de abbé's Poncet en Raymond, legt de bisschop hem de mantel van erekanunnik om; het valt echter opzij en als de betrokkene zich eraan probeert te onttrekken, kan Monseigneur het nog maar net op de

hoogte van zijn schouders dichtknopen. En intussen heeft Monseigneur het ‘Veni Creator’ ingezet. Een laatste protest van de kanunnik Vianney wordt overstemd door de klanken van deze hymne en de prelaat gaat de kerk binnen.

‘Onze arme pastoor’, aldus de slotvrouwe, gravin Des Garets, ‘leek op een ter dood veroordeelde, die men met een touw om de hals naar het schavot brengt. Hij vluchtte naar de sacristie, maar graaf Des Garets volgde hem daarheen en vond hem bezig het ongelukkige manteltje van zijn schouders af te werken. De burgemeester kon hem slechts daarvan afhouden door erop te wijzen dat zulk een handelwijze voor Monseigneur een grote belediging zou zijn’.

‘Toen’, zo vertelt frater Athanase, ‘ging hij, in plaats van op zijn gewone plaats te gaan zitten, in de sacristiedeur staan, alsof hij zich uit schaamte wilde verbergen.’

Aanstonds probeert hij het manteltje te verkopen

Als de prelaat vertrokken is en de opwinding gezakt, komt kanunnik Vianney op het idee dat de bisschop hem een aardig cadeau gedaan had. Aanstonds probeert hij daar geld van te maken voor zijn activiteiten, en... hij zoekt een koper!

‘Ik kwam van Villefranche’, aldus Marie Ricotier, ‘en ik rekende met de pastoor af, omdat ik een boodschap voor hem gedaan had. “U komt juist op tijd”, zegt hij, “ik wil u mijn manteltje verkopen. Ik heb het al aangeboden aan de pastoor van Ambérieux (abbé Borjon) die weigerde er me

12 frank voor te geven, maar u zult het wel voor 15 frank willen kopen”!’

- ‘Maar het is méér waard!’

- ‘Twintig dan?’

- ‘Ik deed hem 25 frank in handen en voegde erbij: “Dat is nog niet de werkelijke waarde. Maar ik zal er nog naar vragen”. Ik kwam erachter dat het manteltje gemaakt was in het noviciaat van de Zusters van Sint-Jozef te Bourg en 50 frank gekost had. Ik gaf hem dus nog 25 frank meer en zei: “Uw mantel is van mij, ja, maar ik zal het u laten gebruiken”. Daarover was de pastoor zo tevreden, dat hij enthousiast uitriep: “O, laat Monseigneur mij er nog een geven, dan maak ik er weer geld van!” Hij wilde echter, dat ik het manteltje meenam. “Als nu Monseigneur mij vraagt het te dragen, dan weet ik het altijd bij u thuis te vinden”.’

Met gerust hart schreef hij tien dagen later aan zijn bisschop om hem in zijn vreugde te laten delen:

‘Monseigneur, Het kanunnikenmanteltje dat U zo goed was mij te geven, heeft mij een groot genoegen bezorgd; want juist toen ik een fonds niet kon volstorten, heb ik het verkocht voor 50 frank. Met die prijs ben ik tevreden’.

Nooit wilde abbé Vianney later als kanunnik gekleed verschijnen, zelfs niet in tegenwoordigheid van zijn bisschop, hoezeer men er ook op aandrong. Toen abbé Toccanier hem eens vroeg: ‘Pastoor, waarom draagt u toch dat kleed niet?’ antwoordde hij lachend: ‘Kijk, ik ben veel

doortrapter dan men denkt: men wilde met mij spotten, als ik het droeg. Maar ik geef ze geen gelegenheid'.

- 'U moest toch eigenlijk uzelf meer in acht nemen tegenover Monseigneur. U bent de enige, die onze nieuwe bisschop heeft willen benoemen; na u heeft hij geen andere kanunnik meer aangesteld.'

- 'Aha', hernam de nederige priester, 'dat komt omdat Monseigneur de eerste keer een ongelukkige keuze heeft gemaakt; hij wil zijn handen niet meer branden.'

Hij wordt voorgedragen voor het Legioen van Eer

De beweging, die zonder ophouden hele menigten naar Ars trok, kreeg ook officiële belangstelling. Het burgerlijk bestuur van Ain hield abbé Vianney voor iemand die even populair was als weldoend. De 30e juni 1855 schreef de onderprefect van Trévoux, markies De Castellane, aan de bisschop van Belley:

'Monseigneur, Ik heb de eer U hierbij een afschrift te doen toekomen van het rapport, dat ik zojuist aan de prefect heb toegezonden, met het doel aan de pastoor van Ars een onderscheiding toe te kennen.

Ik twijfel niet of de keizerlijke regering zal, met haar gewone belangstelling voor werkelijke verdiensten, de weldaden die abbé Vianney elke dag aan het algemeen welzijn bewijst, in ernstige overweging willen nemen.'

Het rapport van markies De Castellane begint aldus:

'Mijnheer de Prefect,

Er is in een kleine gemeente in mijn arrondissement, waarvan de bevolking 510 zielen bedraagt, een geestelijke, die door zijn evangelische heiligheid en zijn grote vroomheid een Europese vermaardheid heeft verworven.

De naam van abbé Vianney, pastoor van Ars, dringt zich als vanzelf op bij bovengenoemde kwalificatie, hoe algemeen deze ook mag zijn.

De gemeente Ars, die vroeger wel de geringste was van alle uit mijn arrondissement, ziet nu binnen haar muren een wonderbare toeloop van pelgrims. Vervoerdiensten heeft men moeten instellen, die al geruime tijd functioneren.

Deze toeloop, die al vele jaren voortduurt en die alleen te verklaren is vanuit de reputatie van heiligheid van een bescheiden priester, is werkelijk een wonderbaarlijk feit in een eeuw, waarin men ideeën geërfd heeft die antireligieus en vijandig aan het geloof zijn.

Het vertrouwen van de volksmenigten in de pastoor van Ars is onbeperkt; het is als dat evangelische geloof dat bergen kan verzetten.

Ook verhaalt men tal van feiten die door eenvoudig natuurlijke oorzaken moeilijk verklaard kunnen worden. De omvang van dit rapport laat niet toe ze één voor één op te noemen. Het is voldoende vast te stellen dat er hoegenaamd geen sprake is van charlatanachtig gedoe in heel zijn optreden. Abbé Vianney is een tweede Vincentius à Paulo, wiens liefde wonderen werkt.’

Na een opsomming van de werken die te danken zijn aan het initiatief van zijn beroemde inwoner, komt de onderprefect van Trévoux tot de volgende conclusie:

‘Alleen al vanuit louter materieel standpunt bezien is hij dus een buitengewoon nuttig iemand.

Ik heb daarom de eer U, Mijnheer de Prefect, te verzoeken, bij het volgend feest van Zijne Majesteit de benoeming van abbé Vianney, pastoor van Ars, tot ridder in de Keizerlijke Orde van het Legioen van Eer te willen voordragen.’

Na ontvangst van dit rapport deed de prefect van Ain, graaf De Coëtlogon, de nodige stappen bij de minister van Onderwijs en Godsdienst, de heer Fortoul. En 11 augustus daaropvolgend had de laatste het genoegen aan Mgr. Chalandon te kunnen berichten, dat door een decreet van diezelfde datum aan de Pastoor van Ars het ridderkruis was verleend.

De benoeming verscheen in de dagbladen van 15 augustus en dit bericht was de oorzaak van vrome en sympathieke nieuwsgierigheid ten aanzien van Abbé Vianney. De burgemeester, graaf Des Garets, bracht hem zelf het nieuws.

- ‘Is er aan dat kruis een rente verbonden? Levert het geld op voor mijn armen?’ vroeg de heilige zonder enige tevredenheid of verrassing te laten blijken.

- ‘Nee, het is alleen een eervolle onderscheiding.’

- ‘Wel, nu de armen daarbij niets te winnen hebben, zegt u dan maar als u wilt aan de keizer, dat ik die onderscheiding niet wens’.

Natuurlijk legde graaf Des Garets zich niet neer bij zo’n originele boodschap. Maar er kwam een kunstschilder, die zich een hartelijke ontvangst had voorgesteld, zijn diensten aanbieden aan de Heer Kanunnik Vianney, Ridder in het Legioen van Eer. De arme kunstenaar kreeg zijn bekomst!

‘Men wil absoluut een portret van mijnheer pastoor maken’, schreef madame Des Garets. Alleen, hij wil niet en zegt lachend: “Ik adviseer u mij te schilderen met mijn mantel en erekruis en eronder te schrijven: “Een hoogmoedige nietsnut”.

Wat later maakt een priester een toespeling op het kanunnikenmanteltje en dit kruis en hij probeert hem vriendelijk te amuseren: ‘Mijnheer Pastoor, alle machten op aarde geven u onderscheidingen. God zal niet mankeren u in de hemel te onderscheiden’. – ‘Dat juist maakt me bezorgd’, antwoordt de heilige op een ernstige toon, ‘als mijn stervensuur komt en ik zou me dan met die bagatellen presenteren, dan zou God zeggen: “Ga heen, je hebt je loon al ontvangen”.’

Mgr. Chalandon werd in zijn kwaliteit van officier in het Legioen van Eer gevraagd zelf de Pastoor het kruis op de borst te spelden. Om onbekende redenen werd de plechtigheid uitgesteld tot november. Nu ontving in die tussentijd abbé Vianney van de ‘Grande Chancellerie’ (grootkanselarij) een bericht, waarin hem 12 frank

gevraagd werd voor de verzending van brevet en kruis. ‘Twaalf franken…’ Hij was er verslagen van. ‘Maar’, riep hij uit, ‘ik heb geweigerd! Nee, heel zeker! Ik gebruik dat geld liever om vandaag twaalf armen te eten te geven’.

De rekening werd aan abbé Toccanier gegeven, die zonder dat de heilige het wist het bedrag betaalde. ‘Ik heb het geld niet verzonden’, moest hij later zeggen, ‘en zij hebben mij nochtans het kruis toegestuurd!’

Pogingen hem het kruis te geven

In oktober kwam de prefect, een praktiserend katholiek, zelf zijn gelukwensen aan de Pastoor als nieuw lid van het Legioen aanbieden. De samenkomst had plaats op het dorpsplein. Na de eerste begroetingen zegt de heilige: ‘O, mijnheer de prefect, ik verzoek u vriendelijk dat kruis aan mensen te geven, die het meer waard zijn. Ik zou liever iets voor mijn armen ontvangen.’

‘Maar’, antwoordt graaf De Coëtlogon, ‘als de keizer u dat kruis gegeven heeft, is dat minder om u te eren dan wel om het Legioen van Eer eer te bewijzen…’

De prefect wil hem nog verder complimenteren, maar Abbé Vianney valt hem eenvoudig met deze zin in de rede – maar tevens met een beminnelijke glimlach: ‘Mijnheer de prefect, ik zal God bidden dat Hij u nog lang in het departement Ain laat om er door uw wijs bestuur en vooral door uw stichtend voorbeeld nog veel goed te doen’. Bovendien geeft hij aan de graaf De Coëtlogon een medaille van de Heilige Maagd, groet hem hoffelijk en gaat naar zijn biechtstoel.

De novembermaand breekt aan. In die tussentijd heeft Mgr. Chalandon officieel iemand anders gedelegeerd om het kruis over te reiken, zich herinnerend welk lot drie jaar geleden het mooie manteltje van Kanunnik Vianney had gekregen. Hij meent - niet zonder gegronde vrees - dat ook het kruis wel naar de armen zal verhuizen. Is het dan wel de moeite waard, dat de opperste herder van het diocees zich druk maakt om aan de onverbeterlijke Pastoor van Ars een voorwerp over te reiken, dat misschien nog diezelfde avond te gelde gemaakt zal worden? De prelaat acht het verstandiger voor dit officie de uitstekende abbé Toccanier volmacht te geven.

Abbé Toccanier ontvangt dus van de bisschop van Belley het kleine roodgelakte doosje, waarin de verguld zilveren ster gelegd is. En op een mooie middag profiteert hij van het feit, dat Abbé Vianney alleen op zijn kamer is om hem het doosje en het begeleidend schrijven aan te bieden. Broederkoster, de onderwijzers, Catherine Lassagne en Jeanne-Marie Chanay zijn geïnformeerd en wachten vóór de deur. Zodra abbé Toccanier begint te spreken, vertonen zij zich.

‘Mijnheer Pastoor’, zo begint abbé Toccanier, ‘het zijn misschien relieken, die men u zendt’. De dienaar Gods ziet in deze woorden geen spot of grapje en vlug verbreekt hij het zegel om de heilige overblijfselen te vereren. ‘Is het niets anders dan dat?’ roept hij uit, als hij het mooie kleinood ontdekt.

‘Bedenkt u wel, mijnheer pastoor, dat dit ereteken is gekroond met een werkelijk kruis: zegent u dat dan’. Als

dan de Pastoor zijn groot zegenend gebaar erover heeft gemaakt, herneemt Toccanier: ‘Laat mij het een ogenblik op uw borst houden’.

- ‘O mijn vriend, daarvoor zal ik mij wel wachten. Men zou tegen mij zeggen, wat de H. Benedictus zei tegen een hoveling van koning Totila, die in het purper van zijn meester tot hem kwam: ‘Doe weg die tekenen van een waardigheid, waarop u geen recht hebt’.

En terwijl hij het kruis teruglegt in de handen van de door de bisschop gedelegeerde, zegt hij: ‘Hier, mijn vriend, heb er evenveel plezier in het van mij te ontvangen als ik heb nu ik het u gaarne geef.’

Zo werd de arme Pastoor van Ars gedecoreerd. Nu hij had geweigerd dat het aan zijn toog gespeld werd, zou hij zijn ridderkruis nog slechts éénmaal dragen: op zijn doodkist!

Groot feest in Ars op 8 december 1854

Hoe moet men bij onze heilige een dergelijke afkeer van aardse eer en belangen verklaren? Men heeft gezegd: ‘Alles wat samenhing met de bovennatuurlijke orde, alles wat het Rijk Gods kon uitbreiden, zette zijn hart in vuur en vlam’. Hij kon dus geen vrede en blijdschap vinden dan alleen in godsdienstige gedachten en zaken. De feesten van de Kerk waren de enige waar hij van hield.

Tot in hun laatste levensjaren hebben de ouderen van Ars de herinnering bewaard aan een feest, uniek in zijn soort, waarbij Abbé Vianney een buitengewone, geestdriftige, overvloedige vreugde toonde.

In november 1854 bereidde Rome zich erop voor, de dogmaverklaring van de Onbevlekte Ontvangenis met ongehoorde luister te vieren. En ook de pastoor van Ars maakte zijn eenvoudige parochie gereed om deze grote gebeurtenis zo feestelijk en plechtig mogelijk te vieren.

‘Enige dagen vóór de afkondiging van deze geloofs-waarheid’, zo verhaalt barones De Belvey, ‘heb ik de pastoor een gelegenheidspreek horen houden, waarin hij met zeer grote vreugde herinnerde aan alles wat hij voor de Onbevlekte Ontvangenis had gedaan... Een huivering ging door de toehoorders, toen hij aan het slot uitriep: ‘Als ik om iets aan de Heilige Maagd te geven mijzelf zou kunnen verkopen, dan zou ik het doen ook’.

Was dit illustere feest voor onze heilige niet een uitzonderlijke gelegenheid om getuigenis af te leggen van een oude devotionele gehechtheid van meer dan zestig jaar? Hij had Maria bemind vanaf zijn wieg. Priester geworden, had hij met al zijn krachten aan de verbreiding van haar verering gewerkt. Het volstond voor de pelgrims, om zich daarvan te overtuigen, de beelden van Maria te zien aan de voorgevels van alle huizen in het dorp. Onder ieder dak was er een gekleurde afbeelding van de Moeder Gods, aangeboden door de Pastoor, met aan de onderkant ervan zijn handtekening. In 1844 had Pastoor Vianney een groot beeld van de Onbevlekte geplaatst aan de voorkant van zijn kerk. Acht jaar daarvoor, op 1 mei 1836, had hij zijn parochie toegewijd aan Maria, zonder zonde ontvangen. ‘Het schilderij dat deze toewijding vereeuwigde’, zegt Catherine Lassagne, ‘werd geplaatst aan de ingang van de kapel van de Heilige Maagd, Enige

tijd later liet hij een verguld zilveren hart maken, dat tot op de dag van vandaag om de hals van de Wonderdadige Maagd hangt; een lint van witte zijde, waarop de namen van alle parochianen van Ars waren geschreven, was in dat hart ingesloten’.

Op de dagen, waarop de Mariafeesten vielen, ‘waren de communies altijd zeer talrijk en de kerk was overvol’. Op de avond van deze feestdagen waren het schip van de kerk en de zijkapellen nauwelijks in staat ruimte te bieden aan de vele mensen: men wilde beslist niet de homilie missen die Pastoor Vianney ter ere van Maria hield: ‘zo bijzonder pakkend was het enthousiasme waarmee hij sprak over de heiligheid, de macht en de liefde van Maria’.

De onvergetelijke dag kwam, waarop Paus Pius IX, ‘krachtens de autoriteit van de heilige Apostelen Petrus en Paulus en zijn eigen gezag, afkondigde dat de gelukzalige Maagd Maria van alle smet der erfzonde is vrij gebleven, vanaf het eerste ogenblik van haar Ontvangenis’.

Ondanks zijn vermoeidheid stond de pastoor erop zelf de Hoogmis op te dragen en zelf voor te zingen. Met jubel ontrolde hij een prachtig gewaad van blauw fluweel met goud doorstikt, waarvan architect Bossan de fijne figuren en arabesken (versieringen in Arabische stijl) had getekend. Het koor en het schip van de kerk waren op zijn allermooist versierd.

’s Middags, na de Vespers, ‘ging heel de parochie in processie naar de broedersschool, waar de Pastoor een beeld van de Onbevlekte zegende, dat opgericht was in de tuin en dat hijzelf geschonken had. ’s Avonds verlichtte

men in het dorp de klokkentoren, de muren van de kerk en de gevels van de huizen. Er was natuurlijk nog een laatste ceremonie, waarbij Pastoor Vianney het woord deed. 'Wat een geluk, wat een geluk' riep hij uit in het begin van zijn homilie. 'Ik heb altijd gedacht dat deze straal ontbrak aan de glans van de katholieke waarheden. Het was een lacune in het geloof die niet zo kon blijven'.

En dan de verlichting! Dat was iets nieuws voor de parochianen, en ook voor hun Pastoor. Alvorens uit te trekken om het wonder te aanschouwen, zette de Heilige de klokken zelf in beweging. 'Ze luidden lang, ja zo lang', zegt Catherine Lassagne, 'dat men van naburige parochies kwam toelopen in de mening dat er brand was uitgebroken'. Al die tijd liep de pastoor met de aanwezige priesters en de broeders vol vreugde in processie rond, bij het licht van fakkels. Dit feest was werkelijk een van de mooiste dagen in zijn leven. Bijna zeventig jaar, leek hij verjongd als iemand van twintig. Nooit was een kind zo blij de glorie en triomf van zijn Moeder te zien: hijzelf had deze 'immense uiting van grote vreugde' bedacht, anderen ervan geïnspireerd en zo georganiseerd!

Naar de Trappisten van La Neylière

Nooit hadden de inwoners van Ars - ondanks de beloften van hun pastoor hen nooit meer te verlaten - de angst en schrik vergeten, die hij hun bezorgd had in september 1843. Vijf jaar later had een eerbiedwaardige Kapucijn, pater Léonard (van het klooster van de Brotteaux in Lyon) hem in de Derde Orde van St.-Franciscus opgenomen, wat zijn parochianen ongerust maakte, omdat zij vreesden dat

hij Kapucijn zou worden. Dat gerucht was niet ongegrond, want herhaaldelijk had Abbé Vianney tegenover pater Léonard, die verschillende keren zijn biecht had gehoord, zijn levendig verlangen uitgesproken in diens orde te worden opgenomen. Maar de goede pater, die zich niet liet verblinden door de droom van zo'n schone ‘aanwinst’, zei hem dat hij meer goed kon doen door in zijn parochie te blijven dan wanneer hij in een klooster zou intreden. Toen hij aandrong, had pater Léonard hem over de Derde Orde verteld, en kort daarop vroeg Abbé Vianney het habijt van de derde-ordeling... Maar de besten onder zijn parochianen bleven die ontwikkeling zorgelijk volgen.

Twee jaar eerder had de heilige Julien Eymard (die toen nog marist was, maar later de stichter zou worden van de Congregatie van het Allerheiligst Sacrament) Pastoor Vianney opgenomen in de Derde Orde van de maristen (in die tijd had de Kerk er geen bewaar tegen dat men zich bij verschillende instellingen van Derde Orde aansloot). Deze Derde Orde was recentelijk opgericht door pater Jean-Claude Colin, oud-medeleerling van de Pastoor van Ars te Verrières en in Saint-Irénée in Lyon. Deze pater Jean-Claude Colin (bestemd om eerst in Frankrijk en later in heel de wereld de Sociëteit van Maria – de maristen – op te richten) was zeer sympathiek gebleven ten opzichte van de Pastoor van Ars; hun vriendschappelijke relaties waren goed onderhouden. Pater Colin zond vaak zijn religieuzen naar Ars om aan zijn vriend aldaar raad te vragen. En de heilige pastoor juichte van harte de initiatieven toe van de stichting van de maristen en hielp hen ook waar mogelijk.

Het klooster van de gematigde Trappisten van Notre Dame de la Neylière

Maar toch, ook midden in zijn apostolisch werk, liet de gedachte aan de eenzaamheid, aan de woestijn, waar hij God zou aanbidden met geheel zijn wezen, hem niet los en kwelde hem voortdurend. Maar waar moest hij die woestijn vinden? Had Mgr. Devie niet verklaard, dat zolang hijzelf leefde, de pastoor van Ars het diocees niet mocht verlaten? Een straal van hoop lichtte echter aan de horizon. Vanaf 1842 had pater Colin gedacht aan een nieuwe vestiging: een huis van Eeuwigdurende Aanbidding, waar de kloosterlingen zich zouden wijden aan gebed en boete. Een eerste poging mislukte, maar in 1850 had de Sociëteit van Maria een terrein verkregen, La Neylière geheten. Gelegen tussen bevallige heuvels, ver van alle geraas, was het een ideale teruggetrokken plek voor contemplatieven. Sterk aangemoedigd door de bisschop van Belley, Mgr. Devie, en andere prelaten, trof pater Colin de nodige voorzieningen om er een twaalftal religieuzen uit zijn congregatie, met verschillende geestelijken uit Frankrijk en zelfs uit Engeland daar op te nemen. Zondag 16 mei 1852 sloten zeven paters en vijf broeders zich in Notre-Dame de la Neylière op en begonnen het eeuwigdurend stilzwijgen - een van de voornaamste punten uit hun regel - te onderhouden. En dit alles werd verteld aan Abbé Vianney, die ervan droomde.

Een nieuwe bisschop van Belley

Een niet volkomen onverwachte gebeurtenis verlevendigde zijn hoop nog. In 1850 had Mgr. Devie - op 84-jarige

leeftijd en na dertig jaren van moeilijk episcopaat - aan Rome een hulpbisschop gevraagd. Deze werd gegeven in de persoon van Mgr. Georges Chalandon, afkomstig van Lyon, vicaris-generaal van Metz. Hij werd tot bisschop gewijd in Belley zelf op 12 januari 1851. 'Bij dit nieuws gaf Abbé Vianney blijk van grote vreugde', aldus barones de Belvey. 'Ik hoop', zei hij, 'dat de nieuwe bisschop mij mijn ontslag zal geven'.

Op 25 juli 1852, twee maanden na de start van het klooster van de gematigde Trappisten van La Neylière, overleed Mgr. Devie. Hij werd opgevolgd door Mgr. Chalandon. In de mening dat nu alle hinderpalen geweken waren, dacht de Pastoor van Ars aanstonds aan een nieuwe 'vlucht', en wel naar het huis van La Neylière om daar zijn arm leven te bewenen en zijn dagen in aanbidding en boete te eindigen. Pater Colin, die op de hoogte was van dit plan, gaf hem de goede raad geen overhaaste beslissing te nemen.

Benoeming van een andere kapelaan

Abbé Vianney wachtte op een gunstige gelegenheid, en het leek erop alsof die zich in september 1853 voordeed. Hij had al verschillende maanden het voorgevoel dat zijn kapelaan Raymond niet lang meer in Ars zou blijven; de bevolking van Ars zag deze humeurige priester liever vertrekken en abbé Raymond zelf, die wel begrepen had dat men hem nooit als pastoor in Ars zou aanstellen, had bij de bisschop overplaatsing aangevraagd. Om hem te vervangen dacht Mgr. Chalandon aan een priester uit het gezelschap van de missionarissen van Pont-d'Ain, van wie

kanunnik Camelet de overste was. De bisschop was terecht van mening dat de Pastoor van Ars een assistent nodig had: een priester die zich al aangepast had aan de eisen van de zielzorg ter plaatse en die in de drukke zomermaanden, als de pelgrimstochten hun hoogtepunt bereikten, altijd een beroep kon doen op confraters, steeds bereid om hem te helpen. Mgr. Chalandon koos abbé Joseph Toccanier, die door abbé Camelet als meest geschikte voor deze delicate post was aangewezen. Hij was eenendertig jaar oud, had een robuuste verschijning, en zijn welgedaan uiterlijk contrasteerde ongetwijfeld met de schraalheid van zijn heilige pastoor, maar zijn welsprekendheid, zo levendig, direct en persoonlijk, zo vol inhoud en eenvoud, deed goed denken aan de manier van preken van Abbé Vianney. En omdat hij bijzonder vroom, zeer goed en uiterst vriendelijk was, werd hij unaniem het meest geschikt gevonden voor de taak als kapelaan naast de beminnelijke heilige De jaarlijkse priesterretraite werd dat jaar op maandag 29 augustus gehouden; de priesters Toccanier en Raymond ontmoetten elkaar daar. De vicaris-generaal Poncet deelde aan abbé Raymond mee dat hij benoemd was voor de parochie van Jayat, en kanunnik Camelet liet abbé Toccanier weten dat hij als kapelaan blijvend aan de parochie van Ars verbonden was.

Weer een poging om te vluchten

Als men Catherine Lassagne geloven mag, wist de Pastoor van Ars niets van ‘deze gecombineerde zaken’ , toen hij op donderdag 1 september, terwijl zij hem op zijn kamer zijn eten bracht, zei: ‘Ik heb eraan gedacht dat ik deze keer moet vertrekken. Mijn zwager Melin, die in de parochie

van Saint-Irénée te Lyon woont, wacht op mij. Ik zal maandagnacht vertrekken. Houd dit voor u'.

'O! Mijnheer pastoor, U moet niet weggaan', gaf de arme Catherine ten antwoord. En zij bracht hem de oude geschiedenis in herinnering van tien jaar geleden: zijn verblijf in Dardilly, de hem achtervolgende menigten, zijn zo ontroerende terugkeer in Ars... Niets hielp: wat besloten was, was een uitgemaakte zaak: 'Monseigneur heeft mij niet nodig: hij heeft priesters genoeg'.

Zaterdagnamiddag kwam vicaris-generaal Poncet met de abbé's Raymond en Toccanier Abbé Vianney opzoeken. 'De goede pastoor', zo vertelt abbé Toccanier, 'ontving ons heel vriendelijk, maar hij zag er zorgelijk uit'. 's Avonds zette abbé Poncet hem de verlangens van de bisschop aangaande de toekomst uiteen: de pastoor zou voortaan zoveel hulp krijgen als mogelijk was. Daartegen maakte de heilige geen enkel bezwaar. Vervolgens had abbé Raymond een bespreking met hem om te overleggen hoe hij de volgende dag onder de Hoogmis zijn plaatsvervanger zou voorstellen.

Die zondagochtend celebreerde abbé Toccanier de Hoogmis en hield abbé Raymond de preek. Na het diner vertrok de vicaris-generaal Ponchet naar Trévoux, waar hij de sluiting van een religieuzenretraite moest voorzitten en kapelaan Raymond ging naar Beauregard, zijn geboorteplaats, niet ver van Ars. 'Die dag', aldus schreef Catherine Lassagne in haar 'Petit Mémoire' (beknopt verslag van haar herinneringen), 'was iedereen in de parochie er tevreden over dat een van de missionarissen

van Pont-d'Ain onze pastoor kwam helpen, maar ik, wat was ik bedroefd!'

Tien jaar lang drukte dat zware geheim al op het goede meisje. Zo vroeg ze tegen acht uur 's avonds aan Abbé Vianney zijn toestemming om alles aan de zwijgzame Marie Filliat te mogen toevertrouwen. 'Zoals je wilt', antwoordde de Heilige. En weldra zag hij de twee vriendinnen in tranen naar hem toekomen. 'Vertrekt U toch niet', zo smeekten zij hem, 'vertrekt U toch niet!' Hij antwoordde eenvoudig dat zijn beslissing definitief was en gaf aan een brief voor Mgr. Chalandon. Zelfs met zijn nieuwe bisschop meende de pastoor de zaak te moeten doorzetten. Zijn eerste illusies waren al vervlogen: ja, Mgr. Chalandon zou even onwrikbaar zijn als zijn voorganger Mgr. Devie. Had de jonge prelaat niet onlangs nog op een verzoek van de heilige Pastoor, die hij kwam bezoeken, geantwoord: 'Ik U laten vertrekken, mijnheer pastoor! Dat zou toch wel een zo grote zonde zijn dat niemand mij daarvan de absolutie zou willen geven!'

Na de mislukte poging de Pasoor in Ars te houden waren Marie en Catherine samen bij het hek dat de tuin van de Pastoor afsloot, blijven praten. 'Wat te doen?' zei de een tegen de andere, 'zwak als hij is op zijn leeftijd (abbé Vianney was zevenenzeventig jaar) zou hij niet te voet naar Lyon kunnen gaan. Marie, jij kan wel de mand met levensmiddelen dragen. Maar als hij onderweg niet goed wordt? Zij zouden een rijtuig moeten bestellen. Maar er is niemand hier die ons op dit ogenblik zou kunnen helpen'.

Daar kwam de koster, frater Jérôme, voorbij. Het verbaasde hem zeer Catherine en Marie buiten aan te treffen... Een minuut later wist hij alles. Hij ging vlug frater Athanase waarschuwen, en samen gingen ze bij abbé Toccanier aankloppen, die in een bijgebouw van de Providence woonde. De jonge kapelaan dacht dat men hem voor een zieke kwam roepen.

‘Kun je mijn verwondering begrijpen’, zei hij later, ‘toen ik het verhaal van de goede fraters hoorde: ik kon het niet geloven! “Houdt de wacht voor de pastorie”, zei ik tegen de fraters, “en als de pastoor werkelijk een poging doet om te vluchten, komt mij dan roepen”. Middernacht werd er driemaal op mijn deur geklopt. Ik lag geheel gekleed op bed en vlug was ik op het plein met de twee fraters en bespioneerde ik de bewegingen van onze heilige pastoor, zodat ik bij het licht van zijn lamp hem zijn hoed, zijn brevier en zijn paraplu zag nemen. Inderdaad ging hij naar beneden, naar Marie Filliat en Catherine Lassagne, die hem moesten vergezellen. Wij spitsten de oren. “Zijn jullie klaar?” vroeg hij. “Welnu, laten we dan vertrekken”.’

Met Marie, die de provisiemand droeg, en Catherine met de lantaarn ging hij de deur uit. Eensklaps gingen wij vóór hem staan... Streng keek hij naar Catherine, die in tranen uitbarstte. ‘Je hebt me verkocht!’ zei hij. Frater Athanase nam direct het woord: ‘Waar gaat U heen, mijnheer pastoor? U wilt ons verlaten? Welnu, dan gaan we de noodklok luiden.’

‘En’ ging frater Jérôme voort, ‘in processie zullen wij U volgen.’

‘Vooruit,’ reageerde Abbé Vianney, kort en resoluut, ‘laat mij passeren!’

‘Laten wij opzij gaan om hem te volgen’, fluisterde abbé Toccanier zijn twee gezellen toe. Intussen had frater Jérôme de lantaarn uit de handen van Catherine genomen; hij deed alsof hij de Pastoor door de duisternis wilde begeleiden, maar hij liet hem niet naar het bruggetje over de Fontblin gaan, maar naar de weg van Villeneuve. Kapelaan Toccanier had erop gerekend dat de heilige zo, rondom het dorp gaande, weer op zijn uitgangspunt zou terugkomen. Ondanks de diepe duisternis bemerkte de Pastoor spoedig dat men hem bedroog. Hem volgde nu een heel gezelschap: de pelgrims, die naar gewoonte de nacht doorbrachten in de vestibule van de toren, dan de parochianen, die door hun kreten waren gewekt en plotseling naar buiten waren gekomen, om hun pastoor - hun biechtvader - te bezweren niet te vertrekken.

Terugkeer naar de pastorie

Temidden van groot tumult probeerde abbé Toccanier de vluchteling te overtuigen. Men arriveerde dan eindelijk bij het nauwe bruggetje, dat over de Fontblin was geslagen. Abbé Toccanier dacht dat, als hij deze brug eenmaal over was, het moeilijk zou zijn, Abbé Vianney nog tegen te houden. Dus vastbesloten ging Toccanier vóór hem staan, toen hij de brug wilde overgaan. ‘Laat mij passeren, laat mij passeren!’, smeekte de heilige met angst in zijn stem. Onder zijn arm hield hij zijn brevier. Abbé Toccanier nam dit met een onverwachts gebaar van hem af en gaf het aan Catherine Lassagne. ‘Ga ermee weg en kom niet terug’, zei

hij heel zachtjes tegen haar. ‘Geef mij mijn brevier terug!’ riep de Pastoor uit. Toen herstelde hij zich en gaf aan Marie Filliat een teken om verder te gaan: ‘Vooruit, laten we gaan! Ik zal het wel bidden eenmaal dat we in Lyon zijn’. Daarop zei Marie Filliat tegen hem: ‘Zo, mijnheer pastoor, U zult dus de dag doorbrengen zonder uw brevier te bidden? Mooi voorbeeld!’

Iets van scrupule en wroeging was in de ziel van de Heilige opgekomen. Een ogenblik stilte volgde. ‘Ik heb nog een ander brevier in mijn kamer liggen, dat van Mgr. Devie’, zei hij tenslotte. ‘Laten we dat gaan halen’, opperde abbé Toccanier, die nu ongetwijfeld de strijd gewonnen had. Abbé Vianney keerde terug naar de pastorie, gevolgd door een hoe langer hoe sterker aangroeiende menigte.

Nog geen dertig meter had hij gelopen, of de klok van de parochiekerk begon te luiden: de noodklok! Het was bitter koud in dit nachtelijk uur… ‘Mijnheer Pastoor, het Angelus klept al!’ En de arme heilige, altijd nog maar peinzend en vertrouwend, viel op zijn knieën en bad de Weesgegroeten met een engelachtige vurigheid. ‘Mijnheer Pastoor,’ voegde de handige kapelaan er nog aan toe, ‘als we eens een tientje van de rozenkrans baden voor een gelukkige reis?’ Hij dacht tijd te winnen. Maar dat sloeg abbé Vianney handig af. ‘Nee, ik zal mijn rozenhoedje onderweg wel bidden’.

‘Toen de pastoor was opgestaan,’ verhaalt ons nog kapelaan Toccanier, ‘ging hij met grote stappen vooruit, snelde naar de pastorie en klom de trap op naar zijn kamer, waar ik alleen met hem binnenging. Onderweg had frater

Athanase me gezegd, dat de burgemeester gewaarschuwd was en wel spoedig zou komen. Om graaf Des Garets wat tijd te geven, zocht ik op de planken van de boekenkast naar de acht delen van het grote brevier in octavo (d.w.z. uit acht delen bestaand), een kostbaar souvenir van de sinds kort overleden oude bisschop. Toen abbé Vianney zijn hand sloeg op het desbetreffend getijdedeel, zag ik het portret van Mgr. Devie aan de muur hangen en ik herinnerde me dat deze reeds eerdere ontsnappingen had verhinderd. Ik kreeg een inval. ‘Mijnheer Pastoor’, riep ik op luide toon uit, ‘kijk eens hoe Mgr. Devie U met grote ogen vanuit de hemel naar U ziet! Moet men de wil van zijn bisschop gedurende diens leven eerbiedigen, hoeveel te meer na zijn dood! Herinner U wat hij U tien jaar geleden heeft gezegd!’

’Door deze onverwachte wending in de war gebracht, antwoordde mij Abbé Vianney met de naïviteit van een kind, dat door zijn vader met verwijten bedreigd wordt: ”Monseigneur zal niet boos op mij zijn: hij weet heel goed dat ik de behoefte heb mijn arm leven te gaan bewenen!” En zonder nog te willen wachten nam hij het groen marokijnen brevierdeel en ging de trap af. Daar ontmoette hij graaf Des Garets.’ - ’Ik trof er een onthutste, treurige, bijna sombere gestalte aan’, aldus de burgemeester. En inderdaad luisterde de Pastoor – anders naar gewoonte altijd zo genegen voor zijn oude en trouwe vriend - nauwelijks naar hem. Op dat moment keerde de graaf zich naar mij en zei: “Hij heeft zeker het voorgevoel van zijn naderend einde!”

Terwijl nu de vrouwen in de kerk baden dat God de plannen van zijn dienaar zou veranderen, waren de mannen allen in de kleine binnenplaats van de pastorie samengekomen. Gewekt door de noodklok, hadden verschillenden gedacht dat er brand was of inbraak, en hadden ze een emmer, een hooivork of een stok meegenomen. Alles was bij het vage lantaarnlicht even opgewonden. Toen Abbé Vianney verscheen, versperden zij hem de weg, hem smekend toch niet heen te gaan. Steeds maar denkend een uitweg te vinden, ging hij van de ene deur naar de andere en riep hij aldoor: ’Laat mij passeren, laat mij passeren’. ‘Hoe ontroerend was deze scène’, merkte de vrome Catherine op. ‘Ze kwam goed overeen met de angstgreep waarin de Heer verkeerde in de Hof van Olijven.’

‘Ik had post gevat bij een van de uitgangen’, vertelt Michel Tournassoud, de politieagent van het dorp. De Pastoor nam mij bij de arm, half lachend, half huilend, en duwde me opzij. Hij kon echter de deur niet open krijgen.

Ten gevolge van zijn smeekbeden, lukt het hem de drempel over te gaan. Tussen de pastorie en de kerk gekomen, scheen hij met zijn blik de weg op te nemen. ’Zeker,’ aldus abbé Toccanier, ‘was hij alsnog van plan toch nog een poging tot ontsnappen te wagen’. Maar een nieuw feit deed zich voor, dat de loop van de gebeurtenissen veranderde. De vrouwen kwamen uit de kerk en tussen de mannen staande, wierpen ze zich vóór de Heilige op de knieën. Het waren merendeels vreemdelingen, die van verre gekomen waren om te biechten. En ze riepen wenend uit:

’Eerwaarde Vader, help mij, vóórdat U vertrekt, luister toch naar mij... O nee, beste Vader, verlaat ons niet!’

‘En toen’, zo schreef kapelaan Toccanier, ‘ondernam ik een uiterste poging en sprak ik deze woorden die ik toch niet hardvochtig kon vinden: ‘Hoe komt het toch: u, mijnheer pastoor, die de levens van de heiligen van buiten kent, u vergeet de ijver van Sint-Martinus die, toen hij de kroon van zijn leven binnen bereik had, toch uitroep: ‘Ik weiger U geen werk’. En U zou nu het slagveld willen verlaten! En dan het voorbeeld van de H. Philippus Neri: aangekomen op de drempel van het hemels paradijs, zei hij dat, als één zondaar zijn dienst kwam vragen, hij vrijwillig het hemels koor zou verlaten om naar hem te luisteren... En u, mijnheer pastoor, u zou de moed hebben het biechthoren achterwege te laten van deze mensen, van deze vrouwen die van zo ver zijn gekomen!” Nadat ik dit gezegd had, verdubbelden zich de smeekbeden van de pelgrims.

Abbé Vianney begreep dat de wil van God zich in die vurige smekingen openbaarde. ’Kom naar de sacristie’, fluisterde hij graaf Des Garets toe, ’ik heb u iets te zeggen’. - ’Ja graag’ antwoordde hij en tot de menigte riep hij: ’Laten we naar de kerk gaan!’

De pastoor trad het eerst binnen, deed een lange aanbidding en ging de sacristie binnen. Daar wilde graaf Des Garets, nu met hem alleen, hem nogmaals de argumenten van kapelaan Toccanier voorhouden, maar hij kreeg er de tijd niet voor. ’Zonder mij te antwoorden en mij bruusk de rug toekerend,’ zo vertelde de graaf later, ‘deed Abbé Vianney zijn superplie aan en ging naar de

biechtstoel'. – 'Men droeg hem meer dan dat hij zelf liep', zegt abbé Toccanier. Als naar gewoonte bad hij eerst op de treden van het altaar vijf Onzevaders en vijf Weesgegroeten en begon dan biecht te horen.

Hij deed tegen zeven uur de heilige Mis, die maandag-ochtend. 'Is dat niet mijnheer Ponchet die hierheen gekomen is?' vroeg hij aan kapelaan Toccanier, toen hij terug was in de sacristie. – 'Ja, hij wilde u spreken´. -

'O, dat is goed'.- Na zijn dankzegging, rustig alsof er niets ongewoons was gebeurd enige uren eerder, ging hij de vicaris-generaal begroeten. Deze was in de nacht geïnformeerd door iemand die met een rijtuig naar zijn pastorie in Trévoux was gekomen. Hij hield de pastoor van Ars nogmaals de wil van de bisschop voor om hem binnen het diocees te houden. Vervolgens arriveerden, beiden verwittigd, abbé Beau, pastoor van Jassans, biechtvader van de Pastoor van Ars, en abbé Raymond. Beiden hadden gezamenlijk een gesprek met de dienaar Gods.

'Men had ons al de gebeurtenissen van de nacht verteld'. schreef abbé Raymond. Zich als het ware belaagd ziende op eigen terrein, had hij enig ongeduld getoond, maar de algehele opwinding was zo sterk geweest dat men hem van iedere fout kon vrijspreken. Hij was toen ongetwijfeld niet geheel meester geweest van zichzelf. Het was een van de hardste beproevingen uit zijn leven. De Voorzienigheid had hem die overgezonden om zijn deugd nog meer te vervolmaken. Toen wij hem die morgen terugzagen, had hij al zijn kalmte, zijn volmaakte berusting in Gods wil teruggevonden, die hij zag in de wil van zijn bisschop.

Later herinnerden wij hem aan de gebeurtenissen van de vorige nacht. Hij antwoordde daarop heel nederig: ’Ik ben kinderachtig geweest’.

Slechte voorzorgen van een heilige

Wat in deze zaak zo bijzonder opvalt, dat is de besluiteloosheid van de Pastoor van Ars en ook zijn gebrekkige voorzorgen. In die tragische nacht van 4 op 5 september 1853 weifelt hij en aarzelt; hij heeft zijn geheim verteld aan twee personen, die hem al eerder ’verkocht’ hadden, tien jaar eerder, en van wie hij niets beters kon verwachten. Het was zo gemakkelijk geweest François Pertinand te vragen hem met een rijtuig naar Lyon te brengen. Hij schijnt er zelfs niet aan gedacht te hebben.

Uit de beschikbare documenten blijkt dat Jean-Marie Vianney – meer vertouwend op zijn taaie doorzettingsvermogen dan op zijn reële krachten – in Lyon dacht aan te komen tussen negen en tien uur ’s morgens. Wat later zou er een rijtuig gekomen zijn om hem naar zijn zwager Melin te brengen en later naar Notre-Dame de la Neylière van de gematigde trappisten. Eén feit schijnt wel zeker te zijn, nl. dat aldaar pater Colin een kamer gereed hield voor de Pastoor van Ars en dat hij hem in persoon verwachtte. Tegen het veronderstelde uur van zijn aankomst vertoefde de pater vrij lang op de drempel van de toegangspoort; aan een van zijn religieuzen – pater Jobert – deelde hij zijn verwondering mee niemand te zien komen. Wat bewoog eigenlijk de goede Pastoor van Ars? ‘Hij had gemeend’, zegt Lassagne, ‘door te vluchten Gods wil te doen’. - Maar korte tijd later ontving hij van een

geestelijke een brief, waarin hem verklaard werd dat zijn verlangen naar eenzaamheid een bekoring van de duivel was en deze inschatting maakte levendige indruk op hem, aldus de gravin Des Garets.

‘Zijn laatste vluchtpoging’, heeft graaf Prosper des Garets gezegd, ‘is voor hem werkelijk een lichtpunt geweest. Van toen af denkt hij niet meer aan iets dergelijks; tenminste hij praat er helemaal niet over. Hij stelt zich geheel en zonder enige bijgedachte ter beschikking van zijn dienstwerk: hij gaat nog eerder naar de kerk en blijft nog langer in de biechtstoel’.

Anderen zullen hem verleiden

In het vervolg zal hij zelf geen pogingen meer doen zijn parochie te verlaten, maar anderen zullen hem proberen te verleiden. In 1854 verscheen een keer tegen half twaalf ’s avonds een rijtuig met twee paarden vóór het kerkplein. Mannen kwamen eruit en posteerden zich bij de ingang van de pastorie. Toen Abbé Vianney tegen middernacht naar buiten kwam, nam een van hen hem bij de arm. ’Als U wilt vertrekken,’ zei hij, ’daar staat een rijtuig klaar’ (* men neemt doorgaans aan dat dit het werk van de duivel zelf was). ‘Ik heb geen verlof van mijn bisschop’, antwoordde de Heilige en ging heen. Haastig betrad hij het kerkportaal.

Ziekte en naderend einde van zijn oudste broer François

Met Kerstmis dat jaar kwamen er onrustbarende berichten uit Dardilly: François, zijn oudste broer, was ernstig ziek. De Heilige had altijd veel van hem gehouden. François was

bovendien een zeer goede gelovige gebleven; zelfs in de oogsttijd werkte hij niet op zondag. ‘Hij die toeliet dat regen de aarde vochtig maakt’, zie hij, ‘zal zelf wel weten de aarde weer te laten opdrogen’, Misschien was dit een woord van Jean-Marie. Diep bedroefd, omdat hij ziek was, schreef de Pastoor naar zijn broer:

’Ik hoorde nieuws van je. Men verborg dit eerst voor mij en daar had ik veel verdriet van. Laat me eens weten, hoe je het maakt; was het geen Kersttijd, dan zou ik zelf gekomen zijn. Ik verzoek je mij spoedig te laten weten hoe het met je gaat om me af te helpen van mijn ongerustheid. Adieu, mijn broer, ik hoop spoedig naar je toe te kunnen komen. Mijn groeten ook aan mijn zus die wel groot verdriet zal hebben...’

Pogingen van mensen uit Dardilly

De dagen gingen voorbij en François wachtte nog altijd op zijn broer Jean-Marie. De 25e januari vroeg hij zijn zoon Antoine naar Ars te gaan om zijn zo beminde broer mee te brengen. En zo kwamen de mensen van Dardilly te weten dat Abbé Vianney zou komen; men zei al direct tegen elkaar: ’Als wij hem deze keer eens hier konden houden!’

Drie dagen later, 29 januari, schreef abbé Toccanier aan de bisschop van Belley een brief, waarin hij meedeelde hoe de zaak zich had toegedaan. Op de 26e van deze maand was de Pastoor van Ars met nog enige anderen op weg gegaan naar Dardilly, maar abbé Vianney kon de vermoeienis van de reis niet verdragen en moest onderweg terugkeren. Abbé Toccanier ging alleen verder naar Dardilly, maar

François was natuurlijk zeer bedroefd dat zijn broer er niet bij was.

’Ik voorzag dat de inwoners van Dardilly van de ziekte zouden proberen Abbé Vianney bij zich te houden, en daarom had ik uit voorzorg aan de zieke gevraagd of hij iets bijzonders tegen Jean-Marie had te zeggen. Dat niet, hij wilde hem alleen maar zien,’ aldus abbé Toccanier.

Nog een interessant voorval tijdens deze reis. Ter hoogte van Trévoux kruiste het rijtuig, waarin de Pastoor van Ars zat, de omnibus die dienst doet tussen Ars en Lyon. Daarin zaten allemaal pelgrims die naar Ars waren gekomen om hem daar te treffen, maar teleurgesteld weer waren weggegaan. Gelukkig herkenden zij de heilige priester. Aanstonds stapten zij uit de omnibus, lieten hun voertuig leeg verder gaan, gingen de Pastoor van Ars begeleiden tot in het dorp en volgden hem in de kerk. ‘Tussen die bedevaartgangers’, zo vroegen wij hem, ‘waren er ongetwijfeld oude zondaars?’- ‘O ja zeker, mijn vriend, er waren er bij die in geen veertig jaar gebiecht hadden’- ‘U ziet, mijnheer Pastoor, dat de goede God zelf u heeft tegengehouden om u onmiddellijk weer terug te brengen tot het werk dat Hem boven alles zeer dierbaar is: het heil van de zielen’. Hij gaf er geen antwoord op.

Bij zijn bezoek aan François had kapelaan Toccanier hem gevraagd, of hij nog iets bijzonders aan zijn broer Jean-Marie had willen zeggen. ‘Nee,’ antwoordde François, ‘ik had hem alleen graag willen zien’. Bij zijn terugkomst in Ars had abbé Toccanier dit aan de heilige Pastoor overgebracht. Dat kwam goed uit, want twee uur later

kwam de kapelaan van Dardilly naar Ars en zei tot de Pastoor: ’Uw broer wil u absoluut zien; als U niet per rijtuig kunt komen, gaan we per spoor’. – ‘Ik kan niet naar Dardilly, ik heb het al geprobeerd, maar ik ben onderweg niet goed geworden e n teruggekeerd .’ – ‘Toch moet uw broer U iets bijzonders te zeggen hebben, anders was ik niet gekomen,’- ‘Nee, mijn vriend, ik weet waaraan ik mij te houden heb, de kapelaan heeft mij de woorden van mijn broer goed overgebracht.’

De ziekte van François was dodelijk. Lange dagen bracht hij nog door zonder de zo gewettigde troost te genieten door zijn broer Jean-Marie in zijn laatste ogenblikken te worden bijgestaan. Acht dagen voor het eind zei hij tegen zijn dochter: ‘Troost u, ik zal blijven tot Goede Vrijdag’. Inderdaad stierf François op Goede Vrijdag, 6 april 1855.

Op Paaszaterdag kon zijn broer Jean-Marie zelfs niet naar de begrafenis komen; hij weende in stilte in de biechtstoel, waarin hij in verband met de daarop volgende Paaszondag achttien uur moest doorbrengen.

‘Hij berustte er zelf geheel in’, schreef Lassagne in haar kostbare Mémoire. ‘Hij had ingezien dat de inwoners van Dardilly deze keer weer een poging ondernomen zouden hebben om te proberen hem daar te houden... Men zou kunnen denken dat de goede God zijn uitzonderlijke vermoeidheid in de maand januari had toegelaten om te voorkomen dat hij in die valstrik zou geraken... Aldus doet God wat Hem behaagt, ondanks de combinaties die de mensen bedenken’.

Zijn nederigheid en bescheidenheid

'De Pastoor van Ars', zo zei een tijdgenoot, getuige van zijn leven, 'had niets buitengewoons, behalve wat betreft zijn functioneren als priester'. Zo hield hij ervan zich op de achtergrond te houden en niet op te vallen. Mensen die hem de eerste keer tegenkwamen, vooral als dit gebeurde op het dorpsplein, als hij van het weeshuis terugkwam met zijn potje gekookte melk in de hand, als een arme die zojuist zijn eten heeft gekregen – in die situatie werden de mensen dikwijls ontnuchterd. 'Is dat nu de Pastoor van Ars!' riep een Parisienne uit, omdat hij zo weinig overeenkwam met de voorstelling die zij zich van hem gemaakt had.

'Ja zeker', antwoordde de nederige priester met zijn aangename glimlach. 'Met de koningin van Saba verging het heel anders dan met u, toen zij Salomo kwam bezoeken: zij was buitengewoon verbaasd, maar u bent ontnuchterd'.

Maar de vreemdelingen die zich lieten leiden door het geloof en het verlangen een heilige te zien, d.w.z. de echte pelgrims, lieten zich door de uiterlijke schijn niet bedriegen. Hun eerste indruk was een gevoel van bewondering; zo had de schoonheid van zijn ziel zijn uiterlijke trekken geheel veranderd die anders vrij banaal waren gebleven.

Zijn voorkomen

Abbé Vianney was iets kleiner dan de gemiddelde man. Tegen het eind van zijn leven, toen hij zijn hoofd meer naar

zijn borst liet zakken, leek het alsof hij onder zware lasten gebukt ging en nog kleiner was geworden.

Zijn gezicht was vermagerd, als vel over been. Een journalist beschreef het aldus: smalletjes, met gerimpelde wangen en spitse kin, had zijn gezicht meer de vorm van een hart. Zijn gelaatskleur, nogal mat in zijn kinderjaren, daarna door zon en buitenlucht wat gebruind, was bleker geworden ten gevolge van het eindeloos in de biechtstoel zitten. Al heel vroeg hadden diepe rimpels zijn gelaat getekend - getuigen van zijn nachtwaken en heldhaftig gedragen vermoeidheid. Zijn dikke, wat spichtige haren, die hij achterover gekamd tot diep in zijn hals droeg, werden nooit helemaal wit.

Hij had een hoog, breed en helder voorhoofd en vooruitstekende wenkbrauwen; verder twee donkere kassen, waarin blauwe ogen schitterden met een vreemde, bovennatuurlijke levendigheid; daaruit straalden heldere maar doordringende, intens onderzoekende blikken. ‘Hij scheen mij te doorgronden,’ aldus abbé Denis Chaland, ‘als zijn blikken de mijne kruisten; ze drongen door tot in het diepst van mijn ziel. Ik heb iemand gekend, die zei erdoor geschokt te zijn.’

Soms ‘schitterden zijn ogen als diamant. Tijdens gesprekken werd men door zijn blik getroffen, die dingen uit de andere wereld scheen te zien.’. Maar meestal lag er een sluier van zachte en berustende melancholie en droefheid over zijn ogen: ongetwijfeld gingen dan zijn gedachten uit van God die beledigd werd, naar de mensen die Hem beledigden.

Herhaaldelijk probeerde men te vergeefs zijn trekken vast te leggen. Overigens leende de heilige zich nooit van harte daartoe. 'Ik weet dat iemand eens mijn carnaval heeft willen trekken', zei hij op een dag met een plezierige toon, 'maar ik heb me goed bewogen om hem te verhinderen daarin te slagen'.

In zijn jeugd had Abbé Vianney een sterk voorkomen gehad, maar door zijn vasten waren zijn ledematen zo slap geworden dat op het eind alleen zijn energie hem op de been scheen te houden. Zijn ontvleesde handen, met grove, zware aders, gaven wel een idee hoe mager zijn lichaam toch moest zijn, dat van zoveel ontberingen en werkzaamheid slachtoffer was geworden.

Nochtans hadden leeftijd en dagenlange bezigheid aan zijn ledematen niets van hun soepelheid en elasticiteit onttrokken... Door een zeldzaam voorrecht behield hij tot het laatste ogenblik toe het volle vermogen van zijn zintuigen en krachten, die hij nodig had voor de vervulling van zijn zending. Zo bleef zijn gehoor altijd even scherp, zijn oog even helder, zijn geheugen even fris. Zijn gang - ofschoon zwaar - was vlug als van de man, die de uren telt en die, uitgeput, zich toch haast om zich weer over te geven aan de dienst van God.

Zo moet men wel aannemen dat de hemel hem zelfs fysiek hielp, en dat op een uitzonderlijke manier. 'Hij had nog krachten genoeg om het grote vaandel uit de kerk te dragen, dat zeer zwaar was en waarmee iedereen grote moeite gehad zou hebben gehad om het alleen naar buiten te dragen'.

Eenvoud en hoffelijkheid

Bij de Pastoor van Ars kon men onder een voortdurend vermagerend en als het ware transparant lichaam de ziel vermoeden, ja haast zien: die straalde van zijn voorhoofd en uit zijn blik. In het diepst van zijn ziel was hij de eenvoud zelf, een en al fijngevoeligheid en goedheid.

In zijn gebaren lag niets gemaakts of iets dat berekend was: niets van die wereldse quasi-beminnelijkheid, waarmee menigeen weet om te gaan als met een kledingstuk. Met de hoogste persoonlijkheden ging hij zeer goed om, met een volmaakte gerustheid. Toen kardinaal De Bonald, aartsbisschop van Lyon, hem een bezoek kwam brengen, ging Abbé Vianney hem tegemoet en stak het eerst zijn armen uit. ‘Met hem was ik niet meer verlegen dan met een eenvoudige pastoor’, zei later de oude Vianney, toen hij over dat gedenkwaardige bezoek sprak.

Een Engelse prelaat, Mgr. Ullatorne, bisschop van Birmingham, schreef 14 mei 1854 na een onderhoud met Pastoor Vianney: ‘Hij gaf ons een charmante en eenvoudige ontvangst, zeer nederig en uiterst liefdevol, zonder die soort onderdanigheid die niets anders is dan valse, schijnbare nederigheid. Zijn houding was er een van zuivere nederigheid, volmaakt natuurlijk, tegelijk met de zeer hartelijke beleefdheid van een ware heilige’.

Een jongeman van hoge afkomst was van Marseille naar de Pastoor van Ars gekomen om bij hem te biechten. Toen hij daarna Frater Athanase ontmoette, stelde hij hem enkele vragen: ‘Kunt u mij zeggen uit wat voor gezin Abbé Vianney afkomstig is? Waar heeft hij zijn studies gedaan?

Welke posten heeft hij bekleed, voordat hij naar Ars is gekomen?'

De Frater verklaarde dat zijn Pastoor een boerenzoon was en bijna geen studies had gemaakt. Bij elk antwoord was de jongeman ten zeerste verbaasd. 'Waarom stelt u mij deze vragen?' Aldus frater Athanase. 'Omdat ik getroffen ben door de volmaakt keurige wellevendheid, waarmee Abbé Vianney mij heeft ontvangen. Toen ik de sacristie binnenkwam, groette hij mij zeer gracieus. Hij liet mij op de bidstoel knielen en pas daarna ging hijzelf zitten. Na de biecht stond hij het eerst op, maakte voor mij de deur open, groette mij en ontving daarna, steeds even beleefd, de volgende biechteling'. Frater Athanase zei verder dat de Pastoor van Ars zo met iedereen omging. 'Ik begrijp het,' zei de jongeman. 'Hij is een heilige. Hij heeft de liefde die de bron is van de ware wellevendheid'.

Vergeleken met de H. Franciscus van Sales

Ofschoon men hem met zijn versleten toog naar het uiterlijke enigszins ongelukkig vergeleken heeft met Sint-Franciscus van Sales, hebben toch vele getuigen charmante details over hem verteld, die de zachtmoedige bisschop van Genève waardig zouden zijn.

'Men drong naar voren om hem van dichtbij te zien en met hem te spreken,' heeft Marthe des Garets gezegd. 'Het was een uniek schouwspel, zeer aangenaam, als je naar de sacristie ging en hij zich dan met zijn zwakke voorkomen tot je richtte om je enkele vrome woorden te zeggen'.

Een rijke oorspronkelijke inwoner van Ars had zijn pastoor vaak geobserveerd en prees hem aldus: ‘Ondanks zijn natuurlijke levendigheid die zijn indringende blik verraadt, had hij een zeer aantrekkelijk voorkomen. Als men hem niet als een heilige had vereerd, dan zou men hem zeker bemind hebben als de zachtste van alle mensen’.

Toch lag er in zijn zachtmoedigheid geen zwakte. Ook als hij tegenover sommige personen bepaalde vormen in acht nam die hij hun verschuldigd was, ging hij daarin toch nooit verder dan redelijk was. Hij achtte zijn tijd kostbaar. En als hij alles gezegd meende te hebben, hield hij er niet van dat men nog verder bij hem aandrong. ‘Ik heb nog zeer veel te doen... Ik heb een beetje haast!’ - hij was niet bang dit tot onbescheiden personen te zeggen.

Had een arme of bedroefd iemand een kwartier nodig of meer, gaarne stond hij hem dat toe; maar ging het om hooggeplaatste personen, die hem alleen wilden begroeten, dan hij gaf hun juist de tijd daarvoor, en niet meer dan dat. Mandy Scipiot vertelt ons: ’Ik zag in het dorp, in een rijtuig met vier paarden bespannen, een zeer adellijke familie aankomen, die het voorrecht had in een kleine spreekkamer ontvangen te worden, die de heilige aan de ingang van zijn huis had laten inrichten. Het bezoek duurde vijf minuten. Aan het einde ervan was de familie – eerst verrukt over de eer die de dienaar Gods hun verleende – naar het scheen zeer verbaasd dat hij zo vlug weer verdween’.

Hij wist bij voorkomende gelegenheden de mensen op hun plaats te zetten. Eens veroorloofde zich een man te midden

van de menigte hem op minder correcte wijze te ondervragen. ‘Wie bent u, mijn vriend?’ vroeg de heilige hem. De man antwoordde dat hij protestant was. ‘O mijn arme vriend!’ hernam Abbé Vianney, zijn woorden wikkend en wegend. ‘Ja, u bent wel arm, u bent zeer arm; u hebt niet eens een heilige, van wie u de naam aan uw kinderen kunt geven. U bent gedwongen uw voornamen aan de Katholieke Kerk te ontlenen’.

Zachtheid, maar tevens beslistheid

‘Ik wacht nergens op, ook niet op het Vaticaan’, zei hem een voorname dame, die om haar werkelijke of vermeende titels meende vóór haar beurt naar de biechtstoel te mogen gaan. – ‘O!’ riep de dienaar Gods met een zachte spot uit: ‘U zult toch wel op uw beurt moeten wachten voor de rechterstoel van de arme pastoor van Ars’.

In augustus 1854 kwam een wat brutale jongeman naar Ars. ‘Mijnheer Pastoor,’ zei hij tot de heilige, toen deze door een groep pelgrims van de kerk naar de pastorie wilde gaan, ‘ik zou wel met U willen discuteren over de godsdienst!’ – ‘U zou over de godsdienst willen spreken. Maar u weet er minder van af dan een kind van de catechismusles. U bent een onwetende, mijn vriend, een onwetende!’

‘Zeg eens meisje, in welke maand van het jaar spreek je het minst?’ vroeg hij aan iemand die hem met haar onverstandige praatjes al meer dan eens had lastig gevallen. En toen die papegaai zei dat ze daar geen idee van had, legde de heilige haar uit, met een glimlach goedmakend wat zijn spot gekwetst zou kunnen hebben:

‘In februari, want die maand telt drie dagen minder dan de andere’.

Een teder en gevoelig hart

‘Abbé Vianney had van nature een goed hart’, zei abbé Toccanier die zelf ook zo vriendelijk van aard was. Als hij alleen maar een ziek iemand tegenkwam, arme weeskinderen, een moeder, een rouwende weduwe, dan uitte zijn emotie zich spontaan in tranen. ‘Zo had hij’, aldus mademoiselle Des Garets, ‘een zeer gevoelig hart, ik zou zelfs durven zeggen, met een overvloed aan gevoeligheid’. Maar die gevoeligheid had beslist niets ziekelijks. Waren anderen zo overspannen en overwerkt geweest als hij, dan zouden ze heel erg zenuwachtig geweest zijn. Het gelukkige evenwicht van zijn karakter, maar meer nog zijn bewonderenswaardige deugdzaamheid gaven hem steeds de noodzakelijke zelfbeheersing. Ook zag men hem altijd gelijkgezind, altijd voorkomend, bij iedere confrontatie waarmee hij te maken kreeg’.- ‘Nooit kwam een gedachte aan wraak in zijn hart op,’ schreef abbé Raymond, zijn eerste kapelaan, die daarvan wel enige ervaring had opgedaan. ‘Hij kon slechts beminnen, vergeven, bedanken’.

Voor zuivere zielen gevoelde hij instinctmatig een grote genegenheid. Vandaar die tederheid tegenover de kinderen, wegens hun onschuld. Onderweg hield hij stil om hun een enkel woordje te zeggen en hij keek ze dan met een onuitsprekelijke zachtheid aan. Hij vond het plezierig in hun nabijheid te zijn. Een van zijn gelukkigste momenten was steeds de weesjes van zijn Providence te zien spelen tijdens de recreatie. Voor de kinderen had hij

een bewonderenswaardige medeleven. Die kleintjes die nergens aan twijfelden, konden bij hem alles wagen.

Eens in 1852, toen hij klaar was met zijn catechismusles van elf uur, ging een meisje op haar tenen staan en trok hem een haar uit die langer was dan de andere. ‘Kleintje, houd maar veel van de goede God’, dat was alles wat hij lachend zei.

In 1858 nam een dame uit Lyon haar twee kinderen mee naar Ars. De oudste, elf jaar, wilde weten wat zijn roeping was. Hij woonde de Mis van de Heilige bij. In de sacristie teruggekeerd ontdeed Abbé Vianney, nog verdiept in zijn gebed, dat aan extase grensde, zich langzaam van zijn misgewaden. Priesters en leken hielden zich wat achteraf, gereed om beurt voor beurt met hem te spreken. De kleine jongen uit Lyon was tussendoor geglipt. De eerste oogopslag en de eerste glimlach van de heilige richtten zich op de jongen.

‘Wat wil je, mijn jongen?’ vroeg hij hem met zijn wat schorre, maar zeer zachte stem, die men niet meer vergat als men die eenmaal had gehoord. ‘Mijnheer pastoor, ik zou willen weten...’ – ‘Je zult een goede priester worden’, zo reageerde Abbé Vianney direct, zonder de geringste rimpel van aarzeling. De jongste van de twee, nauwelijks zes jaar oud, kreeg hetzelfde antwoord.

Zijn fijnzinnige dankbaarheid

Zeer ingenomen voor gevoelens van vriendschap, ontving Abbé Vianney ‘gaarne de bewijzen ervan en hij beantwoordde ze veelal met een ontroerende harte-

lijkheid', aldus André Trève. Want heiligheid laat het hart niet verdorren of zich in zichzelf opsluiten, maar het verruimt juist het hart en maakt het als 't ware vloeibaar. 'De heiligen hadden een open en vloeiend hart,' zei de Pastoor van Ars. 'Omdat hun hart zuiver is', zo riep hij nog uit, 'kan het zich niet weerhouden lief te hebben, want het heeft de bron van liefde gevonden en dat is God'.

Tijdens de cholera-epidemie van 1854 verbleef abbé Toccanier ongeveer drie weken in zijn geboorteplaats Seyssel. Zodra hij terug was in Ars, haastte de jonge priester zich naar de biechtstoel, waarin Abbé Vianney al sinds middernacht opgesloten zat. Abbé Vianney stond onmiddellijk op en omhelsde hem teder. 'Je bent dus weer terug, mijn beste vriend,' zei hij zachtjes. 'Des te beter! De tijd leek me zo traag voort te gaan. Ik moest denken aan de verloren zielen; die moeten wel ongelukkig zijn in de hel, eeuwig van God gescheiden zoals ze zijn: men lijdt al zo erg op aarde, als men zo ver af is van personen die men liefheeft'.

Hij kende alle hartelijke gevoelens van dankbaarheid. Op wat een ontroerde toon sprak hij altijd van hen, die hem goed gedaan hadden: zijn moeder, pastoor Balley van Ecully (over beiden sprak hij alleen onder tranen), Mademoiselle d'Ars, de familie Des Garets... Zijn brieven aan graaf Prosper des Garets beginnen bijna altijd met: 'Zeer geachte weldoener'.

'Wilt u zo goed zijn aan allen, die ik het geluk heb in Les Noës te kennen,' schreef hij aan mevrouw Fayot 7 november 1823, 'te zeggen dat ik hen hoogacht en de

diepste gevoelens van dankbaarheid voor hen heb, zodat hun goedheid voor mij nooit uit mijn geheugen zal verdwijnen'. Inderdaad wist hij niet hoe toch zijn dankbaarheid te tonen tegenover zijn 'dierbare weldoenster' te Les Noës. Toen later een van haar dochters hem in Ars kwam bezoeken, kocht hij voor haar een zijden paraplu als herinnering aan de goede zorgen, die hij van haar moeder had ondervonden.

In 1849 namen de Broeders van de H. Familie te Belley de leiding van de parochieschool over van François Pertinand die er elf jaar voor gezorgd had. Maar de pastoor stemde er eerst in toe, nadat hij er zeker van was dat dit voor zijn beste vriend 'geen reden van smart of een offer' was; ook zocht hij een eervolle betrekking voor hem.

Bij elke gelegenheid wist Abbé Vianney uiting te geven aan zijn dankbaarheid: een beeldje of eenvoudig een medaille, die men hem aanbood, scheen hem een groot geschenk.

De Pastoor van Ars en de bedroefden

Abbé Alfred Monnin heeft gesproken van de krachtige troost, die van de pastoor van Ars uitging. Deze term is ten volle gerechtvaardigd. Alle mogelijke vormen van leed en ellende zijn over hem gekomen: vaders, moeders en echtelieden die rouwden om een verlies; meisjes die angstig op zoek waren naar hun ware Jacob; mensen met lichamelijk of geestelijk lijden; anderen weer die gestrand waren in hun leven; gebroken harten, ontmoedigd, wanhopig... Het leek altijd, alsof hij alleen aan hun verdriet en smarten dacht (de zijne telden niet mee). Hij luisterde naar hun vertrouwelijke mededelingen en hun

klachten met een medelijdend zuchten en hief zijn oude bevende handen ten hemel. Hij troostte ze met een priesterlijke tederheid; het gaf hem voldoening hun tranen te drogen. Nadat men zijn hart bij hem had uitgestort, ging men berustend heen, veel vrediger, veel sterker tegenover de plicht, de beproeving, de toekomst.

Een gendarme, zwaar ziek geworden, schreef aan Abbé Vianney een brief waarin hij deze suggestieve term gebruikte, die hij ook nog eens zwaar onderstreepte: 'Dappere trooster van de bedroefden'.

Voor elke smart wist de pastoor van Ars het juiste woord te vinden en wat anderen met lange gesprekken niet hadden kunnen bereiken, verkreeg hij dikwijls met een enkel woord. Maar met uitsluiting van zuiver menselijke reden van troost, die hem waardeloos schenen, liet hij zich enkel door gedachten vanuit het geloof inspireren. Hij was er niet bang voor, de bedroefde zielen als het ware boven henzelf uit te tillen. 'Dat Gods wil geschiede,' zei hij. 'Men moet willen wat God wil. Men moet tevreden zijn met wat God ons overzendt'.

Tot een eenvoudige koopvrouw uit Ars, Marthe Miard, die in haar handel verlies had geleden, zei hij: 'O, dat is toch altijd nog beter dan zonde te doen'.

In mei 1855 kwam een dame van heel ver naar Ars in de hoop daar verlichting te vinden voor een ziekte die haar veel deed lijden. Toen zij bemerkte dat haar ziekte na een vurige novene niet genezen was, verzocht zij de kapelaan aan de pastoor te vragen of zij genezen zou. Zij kreeg als antwoord: 'Die dame is vroom, het kruis is op de juiste

plaats: dat zal voor haar een ladder zijn, waarmee ze naar de hemel kan opklimmen'.

Zijn nicht Marguerite Humbert kwam eens van Ecully naar Ars om bij hem een van haar kleindochters die gevaarlijk ziek was, aan te bevelen. 'Het is een rijpe vrucht voor de hemel', antwoordde hij zonder aarzeling. 'Wat u betreft, u hebt kruisjes nodig om u te helpen aan God te denken'.

Troost voor bedroefde vrouwen

Madame Chamonard, van Saint-Romain-les-Iles, was een uitstekende vrouw, die gehuwd was met een zeer ongelovige man. In de zomer van 1851 gaf zij haar echtgenoot, die ziek was en zeer veel leed, de goede raad naar Abbé Vianney te gaan om hem te raadplegen. Eerst wil hij niets weten van zulk een vreemd voorstel: hij, vrijdenker, zou een priester zulk een eer bewijzen! Maar hij verlangt wel sterk naar beterschap en gezondheid! Eindelijk komt hij tot zijn besluit. En na veel aandringen kan men hem ertoe krijgen de kerk van Ars binnen te gaan. Op dat ogenblik is Pastoor Vianney bezig catechismusles te geven, maar hij richt even zijn onderzoekende ogen op de ongelovige. De heer Chamonard verlaat direct de kerk, zweert erbij dat hij er nooit meer in zal gaan en besluit aanstonds te vertrekken. Toen zijn vrouw de heilige kon spreken, vroeg zij hem alleen de genezing van haar echtgenoot. 'De pijnen en smarten zijn niet het ergste', zei Abbé Vianney haar, 'de ziel zal moeten genezen... U hebt een taak op u genomen, die nog maar pas begonnen is'. Madame Chamonard vertrok uit Ars, vol bewondering en bijzonder gesterkt. Zij nam een 'onwankelbare hoop' met

zich mee. Vier jaar later stierf haar man, gereed voor de hemel.

Een arm meisje, Françoise Lebeau, was totaal blind geworden. Met haar moeder deed zij de bedevaart naar Ars. Heel de lange weg bedelden zij om hun brood en sliepen ze in stallen. Toen zij bij Abbé Vianney kwamen, had deze al gauw gezien dat die ongelukkige zieke een sterke ziel had en hij vertelde haar iets van het goddelijk geheim, dat in het lijden ligt. ‘Mijn kind, je zou kunnen genezen, maar als de goede God u het gezicht zou teruggeven, zou uw zaligheid minder verzekerd zijn. Indien u daarentegen uw ziekte wilt aanvaarden en behouden, dan zult u naar de Hemel gaan; ja, zelfs garandeer ik u dat u daar een hoge plaats zult verkrijgen’. De blinde had het begrepen; zij bad niet meer om haar genezing, maar vertrok in volkomen berusting.

De Pastoor van Ars durfde de moeders niet te beklagen, van wie kinderen op heel vroege leeftijd waren gestorven. ‘Ik had het ongeluk’, vertelde Madame Des Garets, ‘een van mijn kinderen op vijfjarige leeftijd te verliezen. Dit nu antwoordde Abbé Vianney aan mijn zwager, die hem het nieuws kwam vertellen: “Gelukkige moeder, gelukkig kind! Wat een genade voor beiden! Hóe heeft dat onschuldige wicht verdiend, dat zijn tijd van lijden en strijden bekort werd om zo vroeg te mogen genieten van het eeuwige geluk”.’

Toch schaamde hij zich niet in andere omstandigheden samen met zo’n nobele christenziel te wenen. Met uitgelezen tact wist hij de familie Garets de dood te doen

aanvaarden van de oudste zoon Eugène, die 1 februari 1855 op vijfentwintigjarige leeftijd overleed. Zijn stichtend einde had zijn moeder veel getroost en voor Abbé Vianney was het nu niet nodig haar moed in te spreken. Maar toen zij vijf maanden daarna haar tweede zoon Joanny, van wie ze het meeste hield, verloor, toen hij vóór Sebastopol dodelijk gewond werd, was zij wanhopig. De heilige haastte zich naar het kasteel: ‘Wees groot, wees sterk,’ zei hij onder tranen tot de moeder, die wenend als onder haar kruis verslagen lag, ‘laat u niet te neer drukken; weet toch deze beproeving te aanvaarden!’ En hij noemde haar op medelijdende toon ‘moeder van smarten’. Als zij later aan dit zware uur terugdacht, zei Madame Des Garets: ‘Als men bij hem vandaan ging, voelde men zich herboren; men voelde zich in staat het kruis te aanvaarden en te dragen’.

Zijn ‘zielepost’

Zij die bedroefd waren, maar zelf niet naar de pastoor konden gaan, schreven hem een brief of lieten hem die schrijven. Vandaar de omvangrijke post, die Abbé Vianney elke middag op zijn tafel vond. Hij las die zeer vlug door, maar kwam er niet toe alles te lezen. De meeste brieven waren verzoeken om raad en gebeden, vertrouwelijke woorden van smart en noodkreten. Maar zwaar bezet als hij was met zijn biechtstoel, kon hij slechts zelden zelf antwoorden. Hij liet dat aan Catherine Lassagne over en later aan de priesters Raymond en Toccanier of aan frater Athanase. Aan die gelegenheidssecretarissen gaf hij te kennen wat ze moesten antwoorden; soms zette hij er zijn handtekening onder.

Van de weinige troostende brieven die hij zelf heeft kunnen schrijven, zijn er nog een tweetal over. Die waren geadresseerd aan een van zijn neefs, frater Chalovet, die in dienst was van het ziekenhuis te Lyon en zeer zware bekoringen te verduren had.

‘Mijn beste vriend, haastig schrijf ik je deze woorden om te zeggen niet weg te gaan, ondanks de zware bekoringen, die de goede God je wil laten verduren. Wees moedig! De hemel is rijk genoeg om je te belonen. Bedenk dat alle ellende in deze wereld het erfdeel is van goede christenen. Je lijdt een soort martelaarschap. Maar wat een geluk is het martelaar van de liefde te zijn! Verlies die schone kroon toch niet. “Zalig die vervolging lijden uit liefde tot Mij”, leert ons Jezus Christus die ons voorbeeld is. Adieu, beste vriend. Volhard in de weg, die je zo gelukkig begonnen bent. Eens zullen we elkaar terugzien in de hemel’.

‘Moed, mijn beste neef! Weldra zullen we de mooie hemel zien, weldra zullen er geen kruisen meer voor ons bestaan. Wat een goddelijk geluk zal het zijn die goede Jezus te zien, die ons zozeer heeft liefgehad en die ons zo gelukkig zal maken.’

Veel brieven, die Abbé Vianney ontving, zijn zeer ontroerend. Met een heilige, die de faam heeft in de harten te kunnen lezen, voelt de briefschrijver zich op zijn gemak en zet hij zonder valse schaamte of menselijk opzicht alle ellende uiteen, groot of klein. Ziehier enkele fragmenten uit deze ‘zielenpost’, waarvan jammer genoeg maar weinig is overgebleven.

De pastoor van een parochie die nog slechts weinig christelijk was, schreef aan zijn confrater, die hetzelfde had ondervonden, de volgende smartelijke woorden:

‘Mijn zeer geliefde Vader! Ik ben uw biechteling, uw kind. Ik kom op een zeer bijzondere wijze de hulp van uw gebeden inroepen om mij te beschermen tegen een onheil dat mij bedreigt.

Er is een groot schandaal in mijn parochie op komst en ik neem tot U mijn toevlucht om het af te wenden en te neutraliseren. Gedurende twee of drie dagen zal een gezelschap wijnbouwers en anderen bij gelegenheid van het Sinterklaasfeest, dat komende maandag gevierd wordt, zich aan de meest profane vermaken overgeven (dansen en allerlei uitspattingen) en veel mensen tot kwaad verleiden, zelfs kinderen, en daar maak ik me zeer bezorgd om. En dat alles in de advent; terwijl het feest nadert van de Onbevlekte Ontvangenis van onze goede en tedere Moeder! Ik ga een novene houden tot de Heilige Maagd om dit schandaal af te wenden. Ik smeek U, sluit uw gebeden bij de onze aan.’ (Was getekend:) Abbé Ferret.

De brieven, waarin gesproken wordt over religieuze roepingen – brieven, dikwijls met een angstig hart en onder tranen geschreven - zijn wel het talrijkst onder de brieven die de Pastoor ontving. Een jong meisje uit Bourgoin schreef hem op 2 februari 1859 als volgt: ‘Wanneer toch zal God de banden verbreken die mij ketenen aan deze verdorven wereld? Ach, wat een hartstochten ziet men er, wat een slechte voorbeelden!

Ik zou aan God willen toebehoren, maar het volgende verhindert me mijn hartewens te voldoen: De algemeen overste van de zusters van het Heilig Sacrament wil mij niet aannemen. Bij de dood van mijn moeder heeft mijn arme vader ons verlaten: hij is ver weg getrokken om werk te vinden. En de overste zegt dat dit een vlek op onze familie is en dat er in haar congregatie geen plaats is voor meisjes van zulke ouders.

O, goede vader, als ik in de wereld moet blijven, wat heb ik dan een genade nodig om me te heiligen! Helaas, ik ben echt lichtzinnig: U hebt me zelf in de biecht gezegd dat ik teveel op het uiterlijke gericht ben. En dat is waar, ik denk altijd dat men voortdurend naar mij kijkt. Toch ben ik van goede wil.'

Een ander jong meisje schreef hem uit Parijs: 'Goede Vader, ik heb over U en uw wonderen horen spreken. Als God mij Zijn wil mocht laten weten door de mond van de Pastoor van Ars - zei ik bij mezelf – dan zal dat vlugger gaan dan wanneer ik die genade zou verkrijgen dankzij lange gebeden. Ondanks mijn leeftijd ben ik nog echt een kind; maar O. L. Heer verwierp de kinderen niet. Alleen heb ik lang niet meer die eenvoud, die hen voor de goede Jezus beminnelijk maakte. Ik ben 16 jaar, ik heb nog niet ernstig over mijn roeping nagedacht, maar ik wil mijn ziel zalig maken. Omdat God U de gave verleend heeft in de zielen van de mensen door te dringen, zult U zien wat er in mijn ziel omgaat.'

'Ik ben besluiteloos, ik zou graag goed voorgelicht worden,' vertrouwt een ander meisje van dezelfde leeftijd als de

vorige hem toe. ‘Veel hinderpalen beletten me mijn roeping te volgen. Mijn moeder is zeer vroom, maar papa is militair en ik ben er zeker van dat het voor mij zeer moeilijk zal zijn zijn toestemming te verkrijgen.’

‘Midden in de smarten van een langdurige ziekte’, zo schreef een dame uit Lyon vanaf haar ziekbed, ‘zou ik graag de troost ontvangen die U geeft aan allen, die het geluk hebben U te benaderen. Het komt mij voor dat ik meer geduld zal krijgen in het lijden, als ik maar geholpen werd door uw gebeden. Om die gunst, waaraan ik grote waarde hecht, te verkrijgen veroorloof ik mij U te schrijven, mijn beste en eerbiedwaardige Pastoor’.

Abbé Vianney had nooit minachting voor eender welke van die aanbevelingen, maar omdat het onmogelijk was ze één voor één bij God aan te bevelen, maakte hij er iedere dag een gezamenlijke intentie van, die hij gedurende het memento van zijn Heilige Mis aan Jezus Christus opdroeg. Overigens hadden dikwijls zijn tranen al ten gunste van de afzenders in de hemel gepleit, tranen die hem ontsnapten bij het lezen van die ontroerende verhalen.

Zeer veel tact en een juist oordeel

Na gesproken te hebben over zijn hart moeten we nog stilstaan bij de geest van de heilige pastoor, zijn tact, zijn evenwichtig oordeel.

Een zachte en oprechte blijdschap en een beminnelijke overgave lagen ten grondslag van al zijn vriendschappelijke betrekkingen. Steeds echter toonde hij uiterste terughoudendheid tegenover de personen, die hem

ten dienste stonden. Hij kende hun toewijding, hun beproefde deugd, maar een bovennatuurlijke voorzichtigheid legde hem deze houding op. De fijngevoelige en bescheiden Catherine Lassagne heeft dat goed opgemerkt.

Zij die hem het meest benaderden om hem de noodzakelijke diensten te bewijzen, werden in zijn tegenwoordigheid gegrepen door een heilig respect, ja soms waren ze bang met hem te spreken over absoluut dringende zaken. De goede God liet aldus toe dat - hoewel ze diensten verleenden aan Zijn goede en getrouwe dienaar – zij toch de gedachte hadden het enkel voor God te doen.

Maar met zijn confraters, assistenten of andere vrienden voerde hij graag openhartige en ontspannende gesprekken - het was zelfs een behoefte voor zijn gevoelige natuur; vooral 's avonds na de vermoeiende zittingen in de biechtstoel. Een van de fraters bracht hem dan naar zijn kamer. Samen met de frater, de priestermissionarissen, de toegewijde burgemeester en nog anderen, zochten de pelgrims - priesters of leken - de gunst de laatste uren van de dag in zijn gezelschap te mogen doorbrengen, en Abbé Vianney ontving hen gaarne.

Hij liet zich dan vertellen over de dingen van de dag, de gebeurtenissen die van belang waren voor Frankrijk en de Kerk. Toch had de politiek niet zozeer zijn aandacht als de godsdienstige zaken. Overigens, wanneer men hem sprak over de dingen van deze wereld, scheen hij niet meer in zijn element te zijn. Haastig keerde hij weer terug naar zijn stokpaardje.

‘Al zijn genoegen’ - aldus zijn biechtvader, abbé L. Beau – ‘was te praten over geestelijke onderwerpen. Als de beleefdheid hem verplichtte te luisteren naar gesprekken over wereldse zaken, dan voelde men dat hij met niet meer belangstelling toeluisterde dan strikt nodig was. Ik ben getuige geweest van het geluk dat hij gevoelde, toen men hem een goede tijding voor de Kerk of voor het heil van de zielen bracht; bijvoorbeeld als hij hoorde dat een missie goed geslaagd was; maar wat was hij bedroefd, als hij een of ander schandaal vernam!’

Zelfs geen schijn van eigenliefde

Abbé Vianney kende niet de subtiele bewegingen van de eigenliefde. Gewoonlijk sprak hij van zichzelf nóch kwaad nóch goed. Als zijn intieme vrienden zekere details wilden weten die hem betroffen en die hem in een gunstig licht stelden, zochten zij omwegen en brachten hem ongemerkt tot vertrouwelijkheden. Maar zodra hij de list bemerkte, hield hij plotseling op. En als men dan aandrong, protesteerde hij: ‘Het is genoeg, ik heb er al te veel over gezegd’. Toch gaf hij zich gaarne over aan zijn herinneringen. Alleen bleek daarbij duidelijk - aldus frater Athanase - dat hij die zaken uitsluitend vertelde – en zelfs dingen die gunstig voor hem waren – alsof ze een vreemd iemand betroffen. Een van de listen van de priestermissionarissen - aldus M. Dufour - om hem aan het vertellen te krijgen was zo langs hun neus weg de naam van pastoor Balley te noemen, over wie hij nooit uitgesproken kwam. Maar toch moest er een eind aan komen. Als de Pastoor een tijdje op zeer intieme wijze met ons had gesproken, ging hij rechtop staan, leunde tegen

zijn arme tafel en – zo zegt graaf des Garets - groette hij ons plotseling met de woorden: ‘Het is mij een grote eer u goede avond te wensen’. We gingen dan in een soort verrukking heen.

De Pastoor van Ars was ongekunsteld, maar fijnzinnig. Wat een geest had die man, wat een grote geest! Met zijn grote opmerkzaamheid zou hij venijnige dingen gezegd kunnen hebben, maar dat deed hij nooit, uit deugdzaamheid. Alleen zei hij in de loop van de gesprekken wel eens een woordje dat precies op zijn plaats, soms zelfs pikant was, opmerkingen die niet vrij waren van een zekere delicate plaagzucht. Die woorden troffen niemand, omdat de onschuldige plagerij verzacht werd door de hartelijke toon en de bevallige gelaatsuitdrukking.

‘Een van mijn zusters vroeg hem relieken’, vertelde Mademoiselle Des Garets. “Maak er een van uzelf”, antwoordde de pastoor, waarmee hij wilde aangeven dat zij een heilige moest worden.’

Sommige predikanten wist hij heel juist te beoordelen. Abbé Collet preekte graag over strenge waarheden, hij was op de preekstoel van Ars gevolgd door abbé Monnin, die bij voorkeur troostende onderwerpen uitkoos en ze met een gevoelige, dichterlijke verbeelding behandelde. ‘Die goede heren’, zei daarna Abbé Vianney, ‘brengen ons naar de hemel: de eerste over een stenen brug, de tweede over een brug van bloemen’.

Nooit is het voorgekomen dat de Pastoor van Ars in zijn woorden de liefde kwetste. Over zijn tong waakte hij altijd buitengewoon. We hebben daar een bewijs van in een van

zijn brieven uit 1828. Hij is gericht aan graaf De Cibeins en schijnt geen ander doel te hebben dan de schijn van een kleine zonde te herstellen. Na een nogal vage inleiding komt Abbé Vianney met een zichtbare verwarring op het ‘misdrijf’ dat hem kwelt:

‘Eén ding heeft mij zeer veel verdriet bezorgd: toen ik bij u kwam, sprak ik, zonder eraan te denken, een minder juist woord uit, waarvan ik zeer veel spijt heb - ofschoon ik niet denk dat ik er kwaad mee deed - toen ik zei dat men mij een weinig bedroog. Als ik er toen aan gedacht had dat ik kwaad deed, had ik liever alles verloren wat ik heb. Ik vraag U beleefd, mijnheer, er nooit over te spreken. Ik heb er veel verdriet over, want voor alle goeds van deze aarde zou ik niet gaarne de goederen van de hemel verliezen’. Een zo volmaakt berouw over de schijn van een foutje toont wel aan tot welke hoogte de Pastoor van Ars de liefde wist te beoefenen.

Deel 2: Op de toppen van de heiligheid: getuigenissen

Het voortschrijden in heiligheid en het bereiken van ware volmaaktheid

Heiligheid, d.w.z. de totale onthechting van zichzelf en van alles om zich heen, het voortdurend gericht zijn op de ‘dingen van boven’, de heiligheid zoals men die bewondert in een Pastoor van Ars, de heiligheid die leidt tot zalig- en heiligverklaring, die heiligheid veronderstelt van de kant van God zeer verheven gaven, om niet gegeven. Van de andere kant echter eist ze van het bevoorrechte schepsel een voortdurende inspanning, volhardend en heldhaftig: ‘een zaak van lange adem’, zo zou men de ware heiligheid kunnen noemen. Ze wordt gegeven en ze brengt vruchten voort. Ze komt voort uit goddelijke voorbestemming en welwillendheid, maar ze is ook het resultaat van een menselijk leven, de gelukkige voltooiing van een werk van lange adem.

Werd de Pastoor van Ars van zijn jeugd af - als het ware instinctief - naar God gedreven, nochtans waren zijn eigen inspanningen en een zekere koppigheid daarbij beslist niet overbodig! Hij heeft niet altijd ‘gezweefd’, beide vleugels uitgespreid! Hij ook moest zwoegen en worstelen om vooruit te komen, ook hij! Hij heeft zoals iedere mens die in deze wereld komt, een onvolmaakt karakter moeten hervormen, al te menselijke neigingen moeten bedwingen, bittere strijd moeten leveren en te boven zien te komen.

Hij heeft ook zelf gekend: de opwinding van de zenuwen, de dorheid en lauwheid van de ziel, soms ook een toestand van verlatenheid, tot in het wanhopige toe: ‘Ach, het is iets heel moois heilig te zijn!’ riep een van zijn penitenten uit, baronnes Alix de Belvey, ‘maar wat heeft het de Pastoor van Ars al gekost!’ De Pastoor van Ars heeft zelf gezegd: ‘De heiligen zijn pas heilig geworden na vele offers en hevige strijd’.

Er is veel werk, veel toeleg, veel tijd overheen gegaan, want ‘het is niet het werk van één dag en ook geen kinderspel zich geheel en al te verloochenen’ (De Navolging van Christus, boek 3, hfdst. 32). De Pastoor van Ars is ertoe gekomen, omdat, als zijn zinnen of zijn hart in opstand kwamen, zijn wil nooit heeft gezegd: ‘Ik kan het niet!’ Daarentegen zei hij steeds: ‘Ik kan alles in Hem die mij versterkt!’ Dat is het geheim van zijn grote heiligheid: een heldhaftig willen, een ontembare moed.

Jean-Marie Vianney was achtereenvolgens een vroom kind, een voorbeeldige jongeman, seminarist en priester. Tenslotte brak de dag aan - alleen aan God bekend - dat hij een heilige was geworden, een grote heilige. Als men dit mysterie wil doorgronden, dan moet men wellicht teruggaan naar de tijd dat hij die onuitsprekelijke zachtzinnigheid bezat, die de pelgrims in verrukking bracht: naar de tijd dat hij elk eigen verlangen weerde, ook al was het nog zo weinig egoïstisch; naar de tijd waarin hij zelfs afrekende met de zo gegronde droom enige dagen met de zijnen in zijn geboortedorp te verblijven; naar de tijd dat hij, geleid door meer aanhoudende en levendige verlichtingen van boven, zijn armen voor de zondaars

steeds wijd openhield, met een eindeloos medelijden en zachtmoedigheid. Dat is omtrent 1844 of 1845 - menen we - dat de Pastoor van Ars de toppen van heiligheid bereikte. Hij schijnt dan een ‘verbovennatuurlijkt’ wezen geworden te zijn en niets menselijks meer te bezitten dan het lijden. Hij heeft dan de heldhaftige graad bereikt, die de hoogste inspanning is van de natuur, ondersteund door de genade. De deugd is dan werkelijk bij hem een ‘tweede natuur’ geworden. Zijn actieve, volhardende, altijd alleen naar het goede strevende wil gaat steeds hoger; gaat van volmaaktheid naar hogere volmaaktheid. Bij hem is er geen rust, geen sleur, wel een voortdurende aandacht van zijn geest en zijn hart voor zijn grote plichten.

Van deze staat van verworven heiligheid hebben - ieder op eigen manier - zijn tijdgenoten getuigenis afgelegd en veel van hun woorden getuigen van een diepe sympathie, ja trillen van doordringende ontroering. ‘Zijn omgeving heeft nooit’, zo heeft een priester uit Ars eens geschreven, ‘in zijn gedrag een vrijwillige dagelijkse zonde kunnen bemerken.’

Getuigenissen van zijn biechtvader, van Catherine Lassagne, van Mgr. Devie, van bevriende priesters

Overvloedig zijn de eigentijdse getuigenissen. Zelden was er een mooier en meer unaniem ‘concert’ van lofspraak. Laten we als eerste de woorden vermelden van abbé Louis Beau, pastoor van Jassans, die zijn biechtvader was gedurende de laatste dertien jaren van zijn leven en zijn vertrouweling bij uitstek.

‘Ik weet niet of hij wel ooit één dag verflauwd is... Hij vervulde zijn priesterlijke plichten met een bewonderenswaardige fijngevoeligheid van geweten en hij heeft tot zijn dood toe volhard in de trouwe vervulling van al zijn plichten. Ik heb dikwijls de manier gezien waarop hij het kruisteken maakte, als hij vóór het eten bad of de Engel des Heren bij het luiden van de klok. De herinnering aan wat ik op die momenten heb gezien, maakt nog altijd indruk op me. Met welk een engelachtige vroomheid bad bij zijn breviergebed... Ik geloof niet dat het mogelijk is verder te gaan in heldhaftige deugdbeoefening. Ik lees regelmatig de levens van de heiligen, maar ik vind daar niets in wat ik ook de Pastoor van Ars niet heb zien doen... Hij was gekroond met een aureool van heiligheid. Ik kan niet onder woorden brengen welk een eerbied en verering hij mij afdwong. Hij heeft naar mijn mening altijd zijn doopgenade bewaard en deze genade heeft hij voortdurend laten groeien door zijn voortreffelijke heiligheid van leven.’

Na dit getuigenis van zijn biechtvader, nu dat van iemand die bij al zijn werk zijn rechterhand was en daarmee dan ook de best ingelichte getuige van zijn leven, die door Mgr. de Langalerie ‘een levende reliek van de Pastoor van Ars’ werd genoemd: Catherine Lassagne. In het hoofdstuk van haar ’Petit Memoire’ waar zij de weldaden, de parochie bewezen, opnoemt, gaat zij plotseling haar normale gereserveerdheid te buiten en schrijft: ’Wat is onze God toch goed ons een heilige gegeven te hebben, van wie wij zijn tegenwoordigheid meer dan veertig jaar hebben mogen genieten! Men kan terecht zeggen dat hij zijn jaren

al weldoende heeft doorgebracht. Eerst op de oordeelsdag zullen we de verdiensten zien waarmee hij verrijkt moet zijn geweest!'

Nu het getuigenis van degene, die negenentwintig jaar zijn bisschop was: Mgr. Devie, bisschop van Belley. In 1839 ging abbé Tailhades van Montpellier, na een verblijf van twee maanden bij Abbé Vianney, naar Mgr. Devie. Deze priester had aantekeningen gemaakt over de Pastoor van Ars, en hij dacht er een ogenblik aan ze te laten drukken. Daarvoor had hij toestemming nodig van de bisschop van Belley. ´Bij dit bezoek', aldus abbé Tailhades, 'profiteerde Momseigneur van de gelegenheid mijn oordeel over Abbé Vianney te vernemen en hij vroeg mij: "Wat denkt u van de Pastoor van Ars?"

"Ik denk dat hij een heilige is."

Waarop Monseigneur antwoordde: "Dat denk ik ook".'

'Maar', zo merkt abbé Raymond op, 'wie zijn betere getuigen dan de priesters, die de verplichtingen kennen van het priesterschap en van de heiligheid die degenen moeten bezitten die met de priesterfunctie bekleed zijn; die de inspanningen kennen, de vermoeidheid, de zorgen die verbonden zijn aan de bediening van priester, pastoor en biechtvader; die door hun eigen ervaring kunnen meten tot welk een hoge graad de goede Pastoor zijn heldhaftigheid heeft gebracht in deugd, zelfverloochening, versterving en algehele opoffering van zichzelf.'

'Men naderde hem zoals men een reliek gaat vereren. Nooit heb ik zoveel energie en wilskracht gezien. Niets kom hem

ter neer drukken: noch tegenwerking, noch ziekte, noch bekoring. Hij heeft constant dezelfde moed getoond in de beoefening van de deugd en toewijding aan de naaste. Deze deugdzaamheid was bij hem zo opvallend dat het de bewondering opwekte van allen die hem zagen. Het was een rustige kracht, als een kracht die van God komt: een onoverwinnelijke kracht. De pelgrims, zelfs religieuzen die behoorden tot de strengste orden, zeiden dat zij geen ander wonder nodig hadden om van zijn heiligheid overtuigd te zijn dan zijn wilskracht te zien.'

En abbé Alfred Monnin, zijn eerste biograaf, die als jonge priester, lid van missionarissen van Pont-d'Ain, vier of vijf keer maandenlang in Ars verbleef, zegt het zo: 'Ik heb hem nooit en te nimmer aangetroffen in een moment waarin zijn leven niet het stempel droeg van de volmaaktheid... Ik geloof dat de heiligheid mij nooit zo duidelijk onder ogen is gekomen, nooit meer zichtbaar, beminnelijker en opvallender. Hij zei en deed niets, waarop ook maar het geringste viel aan te merken'.

Mgr. Louis Mermod, die een zeer deugdzame priester was en die in de eerste jaren van zijn priesterschap een trouwe penitent was geweest van de Pastoor van Ars, zegt: 'Na uit Chaleins te zijn vertrokken heb ik in geen vijfentwintig jaar de dienaar Gods meer teruggezien. Toen ik weer dit geluk had, trof ik hem aan met op zijn gelaat zo sterk de tekenen van heiligheid, dat ik me schaamde voor hem te verschijnen'.

De vroegere pastoor van Ambérieux-en-Dombes, Jean-Louis Borjon, die hem pijnlijk getroffen had, maar aan wie

de Pastoor van Ars alles vergeven had, heeft dit getuigenis van hem afgelegd: ‘Ik heb in hem de deugden gevonden die tot grote heiligheid voeren’.

Andere priesters die hem goed gekend hebben, verklaarden: ‘Abbé Vianney was het levende beeld van het bovennatuurlijke leven.’ (...) ‘De volmaaktheid die hij anderen voorhield, maakte hij tot de strenge regel voor zijn eigen gedrag.’ (...) ‘De beweegredenen van al zijn handelingen, van heel zijn leven, kwamen voort uit het geloof.’ (...) ‘Ik heb in hem de volmaaktheid van de deugden gezien.’ (...) ‘Nooit heb ik elders een waarachtiger evenbeeld van de Goddelijke Meester gezien.’ (...) ‘Het geluk hem te hebben leren kennen leek mij een heel bijzondere genade Gods.’

Abbé Combalot, die in zijn jonge jaren leerling was geworden van Lammenais en een van zijn grootste bewonderaars was geweest, kwam op zekere dag heel vroeg in de morgen biechten bij de Pastoor van Ars. Na afloop daarvan wierp hij zich onder tranen in de armen van abbé Toccanier. ‘Mijn God, welk een man bezit ge hier!’ En zo riep hij uit. ‘Hoe is het mogelijk dat ik grijs kon worden zonder hem te komen opzoeken!’

‘Twee geestelijken, van wie de ene de postulator was in het proces van de eerbiedwaardige De la Salle - Mgr. Estrade - en de andere een religieuze priester, maar beiden behorend tot de geestelijkheid van Rome’, zo vertelt ons abbé Raymond, ‘kwamen naar Ars in de tijd dat ik daar assisteerde. Omdat ik vernomen had dat er in Rome twee

priesters waren, die een grote roep van heiligheid genoten, vroeg ik aan de bezoekers of zij deze twee kenden.

“Ja”, antwoordden zij.

“Welk verschil merkt u op tussen deze twee levende heiligen en mijn goede Pastoor?”

“Abbé Vianney maakt een nog levendiger indruk op ons, heel zijn voorkomen straalt een nog grotere heiligheid uit”.’

Waardering van leken, o.m. van zijn dokter, van pelgrims en van inwoners van Ars – de stem van het volk: de stem Gods

Ook de leken zijn niet minder beslist en enthousiast in hun bewondering en lofspraak.

Dokter Jean-Baptiste Saunier die de laatste zeventien jaar voor de Pastoor moest zorgen, zegt: ‘Mijn betrekkingen met de dienaar Gods waren intiem, maar ik heb in hem nooit iets anders gezien dan een volmaakt model van alle deugden’.

Andere getuigen, van wie het merendeel afkomstig van inwoners van Ars zelf, zeggen het aldus: ‘Hij was altijd en overal, in de volste zin van het woord, de volmaakte priester: model pastoor en man Gods’. (...) ‘Gerenommeerde geestelijken, mensen van de wereld, artiesten enz. hebben ons bevestigd dat zij nooit een dergelijk iemand hadden gezien, vergeleken bij dit warme hart dat vurig brandde, dat in aanbidding was en hevig verzuchtte’. (...) ‘Hij was niet slechts in één deugd

heldhaftig, maar in alle, en dat niet alleen een bepaalde tijd, maar heel zijn leven lang'. (...) 'Het lezen van de levens der heiligen heeft mij niet tot zo'n groot idee van de heiligheid geïnspireerd als het geheel van zijn gedrag'. (...) 'Ik beschouw hem als een van de grootste heiligen die God aan Zijn Kerk heeft gegeven'. (...) 'Als dit geen heilige is, dan is er geen één'.

De grote menigte zelf, de grootste getuige, van wie de stem - zoals men zegt - de stem Gods is, heeft zich ook niet bedrogen in het oordeel, dat ze zich van de Pastoor vormde: 'Waar is de heilige?' vroegen de nieuw aangekomen pelgrims. 'De heilige! Ziet, daar gaat de heilige!' riep men uit, wanneer de nederige priester verscheen. Als hij zich richtte tot zijn parochianen en ze zagen dat hij zo werd toegejuicht, zeiden sommigen: 'We hebben geen ander wonder nodig om te geloven dat jullie pastoor een heilige is'. Inderdaad, 'wanneer ooit een mens door de volksmond heilig verklaard is' - aldus Mgr. Luçon, oud-bisschop van Belley, later kardinaal-aartsbisschop van Reims, 'dan is dat onze heilige Pastoor: het eindoordeel van de Kerk zal slechts het gevoelen van het volk bevestigen'.

Aan een wijnbouwer van Mâconnais vroeg men wat hij gezien had in Ars, en hij antwoordde: 'Ik heb God gezien in een mens'. Een jonge bedevaartganger zei eens: 'Wanneer men het geluk gehad heeft deze priester te zien, dan begrijp ik niet hoe men de goede God nog kan beledigen'. Iemand uit Marseille had zo'n groot idee van zijn heiligheid, dat hij niet voor de Pastoor van Ars durfde te

verschijnen zonder eerst in de kapel van Fourvière gebiecht en gecommuniceerd te hebben.

Toen in Lyon het gerucht liep (in 1851) dat Abbé Vianney voorspeld had, dat de prinspresident vermoord zou worden bij een revue die hij moest bijwonen, kwam een onbekende met een verre van geruststellend voorkomen naar de burgemeester van Ars, graaf Des Garets. Het was een commissaris van politie, belast met een onderzoek naar deze zogenaamde voorspelling. Graaf des Garets werd ongerust en ging Abbé Vianney waarschuwen, die in de biechtstoel zat. ‘Wees maar gerust!’ antwoordde hij, ‘er valt niets te vrezen’. Hij liet de commissaris in de sacristie en sloot de deur. Het onderhoud duurde tien minuten. ‘De deur ging weer open’, aldus de burgemeester, ‘en ik zag de pastoor eruit komen met deze man, die in tranen was uitgebarsten. Ik ging naar hem toe, en toen hij de kerk verliet, zei hij tegen mij met diepe ontroering: “Maar uw pastoor is bewonderenswaardig: het is een heilige”.’

Die commissaris was gekomen met een zeer onaangename opdracht bij een man, die hij persoonlijk gaarne had gehouden voor een oproermaker. Hij verliet hem vol bewondering voor zijn deugd. Veel mensen gingen zo naar Ars, zonder in de heiligheid van Abbé Vianney te geloven: ‘Een heilige! Wat een ouderwets, vóórhistorisch iets!’

Ervaring van iemand uit Lyon

‘In de zomer van 1841’, zo vertelt ons een ons een jongeman uit Lyon, ‘hoorde een van mijn vrienden, die ernstig ziek was, spreken over een dorpspastoor die uitmuntte in heiligheid. Vrome zielen die hem erover

geïnformeerd hadden, lieten geen twijfel bestaan over de wonderen die deze priester al had verricht, noch over de wonderen die hij alsnog zou bewerken, en mijn vriend wilde hem gaan zien. Hij vroeg me met hem mee te gaan naar Ars.

Ik was aanvankelijk – dat moet ik toegeven – weinig geneigd hem te volgen. Wel had ik een echt geloof in de christelijke heiligheid. Ik had groot respect voor die bewonderenswaardige figuren van heiligen die van ver weg, links en rechts, verschenen en die mij voorkwamen als aan de wereld gegeven verschijningen om de mensen te troosten en te onderrichten. Maar in ons materialistisch tijdperk en door mijn klassieke studies was ik niet ontsnapt aan de hoogmoed van de intellectuele cultuur. Ik vroeg me af hoe het me mogelijk zou zijn iemand als een heilige te herkennen die niet van mij gescheiden was, noch wat tijd betreft, noch aangaande andere omstandigheden, iemand van wie de verdiensten beoordeeld zouden moeten worden door mijn povere intelligentie van vijfentwintig jaar. En zo weigerde ik de voorgestelde reis. Mijn vriend bleef aandringen, maar zonder resultaat. Eind augustus vertelde hij me dat hij alleen zou gaan. Ik vreesde echter dat hij zich van zijn familie zou verwijderen op een moment dat hij een wankele gezondheid had, en dat deed mij besluiten mee te gaan.'

Aldus met een zekere scepsis vertrokken, kwam deze jongeman later in Lyon terug, vol enthousiasme over alles wat hij gezien en gehoord had. Verwijzend naar zijn ervaringen en die van zijn vriend, kwam hij tot deze conclusie:

‘We hoeven voortaan alleen maar te den ken aan onze herinneringen van Ars en in onze geest weer de heilige figuur van de Pastoor van Ars op te roepen, om opnieuw bemoedigd en getroost te worden’.

Mademoiselle Marthe des Garets heeft eens gezegd: ‘Ik weet niets dat tegen zijn reputatie van heiligheid is gezegd. Ik ben zelfs verwonderd geweest over het stilzwijgen die de antigodsdienstige dagbladen erover behielden, hoewel hun correspondenten niet nalieten naar het dorp te komen om alles te bespieden wat hier gebeurde’.

Heiligheid is liefde

Men zal wel zonder veel moeite hebben opgemerkt dat al die getuigen, zo verschillend van leeftijd, opvoeding en stand, maar allen één in een gelukkige, heldere kijk op de realiteit, het begrip heiligheid niet verbonden hebben met een bijkomstig iets. Zij gingen als bij intuïtie op het diepste wezen van de heiligheid in. Volgens hun mening is de Pastoor van Ars een heilige, omdat hij hen heeft gesticht door zijn heldhaftige deugden en niet omdat hij wonderen kon doen, extases genoot, in de harten las, de toekomst voorspelde - allemaal zaken die niet noodzakelijk deel uitmaken van ware heiligheid.

Deze gaven, door God geschonken, heeft Jean-Marie-Baptiste Vianney overigens niet begeerd of gevraagd. Hij zocht alleen maar God: God, aanbeden en bemind om Hemzelf, God, gediend door Zijn schepselen. Dat alles heeft hij dan ook op een verheven wijze verkregen in de volmaaktste van de bovennatuurlijke gaven: de liefde. ‘Want’, zo zegt men, ‘heiligheid is liefde’.

Alvorens de Kerk een proces van zaligverklaring begint...

Als de Katholieke Kerk de zaligverklaring mogelijk beschouwt van iemand die gestorven is in roep van heiligheid, dan bestudeert zij lang en minutieus alle gebeurtenissen en daden van diens leven om na te gaan of men al dan niet er de volmaaktheid van de Christelijke deugden vindt. Een dergelijke onderzoekt heeft de Pastoor van Ars tot de eer van de altaren gebracht. Wie zijn leven beschrijft, hoeft dat proces niet opnieuw te doen. Het volstaat te zeggen in welke deugden de persoon in kwestie gespecialiseerd was. Waarom dus is de H. Jean-Marie-Baptiste Vianney zichzelf – te midden van de helden die door de Kerk geëerd worden – en niet iemand anders? Het komt ons voor dat hij een bijzondere heldhaftigheid heeft beoefend in vier deugden: de nederigheid, de liefde voor de armoede en de armen, het geduld en de versterving – vier uitgelezen bloemen waarvan wij de geur hebben geroken op bijna iedere bladzijde van zijn levensgeschiedenis; nu is het ogenblik gekomen er langer van te genieten.

En denken we eraan dat wij hier spreken van heldhaftige deugden, d.w.z. bijna bovenmenselijke gewoonten, waarbij de heldhaftigheid de gewone houding van de ziel is geworden,; het gaat dan ook niet over heldhaftige daden, spontaan en van voorbijgaande aard, uit toevallige omstandigheden voortgekomen.

Laten we ook beseffen dat we van deze hoge deugden niet meer dan het uiterlijke kunnen bewonderen, want voor

ons blijft geheel verborgen de ononderbroken actie van de goddelijke genade die de Pastoor van Ars tot die sublieme graad van heiligheid heeft verheven.

Werkelijk wonderlijke nederigheid

De nederigheid, de koningin van de zedelijke deugden - zonder deze is elke andere deugd maar uiterlijke schijn - was werkelijk voor Abbé Vianney overheersend in zijn leven en zijn volmaaktheidsstreven. Ze straalde uit van heel zijn persoon. Mgr. De Ségur, die hem in 1858 kwam bezoeken, meende dat deze deugd alleen reeds voldoende was om hem tot de eer van de altaren te verheffen. De blinde prelaat raakte niet uitgeput over de nederigheid van de Pastoor. 'Het kwam hem voor', aldus getuigt gravin Des Garets, 'dat die deugd bij hem een werkelijk wonder was, want die buitengewone toeloop van mensen moest toch ook voor de goede Pastoor een voortdurende bekoring van eigenliefde zijn'.

Abbé Raymond, die een strenge getuige genoemd mag worden, moest zich ook neerbuigen voor dat wonder: 'Een van de zaken die mij het meest getroffen hebben bij de Pastoor van Ars', bekende hij, 'is wel dat hij een bewonderenswaardige houding aannam tegenover de voortdurende lofprijzingen. Hij begreep zeer goed, dat men naar Ars kwam om hèm. Maar nooit heb ik ook maar een greintje hoogmoed bij hem bemerkt of een trots woord van zijn lippen gehoord'.

Een trots of eerzuchtig iemand, zelfs al was hij ten volle bekwaam, zou zijn hoofd erbij verloren hebben, bedwelmd door een dergelijke roem; iemand met gewone deugd had

er niet lang aan kunnen weerstaan; alleen een heilige kon nederig blijven bij dergelijke lofprijzingen.

Een biechteling van Abbé Vianney, een vrouw met een zeer juist en indringend oordeel, meende dat haar biechtvader zelfs geen aanvallen van hoogmoed meer ondervond. ‘Hij scheen onverschillig voor elke lof’, aldus barones De Belvey. ‘Hij dacht aan niets anders dan aan het trouw vervullen van zijn priesterplichten.’ Hij ging door de ovaties van de menigte heen als een geliefkoosd kind, waarvan men de blanke onschuld bewondert en dat zich van niets bewust is. De Pastoor van Ars volgde letterlijk de ‘kleine weg’ die later door een jonge heilige, Theresia van het Kind Jezus, zo volmaakt beoefend en onderwezen zou worden.

De gewone nederigheid, die voor alle stervelingen verplicht is, bestaat erin dat men zichzelf niet boven zijn werkelijke waarde schat. Het gezond verstand volstaat om ons die eenvoudige vorm van nederigheid te leren. De Pastoor van Ars had deze elementaire graad zeer ver overschreden; maar ook híj had daarvoor speciale hulp van de hemel nodig gehad: de nederigheid was bij Abbé Vianney gestegen tot de heldhaftige graad, die bij de heiligen de vrucht is van bijzondere genaden - louter een gave Gods, méér dan het resultaat van menselijke inspanning.

God schonk hem de volledige kennis van zichzelf

Overigens heeft hij dat op intieme momenten zelf verklaard: ‘Mijn dochter’, zei hij tot een van zijn biechtelingen, ‘vraag niet aan God de volledige kennis van

je ellende. Ik heb dat eens gevraagd en gekregen. Maar als God mij toen niet had ondersteund, zou ik op dat ogenblik wanhopig zijn geworden'. Eenzelfde vertrouwelijke ontboezeming gaf hij aan frater Athanase. 'Ik was zo verbijsterd, toen ik mijn ellendige toestand zag, dat ik onmiddellijk de genade vroeg dit te mogen vergeten. God heeft mij verhoord, maar zoveel kennis heeft Hij mij daarvan nog gelaten, dat ik kon begrijpen, hoe nietswaardig ik was, hoe weinig ik kon doen'.

Abbé Vianney wist wel hoeveel goeds zijn bediening uitwerkte, maar omdat hij zichzelf steeds beschouwde als een werktuig, kende hij alle glorie toe aan Hem, die daar recht op heeft. 'Ik ben als een schaaf in de handen van de goede God', zei hij eens aan frater Athanase. 'O, mijn vriend, als Hij een priester had gevonden, nog meer onwetend, nog onbekwamer en nog onwaardiger dan ik, voorzeker zou Hij die op mijn plaats gezet hebben om de grootte van Zijn barmhartigheid voor de arme zondaren te doen uitkomen'.

De Pastoor van Ars was om zo te zeggen de nederigheid in levende lijve. Abbé Seignemartin, vroegere pastoor van Saint-Trivier-sur-Moignans, die hem goed gekend heeft, vertelde zijn eigen herinneringen aldus: 'Zijn manier van kijken, zijn spreken, de voorbeelden van de eerbiedwaardige Pastoor van Ars hebben mij veel beter de nederigheid doen begrijpen dan alle boeken. Als hij over zichzelf sprak als over een arme zondaar, die behoefte had zijn arme leven te bewenen, dan deed hij dat met alle eenvoud en oprechtheid, zodat er geen enkele twijfel overbleef omtrent zijn werkelijke gevoelens.'

Hij was niet in staat dat unanieme concert te stoppen van lofprijzingen die rondom hem alleen maar toenamen; zijn reputatie van heiligheid ontstond echter spontaan en is blijven toenemen ondanks de volhardende verzetspogingen van zijn diepe nederigheid. Nochtans zocht hij de nederigheid niet om zichzelf. Hij was nederig met tact en bescheidenheid. 'Als hem complimenten tijdens gesprekken werden gegeven, dan wees hij ze niet direct af; hij stelde zich ermee tevreden ze te doen vergeten door het gesprek een heel andere wending te geven', aldus gravin Des Garets. Eens wilde de dichter Jasmin, auteur van Papillotos, kennis maken met de Pastoor van Ars. 'Mijnheer Pastoor', zo zei hij bij het afscheid, 'ik heb God nooit zo nabij gezien'. – "Inderdaad", antwoordde de heilige, "God is niet ver". En hij wees naar het tabernakel'.

Men moet niet denken dat de Pastoor van Ars, om toch maar steeds nederig voor te komen, erop uit was zich belachelijk te maken. 'De nederigheid had bij hem' - aldus Mademoiselle Des Garets – 'een bepaald karakter van wijding en waardigheid'. Slechts in intieme sfeer spotte hij met zichzelf en, als hij zich soms in het openbaar wat vreemd gedroeg, dan was dat volstrekt niet zijn bedoeling. Pelgrims, die hem het plein zagen oversteken met zijn etenspannetje in de hand, konden erom lachen; maar wat een stichting was het voor hen, als zij hoorden dat deze held van de liefde aldus handelde om maar vooral tijd te winnen en spoediger weer met zijn verheven taak verder te kunnen gaan.

Afkerig van alle lofprijzingen

In sommige omstandigheden leed de pastoor zichtbaar onder al die lofprijzingen. Nogal dikwijls meenden vreemde predikanten, als zij in zijn bijzijn gesprekken voerden, dat het nodig was complimenten tot de gastheer te richten. Dan kwam er altijd een vlaag van afkeer over zijn gezicht. ‘En dan’, aldus de gravin Des Garets, ‘verborg hij zich in zijn koorstoel met een zó bedroefd gezicht, dat wij zelf medelijden met hem kregen’. Bij de sluiting van een vastenpredikatie sprak een predikant een hele slottirade uit, hem ter eer. ‘O, mijn vriend’, zei Abbé Vianney, toen deze predikant hem trof in de sacristie, ‘alle preken waren prachtig, maar - ongelukkig genoeg - het slot heeft alles bedorven!’

Op een keer heeft Mgr, Devie zonder erg zijn gedachte hardop geuit: ‘Mijn heilige Pastoor!’. Dat was voor Abbé Vianney een ware teleurstelling. ‘Zelfs Monseigneur kent mij niet’, riep hij uit. ‘Ik ben maar een schijnheilige!’

Frater Gabriël, overste van de Broeders van de H. Familie, had eens een boekje samengesteld: De Engelbewaarder van de pelgrims naar Ars, en hij bracht zes exemplaren ervan naar de heilige Pastoor, die ze met vreugde ontving en zei dat een dergelijk werk veel goed uitwerkte.

‘Had ik maar niet het ongeluk gehad’, aldus de schrijver zelf, ‘in de inleiding zijn leven in een paar korte trekken te schetsen en hem voor te stellen als een model van deugd en heiligheid! De volgende morgen zag hij me in de kerk en wenkte me. Hij zag er bedroefd en buitengewoon streng

uit. Ik ging met hem naar de sacristie. Hij sloot de deur en zei:

“Mijn vriend, ik had niet verwacht dat U een slecht boek had kunnen schrijven”.

“Maar, mijnheer Pastoor!”

“Ja, een slecht boek! Hoeveel heeft het gekost? Ik zal het bedrag aanstonds teruggeven en dan gaan we het verbranden:”.

“Maar nogmaals, mijnheer Pastoor, waarom dan?”

“Wel, als ik het dan moet zeggen: in dat boek spreekt u over mij als over een deugdzaam man, als een heilige, terwijl ik de geringste van de priesters ben.”

“Maar, mijnheer Pastoor, ik heb de inhoud van dit boek voorgelegd aan wijze mannen; de Bisschop heeft alle drukproeven ontvangen en zijn goedkeuring gegeven. Het kan geen slecht boek zijn!”

De tranen van Abbé Vianney verdubbelden zich, terwijl hij zei: “Schrap er alles uit wat mij betreft, dan zal het een goed boek worden.”

Zodra ik weer terug was in Belley, ging ik dit voorval aan Mgr. Devie vertellen. “Wat een les in nederigheid geeft ons deze heilige priester”, antwoordde mij de Bisschop. “Nee, nee, schrap niets uit uw boek: ik verbied het u”. Ik volgde deze raad. Maar nooit heeft de Pastoor van Ars in één enkel exemplaar van mijn boek zijn handtekening willen zetten, terwijl hij dat anders zo gemakkelijk deed.’

Abbé Beau (37), biechtvader van Abbé Vianney (59 jaar)

In 1845 werd er in de naburige plaats Jassans een nieuwe pastoor benoemd: abbé Louis Beau. Deze wilde zo spoedig mogelijk in contact komen met zijn collega in Ars. Toen de dag van het bezoek daar was, werd hij ontvangen door kapelaan Raymond, die hem een ontbijt aanbood. Abbé Vianney, die tegen het einde van het ontbijt hem kwam begroeten, was zichtbaar verheugd. Hij omarmde hem en drukte hem warm de hand. Toen hij hem naar zijn kamer had gebracht, zei hij: 'Beste vriend, uw voorganger was zo goed mijn biechtvader te zijn. U zult mij wel dezelfde dienst willen bewijzen, nietwaar?' Abbé Vianney was negenenvijftig jaar, abbé Beau nog maar zevenendertig; en plotseling werd hij voor het feit gesteld de zielenleider te worden van een heilige! Hij begon met het te weigeren, maar de Pastoor van Ars voorkwam alle tegenwerpingen. Met een beslist gebaar wees hij de jonge priester naar de stoel, bestemd voor de biechtvader; hij knielde ernaast op de vloer van zijn kamer en begon zijn biecht.

Steeds had hij hinder van de hem omringde menigte

Altijd die intense aandacht en dat voortdurend aandringen van de menigte om hem heen ondervond hij zeer lastig. Mademoiselle Des Garets vertelde eens dat hij eronder leed, wanneer hij bemerkte dat men probeerde voorwerpen die hem toebehoorden, zich toe te eigenen om die als relieken te bewaren. Toen hij eens bemerkte dat men een stuk van zijn toog had afgeknipt, verzuchtte hij: 'Wat een onverstandige devotie!' Telkens als hij zijn haren liet knippen, haalde hij ze zelf bij elkaar en verbrandde ze

in de kachel van zijn kamer. Zijn kappers waren niet scrupuleus en lieten zich gemakkelijk omkopen. Jean Pertinand bijvoorbeeld bezorgde zich veel vrienden door die kleine roverijen, die hij zich bij iedere gelegenheid veroorloofde.

Ook vermoedde de argeloze pastoor niet altijd de oorzaak van die bedriegerij, waarvan hij het slachtoffer was. Er was eens een volksmissie gepreekt en na afloop daarvan bemerkte hij dat zijn kandelaar verdwenen was. 'Het is verbazingwekkend', zei hij, ' ik dacht dat iedereen bekeerd was..., maar zie, daar hebben zij mij toch nog bestolen.'

Gedurende de laatste jaren van zijn leven meende dokter Saunier hem herhaaldelijk bloed te moeten afnemen (het zogenaamde 'aderlaten'). Dan stond Abbé Vianney erop dat men zijn bloed naar het kerkhof bracht, 'want het was het bloed van een Christen', maar hij eiste dat het in zijn tegenwoordigheid zou worden uitgegoten. Dat verhinderde echter niet dat de goede Broeders van Ars er een beetje van weg haalden om aldus kostbare relikwieën te kunnen verspreiden.

Een van de grootste beproevingen voor de nederige priester was, dat hij overal in het dorp zijn portret zag hangen. Tegen 1845 begon men plaatjes uit Epinal, die verschillende gebeurtenissen uit zijn leven in beeld brachten, te verspreiden. Daar hij er zeer bedroefd om was, wilde hij de verkoop eerst verbieden; maar op aandringen van de kooplui, die vertelden er een vorm van eenvoudige broodwinning aan te hebben, stond hij het toe. 'Hoeveel vraag je voor dat prentje?' vroeg hij hun. 'Twee

stuivers, mijnheer Pastoor.’ – ‘Twee stuivers? Ah, dat is nogal veel voor dat miserabel masker van mij. Maar vooruit maar…’

Toen hij eens een etalage passeerde, waar men zijn portret had uitgestald, vroeg hij naar de prijs. ‘Vijf frank.’ – ‘Vijf frank! O, dat zal je er nooit voor krijgen; de pastoor van Ars is zo veel niet waard’.

Nooit wilde hij poseren

‘Nu ja,’ zei hij soms, ‘als nu dat masker kan dienen om de mensen te herinneren aan de raad die ik ze gegeven heb, dan is het nog zo kwaad niet’. Maar toch bleef hij weigeren ze te tekenen of te zegenen. Ten slotte gaf hij de strijd op en begon hij erom te lachen. ‘Eens was hij aan het praten met mijn man’, aldus Mademoiselle Des Garets, ‘toen deze hem meenam naar een van de winkels waar zijn portret hing. En daar begon hij erover te spreken, zo komisch als men maar denken kan’. ‘Zo! Je hangt mij op en je verkoopt me’, verweet hij lachend aan een jonge koopvrouw. Toch was er één punt, waaraan hij nooit toegaf: hij weigerde pertinent te poseren. Eerst op zijn sterfbed kon men hem fotograferen.

In 1858 sprak abbé Toccanier af met de beeldhouwer Emilien Cabuchet om tot elke prijs een zo gelijkend mogelijk portret van zijn heilige Pastoor te maken. Tot dusverre had men maar portretten zonder goede gelijkenis, die haastig of zelfs uit het geheugen waren vervaardigd. Voor de beeldhouwer ging het erom naar model te werken en allereerst een buste van was te vervaardigen. Maar hoe moest hij dat aanleggen?

Mgr. De Langalerie geeft Cabuchet een aanbevelingsbrief. En zie..., in de biechtstoel zoekt de kunstenaar de pastoor op. Hij knielt neer en houdt Abbé Vianney het bisschoppelijk schrijven voor, dat alle weerstand zou moeten breken. De heilige leest het, richt zich op, opent de deur weer en stuurt de schijnpenitent weg met dit beslissend besluit: ‘Nee, nee, niet voor u, noch voor de Bisschop!’

Men moest dus een list bedenken. Abbé Toccanier hield voor de kunstenaar een plaats vrij in een hoek van de kerk, van waaruit hij zijn model goed kon waarnemen. Cabuchet ging dus naar het catechismusonderricht. Hij had zijn voorraad was in zijn ruime overjas verborgen en dacht ongestoord te kunnen werken. Alles ging naar wens. Toen na acht dagen Abbé Vianney met een stem, die wel wat ironisch moest klinken, hem plotseling toeriep: ‘U daarginds, wanneer zult u ophouden mij en de anderen te verstrooien?’ Maar Cabuchet had tijd genoeg gehad om die edele gelaatstrekken exact te treffen en goed in was te modelleren. Toen het beeld klaar was, bracht de kunstenaar het naar de eetzaal van de missionarissen. Men nodigde ook de Pastoor uit erheen te komen. Hij keek ernaar en zei goedkeurend, half confuus en half lachend. ‘Ah! Dat is tenminste geen carnaval! En... wie heeft dat gemaakt?’ Emilien Cabuchet kwam naar voren. ‘U bent ongehoorzaam geweest aan mij’, zei de pastoor op een strenge toon. ‘Moet ik u dat vergeven?’ Abbé Toccanier en de fraters, die dit tafereel meemaakten, zeiden natuurlijk: ja. En zo liet de pastoor toe, dat de buste bleef bestaan, die gelukkig genoeg hem zo exact voorstelde; maar hij eiste

van Cabuchet, dat hij het werk eerst na zijn dood publiekelijk te tonen.

Nederig vroeg hij ieder jaar zijn jurisdictie aan

En zo bleef de heilige Pastoor van Ars nederig tot het einde toe. Hij beriep zich zelfs niet op zijn bovenmenselijke arbeid om voorrechten te verkrijgen. En als hij gedurende zijn laatste jaren van het breviergebed gedispenseerd werd, dan was dat te danken aan stappen van zijn kapelaan. Het scheen wel, dat zijn faam van heiligheid en zijn ervaring in de zielzorg de jaarlijkse formele vernieuwing van zijn volmachten als biechtvader overbodig maakten. Maar tot in 1858 toe liet hij altijd zijn jurisdictiebrieven aanvragen. Wij hebben gezien met welk een bewonderenswaardige gevoelens hij het verdroeg door veel jongere en minder bekende collega's veracht te worden. Maar sinds de tijd dat er van alle priesters een verering naar hem uitging, hield hij niet op zich te beschouwen als hun mindere, want 'hij ontvangt hen altijd met de grootste eerbewijzen, getuigt hun steeds de diepste eerbied en beveelt zich in hun gebeden aan', aldus kanunnik Seignemartin.

Onder zijn preekgestoelte of in zijn biechtstoel zag hij o.m. neerknielen: bisschoppen, vermaarde predikanten en voortreffelijke leken. Maar zoals hij zelf zei, liever dan hun bezoek was hem dat van een arme vrouw, die hem om een aalmoes vroeg. Een magistraat, Bérenger de la Drôme, kwam hem in 1850 raad vragen 'omtrent moeilijkheden die hem onoplosbaar leken'. De heilige gaf hem onmiddellijk de oplossing. Hoogst verwonderd vertrok de magistraat.

Pastoor Vianney had er zelfs niet aan gedacht hem zijn naam te vragen. Later, in oktober 1855, kwam hij terug, samen met de prefect van het departement Ain en de hoofdcommandant van de troepen van dat departement, om Abbé Vianney te feliciteren met zijn verheffing tot het Legioen van Eer. ‘O, ziedaar onze Pastoor van Ars die de machtigen der aarde ontvangt’, aldus graaf Proper des Garets. ‘Het zijn lichamen en het zijn zielen’, antwoordde de nederige priester met een schijnbare nonchalance.

Pater Pététot, overste van het oratorium, en pater Combalot, een apostolisch bezielde missionaris met een vlammend redenaarstalent, kwamen bij hem lessen in vurigheid en welsprekendheid nemen. Verrukt keerden zij steeds naar huis terug. Men zag Mgr. Allou, Bisschop van Meaux, acht achtereenvolgende dagen zijn catechismus-onderricht bijwonen, verscholen tussen de menigte gelovigen.

Mgr. Dupanloup en Kardinaal De Bonald reisden naar Ars om zijn advies te vragen. En hij scheen zelfs niet op te merken, dat hij het voorwerp was van hun vrome verering. Hij ontving alle eerbetuigingen en lofprijzingen alsof ze bestemd waren voor een ander.

De beroemde predikant Lacordaire

Zaterdagavond de 3de mei 1845 arriveerde pater Lacordaire, die al sinds verschillende jaren met de pastoor kennis had willen maken, incognito uit Lyon in het heilige plaatsje. Hij werd ontvangen op het kasteel. De volgende morgen, al om vijf uur, ging hij naar de kerk. Abbé Vianney was buitengewoon blij hem te zien, omarmde hem

roerend, drukte hem herhaalde malen de hand en bedankte hem met zijn niet weer te geven glimlach van geluk. Dan ging hij voor zijn heilige Mis de kostbaarste kelk en de rijkste ornamenten opzoeken. Om tien uur woonde de beroemde Dominicaan de Hoogmis bij. De Pastoor, die de heilige Mis opdroeg, preekte over het ontvangen van de Heilige Geest. Lacordaire kwam weer terug voor de catechismusles, die iedere zondag om één uur gegeven werd. Hij zelf deed de Vespers en preekte daarin. Het was een teleurstelling voor tal van pas aangekomen pelgrims, die liever de heilige zelf hadden gehoord. Terwijl de grote redenaar preekte - aldus een ooggetuige - luisterde Abbé Vianney naar hem met een aandacht, die ik hartverwarmend en vertederend zou noemen.

Maandag daarop hielden de geestelijken uit de omgeving, die voor de kerkelijke conferentie waren samengekomen, een gezamenlijke maaltijd op het kasteel, en pater Lacordaire zat aan tafel voor. 'De Pastoor van Ars moet u nu juist niet zeer welsprekend zijn voorgekomen', waagde een van de gasten hem te zeggen. 'Hij heeft gepreekt', zei de beroemde spreker koeltjes, 'zoals een goede pastoor preken moet'. 's Avonds zei pater Lacordaire in tegenwoordigheid van Pertinand, de onderwijzer: 'Die heilige priester heeft over de Heilige Geest op een aangrijpende manier een gedachte ontwikkeld, waarnaar ik zelf al lange tijd op zoek ben!'

Wat Abbé Vianney zelf betrof, hij profiteerde, naar het schijnt, van het bezoek van een zo beroemd iemand slechts om zich nog meer te vernederen. 'De volgende morgen', aldus abbé Raymond, 'zei de Pastoor tegen mij: "U kent wel

het spreekwoord: De twee uitersten raken elkaar. Welnu, dat gebeurde gisteren op de preekstoel van Ars, waar men de uiterste geleerdheid en de diepste onwetendheid bij elkaar zag".'

De nederigheid was wel bij uitstek de geliefde deugd van onze heilige. 'Hij had er zo'n hoge dunk van', aldus Frère Athanase, 'dat hij er voortdurend over sprak, vooral in zijn instructies: "Blijft nederig, blijft eenvoudig", hij hield niet op dit steeds weer te zeggen tot de Broeders van de Heilige Familie. "Hoe meer u het zult zijn, des te meer goed zult u doen".'

Hij vond er plezier in de volgende geschiedenis te vertellen:

De duivel verscheen eens aan de H. Macarius. 'Alles wat jij doet, dat doe ik ook', zei Satan tot de kluizenaar. 'Jij vast - ik, nooit eet ik. Jij waakt - ik, ik slaap nooit. Er is maar één ding dat jij doet en ik niet kan doen'. – 'Wat dan?' - 'Me vernederen'.

Hij herhaalde vaak, volgens zeggen van abbé Tocanier: 'De nederigheid is voor de deugden wat het koordje is voor de rozenkrans: neem het koordje weg en alle kralen ontsnappen; neem de nederigheid weg, en alle deugden verdwijnen'.

Gehuwd met Vrouwe Armoede

Een nederige ziel houdt van de armoede en van de armen. Van de Pastoor van Ars kon men in waarheid zeggen, wat Sint-Franciscus van Assisië over zichzelf zei, nl. dat hij gehuwd was met Vrouwe Armoede. De kamer van Abbé

Vianney was arm, zijn meubilair was arm, zijn kleding was arm, zijn voedsel was arm. Als men de armoede zelf had willen schilderen, zou men aan hem een volmaakt model gehad hebben.

Wij hebben reeds gehoord welke verwijten hem sommigen van zijn collega's deden over zijn uiterlijk. Dat was in de eerste jaren van zijn pastoorschap. Zolang hij er de tijd voor had, d.w.z. tot 1827 of 1828, zorgde de Pastoor zelf voor het verstellen van zijn kleding, maar omdat hij de naald zeer slecht hanteerde, kan men wel raden wat het resultaat was. Aan zijn kousen had hij, volgens Jeanne-Marie Chanay, op den duur zoveel op zodanige manier versteld dat zijn voeten hem er pijn van moesten doen. Eens moest Catherine Lassagne hem spreken en zij overviel hem, terwijl hij bezig was zijn broek op zijn knieën te verstellen. Het goede kind was er totaal onthutst van en bleef op de drempel van zijn kamer staan. 'Dag, Catherine!' zegt haar de heilige op een grappige manier. 'Je dacht je pastoor hier te vinden en je treft een kleermaker aan'.

Tot aan de tijd dat er stromen pelgrims kwamen, bezat hij slechts één toog, waarvan men op het laatst de stukken en brokken niet meer tellen kon. Die vrijwillige versterving bracht hem op een dag in grote verwarring. Het was winter. Hij kwam terug van een naburige parochie, gelegen aan de meren. De regen had hem tot op het bot doorweekt en hij was verschillende keren in de modder gevallen. Hij voelde goed aan dat aldus verder gaan tot aan zijn pastorie, waar hij geen kleren zou aantreffen om zich om te kleden, een dodelijke onvoorzichtigheid zou zijn. Hij nam zijn

toevlucht tot een van zijn goede parochianen, aan wie hij zijn smartelijke zorg moest toevertrouwen. Deze, tot tranen toe bewogen, hielp hem zich uit te kleden en leende hem zijn eigen kleren, terwijl de druipende toog te drogen werd gehangen voor een knapperend houtvuur.

Toen de stromen pelgrims begonnen te komen, zei men hem, dat het niet paste met zo'n ellendig kleed rond te lopen. Hij aanvaardde dus het geschenk van twee togen en bewaarde de beste voor grote feestdagen. Maar de armoedigste droeg hij toch het liefst! En als men hem zei dat het niet paste bij de kerkelijke plechtigheden zulk een armoedig kleed te dragen, excuseerde hij zich aldus: ‘Een slechte toog staat keurig bij een mooi kazuifel’. Bij een van de bisschoppelijke bezoeken had hij vergeten zijn mooie toog aan te doen. ‘Ik dacht er eerst later aan’, vertelde hij aan Frère Athanase, ‘ik heb er heel erg spijt van’. Maar nooit wilde hij meer dan twee togen tegelijk bezitten. Mensen, die hem een nieuwe aanboden in ruil voor de oude - dat was een prachtig middel om een kostbare relikwie te krijgen - zagen altijd hun geschenk afgewezen. Soms legde men, zonder dat hij het wist, nieuwe togen op zijn kamer. Hij verdeelde ze dan onder de fraters. Zo erfde frater Athanase drie togen.

De laatste tien jaren van zijn leven zag men hem - volgens zijn biechtvader abbé Beau - altijd eenvoudig en proper in priesterkleding gekleed. Een mantel droeg hij nooit. In

Trévoux, gedurende het jubileum van 1826, kocht men er een voor hem; hij gaf hem aan een arme. Dezelfde toog diende hem zowel in december als in juli. In de winter

bedacht men allerlei listen om die dunne toog dikker te maken, meer beschuttend tegen de kou, zonder dat hij het zou merken, volgens zeggen van abbé Toccanier.

Huis en huisraad: een en al armoede!

De Pastoor van Ars was ook al even arm in zijn woning. Het kleine erf dat ervoor lag, was met gras begroeid als een weide. Drie plantjes waren er toevallig in opgekomen; Jean Vianney noemde ze met een knipoog zijn Bois de Boulogne. De muren van de pastorie raakten in verval en begonnen af te brokkelen. Na herhaald aandringen kreeg graaf Des Garets verlof ze te laten herstellen en wit te kalken. Maar de heilige verbood het interieur van zijn huis te veranderen. ‘Ik ben daar uitstekend gelogeerd’, zei hij; ‘als er een nieuwe pastoor komt, zal hij alles zelf wel naar eigen smaak inrichten’.

De vloer van zijn kamer was bijna geheel versleten. De burgemeester moest gedurende zijn afwezigheid de meest noodzakelijke reparaties uitvoeren. Omdat er in de andere kamers van de pastorie geen meubels stonden, werd daar nooit gebruik van gemaakt. Het houtwerk van de vensters raakte verbogen, de ruiten vielen er uit. Schimmel woekerde in de keuken op de benedenverdieping. Zelfs in de schoorsteen had een plant wortel geschoten... Buiten de kamer van de heilige heerste het meest volledige verval.

Zijn huisraad was tot het meest strikt noodzakelijke beperkt. Voor zijn maaltijden waren één bord en één lepel voor hem voldoende. ‘Men had hem ooit’, aldus Catherine Lassagne, ‘drie of vier nogal mooie kopjes gegeven. Op een dag zocht ik ze in zijn kamer, maar ik kon ze niet vinden.

Ik beschuldigde in mijn gedachten dieven of vrome mensen op zoek naar relikwieën, toen ik stukjes aardewerk in een hoek van de kamer zag liggen. Jeanne-Marie Chanay die bij me was, zei tegen de dienaar Gods: “Mijnheer Pastoor, zie eens hoe u uw aardwerk stuk maakt!” Hij lachte eerst, maar antwoordde daarna een beetje streng: “Mag ik dan niet de armoede betrachten in mijn huishouding”?’

Nooit gaf hij aan de directrices van de ‘Providence’ een stuiver voor zijn persoonlijk onderhoud: liefdadige mensen bezorgden hun het nodige om hem te eten te geven. Nooit maakte hij zich zorgen voor de volgende dag. En toch, wat ging er een geld door zijn handen! Hij ontving belangrijke bedragen; alles werd gebruikt voor zijn goede werken. Dat geld scheen hem in de vingers te branden. Een groot deel gebruikte hij om de armen te helpen. Hij vond daar vreugde in en beklaagde tegelijkertijd degenen die geld verzamelen om het op te stapelen: ‘Ze lijken op personen die een zak willen vullen met mist of ook op iemand die pompoenen opstapelt om er een schat van te maken en dan, als de winter gekomen is, ze verrot vindt.

‘Mijnheer Pastoor’, zo trachtte Catherine Lassagen eens hem te adviseren, ‘U hebt bankbiljetten op uw tafel. Past U ervoor op ze niet in het vuur te gooien.’ - ‘Ach! Het is al gebeurd’, hernam hij zonde emotie. De avond van die dag had hij, om zijn kandelaar aan te steken, zich bediend van een brief, waarin vijf biljetten van honderd franks zaten. Toen hij zijn vriend abbé Dubouis, pastoor van Fareins, ontmoette, zei hij wat laconiek: ‘Gisteren, mijn vriend, heb ik een vuurtje gemaakt dat vrij duur was.’ En na hem het gebeurde verteld te hebben, voegde hij eraan toe: ‘Ach, het

is minder kwaad dan wanneer ik een dagelijkse zonde gedaan zou hebben'.

Hij hield veel van de ongelukkigen. Voor hen ontzegde hij zich alles. Zonder ophouden ondersteunde hij hen. Om hun aalmoezen te kunnen geven, verkocht hij alles wat hij persoonlijk bezat: zijn meubilair, zijn linnengoed, tot het kleinste gebruiksvoorwerp toe. Zijn liefdadigheid was onuitputtelijk. 'Hij heeft mij eens gezegd' – zo verhaalt frater Athanase – 'dat hij vóór zonsopgang dikwijls al meer dan honderd frank aan aalmoezen had uitgedeeld.' Toch ging hij daarbij met onderscheid te werk. Als hij zich desondanks liet beetnemen - dat is nu eenmaal het lot van iedereen die wel doet - lette hij toch goed op aan wie hij zijn aalmoezen gaf. Daarbij was zijn gave van intuïtie hem van veel nut, want gewoonlijk was hij edelmoediger voor hen die in een grotere nood verkeerden'.

Tegen het eind van zijn leven betaalde hij voor minstens dertig gezinnen uit Ars of omgeving de huishuur. Hij werd 'gierig', ging sparen elk jaar als het Sint-Martinusfeest naderde. 'Ik moet mijn huizen betalen', zei hij dan. Verschillende behoeftige gezinnen kregen van hem ook hun hout en meel. Lange tijd kwam er iedere week een moeder uit Villefranche-sur-Saône hem brood vragen voor haar kinderen.

Hij wist met uiterste fijngevoeligheid te voorzien in de behoeften van arme mensen. Aan personen die een zaak gingen vestigen in het dorp, schoot hij het nodige geld voor en als zij spraken over terugbetalen, zei hij heel zachtjes: 'Ik leen niet, ik geef. Heeft de goede God zelf ook niet

gegeven, aan mij het eerste?’ Men legde maar weinig hemden tegelijk in zijn kast; anders had hij direct al zijn linnengoed uitgedeeld. ‘Leg er maar wat meer in’, vroeg hij aan Catherine onophoudelijk. Want hij liet de in lompen gehulde armen in zijn kamer komen en daar konden deze ongelukkigen van kleren wisselen. ’s Winters stak hij voor hen een flink vuur aan. ‘Terwijl hij hun lichamen verwarmde’, merkte Catherine fijntjes op, ‘trachtte hij in hun zielen het vuur van de goddelijke liefde te ontsteken’. Soms wilden bepaalde personen in zijn omgeving hen helpen in zijn naam, maar de noodlijdenden vroegen om hem alleen. ‘Hij sprak hen aan met “mijn vriend”, en dat met zo’n zachte stem dat ze getroost heengingen’, aldus Jean Pertinand. En Catherine Lassagne: ‘Wat zijn we gelukkig, zei hij bij zichzelf, dat de armen aldus naar ons toe komen; als ze niet zouden komen, zouden we naar hen moeten gaan. En daar heeft men niet altijd de tijd voor’.

Elke gelegenheid was hem goed om in de nood van de ongelukkigen te voorzien. Eens, toen hij catechismusles ging geven in het weeshuis, kwam hij een arme drommel tegen, die bijna geen schoenen meer aan zijn voeten had. Hij gaf hem zijn eigen schoenen en trachtte bij zijn komst in de ‘Providence’ zo goed mogelijk zijn kousen onder zijn toog te verbergen.

'Ik had hem eens ‘s morgens een paar fonkelnieuwe schoenen gegeven’, vertelt Jeanne-Marie Chanay. ’Hoe groot was dus mijn verbazing, toen ik ‘s avonds weer zijn oude, absoluut onbruikbare schoenen aan zijn voeten zag! Ik had vergeten ze uit zijn kamer weg te halen.’ – ‘Hebt U

de andere weggegeven?' vroeg ik hem een beetje ontstemd. – 'Dat zal allicht wel', antwoordde hij rustig.

Zelfs zijn nieuwe broek gaf hij weg

In januari 1823, tijdens de grote missie in Trévoux, waar Abbé Vianney bijna dag én nacht biechthoorde, legden zijn collega's geld bij elkaar om voor hem... een broek te kopen. Dat nieuwe kledingstuk was van goed fluweel gemaakt; de Pastoor zou er dus lange tijd mee kunnen doen. Op een zaterdagavond keerde de heilige naar zijn parochie terug, zoals altijd te voet. Toen hij bij Les Bruyères een arme tegenkwam, die onvoldoende gekleed was en bibberde van de kou, zei Abbé Vianney hem: 'Wacht even, mijn vriend'. Hij verdween achter een haag en kwam weldra terug met zijn mooie, nieuwe broek in de hand. De ongelukkige had zich al gauw daarin gestoken.

Enkele dagen later was er op de pastorie sprake van die broek en men vroeg de Pastoor van Ars, of hij met het geschenk tevreden was. 'O ja,' antwoordde hij vrolijk, 'ik heb er goed gebruik van gemaakt: een arme heeft hem van mij geleend, dus ben ik hem kwijt'.

Hij had een zwak voor moeder Bichet, een blinde vrouw uit Ars, die naast de kerk woonde. Hij gaf bij voorkeur wat aan die behoeftige, omdat hij haar een aalmoes kon geven zonder dat zij de gever kende. Hij naderde zachtjes, legde zijn geschenk - levensmiddelen of geld - op de tafel en ging dan weg zonder iets te zeggen. De goede blinde, die dacht met een buurvrouw te doen te hebben, zei telkens: 'Dank je wel, mevrouw, hartelijk dank!' En de Pastoor ging heen, met binnenpret...

Liefde voor de arme tot het uiterste

Zijn weldaden strekten zich ver uit naar afgelegen plaatsen en daarvoor had hij zijn boden. 'Ik ben tot naar Lyon toe gegaan', aldus Marie Filliat, 'om in zijn naam 100 frank te brengen aan een behoeftig gezin. Op een dag – hij was boos niet voldoende gegeven te hebben aan een arme vrouw in Saint-Didier – gaf hij me de opdracht haar vijftien franks te brengen. Meer dan eens heb ik dergelijke boodschappen in naburige parochies gedaan'.

Rondtrekkende bedelaars, dikwijls nogal veeleisend en onprettig, vonden bij hem een goede ontvangst: 'Er zijn ook schijnarmen', zei hem abbé Toccanier. 'U zult u wel een keer laten beetnemen, als u maar geeft aan iedereen die zich aanmeldt'. – 'Men bedriegt zich nooit', antwoordde de heilige, 'als men aan God geeft'. Een voormalige pensionaire van de 'Providence' had linnengoed gestolen in het weeshuis en geld in de sacristie. Ze werd gearresteerd, veroordeeld en moest de gevangenis in. Jean Vianney had vergeefs geprobeerd haar van die schandelijke straf te vrijwaren. Ontslagen uit de gevangenis, kwam zij de goedheid van de Pastoor inroepen. Hij zorgde voor haar, gaf haar kleren en verdere hulp.

Na dit alles zal men wel begrijpen dat Pastoor Vianney een bekendheid was in de wereld van de ellende. 'Hij kon het dorp niet uitkomen, zonder omringd te worden door een menigte armen', aldus André Trève. Ars was zo voor de behoeftigen een algemene ontmoetingsplaats geworden. Parochianen die het vervelend vonden deze ongelukkigen

te moeten huisvesten, die niet allemaal even aanbevelenswaardig waren, beklaagden zich bij de burgemeester: ‘Het is de fout van Mijnheer Pastoor’, zeiden ze. Graaf Des Garets bracht dit aan hem over, maar hij antwoordde: ‘Heeft O.L. Heer niet gezegd: “U zult altijd armen onder u hebben”?’ En hij stond erop dat men geen van hen zou wegsturen.

Zo had hij voor de arme een bovennatuurlijke achting, door het Evangelie ingegeven. Hij zag in hem Onze Lieve Heer, de goddelijke Arme, die de armoede zalig geprezen heeft. Ook hield hij ervan in zijn catechismusonderricht verschillende gevallen te vertellen, waarin Jezus zich gemanifesteerd had onder de schijn van een behoeftige; o.a. de geschiedenis van de H. Johannes de Deo, die plotseling littekens zag in de voeten van een ongelukkige die hij geholpen had, en uitriep: ‘U was het dus, o Heer!’ Dit verhaal deed hem telkens weer in tranen uitbarsten. En ziehier een laatste anekdote, die aantoont met welke verering de Pastoor van Ars de armen omringde.

Het was kort voor twaalf uur, op een zomerdag; op dat ogenblik gaf Abbé Vianney de pelgrims catechismusles. De mensen waren opeengehoopt tot op de drempels van de kerk, toen er nog een arme kwam met een zak op zijn rug, steunend op twee krukken. Hij had graag de kerk in willen gaan, ook hij. Maar dat was niet mogelijk! De Pastoor ziet dat. Eensklaps staat hij op, gaat tussen de mensen door en brengt de bedelaar tussen de opeen geperste rijen door naar voren. In heel de kerk is geen plaats meer vrij. Waar zal de arme van Jezus Christus dan zijn vermoeide ledematen laten rusten? De heilige maakt zich daarover

geen zorg: hij laat hem plaats nemen op het stoeltje van de katheder, zegt met een vrolijke stem: ‘ziezo’ en vervolgt staande zijn toespraak.

Zou dit tafereel niet ontleend kunnen zijn aan het leven van de Poverello van Assisië?

Geduld – de meest verbazingwekkende deugd van de heilige Pastoor van Ars

De liefde voor de armoede en de armen was gebaseerd op zijn natuurlijke aanleg en zijn temperament, want hij was van nature goed. Maar er is een andere deugd - die van geduld - waarmee hij niet geboren was. Indien hij zich deze deugd - dank zij lange, heldhaftige krachtsinspanningen - niet verworven had, zou hij bruusk en heftig van aard zijn gebleven. Maar hij vorderde zover, dat de zachtheid van zijn karakter deed denken, dat hij zonder hartstochten was en niet in staat zich op te winden. De personen echter die hem van nabij en dikwijls zagen, bemerkten vrij spoedig, dat hij een levendige verbeelding en een licht ontvlambaar karakter had.

Op de preekstoel zei hij: ‘O mijn kinderen, jullie klagen dat jullie de deugd van geduld niet kunnen beoefenen. Wel, mijn God: wat heftigheid betreft, daar heeft iedereen zijn deel aan.’

‘Mijnheer Pastoor’, vroeg hem eens abbé Raymond, ‘hoe kunt u zo kalm blijven met de levendigheid van uw karakter?’ - ‘Ah! Mijn vriend: de deugd vraagt moed, zich voortdurend geweld aandoen en vooral hulp van boven.’ - ‘Hij heeft er inderdaad lang aan moeten werken’, aldus

graaf Des Garets, ‘en veel moeten lijden om het geduld dat men in hem bewonderde, te verkrijgen; juist deze deugd heeft de meeste indruk op mij gemaakt. Ik geloof niet dat men die volmaakter zou kunnen beoefenen... Ik heb hem steeds aan zichzelf gelijk gezien en altijd zeer voorkomend, hoe men zich ook tegenover hem gedroeg’.

‘Ik geloof’, voegt frater Athanase eraan toe, ‘dat als die deugd hem niet geheel en al had beheerst, hij zich spoedig kwaad zou hebben gemaakt. Om zich te bedwingen was hij verplicht zich het allergrootste geweld aan te doen. Met haast onopmerkelijke aanwijzingen heb ik mezelf daarvan kunnen overtuigen. In bepaalde omstandigheden, wanneer zeer zenuwachtige personen het hem lastig maakten, draaide hij aan een zakdoek die hij gewoonlijk in zijn hand hield, en ik zag hoe hij zich bedwong om zijn ongeduld te onderdrukken. Overigens moest men zeer vertrouwd met hem zijn om dit te kunnen opmerken.’

Hij had een levendig gevoel: hij ondervond geweldige antipathieën, maar hij bedekte ze met de mantel der liefde. ‘Wij hebben dikwijls gedacht’, zegt Marthe Miard, ‘dat hij zich tegenover bepaalde personen geweld moest aandoen, maar dat heeft hij nooit laten blijken.’

Alles wat men tijdens de stormen die zijn ziel aangrepen, kon bemerken, was een verandering van zijn gelaat, ‘de bliksem die zijn ogen doorschitterde’. In die toestand geraakte hij enige ogenblikken op de dag dat hij tot kanunnik werd benoemd, namelijk op het ogenblik dat frater Jérôme hem had gesmeekt met zijn manteltje om in een koorstoel te gaan zitten.

Uitgescholden, maar geduldig verdragen...

De Pastoor van Ars heeft van zijn geduld bewijzen geleverd die versteld doen staan. ‘Eens’, zo verhaalt onderwijzer Jean Pertinand, ‘hadden wij buiten weten van abbé Vianney een kind van de parochie betrapt, toen het bezig was geld te stelen dat als stipendia voor Missen gegeven was. De burgemeester en ik gingen de ouders waarschuwen. De moeder van de kleine steler - in de mening dat mijnheer Pastoor de schuldige had aangebracht - kwam de volgende dag naar de sacristie om hem de bitterste verwijten te doen. Ik stond in de kerk bij de deur van de sacristie, en zo hoorde ik deze stortvloed van scheldwoorden. Onze goede pastoor stelde zich tevreden met te zeggen: ‘U hebt wel gelijk, bid maar voor mijn bekering’.

‘Ik heb horen zeggen’, getuigt Catherine in haar Petit Mémoire ‘dat in de begintijd eens een man uit Ars naar hem toekwam en hem met scheldwoorden overlaadde. Hij hoorde hem aan zonder iets te zeggen; daarna wilde hij hem uit beleefdheid uitgeleide doen en voor het schelden hem omhelzen... Dit offer greep hem zo sterk aan dat hij met moeite de trap naar zijn kamer op kon komen en op bed moest gaan liggen. In een ogenblik tijd was hij met puistjes overdekt...’

Men heeft hem dikwijls zijn kalmte zien bewaren, wanneer iemand hem hard toesprak, maar spoedig daarna trilde heel zijn lichaam. ‘Wanneer men zijn hartstochten overwint,’ zei hij, ‘dan laat men zijn ledematen beven’.

‘Eens op de Providence,’ zo verhaalt Jeanne-Marie Chanay, ‘hinderde hem iets heel erg.’ - “Indien ik niet van plan was me te bekeren”, zei hij ons, “dan zou ik me kwaad hebben gemaakt”. En terwijl hij dit zei, bewaarde hij volledig zijn kalmte’.

‘Ik heb horen zeggen’, deelt André Trève mee, ‘maar ik zou noch de plaats noch het tijdstip exact weten, dat hij eens een klap in zijn gezicht heeft gekregen, maar dat hij toen zei: “Mijn vriend, mijn andere wang is jaloers”!’

Juist te midden van de menigte toonde hij dit bewonderenswaardige geduld nog meer. Daar inderdaad vond hij de onophoudelijke, vaak terugkerende gelegenheid tot een voortdurende zelfverloochening. Zij die hem wilden benaderen, hadden haast om hem te zien; zij die hem hadden gezien, wilden hem nog eens zien.

‘Rondom zijn persoon’, heeft kanunnik Gardette gezegd, ‘ontstonden als het ware tegengestelde stromen, die hem in alle richtingen meesleepten. Maar - o wonderlijke zaak - samengedrukt, bijna verstikt, scheen hij steeds een engel van liefde en zachtheid. Op zijn gelaat las men de fysieke vermoeidheid, maar nooit de indrukken van een slechte natuur. En toch, met zijn zo energiek en zo gevoelig temperament, moet hij levendig de tegenstrijdigheid gevoeld hebben. Hij kende de snelle vlucht van de tijd en de werkelijke noden van zoveel zielen: de ene persoon hield hem op met zijn eeuwige herhalingen; een ander weer vertelde hem de onbeduidendste zaken... Hij bewees allen een zo geduldige, zo aangename naastenliefde dat iedereen zich tevreden terugtrok.’

Het is meer dan eens gebeurd dat – terwijl een vijftigtal of meer personen bij zijn biechtstoel waren - men in de sacristie naar hem vroeg. Hij ging erheen, luisterde naar alles, zonder een enkel teken van ongeduld te geven, hoewel men hem had lastig gevallen om hem slechts onbeduidendheden te vertellen. Men heeft hem op een moment dat hij het grootste aantal wachtende penitenten had, drie keer uit de biechtstoel zien gaan om de heilige Communie te geven aan drie verschillende personen, die zich gezamenlijk hadden kunnen melden; en dat zonder klacht van zijn kant, zonder mopperen, zonder een opmerking van enigerlei aard. Dit greep iemand die er getuige van was, zo sterk aan dat hij buiten zichzelf de kerk verliet en op het punt los te barsten, herhaalde hij aan iedereen die het horen wilde: 'Ik ben woedend om Mijnheer Pastoor die het niet is!'

'Omdat ik hem steeds zo kalm zag', aldus verhaalt abbé Toccanier, 'heb ik eens tegen hem gezegd: "Maar Mijnheer Pastoor, in uw plaats zouden zelfs de engelen zich kwaad hebben gemaakt! Ik zie me verplicht het te doen voor u".'

Na een van zijn catechismuslessen op een dag in 1854, toen hij van de kerk naar de pastorie ging, moest hij zoveel hinder ondervinden - de een trachtte een stuk uit zijn superplie te knippen, een ander enkele haren uit zijn hoofd te trekken - dat personen vol verontwaardiging hem zeiden: 'Mijnheer Pastoor, U zou er goed aan doen iedereen hier weg te sturen... In uw plaats zou ik compleet rood van boosheid geworden zijn'.

‘Wel, mijn God’, antwoordde de heilige, ‘zesendertig jaar ben ik in Ars; ik heb mij nog nooit boos gemaakt; ik ben te oud om ermee te beginnen.’

‘Ik heb van zeer nabij de dienaar Gods waargenomen om hem op enige reactie van ongeduld te kunnen betrappen’, verhaalt kanunnik Tailhades, ‘en nooit ben ik erin geslaagd… Te midden van de grootste overlast heb ik hem altijd zacht, altijd lachend, altijd onveranderlijk gevonden! Op een opmerking die ik hieromtrent maakte, antwoordde hij: “Wat zal ik ervan zeggen? Wat zou ik erbij winnen door mij driftig te maken? O, wat doet toch een priester er goed mee zich iedere ochtend als offer aan God op te dragen”!’

Edelmoedig geduld t.a.v. de tactloze kapelaan Raymond

Het moeilijkste van een deugd als die van geduld, is wel: zich gelijkmatig en volmaakt te handhaven, wanneer men niet meer te midden van een menigte is, maar tegenover bepaalde personen, van wie het dagelijkse contact irritant en lastig is. Dáár ligt de toetssteen van het geduld; dáár ook de schitterendste triomf. En onze heilige Pastoor had gedurende acht jaar - van 1845 tot 1853 - te lijden van de onbescheiden gedragingen van een priester (abbé Raymond), die de vindingrijke en fijngevoelige Catherine Lassagne beschouwde als ‘van God gezonden om het geduld van zijn goede dienaar op de proef te stellen’. Tot medewerker van Abbé Vianney benoemd, beschouwde hij zich eerder als diens beschermer. En toch was hij een goede priester, zeer gehecht aan zijn plicht. Hij was twintig jaar jonger dan de Pastoor van Ars, die voor hem het seminariekostgeld had betaald.

Het ontbrak abbé Raymond echter wel wat aan tact en evenwichtig oordeel. Men zag het al vanaf zijn komst naar Ars. De kapelaan installeerde zich zonder schaamte in de kamer van Mijnheer Pastoor, terwijl de heilige man zich tevreden stelde met slechts een sombere en zeer vochtige kamer op de parterre. Toen daarop parochianen verklaarden, dat zij schandalig het zouden vinden en er werk van zouden maken, als men hun goede Pastoor in zijn gewoonten zou storen, betrok Jean-Marie Vianney weer zijn eigen kamer en nam abbé Raymond zijn intrek in een ander huis in het dorp.

De nieuw aangekomene, die door Abbé Vianney zelf als assistent was gevraagd, droomde niet minder dan van hem te verdringen, zelf de leiding van het bedevaartoord op zich te nemen en op zijn beurt 'pastoor van Ars' te worden. Hij had er niet aan gedacht, dat bij vertrek van de heilige het dorp weer in de duisternis van vóór 1818 zou terugvallen. Bruusk en onverzettelijk in zijn beslissingen, grootgaand op geest en welsprekendheid, behandelde hij hem, die zijn weldoener was en zijn kerkelijk aangestelde overheid, met hardheid, zonder enige omzichtigheid, zonder enige eerbied voor zijn leeftijd en voor zijn heiligheid. Wat men ter verontschuldiging van abbé Raymond zou kunnen zeggen, is dat hij zich geen rekenschap kon geven van wat hij anderen aandeed. Hij veroorloofde zich verschillende keren tegen de dienaar Gods uit te varen door hem verwijten ófwel dat hij hem niet alles zei, ófwel dat hij de bedevaarten niet naar behoren wist te leiden. Hij ging zelfs zover dat hij Abbé Vianney openlijk op de preekstoel tegensprak.

Dergelijke verkeerde bejegeningen – dat begrijpt men - waren uiterst pijnlijk voor de tedere en gevoelige geest van Abbé Vianney. ‘De eerste dagen’, schreef Catherine Lassagne, ‘dat hij deze jongere medewerker zag, die hij zelf had helpen studeren, probeerde hij zich flink te houden tegenover een karakter, dat zo sterk met zijn aard in tegenstelling was; maar hij zag dat dit zijn kapelaan nog meer irriteerde. Hij berustte er dus in voorkomend voor hem te zijn, bij verschillende gelegenheden hem te raadplegen, in één woord zoveel mogelijk zijn wil te volgen’. Nog meer mag gezegd worden (wonder van genade en van deugd tegelijk!): de Pastoor van Ars beminde zijn lastige kapelaan inderdaad!

‘Eén ding spijt mij slechts’, moest abbé Raymond later bekennen, ‘dat ik niet genoeg van zijn voorbeeld heb geprofiteerd; ik reken echter op de tedere en vaderlijke genegenheid, die hij mij heeft betoond’.

Abbé Vianney liet niet toe dat men zijn kapelaan aanviel en hij verdedigde hem bij elke gelegenheid. De parochianen bemerkten soms de tegenstrijdigheden van abbé Raymond en kozen partij voor hun pastoor. Deze echter sprak goed van zijn kapelaan en voegde eraan toe: ‘Indien men hem lastig valt, dan zullen wij allebei vertrekken’. De Pastoor van Ars antwoordde aan abbé Dubouis, pastoor van Fareins, die door Mgr. Devie zelf was gezonden voor een onderzoek naar de handelwijzen van abbé Raymond: ‘O! Laat het maar aan mij over; hij zegt mij mijn waarheden!’ – ‘Hoe dankbaar ben ik hem’, vertrouwde hij aan enkelen van zijn goede kennissen toe. ‘Zonder hem zou ik moeite hebben gehad te weten, of ik de goede God een beetje

beminde’. - ‘U zegt mij niets’, zo meende hij later de goede en verzoeningsgezinde priester Camelet, overste van de missionarissen, te moeten verwijten. ‘U berispt mij niet... Ik vind mezelf niet zo goed als vroeger’. Toen hij 24 oktober aan Mgr. Devie schreef om deze uit te nodigen de kapel van de Providence in te wijden, profiteerde hij van de gelegenheid om zijn kapelaan te verdedigen: ‘Ik zeg Uw Doorluchtige Hoogwaardigheid niets speciaals wat betreft abbé Raymond dan dat hij een grote plaats in mijn hart verdient in ruil voor alle goeds dat hij me bewijst. Geloof maar nooit die slechte tongen, die door en door kwaadaardig zijn’.

Maar was het al niet heel erg dat een lid van de geestelijkheid van Ars stof voor gegronde kritiek op de kapelaan leverde? Vrome personen hielden Abbé Vianney voor, dat deze toestand al lang genoeg had geduurd. Eerst vroeg de heilige aan frater Athanase in zijn naam een brief aan Mgr. Devie te schrijven. ‘Hij dicteerde mij om zo te zeggen de woorden’, verhaalt zijn toegewijde secretaris. ‘Hij stond er vooral op de titels naar voren te brengen voor een goede post voor abbé Raymond. We waren in de Goede Week. Ik bracht de dienaar Gods mijn ontwerpbrief op het ogenblik, dat hij achter het altaar voorbijging. Hij las mijn klad, bedacht zich en verscheurde het vervolgens in vier stukken. ‘Ik bedacht juist’, zei hij me, ‘dat Christus in deze dagen Zijn kruis heeft gedragen; ik kan wel doen zoals Hij’.

Wat later vond hij goed dat burgemeester Des Garets met Mgr. Devie zou spreken over abbé Raymond. Het onderhoud had te Bourg plaats. Intussen echter had de Pastoor van Ars zich bedacht. Toen de burgemeester de

kwestie met de bisschop wilde bespreken, toonde deze hem een brief die hij juist van de Pastoor van Ars ontvangen had en waarin de heilige vroeg, dat men hem nog een tijdje zijn 'beminde abbé Raymond' zou laten.

Goddank nam de onmogelijke kapelaan zelf het initiatief tot zijn overplaatsing: hij had eindelijk begrepen, dat hij deze priester, die door de mensen werd toegejuicht, nooit zou verdringen of vervangen. Mgr. Chalandon, zoals wij hebben gezien, benoemde hem in 1853 tot pastoor van Jayat. Tot het einde toe behandelde abbé Vianney hem in een sfeer van volmaakte waardering.

'Na mijn vertrek', zei abbé Raymond, 'schreef hij mij: "U bent mij nuttig geweest, u hebt mij zoveel diensten bewezen, dat u mijn hart gestolen hebt". Ik had het geluk hem acht dagen vóór zijn dood weer te zien... Ik zal nooit vergeten met welk een goedheid hij mij ontving, met welk een edelmoedigheid hij mij een koormantel cadeau deed...'

Zijn geduld bij lichamelijke pijnen

De lichamelijke pijnen maakten Abbé Vianney niet minder geduldig dan zijn zielelijden. Hij werd met ziekten en gebreken beproefd. Zal het ons, na verschillende personen gehoord te hebben die zijn vertrouwen hadden, geoorloofd zijn enkele van deze pijnlijke zaken op te sommen?

Hij droeg aan zijn linkerarm een viervoudige etterwond. Soms drongen de pelgrims zeer sterk op hem aan en drukten hem zodanig dat zij hem vreselijk pijn deden. Uit zijn mond ontsnapte dan: 'Zachtjes aan! U doet me pijn', zonder dat hij enige ontstemming toonde.

‘Hij was minstens gedurende vijftien jaar’, aldus abbé Raymond, ‘doortrokken van reuma die hij opgedaan had door in een vochtige, koude kamer van zijn pastorie te slapen en waardoor hij vaak hevige hoofdpijn had. “O! Wat heb ik daar een pijn!” zei hij me dikwijls, terwijl hij zijn hand naar zijn voorhoofd bracht... Het gemis aan beweging veroorzaakte bij hem enige mate van versuffing, die hem verplichtte ieder jaar een aderlating te ondergaan. Hij liep bij het preken een dubbele breuk op, die hij slechts laat liet verzorgen. Men begreep niet, waarom hij geheel gebogen liep, wanneer hij uit de biechtstoel kwam. Een dokter moest tussenbeide komen en toen begrepen wij de oorzaak van zijn lijden.’

‘Als hij bij bezoeken nooit ging zitten’, verhaalt abbé Camille Monnin, ‘dan was dat, dachten wij, ter wille van de personen die hij ontving, maar in feite ook wegens de wonden, die hem pijn deden en die hij in zijn lange biechtzittingen had opgelopen.’

Hij leed ook heel erge tandpijn. ‘Hij heeft mij zelfs eens gevraagd’, verhaalt onderwijzer Pertinand, ‘verschillende tanden bij hem met een nijptang eruit te trekken.’

En in dezelfde tijd, waarop zijn arm ‘kadaver’, zoals hij zijn lichaam noemde, de hevigste pijnen verduurde, bleef zijn geest steeds vrij. ‘Eens’, zo verhaalt mademoiselle Des Garets, ‘toen hij bij ons gekomen was om onze gebouwen te zegenen, had hij verschrikkelijke pijn. Ik vroeg hem, of hij iets wilde innemen. “Och!” antwoordde hij met een glimlach, “er zou te veel te doen zijn, indien men iedere keer als men pijn heeft, iets zou gebruiken”. Men heeft hem

bij het avondgebed meer dan eens, als overwonnen door de pijn, in elkaar zien zakken en in zijn stoel verdwijnen, daarna zich weer dapper opheffen en met hetzelfde vuur voortgaan met preken, alsof er niets aan de hand was.'

Versterving – bewonderenswaardig, maar ook navolgbaar?

Het geduld van de heilige Jean-Marie Vianney lijkt ons een wonderlijk voorbeeld. Maar zullen wij van zijn versterving niet moeten zeggen, dat die meer bewonderenswaardig dan navolgbaar was? Inderdaad, de atleet des Heren is tot aan de uiterste grenzen van de menselijke krachten gegaan, zo niet eroverheen. 'Abbé Vianney', zei graaf Des Garets, 'is een man, die de oude Adam in zichzelf geheel en al heeft gedood en die nooit een enkele voldoening aan de natuur heeft toegestaan'.

En de gravin voegt eraan toe: 'Zijn verstervingen waren van constante, uiterste en algehele aard; zij hebben heel zijn leven door geduurd. Het leven van een Trappist is niets in vergelijking met het zijne. Ik denk niet dat de christelijke boetvaardigheid verder zou kunnen gaan. De pastoor van Ars heeft ons doen geloven in hetgeen men ons als heel bijzonder vertelt in de geschiedenis van de woestijnvaders. 'De menselijke wijsheid', aldus abbé Dufour, missionaris van Point-d´Ain, 'moge zich verbazen over dergelijke zelfkastijdingen en boetedoeningen; degene echter die er zich vrijwillig aan onderwierp, ondervond de goddelijke inspiratie en kracht ertoe'. - 'Op de weg van de boetvaardigheid kost alleen de eerste stap veel moeite', zei de heilige zelf. Maar juist om over die

eerste stap heen te komen en de top van zo'n moeilijke deugd te bereiken, is daar geen heldhaftigheid voor nodig, geholpen door de genade?

De biechtstoel: zijn allerergste boete-instrument

In de oude pastorie van Ars bewaart men als overwinningstrofeeën de geselkoorden en het boetekleed van Abbé Vianney. Zijn verschrikkelijkste boetewerktuig is daar niet bij; men heeft het in de kerk gelaten: dat is zijn biechtstoel.

Men mag zeggen dat de dienaar Gods zich hier vrijwillig heeft laten kruisigen. Hij is een 'martelaar van de biechtstoel' geworden, volgens het woord van een van zijn levensgetuigen. Per saldo had hij de zondaars kunnen ontvluchten, zich verbergen in een klooster of in een woestijn; uit liefde voor de zielen is hij gebleven. Hij die zijn jeugd had doorgebracht in de velden, in de zuivere lucht van de heuvels van zijn geboortestreek en dagen kende waarop de heldere hemel uitnodigde tot wandelen, zal nu vastgeklonken blijven aan de planken van de biechtstoel, als gevangen van de zondaars. Met een teder en gevoelig hart, vriend als hij was van de mooie natuur, heeft hij eertijds de schitterende vallei van Fontblin doorlopen, waar de populieren ruisen. Hij zat er niet ver vandaan, slechts gescheiden door enige huizen en de muren van zijn kerk. Geheel vrijwillig zal hij gedurende dertig jaren afzien van het genieten van de charme, de frisheid, de rustgevende schaduwen van de natuur.

Enige uren biechthoren zijn voldoende om de stevigste priester te breken: hij verlaat de biechtstoel, met verstijfde

ledematen, met verhit hoofd, niet in staat zijn gedachten te concentreren. Hij verliest er de slaap- en de eetlust; en als hij iedere dag deze eindeloze zittingen zou willen herhalen, dan zou hem de moed ertoe ontvallen. Aldus Mgr. Convert in zijn De Pastoor van Ars en de gaven van de Heilige Geest.

Welnu, zoals gravin Des Garets het schreef, ‘de Pastoor van Ars heeft werk geleverd, dat zes biechtvaders zou hebben uitgeput’. - ‘Ziedaar’, riep abbé Raymond uit, die hem aan het werk had gezien, ‘ziedaar wat mij altijd wonderbaarlijk en bovenmenselijk heeft toegeschenen: dat een priester met zulke gebrekkigheden, met zo’n strenge leefwijze, om zo te zeggen zijn leven in de biechtstoel heeft kunnen doorbrengen! Mijn eigen gezondheid is gelukkig uitstekend; maar ik moet bekennen dat het mij onmogelijk zou zijn geweest deze wijze van leven gedurende één week vol te houden, en ik heb hetzelfde horen zeggen door priesters, die gewoon waren in bedevaartsplaatsen biecht te horen’.

Ja, juist daar tussen de planken van de biechtstoel, als het ware in een geanticipeerde doodskist, heeft de Pastoor van Ars het meest geleden. ‘s Zomers was het in de kerk van Ars als in een oven; de warmte in de biechtstoel, naar Pastoor Vianney’s eigen getuigenis, gaf hem een idee van de hel. Hij moest vrij dikwijls met een kompres op zijn voorhoofd biechthoren: zozeer had hij last van hoofdpijn. Juist daarom hield hij de haren aan de voorkant van zijn hoofd vrij kort. Bij onweer of gloeiende hitte was de lucht in het nauwe kerkschip zo bedorven, dat de heldhaftige biechtvader er niet goed van werd en het slechts kon

uithouden, als hij aan een flesje azijn of eau de cologne wat adem halen. Daartegenover, als in de winter in dat deel van de Dombes, vooral als er een zeer koude wind uit de Alpen woei, vroor het zo hard dat de stenen begonnen te barsten. ‘Verschillende keren’, zoals Abbé Dubouis verhaalt, ‘verloor de dienaar Gods tijdens het biechthoren zijn bewustzijn, hetzij tengevolge van de kou, hetzij tengevolge van zijn zwakte. Ik vroeg hem: “Hoe kunt u zoveel uren aldus doorbrengen, en dat met zo’n streng weer zonder iets om uw voeten te verwarmen?”- “O mijn vriend, dat heeft een goede reden: vanaf Allerheiligen tot Pasen voel ik mijn voeten niet”!’

Kanunnik Alexis Tailhades van Montpellier, die een gedeelte van de winter 1839 bij hem doorbracht, verhaalt dat de voeten van de arme priester in zulk een staat waren dat het vel van zijn hiel aan zijn kousen vast bleef zitten als hij die ‘s avonds uittrok.

Om de hardheid van de plank waarop hij zat, een beetje te verzachten, voorzag men die van kussentjes, met stro gevuld; maar hij wierp ze weg. Tegen het eind van zijn leven, tijdens de winters van 1857 en 1858, moest men een list gebruiken om te proberen zijn biechtstoel een beetje te verwarmen: iedere nacht voordat hij naar de kerk ging, schoof men een warmwaterstoof onder zijn biechtstoel, die men dan verschillende keren per dag vernieuwde. Het duurde lang eer hij dat bemerkte; toen hij het wist, liet hij de mensen begaan, omdat zijn gezondheid hoe langer hoe zwakker werd. In de sacristie, waar hij de mannen biechthoorde, was hij soms verplicht wat papier te verbranden om zijn handen weer beweegbaar te maken.

Abbé Toccanier kreeg van hem toestemming er een kachel te plaatsen, slechts na hem erop attent te hebben gemaakt dat de sieraden in dat koude en vochtige vertrek begonnen te schimmelen. Lange tijd bleef hij op zijn kamer zonder enige verwarming. De vijftien laatste jaren trachtte onderwijzer Pertinand of een van de fraters ’s avonds in het koude jaargetijde hem voor te zijn en een goed vlammend vuurtje van takkenbossen in zijn haard aan te leggen.

‘Ongelukkigerwijze’, zo deelt de onderwijzer mee, ‘kon hij zich niet meer verwarmen, als hij eenmaal de trap op naar zijn kamer was gegaan; zijn slaap moet er wel zeer door verstoord zijn geweest... Als het weer lente werd, zag men duidelijk aan bepaalde uitdrukkingen van onze goede Pastoor, dat het zowel voor hem als voor heel de natuur een periode van herleving en verzachting begon te worden’.

Zijn boetvaardigheid en boete-instrumenten

De ijver voor het biechthoren van Abbé Vianney en het lijden dat hij erbij verduurde, waren voldoende voor hem om tot een hoge graad van heiligheid te komen. Maar terwijl hij de verstervingen zocht, zoals anderen het plezier en genoegen zoeken, raakte hij nooit verzadigd van boetedoeningen. Hij legde zich het offer op nooit aan een bloem te ruiken, nooit fruit te eten of zelfs maar een druppel water te drinken in tijden van de grootste hitte. Hij zou geen hinderlijke vlieg van zijn voorhoofd jagen. Als hij geknield was, leunde hij niet. Hij had zich als wet opgelegd geen enkele afkeer te laten blijken en alle

tegenzin van de natuur verborgen te houden. Hij heeft de meest wettige nieuwsgierigheid opgeofferd, hij heeft zelfs niet het verlangen geuit de spoorweg te zien, die op enige kilometers afstand langs Ars liep en die hem elke dag een zo groot aantal reizigers bracht.

Zijn hart was zonder zonde en gedurende veertig jaren vastte hij en geselde hij zich voor de zondaars. Wij hebben gezien hoe hij in de eerste tijd van zijn pastoorschap zich bloedige geselingen toediende om van God de bekering van zijn parochianen te verkrijgen. Toen zijn parochianen bekeerd waren, liet hij daarom zijn boetewerktuigen niet verroesten. Toch verplichtte de uitputting van zijn krachten hem minder dikwijls en met minder meedogenloosheid voor zijn arm ‘kadaver’ zich ervan te bedienen: hij moest zijn geselingen met tussentijden verrichten, wachten tot de wonden geheeld waren om zich opnieuw te slaan.

In 1839 kon abbé Tailhades, met slimme medewerking van Catherine Lassagne, ‘zorgvuldig zijn kamer inspecteren.’ ‘Wel’, zo zei hij, ‘ik kwam ertoe een geselkoord van zeer sterk ijzerdraad te vinden onder het gordijn aan de hoofdzijde van zijn bed’. Frater Athanase die later eenzelfde ontdekking deed, verklaart dat ‘dit geselkoord zichtbaar gebruikt is. Iemand heeft het eens gestolen. Pastoor Vianney had geen rust, voordat men hem een andere had bezorgd’. En de frater voegt eraan toe: ‘Ik heb er een gezien die hijzelf gemaakt had, met zeer grove schakels en scherpe punten. Iedere slag moet diep in zijn huid zijn doorgedrongen zijn’.

Hij had keer op keer verschillende personen gevraagd voor hem ijzeren schakels te kopen, zonder hun op voorhand het gebruik ervan uit te leggen, maar men vermoedde voldoende. Marie Filiat, onderwijzeres bij de Providence, weigerde een dergelijke boodschap voor hem te doen. Hij moest daarom zijn toevlucht nemen tot een arme jongeman, vrij onschuldig, 'die een paar keer tot hem zei: "O, Mijnheer Pastoor, vanzelfsprekend, er zijn er genoeg".'

Omdat Abbé Vianney ongetwijfeld geloofde, dat Jean Picard, de hoefsmid van Ars, niets zou vermoeden, bestelde hij bij hem 'een ijzeren ketting met twee rijen schakels, die vier à vijf centimeters breed moesten zijn, en lang genoeg om het lichaam te omgorden...' – 'Ik dacht geheel niet aan het gebruik dat hij ervan kon maken', verklaarde de handwerkman zelf. 'Ik meende dat het ging om de klok van de toren, die toen in reparatie was. Maar met Pasen was Mijnheer Pastoor in de kerk niet goed geworden; ik ondersteunde hem en bracht hem naar zijn kamer. Toen ik hem hielp zich uit te kleden om in bed te gaan liggen, bemerkte ik mijn ketting om zijn lendenen'.

Hij droeg aan elke arm een ijzeren armband met scherpe punten. 'Aan de gedwongenheid van zijn bewegingen, aan de manier waarop hij zich bewoog, aan alles zowel op de preekstoel als op het altaar was het gemakkelijk te zien', zei mademoiselle Des Garets, 'dat zijn lichaam met boetegordels en andere boetewerktuigen overdekt was'. Op een gegeven ogenblik kreeg hij door zijn gordel een wond, waarover men zich ongerust maakte, want deze zou 'koudvuur' hebben kunnen veroorzaken.

Zijn vasten en zeer strenge matigheid

Lange tijd at en dronk hij ‘s morgens niets. Toen hij tegen l834 vaak meer vermoeid raakte, moest hij aan Mgr. Devie gehoorzamen, die van hem verlangde dat hij zou ontbijten. Sindsdien dronk hij na zijn Mis wat melk, waarvan hij overigens op vastendagen afzag. ‘Gedurende de vastentijd van 1849, 1850 en 1851’, zei frater Athanase, ‘merkte ik op dat hij slechts één maaltijd per dag nam’. Men zag hem soms ‘s middags iets als dessert aannemen, maar hij onthield zich er geheel van in de twee laatste jaren van zijn leven. Tot aan zijn ernstige ziekte van mei 1843 at hij ‘s avonds nooit iets.

Van 1854 tot 1859 moest hij op last van dokter Saunier zich schikken in enige verzachtingen, die absoluut noodzakelijk werden geacht. Hij verzuchtte: ‘Nu ben ik verplicht meer versterkend voedsel te gebruiken; ik ben minder op mijn gemak, wanneer ik ga biechten!’ En hij beschuldigde zich van gulzigheid! Wat waren nu zijn te smakelijke menu’s? Zijn geestelijke vader zelf zal het ons zeggen: ‘Ik ben dikwijls aanwezig geweest bij zijn maaltijden’, vertelt abbé Beau. ‘Men bediende hem op in zijn kamer, sinds de zusters de Providence bestuurden. Hij ging nooit zitten. Op een tafel zonder tafellaken stond een aarden schotel, met enige groenten, soms twee eieren, een beetje vlees, indien hij meer vermoeid was (hij at nooit vlees zonder mij er toestemming voor gevraagd te hebben), een kan met water, een fles wijn en een stuk brood. In minder dan tien minuten was de maaltijd beëindigd. Abbé Vianney at op zodanige wijze dat hij de smaak van het eten niet proefde. In de schotel bleef steeds het grootste deel achter van wat

men had opgediend; de goede man had bij zijn maaltijd slechts een beetje water, rood gekleurd door wat toegevoegde wijn, gedronken en niet meer dan enkele hapjes brood gegeten... Ik was sterk getroffen door deze buitengewone matigheid'.

Aan een pond brood had hij meer dan een week genoeg. 'Ik zag eens in zijn kamer', deelt Abbé Camille Monnin mee, 'een rond brood, waarin een gat was gemaakt, ogenschijnlijk door de tanden van een rat, zo dacht ik; in werkelijkheid echter had de dienaar Gods er een klein beetje van genomen om zich daarmee voor een groot deel van de dag te voeden'.

Op den duur was het hem tengevolge van de inkrimping van zijn maag onmogelijk meer dan zijn gebruikelijke (kleine hoeveelheid) voedsel te verdragen. In de eerste jaren van de priesterconferenties at hij, volgens mevrouw Des Garets, 'zeer matig' tijdens de maaltijden waarvoor de kasteelbewoners gaarne zorgden. Maar spoedig wist hij dispensatie te krijgen van deze 'agape' (maaltijd in broederlijke liefde) en hij beschouwde dat als 'een grote gunst'. Om die gunst te verkrijgen had hij voorgewend dat men bij zijn biechtstoel op hem wachtte en dat hij zijn volkje tevreden wilde stellen.

Gravin Des Garets vertelde dat tijdens een diner, aangeboden door de kasteelbewoners van Ars aan Mgr. Devie, de bisschop zijn 'dierbare Pastoor' naast zich aan tafel wilde hebben en dat hij hem verplichtte te eten zoals de andere tafelgenoten. Pastoor Vianney onderwierp zich daaraan. Hij kreeg echter een zo verschrikkelijke

indigestie dat hij er ziek van werd, bijna tot stervens toe. ‘Zijn maag’, zegt Jean-Baptiste Mandy, ‘was slechts aan onthouding gewend’. Vanaf die maaltijd liet Mgr. Devie hem geheel vrij zijn eigen gebruikelijke ‘eetregime’ te volgen.

Die eetregels legde de Pastoor van Ars natuurlijk niet op aan de personen die hij aan zijn tafel mocht ontvangen. In het begin waren de menu’s die hij hun in de pastorie zelf voorzette, zeer bescheiden; men deed er goed aan zelf wat etenswaren mee te nemen, alvorens met hem aan tafel te gaan. Na de oprichting van de Providence vertrouwde hij aan de jonge directrices de zorg toe zijn gasten te bedienen.

‘Toen mijn kleindochter wilde trouwen’, vertelde zijn zus Marguerite Vianney, toen zij grootmoeder was geworden, ‘heeft zij mijn broer enige dagen vóór haar huwelijk bezocht. Hij vroeg toen aan Catherine Lassagne een kleine maaltijd klaar te maken; zelf ging hij met de familie aan tafel en, die dag zijn gebruikelijke strengheid vergetend, nam bij het diner van alles wat’.

‘Toen wij hem hout, koren of andere provisie voor zijn Providence brachten’, verhaalt Guillaume Villier, ‘ontving hij ons hartelijk en behandelde hij ons zeer goed; zelf diende hij het eten op en schonk ons het drinken in; hij drong er ten zeerste op aan dat wij zijn diensten zouden accepteren. Hij klonk gaarne met ons, maar dronk zelf niet. Nooit hebben wij hem ertoe kunnen overhalen’.

Sinds 1854 werd de maaltijd bij gelegenheid van de priesterconferenties in het huis van de missionarissen

gegeven en niet meer op het kasteel. Na de laatste samenkomst die bij zijn leven plaatsvond, zei de goede frater Athanase: ‘Verschillende hier tegenwoordige priesters vertrouwden mij toe, dat wij het mooiste diner van het kanton hadden gehad.’

‘s Avonds getuigde abbé Toccanier tegenover Pastoor Vianney, die zelf de maaltijd had besteld, van de grote voldoening van de heren geestelijken. ‘Des te beter!’ antwoordde de dienaar Gods, ‘zo moet men altijd te werk gaan: wanneer men zijn collega’s ontvangt, moet men het op een nobele wijze doen. Abbé Balley deed het destijds ook zo. Te Ecully, toen wij slechts met zijn tweeën waren, leefden wij van wat er was, alles was goed genoeg. Maar als er iemand op bezoek kwam, dan kon hij verzekerd zijn van een uitmuntende ontvangst... O, die pastoor Balley: hij was zo goed!’

En gedurende die diners, waarover hij met zoveel sympathie sprak, had de Pastoor van Ars in misschien vijf minuten zijn portie op het tafeltje van zijn kamer opgegeten.

‘Het heeft hem verschrikkelijk veel gekost om tot zulke buitengewone matigheid te komen’, zo drukte graaf Des Garets zich uit, diep getroffen getuige als hij was van deze zo totaal verstorven levenswijze.

Getuigenis van een specialist

Om de boetvaardige Jean-Marie Vianney op de juiste waarde te schatten, zou het het beste zijn hier een specialist in boetvaardigheid aan het woord te laten.

Luisteren we naar de nederige bekentenis van een pater van de ‘Grande-Chartreuse’ (grote kartuizerklooster):

‘Wij erkennen, wij eenzame kluizenaars, eremieten, monniken, op allerlei gebied boetvaardig, dat wij de heilige Pastoor van Ars niet durven te volgen dan alleen maar vanuit een hartelijke bewondering, dat wij niet waardig zijn zijn voetsporen te kussen, noch het stof van zijn schoenen’.

Aldus een brief van 15 september 1865, gericht aan abbé Toccanier en geschreven door pater Maurice-Marie Borel, monnik van de ‘Grande-Chartreuse’ te Isère.

Deel 3: Ingevingen en voorzeggingen van de Heilige Pastoor van Ars

Zijn bovennatuurlijke helderziendheid

Op 3 september 1856 kwam de graaf van Tourdonnet naar Ars met een van zijn dienstmeisjes, Marie, die doof was. Hoewel hij niet geloofde, wilde hij toch van de wonderdoener van Ars de genezing van het arme meisje zien te verkrijgen. Hij kon wel in de kerk van Ars binnenkomen, maar vroeg aan het dienstmeisje, omdat hij de Pastoor onder vier ogen wilde spreken, dat zij bij de hoofdingang zou blijven. Na nogal lang wachten trof hij eindelijk de Pastoor aan, die op dat ogenblik in de sacristie biecht hoorde.

‘O, mijnheer Pastoor’, vroeg hij, ‘zou U mijn dienstmeisje kunnen genezen?’

‘Hé, ja, Marie!’ antwoordde de Heilige. ‘Juist, ik zie haar in het priesterkoor.’

‘Pardon, mijnheer Pastoor, ze staat achter in de kerk!’

Wie van de twee vergist zich nu: die eenvoudige dorpspastoor, die haar in het priesterkoor ziet, of de graaf, die meent te weten dat zij achter in de kerk zit?

Abbé Vianney heeft het meisje weliswaar bij haar naam genoemd, zonder dat graaf De Tourdonnet die heeft

vermeld, maar dat kan louter toeval zijn: zoveel dienstmeisjes heten Marie!

De graaf wil weten, hoe het nu eigenlijk zit. Hij gaat weer naar het wijwatervat, maar daar is Marie niet. Hij gaat de kerk uit, maar ze bevindt zich niet tussen de pelgrims die komen en gaan. Hij zoekt haar overal. Waar is ze? Dan gaat hij naar het priesterkoor, waar een half uur tevoren de pastoor haar zag. En ja! Het meisje zit daar in gebed achter het hoofdaltaar, bij een biechtstoel, op een plaats die vanuit de sacristie niet te zien was. De ongelovige edelman staat verbaasd! Hij vertelt het voorval aan verschillende mensen in Ars, met name aan abbé Toccanier, die het verhaal meteen opschrijft. 'En nu, mijnheer de graaf, zou u uw handtekening onder dit verslag willen zetten?' vraagt Toccanier.

'Waarom niet? Dit is de waarheid!'

'En hoe verklaart u dat?'

'Ik begrijp er niets van... In ieder geval is het wel zeker dat de Pastoor van Ars geen ogen heeft zoals andere mensen.'

We hadden hem al tegen een goede parochiaan van Ars horen zeggen: 'Ik geloof heel zeker dat deze Pastoor toch wel iets ziet'.

Abbé Vianney veronderstelde niet of raadde niet wat verborgen bleef voor de gewone mensen, maar hij zag het, en dat dankzij een speciale genade Gods. Bij bijzonder toegewijde personen heeft men dergelijke verschijnselen kunnen vaststellen van buitengewone helderziendheid. De geleerden echter, die deze verschijnselen als natuurlijk

beschouwden, hebben geprobeerd er natuurlijke verklaringen voor te geven. We zullen het echter hoger moeten zoeken en spreken van een bovennatuurlijke helderziendheid. De Pastoor van Ars bezat die gave, die de mystieke theologie intuïtie noemt. De gelovige menigte, die hem onophoudelijk omringde, heeft geheel juist geoordeeld, als zij in dit bewonderenswaardige feit iets ongeëvenaard, iets bovenaards zag, een kenteken van heiligheid.

‘Ik heb die bevestiging ook gekregen van veel mensen’, aldus Pater Faivre, die tal van bezoeken aan Ars heeft afgelegd, ‘die de Pastoor van Ars advies gevraagd hebben over hun roeping, over processen, over familieproblemen, over ziekten, over te nemen beslissingen e.d. en die verklaarden dat hij met een bewonderenswaardige juistheid had geantwoord. Aan velen heeft hij gebeurtenissen voorzegd die pas later uitgekomen zijn. Hij heeft de gewetens doorzien en de zielstoestanden van een aanzienlijk aantal mensen, op een manier dat zij er diep verwonderd over waren. De publieke opinie die hem bovennatuurlijke gaven toeschreef, was van dien aard dat men zonder twijfel geloof hechtte aan zijn woorden.’

‘Zo maar een gedachte…’

Weliswaar was die intuïtie bij hem niet constant werkzaam; alle harten waren voor hem niet als een open boek. Meestal raadde hij middelen aan, die door eenvoudige menselijke voorzichtigheid werden ingegeven, maar zeer dikwijls ook sprak hij direct over zaken die men hem had willen vertellen of die men voor hem had willen

verbergen, nog voordat men met hem gesproken had. Er waren mensen, die naar Ars waren gekomen om hem te zien, maar die, na over zijn intuïtievermogen gehoord te hebben, hem toch niet wilden bezoeken uit vrees dat hij hun ware zielstoestand zou openbaren.

Dikwijls hebben personen uit zijn omgeving getracht achter het geheim van deze bovennatuurlijke kennis te komen. Om nieuwsgierigen af te wimpelen, en vooral ook uit nederigheid, antwoordde hij dan: ‘O, dat is zo maar een gedachte die bij me is opgekomen’. Ofwel: ‘Ik doe net zoals het in de almanakken staat: als het ene gebeurt, dan gebeurt ook het andere’.

Op een dag kwam een jonge vrouw uit Savoye bij Pastoor Vianney biechten. Voordat zij een woord gezegd had, sprak de Pastoor direct over haar godsvruchtige belangstelling voor de zusters en haar verlangen naar het religieuze leven. Ze kwam er haast niet van bij. Toen ze de kerk uitging, vertelde ze het gebeurde aan kapelaan Toccanier. Deze vroeg later aan de Pastoor: ‘Hoe hebt U, zonder deze vrouw te kennen, haar dergelijke zaken kunnen openbaren?’ – ‘Wel, ik doe zoals Kaïfas: ik heb voorspellingen gedaan zonder het zelf te weten’, aldus de Pastoor.

Hij dreef er echter niet altijd de spot mee. Een onverwachte, heftige verklaring van iemand die hem aansprak, benam hem soms de tijd om een uitvlucht te vinden, en dan verried hij zich zonder het zelf te beseffen. ‘Eens’, verhaalt abbé Toccanier, ‘vroeg ik hem op de man af: mijnheer Pastoor, wanneer men een bovennatuurlijk

inzicht heeft, doet het zich dan voor alsof het een soort herinnering is?' - 'Ja, mijn vriend', antwoordde hij. 'Zo heb ik eens tegen een dame gezegd: "U bent toch die vrouw die haar man in het ziekenhuis heeft gelaten en weigerde hem op te zoeken?" – "Hoe weet U dat?" vroeg zij. "Ik heb er met niemand over gesproken!" - Ik was nog meer verbaasd dan zijzelf; ik dacht namelijk dat ze me alles al had verteld.'

Zo is het ook voorgekomen dat hij bij het biechthoren niet alleen blijk gaf van zijn buitengewoon inzicht, maar ook er de reden van wist op te geven. Een dienstmeisje, dat bij de familie Cinier te Ars in dienst was, biechtte eens bij de Pastoor. Een bepaalde beschuldiging lag al op haar lippen... Maar toch verzweeg zij die; ze wilde het liever later vertellen. 'Maar dát dan?' vroeg de Heilige en hij gaf nauwkeurig aan wat zij wilde verzwijgen. 'Je zegt het niet en je hebt het wel gedaan!' Verbaasd van deze openbaring, dacht ze: 'Hoe weet hij dat ?' - Toen reageerde Abbé Vianney op die onuitgesproken gedachte: 'Uw Engelbewaarder heeft mij dat verteld'.

Meer dan eens schijnt de profetische intuïtie van de Pastoor van Ars in botsing te zijn gekomen met de meest elementaire regels van de menselijke voorzichtigheid en tegen het advies te zijn ingegaan van mensen die als zeer verstandig werden beschouwd. 'Ik geloof dat de oude Pastoor een beetje ijlt', zei een jong meisje uit Lyon lachend tegen haar moeder. De Pastoor had haar verteld dat zij eens aan het hoofd van een liefdadige instelling zou staan. Maar de latere gebeurtenissen wezen uit dat de Pastoor goed in de toekomst had gezien. Per saldo moest

men alle eer geven aan de juistheid van zijn inzicht en erkennen: ‘Ja, in hem is God verborgen, God die hem verlicht’.

Een greep uit de vele gevallen

Om alle voorvallen te verhalen die aan de intuïtie van de Pastoor van Ars worden toegeschreven, zou er een dik boek voor nodig zijn! We zullen dus een keuze moeten maken.

De vraag naar de toekomst is vooral een zorg voor de jongeren, maar dikwijls zelfs een echte kwelling. Toen Abbé Vianney de reputatie had gekregen in de harten te kunnen lezen en duidelijk de toekomst te weten, zag men velen naar Ars komen die zich over hun toekomst zorgen maakten.

Rosalie Berlioux, uit Saint-Etienne, die later onder de naam van Mère Marie-Saint-Athanase algemeen assistente zou worden van de Religieuzen Maristen van Belley, had een jongere zus, die zeer werelds was en niet goed wist wat ze moest worden. Zij trad in noviciaat te Belley in, maar kwam er weer uit bij gebrek aan – zo verzekerde men haar – een echte roeping. Toen dacht ze eraan te huwen, maar ze wilde eerst de raad inwinnen van de Heilige van Ars. ‘Wilt u trouwen?’ zo vraagt hij haar. ‘U denkt er alleen rozen te vinden, maar u zult er slechts doornen aantreffen.’ Teleurgesteld vertrekt ze. Dan volgt weer een pelgrimstocht naar Ars. Maar dan valt er een zeer onverwachte beslissing en ze zal naar de zusters van Sainte-Claire gaan. ‘Heeft hij je gezegd dat je daar zult worden aangenomen?’ Aldus de vraag van haar moeder. Dan volgt een derde reis en ze krijgt een geruststellend

antwoord. Nu treedt Rosalie Berlioux in het klooster en leidt er 24 jaar lang een streng leven en sterft er ook, tot stichting van allen. ´Wat een benijdenswaardige dood!´ roept de moeder-overste uit.

In 1851 kwam Rosine Bosan, een zus van de architect van Fourvière, naar de Pastoor van Ars: ‘Eerwaarde Vader, ik ga binnenkort trouwen; zegent U mij alstublieft’. Maar in plaats van te zegenen, begon de Heilige te wenen. ‘O, mijn dochter, wat zal je ongelukkig zijn!’ – ‘Maar, eerwaarde Vader, wat dan?’ - ‘Treed in bij de zusters van de Visitatie, maar haast u, want u krijgt geen volle 50 jaar om uw hemelse kroon te verwerven’. Zij stierf onder de naam van zuster Marie-Aimée als novicemeesteres in de Visitatie van Fourvière op l3 augustus 1880. De maand ervoor was ze 49 geworden.

Hedwige Moizin, uit Bourg, dacht een zeer duidelijke roeping te hebben voor het kloosterleven. Maar haar familie wilde er hoegenaamd niets van weten. In het begin van een jaar ging het meisje haar verdriet opbiechten bij de medelijdende Abbé Vianney. ‘Troost je’, zei de Heilige, ‘binnen één jaar zullen alle moeilijkheden verdwenen zijn.’ Tegen het einde van dat jaar overleed zij.

Een meisje met de naam Bernard, uit Fareins, wilde religieuze worden. ‘Nee’, zei Abbé Vianney zonder aarzelen tegen haar: ‘Niet jij zult kloosterlinge worden, maar je getrouwde zus…’. En inderdaad werd haar zus enige tijd later weduwe; het wereldse leven begon haar tegen te staan en ze nam de kloostersluier aan bij de Ursulinen van Villefranche, waar zij als religieuze ook stierf. Bernard zelf

echter bleef bij haar ouders, werd ziek en smeekte dat de Pastoor van Ars naar haar toe zou komen. Hij kwam. ‘Ga ik sterven?’ vroeg ze hem. Het was toen in de maand juni. ‘Nee, mijn kind, nog niet aanstonds, maar met Maria Hemelvaart’. En op 15 augustus dat jaar stierf zij.

Professor August Faure, die aan een vrije school van Saint-Etienne doceerde, wilde jezuïet worden. ‘Nee, mijn beste vriend’, zei hem de Pastoor van Ars, ‘blijf maar waar je bent: het leven is zo kort’. Nog geen jaar later liep professor Faure een borstaandoening op, toen hij een groep soldaten voorbereidde op hun Paascommunie. Op 27-jarigen leeftijd stierf hij met het Magnificat op zijn lippen. In Sainte-Etienne werd hij als een heilige vereerd.

Louise Lebon, uit Lyon, verliet in 1848 als leerlinge het pensionaat van de zusters Benedictinessen van Pradines. Zij dacht erover religieuze te worden bij dezezelfde zusters. Ze was pas 17 jaar. De abdis wilde haar niet toelaten. Door toedoen van enige vriendinnen kwam ze in Ars terecht. Maar omdat ze eraan wanhoopte de Pastoor in de biechtstoel te kunnen bereiken, had ze een brief van vier kantjes geschreven, en daarin haar verlangens uiteengezet. En zij slaagde erin de Pastoor de brief ‘s middags in handen te spelen. ‘s Avonds was zij weer in de kerk, tussen dichte drommen van mensen in. Pastoor Vianney ging door het schip van de kerk vanaf zijn biechtstoel naar de sacristie. Plotseling blijft hij staan, draait zich om, kijkt Louise Lebon met zijn doordringende blik aan en geeft haar een teken, dat ze met hem mee moet gaan. Een minuut later ligt ze al geknield voor hem. ‘Mijn kind, heb jij me geschreven?’ – ‘Ja, eerwaarde Vader!’ -

‘Welnu, stop maar met je te kwellen: je zult naar dat klooster gaan. De abdis zal je over een paar dagen schrijven dat ze je aanneemt’.

Nu had Louise Lebon juist een brief gekregen van de abdis, met een even stellige weigering haar aan te nemen als de vorige keer; maar precies tien dagen na haar gesprek met de Pastoor ontvangt ze tot haar verrassing een korte mededeling uit het klooster van Pradines: ‘Mijn beste Louise! De volharding waarmee je aan je verlangens vasthoudt, verplicht mij je mijn hartelijke toestemming te geven. Kom maar, wanneer je wilt’. En de zaak was op 2 juli 1849 beklonken.

Een jonge novice, zuster Marie de Jésus, zag wegens haar jeugdige leeftijd haar geloften nog drie jaar uitgesteld. Ze was diep bedroefd en men stond haar toe naar Ars te gaan, waar ze een generale biecht sprak bij de Pastoor. ‘Wat ben je gelukkig, mijn kind’, riep de Heilige uit, toen ze klaar was met haar biecht. ‘Dat is waar, eerwaarde Vader. Ondanks alles ben ik gelukkig, maar vóór mijn kloostertijd heb ik God toch wel degelijk beledigd.’ - ‘Mijn kind, in de wereld zou je zoveel gezondigd hebben dat je verloren zou zijn gegaan. Blijf trouw aan je roeping!’ Hij wilde haar nog eens terugzien vóór haar vertrek. ‘O, zuster, je ziel is schoon, geheel rein! Ga nu maar je professie doen!’ - ‘Maar eerwaarde Vader, u weet toch wel dat men mij te jong vindt’. - ‘Alles is klaar, mijn kind: je kruis is gereed, ga maar!’

Toen deze zuster weer bij het klooster aankwam, gaf de portierster haar een klein pakje. ‘Mag ik het openmaken?’

- ‘Ja zeker!’ - En de zuster ontdekte tot haar diepe ontroering een kruis, waarop aan de achterkant haar naam en een datum gegrift stonden, het was haar professiekruis. De overste had - waarom weet men niet - plotseling besloten deze novice nog bij de eerstvolgende professie toe te laten. En de Pastoor had haar gezegd: ‘Je kruis is al klaar, ga maar!’

‘Ja, mijn kind, je zult een “kleine zuster van de Armen” worden’, zo beantwoordde Abbé Vianney op een dag Ernestine Durand, een meisje van achttien jaar uit Lyon. ‘Ja, ja, dat zul je zijn... Maar als je eenmaal in het klooster bent, zul je er weer uit moeten gaan.’- ‘O, maar eerwaarde Vader, dan zou ik liever willen...’ – ‘Ja, ja, ga er naar toe, heus, doe het maar! Drie dagen na je vertrek zal je moeder zelf je er weer opnieuw inbrengen.’

Ernestine gehoorzaamde blindelings de goede Heilige van Ars. Na weliswaar met moeite toestemming van haar ouders te hebben verkregen, kon zij intreden bij de Kleine Zusters van Lyon om er haar postulaat te beginnen. Met heel haar hart gaf zij zich eraan... En, jawel, daar kwamen van haar familie eerst brieven met spijtgevoelens, vervolgens dreigementen: het jonge meisje was nog niet meerderjarig, ze had de toestemming stilletjes van haar moeder afgedwongen; de rechtbank zou eraan te pas komen, als dat nodig was... En inderdaad kwam de broer van Ernestine, vergezeld van een politieagent, naar het klooster. De postulante moest weer naar haar ouderlijk huis terug. Maar wat een verdriet! Ze had geen eetlust meer, geen nachtrust meer... Na drie dagen zei moeder Durand tegen haar dochter: ‘O maar ik wil niet dat je er

dood van gaat. Ik zal je maar weer naar je dierbare medezusters terugbrengen'. Eindelijk dus stemde de moeder toe (zoals de Pastoor van Ars had voorzegd) in het besluit van haar dochter en bracht zijzelf haar weer terug naar de Zusters van de Armen.`

Mevrouw Sermèt-Décroze, van Arbignieu, had drie dochters. Van de jongste, Josephte, die zeer vroom was, verwachtte ze dat ze religieuze zou worden, en van de oudste, Anthelmine, vrij mondain (volgens de moeder) dat zij zou trouwen. In 1855 had mevrouw Sermèt de gelegenheid naar Ars te gaan. 'Mijn kind', zei haar Pastoor Vianney, 'nee, uw Josephte zaal geen religieuze worden, niet zij, maar een andere van u zal het wel worden, en dat eerder dan u denkt'.

De goede vrouw kon haar oren niet geloven. Ze ging terug naar Arbignieu, langs Lyon, waar zij een mooie bruidsjapon kocht voor haar oudste dochter. 'O, mijn goede moeder', riep Anthelmine uit bij het zien van het verleidelijke cadeau, 'ik zal die japon nooit dragen; ik wil religieuze worden'. En enige tijd later trad zij in bij de zusters Maristen van Belley. Wat Josephte betreft, die in werkelijkheid nooit aan het klooster had gedacht, zij trouwde 16 februari 1857 op zeventienjarige leeftijd.

Nog een heel aardig trekje, waaruit duidelijk de 'werkwijze' van Abbé Vianney blijkt. De heldin van het verhaal, barones De Lacombie, zal het zelf vertellen.

'Ik was weduwe en had twee zonen. Op een goede dag vernam ik dat de jongste verliefd was geworden op een charmante jongedame van vijftien jaar en... hijzelf was nog

pas achttien! Al heel gauw ontving ik een brief, waarin die ‘grote’ jongeman op een ontroerende manier mijn toestemming vroeg, maar hij schreef er tevens bij dat hij vast besloten was, hoe dan ook, zijn zin door te zetten. Wij schreven over en weer veel brieven, maar niets kon hem van zijn beslissing afbrengen. Ik was alleen en wist niet aan wie ik raad zou vragen

Nochtans sprak men mij herhaaldelijk over de heiligheid van Pastoor Vianney. Na veel en vurig gebed besloot ik een bedevaart naar Ars te maken. Maar ach, die kleine, arme parochie was zo ver weg! Een plezierreisje zou het niet worden, dat zeker niet, maar toch kon niets mij tegenhouden.

Na drie dagen in de diligence kwam ik er eindelijk aan. Nu kon ik, ongelukkig genoeg, maar enkele uren in het dorp blijven; en ik had gehoord dat men tot in het oneindige moest wachten om Pastoor Vianney te kunnen spreken. Ik ging naar de kerk, maar van de hoofdingang tot aan de biechtstoel was er geen plekje meer vrij. Ik ging op de achterste bank zitten, vlak bij het wijwatervat; maar mijn stemming was gedaald tot diep onder nul. Ik begon te wanhopen en dacht erover maar weer te vertrekken.

Tot mijn verbazing zag ik plotseling een priester met witte haren regelrecht naar mij toe komen... En werkelijk, hij keek niet alleen naar me, hij kwam heel duidelijk op mij af. Ik was meer dood dan levend. Hij stond stil, boog zich voorover en fluisterde in mijn oor: ‘Laat ze maar trouwen, ze zullen zeer gelukkig zijn!’ En hij ging weer naar zijn biechtstoel.

Nu wist niemand iets af van mijn reis; dus niemand had het aan Abbé Vianney kunnen vertellen en hij had mij nog nooit gezien. God had hem eens te meer omwille van mij, een ongeruste en bezorgde moeder, deze wonderbaarlijke gave van intuïtie gegeven, die hem in de zielen deed lezen om ze te verlichten of te versterken bij hun twijfels en machteloosheid. Wat al gelukkige en ongelukkige gebeurtenissen had de Pastoor van Ars aldus gezien of voorzien!

In maart 1856 kwam abbé Babey, leraar aan het college van Lons-le-Saunier, voor het eerst naar Ars. Pastoor Vianney vroeg hem heel hartelijk: ‘U komt voor de jonge X. die ziek is?’- Hij noemde zonder aarzelen de naam van de jongen die ernstig ziek was en voor wie abbé Babey deze bedevaart maakte. ‘Wel, schrijf maar aan zijn ouders dat hun kind niet zal sterven aan deze ziekte…’ Inderdaad herstelde deze collegeleerling zich spoedig daarna van zijn ziekte.

Sébastien Germain, geboren in Mizérieux, was een neef van Marie Filliat, één van de onderwijzeressen van de Providence. Daarom ook had hij in zijn jeugd dikwijls de Mis mogen dienen van Pastoor Vianney. Hij trouwde, kreeg drie jongens, maar betreurde het zeer dat ze niet minstens één meisje hadden. Hij ging Pastoor Vianney opzoeken; dat was midden juli 1859. Hij ontmoette hem, terwijl hij rozenkransen in zijn hand hield. Zonder af te wachten tot Sébastien German hem het doel van zijn reis zou vertellen, zei de Heilige hem: ‘Neem maar aan’, terwijl hij hem, één voor één, vier rozenkransen gaf. ‘Ze zijn voor je kinderen’. - ‘Maar, mijnheer Pastoor, ik heb maar drie kinderen, drie

jongens’. – ‘Mijn Sébastien, de vierde rozenkrans zal voor je dochter zijn’.

En zie wat gebeurt er? Een jaar later komt er een meisje, Marie, het gezin verblijden! Van haarzelf – mevrouw Jallat geworden – hebben we dit charmante verhaal vernomen. ‘Mijn vader’, zo voegt ze er nog aan toe, ‘heeft mij inderdaad deze eenvoudige rozenkrans gegeven, met houten kralen en ijzerdraad, en ik heb die als een kostbare relikwie bewaard’.

Toen in maart 1866 kardinaal De Bonald aan het aartsbisdom Lyon de plannen kenbaar maakte die op zijn verzoek de architect Bossan voor de basiliek van Fourvière had getekend, ontstond er een zo heftige tweestrijd tussen de bewonderaars van de oorspronkelijke stijl en de voorstanders van de oude Romaanse of Gotische architectuur dat de plannen werden ingetrokken. Het kwam de kardinaal voor, alsof iedere hoop verloren was om de benodigde gelden bijeen te krijgen voor een dergelijke onderneming. Men sprak dan ook niet meer over de reconstructie van Fourvière.

Nu ontmoette in de zomer van 1869 abbé Bonnardet, de toekomstige vicaris-generaal van Lyon, de heer Bossan in de wagen, die de dienst tussen Ars en Villefranche onderhield. Het gesprek kwam op Fourvière en de priester gaf zijn innige spijt te kennen dat men een plan, dat hij bewonderenswaardig vond, volledig had opgegeven. ‘O!’ antwoordde de architect heel kalm: ‘Op dat punt ben ik zeer gerust. Toen de Pastoor van Ars nog leefde, heeft hij

me verzekerd dat mijn kerk op een zekere dag herbouwd zou worden, en dat als een bewijs van dankbaarheid'.

Twee jaar later deed Mgr. Ginoulhiac te midden van de rampspoedige Frans-Duitse oorlog de belofte, ten gevolge waarvan de basiliek van Fourvière tot stand kwam. Abbé Vianney had zich dus niet vergist!

Ieder jaar werd in de parochie van Ars het feest van Sint-Jan de Doper zeer plechtig gevierd. Abbé Vianney had er tot zijn vreugde een vrome traditie van gemaakt aan het hoofdaltaar de Mis te zingen ter ere van zijn patroon. Maar op 24 juni 1859, toen de bloedige slag bij Palermo plaatsvond, wilde de heilige Pastoor tegen zijn gewoonte in de Mis celebreren aan het altaar va de Heilige Maagd. Men was er zeer verbaasd over, maar de verwondering verdween, toen het nieuws van de veldslag zich verspreidde. 'Leeft mijn zoon nog?' vroeg een bezorgde moeder. - 'Ja', antwoordde de Heilige, 'maar velen zijn gesneuveld'.

Een zoon van de burgemeester van Ars, Joanny des Garets, was een jonge officier, voor wie Pastoor Vianney een ware voorliefde had. In 1855 bereidde hij zich voor om te vertrekken voor de Krimoorlog. Men smeekte de heilige Pastoor naar het kasteel te komen om de degen van Joanny te zegenen. Heel de familie wachtte op hem in de salon. Aangekomen op de drempel, keek de dienaar Gods naar de officier, die hem echter niet zag. 'Arme kerel', murmelde hij, terwijl hij zijn handen vouwde met een gebaar van zeer diepe vroomheid: 'Een kogel, een kogel!' - 'Noch mijn broer, noch mijn moeder', aldus vertelde later Marthe des

Garets, ‘hoorden deze woorden, omdat er lawaai gemaakt werd in de salon, maar mijn zus, mevrouw De Montbriant, en verschillende andere personen begrepen die woorden zeer goed. En inderdaad, onze arme Joanny werd op 18 juni door een kogel getroffen bij de aanval op de toren van Malakoff; hij stierf drie dagen later.’

De 10e juni 1859 bevond mevrouw Prat uit Marseille zich te Ars waar zij Pastoor Vianney ontmoette. Hij zei vol medelijden, terwijl hij haar nooit had gezien: ‘O mijn kind, er staat je een groot, plotseling ongeluk te wachten. Bid een noveen tot Sint-Philomena’. Precies zes maanden later, 10 december, verloor mevrouw Prat haar man, getroffen door een plotselinge beroerte op de beurs van Marseille.

Eens was zuster Marie-François, van de Franciscaanse derde orde van Saint-Sorlin, met haar overste voor veertien dagen naar Ars gekomen. ‘Neem dit aan’, zei de Heilige tegen de moeder-overste, terwijl hij haar drie muntjes van één frank overhandigde, ‘neem ze maar aan, want u zult ze nodig hebben’. – ‘Maar, mijnheer Pastoor, ik heb genoeg geld bij me om ons rijtuig te kunnen betalen’. - ‘Neem het toch maar aan, mijn kind’. Ze nam het dan ook aan. Toen zij in Villefranche aankwamen, was de verbazing van de twee religieuzen zeer groot, toen ze het rijtuig wilden betalen. De overste bleek haar portemonnee verloren te hebben, waarin de drie benodigde franks zaten. Gelukkig had Pastoor Vianney erin voorzien.

In 1857 - op een zomermorgen om elf uur - waren bij de catechismusles van Abbé Vianney twee jongedames aanwezig, die meer uit nieuwsgierigheid dan uit

godsvrucht naar Ars waren gekomen. Een van de twee was nogal lichtzinnig van aard; en omdat het haar niet zo beviel, durfde ze - met een verwijzing naar die eenvoudige priester - tegen haar vriendin te zeggen: ‘Wat een karikatuur! Het was wel de moeite waard om van zover hierheen te komen!’ De Pastoor had echter die gedachte wel geraden; glimlachend, een beetje spottend zelfs, reageerde hij op deze schaamteloze opmerking met: ‘Is het inderdaad niet zo, jongedame, dat het werkelijk niet de moeite waard was om van zover hierheen te komen om een karikatuur te zien?’ En onverstoord ging hij verder met zijn catechismusles.

Men kan de schrik en verwarring van de betrokken jongedame wel raden! Toch bleef ze in de kerk, en toen het catechismusonderricht afgelopen was, ging ze met tranen in haar ogen naar Abbé Vianney om hem excuses aan te bieden. Het andere meisje ging met haar mee. De Heilige ontving ze met zijn gebruikelijk goedheid. ‘Als straf leg ik je op’, zo zei hij, ‘dat je gaat biechten en morgen de heilige Communie ontvangen.’ Haar reisgenote nam hij even terzijde en zei: ‘Pas goed op haar. Jammer genoeg zal er een ongeluk gebeuren. Maar nu zij morgen de heilige Communie gaat ontvangen als teerspijze, blijft haar eeuwige zaligheid onbedreigd.’

Met ijver voldeden de meisjes aan de door Abbé Vianney opgelegde godsvruchtige zaken. En in de blijde overtuiging dat hun reis onverwachts zo goed was geslaagd, was de reis naar huis veel gemakkelijker. En het meisje, dat door Pastoor Vianney gewaarschuwd was, dacht er al niet meer aan, toen de andere plotseling een kreet slaakte. Een slang

had in haar been gebeten. Het gift drong onmiddellijk door en het arme kind stierf ter plekke, zonder dat het mogelijk was haar een geneesmiddel toe te dienen.

Bij een dergelijk verhaal denkt men wellicht: de Pastoor van Ars had niet alleen het ongeluk moeten aankondigen, maar het ook moeten voorkomen. Hier raken wij diep aan een mysterie: misschien had de Heilige in die omstandigheden slechts het besef dat er een onvermijdelijk ongeluk zou gebeuren, zonder dat hij de oorzaak in details kende... In andere omstandigheden heeft hij met Gods toestemming meer gedaan dan alleen het gevaar te voorzien, maar ook de middelen aangegeven om eraan te ontkomen.

Overal mocht hij in de zielen zien

Abbé Vianney drong spontaan en moeiteloos tot verborgen geheimen door. In de biechtstoel las hij in de harten; maar ook onverschillig waar, in de sacristie, op de preekstoel, op straat, onder een gesprek; zelfs aan het altaar tijdens de heilige Mis manifesteerde zich plotseling zijn buitengewone gave. De ingevingen van zijn intuïtie hadden niet altijd betrekking op zaken van groot belang, maar betroffen ook de kleinste gebeurtenissen en kwamen dikwijls heel onverwachts.

‘Aha! Bent u daar, eindelijk!’ riep hij uit, toen hij de jonge Catherine Bray uit Lyon zag; zij had hem sinds enige tijd geschreven over haar roeping, maar hij ontmoette haar nu voor de eerste keer.

Aan Jean-Baptiste Méthol, kamerbediende van Mgr De Ségur, gaf de Pastoor van Ars een beeld van Sint-Jan de Doper cadeau en zei tegen hem: ‘Houd het maar, mijn jongen, neem het mee, als herinnering aan mij, dit beeld van je heilige patroon’.

Staande op de drempel van zijn biechtstoel en derhalve door een dikke muur gescheiden van het middenschip van de kerk, zei hij tot iemand van de ordebewaking in de kerk: ‘Wilt u die dame roepen die geknield zit op een stoel en die in haar hand een witte zakdoek heeft. Ik moet haar iets meedelen’.

In juli 1859 stapte Marie Regipas als eerste uit een bus die voor de kerk van Ars stopte. ‘Mevrouw’, zo sprak iemand haar aan die haar scheen op te wachten. ‘Mijnheer Pastoor wenst u te spreken.´ - ´Met mij?’ - ‘Ja, mevrouw. Ik ben op het ogenblik belast met de ordebewaking en Pastoor Vianney heeft me zojuist de opdracht gegeven: “Ga naar de bus die aanstonds arriveert en vraag aan de dame die het eerste uitstapt, onmiddellijk naar de biechtstoel te komen”.’ Mevrouw Regipas had een kwijnende gezondheid en kon maar kort in Ars blijven.

Op een ochtend kwam tijdens de heilige Mis van de Pastoor van Ars een vrouw te midden van andere gelovigen naar de communiebank om de heilige Communie te ontvangen. Twee keer passeerde de Pastoor haar, zonder de Communie te geven. Bij de derde keer zei ze zachtjes: ‘Eerwaarde Vader, U hebt mij niet de Communie gegeven’ - ‘Nee, mijn kind, u hebt vanmorgen iets gegeten’. Zij

herinnerde zich plotseling dat zij bij het opstaan een stukje brood had genomen; ze trok zich dan ook nu direct terug.

In mei 1854 was mevrouw Hemy die een zaak dreef in Chalon-sur-Saône, aan de Pastoor van Ars de genezing komen vragen van een tante die in Lyon woonde. ‘Doet u maar een novene ter ere van de H. Philomena’, zei de heilige Pastoor haar, ‘en uw tante zal spoedig hersteld zijn’. – ‘Oh! In dat geval, eerwaarde, vertrek ik naar Lyon; zij zal heel erg blij zijn.’ – ‘Nee, mijn kind, na mijn heilige Mis neemt u de boot die naar Chalon gaat. Haast u om snel naar uw zaak terug te gaan of u legt in zekere zin het loodje!’ - Mevrouw Hemy begreep al gauw de betekenis van deze woorden. De vreemde aan wie zij haar zaak had toevertrouwd, schaamde zich niet al te kwistig te zijn. Wat de zieke betreft, zij genas inderdaad al gauw.

Op een dag kwam iemand uit Lyon naar de sacristie, met zijn dochtertje van tien jaar bij zich, en vroeg de Pastoor enige vrome voorwerpen te willen zegenen. Alvorens er een kruisteken over te maken, legde Pasoor Vianney één medaille ter zijde en zei: ‘Deze kan ik niet zegenen’. Die medaille was door het meisje gestolen, toen ze langs een etalage liep.

Te laat gekomen bij het catechismusonderricht van elf uur, had Jean-Claude Viret (van Cousance in de Jura) geen plaats kunnen vinden dan achter de kleine preekstoel, dicht bij de deur van de sacristie. Pastoor Vianney had hem niet zien binnenkomen en wist dus niets af van zijn aanwezigheid; ook kende hij zeker niet de plek waar deze man zat. De stem van de heilige Pastoor bereikte hem

nauwelijks. Jean-Claude werd al gauw moe zijn oren zo te moeten spitsen, haalde zijn rozenkrans te voorschijn en begon die haastig en bijna machinaal te reciteren. Al gauw echter raakte hij verstrooid, en als iemand die nogal op zijn gemak was gesteld, gebruikte hij tenslotte zijn duimen alleen nog maar om zijn geld te tellen... Plotseling verhief de Pastoor zijn stem en de verstrooide man kon het volgende horen:

'O mijn kinderen! Men komt de kerk binnen en men is daar vóór O.L. Heer, zonder er aandacht aan te besteden dat men in Zijn tegenwoordigheid is. Kijk eens naar die persoon die bij de deur van de sacristie zit en die net doet, alsof hij zijn rozenkrans bidt... Welnu, hij gebruikt zijn duimen meer om zijn geld te tellen. O mijn kinderen! Men huivert ervan, als men ziet dat iemand geen eerbied heeft voor O.L. Heer!' De arme Jean-Claude Viret zag zich aldus betrapt en kon alleen maar zijn hoofd buigen, bij wijze van mea culpa.

Een vrome boerenvrouw van Bâgé-la-Ville in de Ain, mevrouw Mercier, was gewoon elk jaar drie à vier dagen in Ars door te brengen. Zodra ze er aangekomen was, ging ze bij de biechtstoel zitten. Abbé Vianney wist het. Bij een van die gelegenheden vroeg hij haar na de biecht: 'Hoelang denkt u nog hier te blijven?' – 'Tot morgen, eerwaarde Vader'. – 'Nee, nee, vertrek vandaag maar, er zit een slang in uw huis.' Mevrouw Mercier twijfelde niet aan de wonderbare gave van de Pastoor en ging snel naar huis. Tijdens haar afwezigheid en zonder dat zij het wist, had haar man de matras, die met maïsbladeren gevuld was, in de zon gelegd. Maar toen de boerin thuis kwam, was de

kamer weer mooi in orde. Wat verward en bang dat men met haar zou spotten, sprak zij met geen woord over de eigenaardige waarschuwing van de Pastoor van Ars. Had ze het wel goed begrepen? Wat voor slang had de dienaar Gods eigenlijk bedoeld? Ze dacht er op het laatst niet meer aan, maar... toen zij haar bed bewoog, sprong er plotseling een grote slang op de grond, die naar de tuin kroop. Mevrouw Mercier begon natuurlijk hard te schreeuwen en de mensen die daarop kwamen toelopen, wisten het dier te doden.

De jongeman die eerst schaapherder, daarna mijnwerker was...

In 1845 zag mevrouw Berthier (weduwe, wonend in Fouillouse, Loire) zich genoodzaakt haar elfjarige zoon bij een boerderij onder te brengen. De jongen werd daar belast met het bewaken van de schaapskudde. Op een dag echter wist een wolf een van de schapen te verschalken. Door zijn bazen afgeranseld, ontvluchtte de jongen snel het huis, maar hij durfde niet naar zijn moeder terug te gaan en hij begon te zwerven, zonder te weten waar een onderkomen te vinden. Zo dwaalde hij enige tijd rond, totdat hij een rijtuig tegenkwam. De koetsier nam hem uit medelijden in de wagen op. Doodmoe viel de jongen in diepe slaap. Aangekomen in Montceau-les-Mines, maakte de koetsier de jongen wakker, maar die wilde beslist niet vertellen waar hij vandaan kwam. Omdat de jonge herder er goed uitzag, stemde hij die een oprecht iemand en mijnwerker was, erin toe hem in zijn huis op te nemen en hij liet hem meewerken in de ertsmijnen.

Toen de ongelukkige moeder hoorde wat er in Saint-Bonnet met haar zoon was gebeurd, barstte zij in tranen uit. Vervolgens liet ze een onderzoek instellen naar haar zoon, jammer genoeg zonder enig spoor te vinden. Na vier jaar van vergeefse pogingen dacht ze dat hij wel verdronken of door de wolven verscheurd zou zijn. Zij berustte er echter niet in... Juist toen hoorde ze spreken over Pastoor Vianney. Ze stuurde haar dochter naar Ars met de opdracht aan de Pastoor daar te vragen wat er van de jonge vluchteling terecht gekomen was.

Nauwelijks had de Dienaar Gods het begin van het verhaal gehoord, of hij zei al direct zonder aarzelen: ‘Mijn beste kind, vertel maar aan je moeder dat het goed gaat met haar zoon. Hij is werkzaam onder de grond, samen met fatsoenlijke mensen, ver van hier en ver ook van waar jullie wonen. Weest allebei maar getroost: hij zal op een mooie feestdag bij jullie terugkomen...’

Deze buitengewone onthulling ging letterlijk in vervulling. Vijf of zes jaar later kwam een stevige jongeman in Fouillouse aan, ’s avonds op de dag van Maria’s Tenhemelopneming, 15 augustus, en hij klopte aan de deur van mevrouw Berthier aan. Na de eerste uitroepen van verbazing en uitingen van tederheid en vreugde, wilde de moeder weten, of haar dierbaar kind gelovig christen was gebleven. ‘Ja, moeder, ik heb me altijd aan mijn kerkelijke verplichtingen gehouden’. De vreugde van de moeder was toen zo groot dat zij God met geheel haar hart bedankte voor zo’n groot geluk en oprecht bad nu te mogen sterven; en inderdaad, korte tijd later ontsliep zij in de Heer.

De wereld van de zielen

Dieper en geheimvoller dan de materiële schepping is de wereld van de zielen. Welnu, toen wij zijn activiteit in de biechtstoel bestudeerden, zagen we dat de Pastoor van Ars met zijn geïnspireerde blik menigmaal onder de bedevaartgangers personen bemerkte die haastig wilden vertrekken, of zondaars die doof waren voor de uitnodiging van de genade en op het punt stonden de goddelijke vergiffenis te ontvluchten. Nu gaan we zien hoe hij de gedachten van de mensen doorzag en in de gewetens binnendrong.

Toen het gerucht zich verspreidde dat Abbé Vianney in de harten kon lezen, maakte een zeker scepticisme zich op dit punt meester van verschillende ontwikkelde personen. 'In de eerste jaren', aldus Mademoiselle De Belvey, 'durfde ik – ondanks wat men mij gezegd had – niet met hem te spreken over een bepaalde zaak waar ik veel moeite mee had; ik was bang verkeerd begrepen te worden en dat zijn beslissing een ernstige verwarring in mijn ziel zou veroorzaken, die niemand zou kunnen wegnemen, omdat geen enkele andere priester in die mate mijn vertrouwen had. Omdat het niet ging om fouten, waarvan ik me moest beschuldigen, besloot ik erover te zwijgen en zo ging ik de biechtstoel in. Wat was echter mijn verbazing, toen de Pastoor op mijn gedachten inging, zoals zelfs iemand anders niet gedaan zou hebben aan wie ik van tevoren de hele zaak met alle details zou hebben uitgelegd. De eerste keer dat ik naar hem toe ging, had men mij uitdrukkelijk verboden een generale biecht te spreken. En zie, ik heb sindsdien herhaaldelijk geconstateerd dat hij op de hoogte

was van alles wat mijn innerlijk leven betrof, van alle genaden die ik in heel mijn leven had ontvangen...'

'Eerst had hij geweigerd me te helpen bij mijn schuldbelijdenis. En zie, plotseling begon hij me te ondervragen over een bepaald punt, steeds over fouten van mij die ik niet kende of vergeten was – zo exact dat ik tenslotte, zelfs als de herinnering eraan me niet direct te binnen schoot, niet durfde ontkennen, zeker als ik was dat hij zich niet vergiste... Veel mensen hebben me gezegd dat hij op dezelfde manier in hun gewetens had gelezen.'

Modeontwerpster Josefine Ballefin en architect Hippolyte Pagès

'Word religieuze, mijn kind', zei Pastoor Vianney op een dag tot Josefine Ballefin, een jonge modeontwerpster van Lagnieu (dep. Ain). En hij trok het schuifje van de biechtstoel dicht. Zwaar terneergeslagen door deze beslissing, barstte Josefine die van de wereld hield, in stromen van tranen uit. Op aanraden van een vriendin ging ze weer naar de Dienaar Gods toe. 'Vader', zo begon zij, 'uw woorden hebben mij diep bedroefd en wanhopig gemaakt. Mag ik op U vertrouwen? U kent mij niet'. – 'Ik ken je niet, mijn kind? Maar ik lees in je innerlijke, als zou je heel je leven bij mij hebben gebiecht. Ja, je moet religieuze worden'. En wederom werd zonder pardon het schuifje dichtgedaan. Aldus vertelde ons de latere zuster Marie-Hélène Ballefin.

Op een dag in 1857 kwam Hippolyte Pagès, architect te Baucaire, toen 45 jaar oud, bij Pastoor Vianney biechten, die hij al verschillende malen had gezien, als het verdriet

weer naar boven kwam dat hij geen priester was geworden – verdriet dat hij overigens nog nooit aan iemand had meegedeeld. ‘Mijn zoon’, zei hem Pastoor Vianney na zijn schuldbelijdenis, ‘ik ken de menselijke motieven waarom een van uw familieleden ertoe gekomen is om met u over het priesterschap te spreken. Als ik gemeend had, toen ik u voor het eerst zag, dat het beter voor u was priester te worden, dan zou ik u dat gezegd hebben’. Inderdaad, een familielid van Hippolyte Pagès had ooit het verlangen geuit dat hij naar het seminarie zou gaan, louter uit ijdelheid.

Een andere keer zei de Pastoor van Ars tegen dezelfde biechteling: ‘Wel bedankt, mijn zoon, dat je zo dikwijls medelijden met mij hebt’. In één van zijn dagelijkse gebeden was de vrome architect gewend aan Pastoor Vianney te denken en aldus te bidden: ‘Heer, toon hem Uw barmhartigheid, alsook aan mijn ouders en weldoeners’. En hij had de gewoonte dezen en genen te vermelden voor wie hij wilde bidden. ‘U hebt gelijk aan God ook uw ouders en weldoeners aan te bevelen’, zo vervolgde de Pastoor. ‘Alleen, u noemt sommigen die minder behoefte hebben aan gebeden meer dan bepaalde anderen die u vergeet’. Maar hij voegde eraan toe: ‘Gelukkig de vriend van een vader die een vroom kind heeft’. En inderdaad, Hippolyte bad iedere dag voor de heer Clarapède, een vriend van zijn vader. Aldus het getuigenis van architect Pagès in het proces voor de zalig- en heiligverklaring.

Abbé Denavit op zijn nummer gezet

Een van de professoren van Saint-Irénée, abbé Denavit, was naar Ars gekomen, niet om de man om wie de menigte

zich verdrong, te bewonderen, maar om te proberen hem op het een of ander te betrappen. Deze priester had - waarom weet men niet - maar een heel matig vertrouwen in de beslissingen van Abbé Vianney. De professor ging bij de doorgang zitten tussen de kerk en de pastorie, op het ogenblik dat de Pastoor daar voorbijkwam.

‘Mijnheer Pastoor’, zei abbé Denavit, ‘ik ben president van het grootseminarie van Lyon; ik zou U dankbaar zijn, als U mij raad wilde geven, hoe ik mijn ambt op de best mogelijke manier kan vervullen.’

Abbé Vianney lachte geheimzinnig, richtte zijn doordringende ogen op het gezicht van zijn bezoeker, begon toen in het Latijn te spreken (om te voorkomen dat de omstanders het zouden verstaan) en zei: ‘Declina a malo et fac bonum’ [Vermijd het kwade en doe het goede]. Vervolgens richtte hij zich tot anderen in zijn nabijheid.

Van hetzelfde laken een pak voor pastoor Dewatine

Rond 1845 maakte pastoor Dewatine (van Mortagne) een reis en stopte hij bij het dorp Ars. Hij had geen al te groot vertrouwen – hij ook niet – in alles wat men vertelde van Pastoor Vianney; daarom dan ook verwijderde hij zich op het ogenblik dat deze van de kerk naar de pastorie ging, uit de menigte die op de komst wachtte van deze zogenaamde heilige. Hoe groot was echter de verbazing van pastoor Dewatine, toen de man Gods plotseling van zijn weg afweek, hem op zijn schouder klopte en in zijn oor fluisterde: ‘Heb vertrouwen, mijn vriend’. Aldus een brief van Mgr. Berteaux, pastoordeken van de St.-Martinuskerk te Roubaix, aan Mgr. Convert van 28 april 1908.

Antoine Saubin die zich aan spiritisme overgaf

Een schoenmaker uit Lyon, Antoine Saubin, had zich - zonder het geloof dat hij in zijn jeugd heel levendig had beleefd, geheel te verliezen - met hart en ziel op het spiritisme toegelegd. Maar al gauw werd hij dag en nacht door verschrikkelijke hallucinaties gekweld en daarom besloot hij in februari 1859 naar de Pastoor van Ars te gaan. In de kerk kon hij een plaats veroveren, die uitzag op het altaar van de H. Philomena – op een moment dat de Pastoor juist daarheen was gegaan om er zijn brevier te bidden; hij zat echter met zijn rug naar schoenmaker Antoine Saubin gekeerd, die graag zijn gezicht had willen zien. Intussen verliep de tijd. Onze spiritist was niet bepaald een toonbeeld van geduld en hij had maar weinig tijd. Als die priester – zo dacht hij tenslotte - de geest Gods bezat, zoals men beweert, dan zou hij heel goed weten dat ik hem wilde spreken en dat ik haast heb. Nauwelijks was deze gedachte in hem opgekomen, of de Pastoor keerde zich om en zei: ‘Een ogenblikje geduld, mijn vriend, ik ben zo dadelijk tot uw beschikking’. De verbazing van Antoine Saubin was onbeschrijfelijk. Hij had twee gesprekken met Abbé Vianney. Zijn angst en kwellingen verdwenen geheel. Hij vond het geloof van zijn jeugd terug en trad korte tijd later in bij de Trappisten van ‘Notre Dame des Neiges’ [O.L.Vrouw van de Sneeuw], met de kloosternaam broeder Joachim. Aldus het getuigenis van pastoor Rougemont in het zalig- en heiligverklaringsproces.

Een bekende van Notaris Monnin, een vrome spoorweg-beambte en een hardnekkige zondaar

Camille Monnin, notaris te Villefranche, telde onder zijn relaties iemand die ten gevolge van dwangmatig menselijk opzicht zich van iedere godsdienstige praktijk had verwijderd. Deze armzalige Christen mengde zich eens tussen de menigte rond Pastoor Vianney. Deze zag hem voor de eerste keer van zijn leven, doorbrak de opeengepakte rijen van pelgrims om hem heen en, bij de man aangekomen, zei hij heel vriendelijk: ‘O mijn vriend, dat hoofd van u moet genezen worden’. Notaris Monnin heeft dit zelf getuigd in het zalig- en heilig-verklaringsproces.

Tijdens een parochiemissie die ik preekte – zo rapporteert kanunnik Camelet in hetzelfde proces – werd ik getroffen door de zeer godsdienstige houding van een eenvoudig werkman van de spoorwegen. ‘De Pastoor van Ars heeft mij bekeerd’, vertelde deze aan kanunnik Camelet. ‘Sinds mijn aankomst in deze landstreek had ik zo dikwijls horen spreken over deze priester dat ik er het reine van wilde weten. O, niet om te biechten, maar om me over de juiste feiten te informeren. En zie, ik kwam zodanig onder de indruk bij het zien van deze man dat het idee in mij opkwam hem te spreken. Ik ging dan ook de sacristie binnen. Hij deed mij bij zijn biechtstoel neerknielen en vroeg me: “Mijn vriend, hoelang is het geleden dat u gebiecht hebt?”

“O, mijn Vader! Dat is zo lang geleden dat ik het me niet meer herinner” – “Denk eens goed na, het is achtentwintig

jaar geleden”. – “Achtentwintig? Achtentwintig! Ja, dat is het”. – “En nog bent u niet te Communie geweest. U hebt toen eenvoudig de absolutie gekregen”. – “Dat is waar ook”.

De goede man vertelde later nog: ‘Op zijn woorden voelde ik mijn geloof weer ontwaken, en wel zo sterk dat ik – en dat geloof ik vast – een zeer serieuze biecht heb gedaan en God beloofd heb nooit meer mijn geloof te verzaken’.

Op een dag zond baronesse De Belvey, onder het voorwendsel dat hij een boodschap aan de Pastoor moest brengen, iemand naar Pastoor Jean Vianney toe, van wie ze wist dat hij een hardnekkig zondaar was en nooit een voet in de kerk zette, uitgezonderd met Kerstmis en Pasen. Men geloofde dat hij na zijn eerste Communie nooit meer gebiecht had. ‘Sinds wanneer hebt u niet meer gebiecht?’ vroeg hem de Pastoor van Ars. – ‘O, veertig jaar…’- ‘Vierenveertig jaar’, aldus het repliek van de Heilige. De man zocht een potlood op en krabbelde wat tegen de muur. ‘Het is nog waar ook’, moest hij sprakeloos toegeven. De zondaar bekeerde zich en stierf als een goede Christen.

Nog enkele wonderlijke getuigenissen

In 1851 kwam Etiennette Vermorel (van Arcinges, dep. Loire) naar Ars voor een retraite, die ze wilde beginnen met een biecht over heel haar leven. ‘Vader’, zo begon ze, ‘ik heb mij met een zorgvuldig onderzoek voorbereid’. De Heilige liet haar op alle gemak haar schuldbelijdenis uitspeken. ‘Je herinnert je verder helemaal niets meer?’ – zo vroeg hij haar. ‘Nee, mijn Vader, niets, absoluut niets’. – ‘Wel, mijn kind, omdat je deze biechtstoel wilt verlaten

even zuiver als na je Doopsel, ga maar eerst bidden tot O.L.Vrouw van Zeven Smarten om je te doen inzien wat er overblijft om te zeggen, en kom dan daarna terug'.

De jongedame ging eenvoudig naar de Ecce Homo-kapel ['Ziet de mens!'], waar zich het beeld bevindt van de bedroefde Maagd. En zij herinnerde zich toen drie oude fouten, waarvan zij de erkenning haatte. 'En dat is dan wel echt alles deze keer?' vroeg haar de man Gods. – 'Dat geloof ik wel, mijn Vader'. – 'Maar die laatste fout, mijn kind, die je vergeten bent en die je nooit in de biecht hebt toegegeven?' En Pastoor Vianney onthulde zelf aan zijn biechtelinge deze zonde met alle omstandigheden van tijd en plaats. Hij voegde eraan toe: 'Het is waar, je herinnert je er niets meer van'. En inderdaad, ze trachtte tevergeefs heel haar geheugen door te spitten... 'Als je de plek passeert die ik je gezegd heb, zul je je het herinneren'. De Heilige gaf haar de absolutie en verzekerde haar dat het haar roeping was maagdelijk in de wereld te blijven, en zie, zij vertrok met grote blijdschap. Toen zij vervolgens terugreisde, kwam ze langs de plaats, waar zij destijds God beledigd had, en toen kwam het weer in haar herinnering. Maar ze verloor haar blijdschap niet, want ze wist dat ze vergiffenis had gekregen.

Een jongeman uit Lyon, van wie me de oprechtheid werd aangetoond door zijn leven en werken, - aldus verhaalt ons kapelaan Toccanier – heeft me verteld dat hij vijftien jaar was, toen hij voor het eerst bij Pastoor Vianney biechtte. Plotseling stopte de Heilige en zei: 'Mijn vriend, je zegt me niet alles'. – 'Mijn Vader, wilt U me dan helpen? Ik herinner me geen andere fouten'. – 'En die kaarsen dan die

je meegenomen hebt uit de sacristie van de Sint-Vincentiuskerk om er je eigen kleine altaar mee te versieren?' – En zo was het!

Een man uit het departement Drôme, van wie de vrouw ziek was, kwam de grote geneesheer van Ars raadplegen, juist zoals men naar een dokter gaat. 'U kunt hem alleen maar zien in de biechtstoel', zei men hem. Hij ging er dus heen, maar wel zonder enthousiasme. Deze bedevaartganger van een apart genre was licht verminkt: hij was betrokken geweest bij een moordzaak; hij had slagen opgelopen in een uitgeholde weg, was gearresteerd en in voorlopige hechtenis geplaatst... En zie, tot zijn grote verbazing, herinnerde de Dienaar Gods hem èn aan de slagen èn aan de uitgeholde weg èn aan de voorlopige hechtenis. De arme man begreep dat hij niet terecht gekomen was bij een of andere kwakzalver. Getroffen door deze onthullingen, bekeerde hij zich en daarna geneerde hij zich niet zijn curieuze geschiedenis aan iedereen te vertellen die naar hem luisteren wilde. Deze gebeurtenis werd opgetekend door frater Athanase.

Eugénie Smet/Moeder Maria van de Voorzienigheid

Abbé Vianney had nog nooit Eugénie Smet ontmoet, die onder de naam van Moeder Maria van de Voorzienigheid over de hele wereld het instituut van de Auxiliatrices du Purgatoire (Helpsters van het Vagevuur) zou oprichten. En toch zei hij, als men over haar sprak: 'O! Ik ken haar!'

Tegen 1850 was deze jonge vrouw (toen 25 jaar oud) op de gedachte gekomen een genootschap voor gebeden en goede werken op te richten, waarvan de verdiensten toegepast

zouden worden op de zielen in het vagevuur. Van meet af aan begreep zij dat alleen God toegewijde, verstorven zielen dit werk tot stand konden brengen. Moest er dus een nieuwe congregatie gesticht worden en moest zijzelf daarvan de eerste religieuze worden? Eugénie Smet, die zeer bedeesd en gevoelig was, huiverde bij de gedachte, of zij wel de moed daartoe zou kunnen opbrengen. Ze vroeg raad aan Mgr. Chalandon, bisschop van Belley, die haar verwees naar de Pastoor van Ars. De Heilige dicteerde zijn antwoord aan abbé Toccanier: ‘Een congregatie voor de zielen in het vagevuur (…), daar wacht ik al zo lang op! (…) Ze zal die congregatie oprichten, als ze het wil… Ja, laat ze maar religieuze worden en die nieuwe congregatie stichten; die zal zich snel uitbreiden in de Kerk!’

Maar waarvandaan moesten de nodige fondsen komen? En wat te denken van haar ouders, die hardnekkig weigerden hun toestemming te geven? ‘Begin maar’, liet de Pastoor antwoorden, ‘alles zal goed komen’.

Op 21 november 1855 kreeg Eugénie Smet plotseling toestemming van haar moeder. Na wat moeizame pogingen en beginmoeilijkheden, problemen en tegenslagen, raakten de Auxiliatrices du Purgatoire – nog tijdens het leven van de Pastoor van Ars - goed gevestigd in Parijs en van daaruit verspreidden ze zich verder over heel Frankrijk, ook in België, Engeland, Oostenrijk, Italië, het verre Oosten en Amerika. Deze religieuze familie was, naar het schijnt, de oogappel van de Pastoor van Ars, aan wie de Auxiliatricen, naast God, hun bestaan en bloei toeschreven.

Het archief van het heiligdom van Ars laat ons zien dat een twintigtal werken (congregaties, missies, broederschappen, jeugdwerken, bedevaarten en weeshuizen) aan de goede raad van Abbé Vianney hun ontstaan of behoud te danken hebben.

‘Zorgt voor een zuivere intentie’, zo was steeds zijn aanbeveling aan stichters en oversten. ‘Weest nederig. U zult niet rijk gezegend worden, als u niet op de Goddelijke Voorzienigheid vertrouwt. Maakt niet veel ruchtbaarheid in de dagbladen, maar maakt dat des te meer bij het tabernakel’.

Hij was ook niet bang pogingen, waarvan hij de mislukking of vruchteloosheid voorzag, af te keuren. En abbé Toccanier voegt eraan toe: ‘Ook al mocht elk vruchtbaar plan op zijn medewerking rekenen, zo wist hij ook onnuttige initiatieven af te wijzen.’

Wat was de mening van onze Heilige over de ‘groten van deze aarde’?

Heeft de Pastoor van Ars grotere gebeurtenissen voorspeld, feiten die voor de Kerk, zijn vaderland, de samenleving van belang waren, zoals vervolgingen en oorlogen? Joseph Vianney heeft daarop in 1904, toen de wet van de scheiding van Kerk en staat werd voorbereid, al een zorgvuldig afgewogen antwoord geschreven.

Was er, toen de Pastoor van Ars nog leefde, van bijna niets anders sprake dan van de bemoeienissen met hem van de duivel, na zijn dood concentreerde de algemene belangstelling zich op zijn voorzeggingen. En al gauw

heeft men hem profetieën toegeschreven, die hij nooit heeft uitgesproken. Tegenwoordig nog kan er in het leven van de Kerk in Frankrijk geen enigszins belangrijke gebeurtenis plaatsvinden, of men beweert dat Abbé Vianney erover gesproken heeft. En zonder in te zien dat zulk een onvoorzichtige handelwijze zijn nagedachtenis in opspraak brengt, is men geneigd verhalen van zeer twijfelachtige aard op zijn naam te zetten.

In de loop van de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) begonnen ook weer op naam van Abbé Vianney profetieën te circuleren, die op allerlei manieren uitgevonden bleken te zijn, zo nauwkeurig gedetailleerd als ze waren; en dat allemaal terwijl de Pastoor van Ars zelf altijd aangeraden had dat men de uiterste zorgvuldigheid in acht moest nemen ten aanzien van zogenaamde voorzeggingen!

‘Zonder ophouden werd door pelgrims bij hem erop aangedrongen’, aldus gravin Des Garets, ‘zich uit te spreken over politieke gebeurtenissen, maar Pastoor Vianney antwoordde daar niet op, en toch deed men alsof hij erover gesproken had; men citeerde zelfs totaal valse voorzeggingen. Hij verzuchtte ervan: “Arme Pastoor van Ars! Hoe laat men hem spreken, terwijl hij niets gezegd heeft!” De zaken liepen zodanig uit de hand dat een agent van de keizerlijke politie vanuit Lyon naar Ars kwam om bij de burgemeester inlichtingen in te winnen over een bepaalde voorspelling, toegeschreven aan de heer Vianney, die grote opschudding had verwekt.

Uit een rapport van de burgemeester weten we, hoe dit onderzoek afgesloten is. Waarschijnlijk ging het gesprek

tussen de heilige en de politiecommissaris over heel andere zaken dan over de politiek. Het valt te geloven dat de politieman gebiecht heeft; dat mag men tenminste wel aannemen gezien de tranen op zijn gezicht, toen hij uit deze bijzondere audiëntie kwam.

Toch heeft de ‘ziener’ van Ars soms zijn eigen mening gezegd over de groten van deze wereld. Enkele voorbeelden.

Jules de Maubou verhaalt dat hij bij een bezoek aan Ars in 1849 kennis maakte met Sanchez Remon, die een oude verbannen officier van de Spaanse Carlisten was. Ze spraken met elkaar, wandelend over het dorpsplein. De Spanjaard begon nogal heftig uit te varen tegen Paus Pius IX, die toen naar Gaëta gevlucht was. Hij noemde hem een ‘liberale’ paus en verweet hem dat hij bij zijn verkiezing tot paus al te gewillig de toejuichingen van demagogische sprekers had geaccepteerd. Volgens hem was de jonge paus niet waardig de stoel van Petrus te bezetten. ‘Ik verschilde met hem van mening’, zegt Maubou. ‘Na een wandeling van ongeveer een uur gingen we uiteen.’

Terwijl dit gesprek plaatsvond, was Pastoor Vianney bezig catechismusles te geven in de kerk. Toen hij na zijn ontbijt uit de pastorie kwam, zag hij Jules de Maubou. ‘O, mijn vriend’, zo liet hij zich ontvallen, ‘hoe verschillend toch zijn de wegen der mensen ten opzichte van Gods wegen! Van morgen vertelde men u dat, als de heilige Vader naar Rome terugkeert, hij afstand zou moeten doen van zijn pontificaat. Welnu, u zult het zien, ja uzelf, dat paus Pius

IX een van de grootste pausen zal zijn, die de Kerk hebben bestuurd.'

Hetzelfde jaar ging Jules de Maubou raad vragen aan de Pastoor van Ars over een voor publieke zaken belangrijke benoeming, die hem was aangeboden. Het leek namelijk alsof Louis-Napoleon – de toekomstige Napoleon III – een regering wilde samenstellen die de Katholieken gunstig gezind was. Maar de Pastoor zei hem na ogenblik bedenktijd: 'Nee, mijn vriend, nee! U moet van de nieuwe regering maar geen benoeming aannemen. Louis-Napoleon zal eens een tegenstander van de Kerk zijn'.

Als men nu aan de hand van de originele documenten naar voorzeggingen 'op langere termijn' zoekt, dan zijn er nog minstens twee te vermelden.

De ene verwijst schijnbaar naar het einde van de wereld. 'Na zijn ziekte van 1843,' aldus gravin Des Garets, 'zei Abbé Vianney tegen mij dat hij veel van de jezuïeten hield en dat hij groot vertrouwen had in de blijvende duur van hun sociëteit'.

Een andere voorspelling gaat over de bekering van Engeland. Op 14 mei 1854 kreeg de Pastoor van Ars bezoek van Mgr. Ullathorne, bisschop van Birmingham. De prelaat schrijft er dit van: 'Ik sprak met hem over gebed voor Engeland en legde hem in weinige woorden uit wat wij, arme Katholieken, aan beproevingen en lijden moesten verduren voor het geloof. Plotseling onderbrak hij mij, terwijl hij zijn ogen opende, die als het ware leken binnen te dringen in een verre toekomst. Hun helder licht ontwaarde ik met volle glans en uitstraling en hij

verzekerde me met grote stelligheid en vertrouwen, alsof hij een acte van geloof uitprak: “Maar Monseigneur, ik geloof dat de Kerk van Engeland tot haar oude luister zal terugkeren!” Dat hij dat vast geloofde, daar kon ik niet aan twijfelen, zonder dat ik wist hoe hij aan die overtuiging was gekomen.’

Enige jaren na de komst van Pastoor Vianney kon gezegd word: ‘Ars is Ars niet meer’, zo was het dorp Ars op inspiratie van de heilige Pastoor met Gods genade ten goede veranderd. Heeft echter Jean-Marie Vianney een sombere, trieste toekomst voorspeld voor Ars na zijn dood? In zijn boek Trois villes saintes [Drie heilige steden] stelt Emile Bauman de vraag: ‘Heeft Abbé Vianney niet voorzegd dat in minder dan een eeuw na zijn dood Ars weer zou worden zoals het was bij zijn komst?’ Nergens is er iets van een dergelijke voorspelling te vinden, niet in brieven, niet in een eigentijds verhaal of herinnering, in geen enkel getuigenis bij het heiligverklaringsproces. Wel schrijft Catherine Lassagne in haar Petit Mémoire [Klein herinneringsgeschrift] het volgende:

‘Het gebeurde in 1845, op de dag dat Pastoor Vianney aankondigde dat hij de heer Raymond, pastoor te Savigneux, als hulpkracht zou krijgen. Hij heeft toen tijdens zijn instructie gezegd: “Ars is als een grote boom. Hak de wortels stuk, dan zal de boom vallen; of, als u wilt, als opgeklopt deeg, dat in elkaar zakt en niets meer voorstelt...” Men begreep niet wat hij bedoelde.’

Er is echter maar één uitleg mogelijk, gelet op de datum en de omstandigheden, waarin het gezegd is. Met deze

woorden doelde de Heilige niet op zijn parochianen en hun toekomst, maar op de onophoudelijke stroom van biechtelingen die in Ars zou ophouden op de dag dat hij er zelf niet meer zou zijn; en dat wel heel zeker als abbé Raymon, die werkelijk dacht zijn opvolger te worden, dat inderdaad geworden was in 1845 of later. De heilige pastoor is echter op zijn post gebleven tot het einde toe, en zo zijn ‘de wortels’ niet weggehakt, is ‘de boom’ niet gevallen.

In het centrum van Ars staat deze ‘grote boom’ nog steeds overeind. We spreken dan over de bedevaarten die gebleven zijn en de stichter overleefd hebben, zij het dan in een andere vorm. Wat zijn parochie betreft, die heeft tot nu toe de lessen van Pastoor Jean-Marie Vianney goed in ere gehouden als het testament van een gerespecteerde voorvader.

Deel 4: De wonderen van de H. Pastoor van Ars

In de schaduw van de heilige Philomena

Eens in 1843 – waarschijnlijk in de maand september - bezocht Marguerite Humbert haar neef Abbé Vianney in Ars. Tijdens het gesprek zei de Pastoor: ‘God is steeds almachtig; Hij kan altijd wonderen doen en Hij zou het zeker doen, zoals in vroegere tijden, maar het geloof, ja dat ontbreekt tegenwoordig…’ Toch wist de dienaar Gods dat er in zijn parochie buitengewone dingen gebeurden. Soms bekende hijzelf dat er zeer veel goeds werd gedaan, maar hij bracht alles terug tot God en tot de heiligen, speciaal tot de heilige Philomena.

In het hoofdstuk, waarin we de oorsprong van de bedevaarten naar Ars bespraken, hebben wij uitgelegd, hoe de Pastoor van Ars verrast was door de verering van de pelgrims voor zijn persoon en enigszins ontsteld over zijn bovennatuurlijke macht; daarom deed hij zijn best om dat alles toe te schrijven aan de kleine martelares Philomena en zich geheel in haar schaduw te verbergen. Hij slaagde daar echter nooit ten volle in…

De pelgrims hadden ongetwijfeld vertrouwen in de tussenkomst van de H. Philomena en verheugden zich in haar wonderen, maar velen waren van mening dat haar tussenkomst nooit plaats vond dan alleen wanneer de Pastoor van Ars erom bad. Hij zelf echter hechtte weinig belang aan deze wonderen; hij zocht slechts één ding: alle

eer aan God te geven door het heil van de zielen te bevorderen. Dat was zijn zending, en daarover zweeg hij niet. Ook beschouwde hij de wonderbaarlijke genezingen slechts als van bijkomstig belang. Hij achtte ze van minder waarde dan de wonderbare bekeringen van de zielen, en aldus vroeg hij aan de heilige Philomena toch vooral de zielen te genezen, meer dan de lichamen alleen.

Als dan desalniettemin de H. Philomena voortging zieken te genezen, dan was dat tot daar aan toe, mits ze dan ook maar op ander gebied haar goedheid wilde tonen. Die zichtbare stoffelijke wondertekenen trokken immers maar al te veel mensen naar Ars en dan kwam de nederigheid van de Pastoor van Ars al te zeer in het gedrang.

‘Mijnheer Pastoor’, zo vroeg abbé Toccanier hem eens, ‘er gaat een gerucht over U.’ – ‘En wat dan wel, mijn vriend?’ - ‘Het schijnt dat U aan Sint-Philomena hebt verboden hier wonderen te doen.’ – ‘Dat is waar’, antwoordde hij. ‘Dat geeft te veel opspraak. Ik heb de H. Philomena gevraagd hier de zielen te genezen zoveel als zij wil, maar wat de lichamen betreft, dat moet dan maar elders gebeuren. Ze heeft me deze keer heel goed verhoord: verschillende zieke personen zijn hier met hun novene begonnen, maar hebben die thuis afgemaakt, en daar zijn ze genezen. Niemand heeft het gezien of geweten!’

Hartelijke omgang met de heilige Philomena

Zei men dan ook niet dat hij een soort contract had afgesloten met zijn uitverkoren heilige? Helaas had het wonder te vaak al direct plaats, aan het begin van de novene. En dan vond er een soort van amusant onderonsje

plaats tussen de beide heiligen, zoals deze na de genezing van een kreupel kind: ‘De H. Philomena heeft haar woord niet gehouden. Ze had best dit kind ergens anders kunnen genezen!’

En dan, plotseling, zag men hem van gedachte veranderen. Met zijn teer gevoelig hart was hij bang zijn lieve kleine heilige pijn te hebben gedaan. ‘Waarom verbiedt U haar de mensen te genezen?’ vroeg hem eens Catherine Lassagne. ‘Gelooft U dat ze daar blij mee is?’ – ‘O, al drie nachten komt het me voor, alsof er bij mij iets niet goed zit; er was als het ware een soort vacuüm; het was net, alsof de H. Philomena mij verweet niet meer voldoende aan haar te denken. Ik heb toen beloofd een beetje meer tot haar te bidden.’

Omdat de mensen zagen dat de Pastoor van Ars om zo te zeggen `gestopt´ was met de H. Philomena, begonnen de pelgrims op hun beurt haar minder aan te roepen. En dan ontstonden er tussen de levende heilige en de heilige in het hemels paradijs een soort kleine ‘scènes’, waarvan de engelen getuigen waren. Zo had er een genezing plaats gevonden tijdens een Mis, die Abbé Vianney opdroeg aan het altaar van de H. Philomena. Hij kwam terug in de sacristie zonder dat hij het wonder had opgemerkt. Terwijl hij in de vestiaire prentjes aan het ondertekenen was, kwam abbé Raymond naar hem toe en zei, na hem het voorval verteld te hebben: ‘Mijnheer Pastoor, het heeft nogal lang geduurd dat de heilige Philomena zich rustig hield.’ - ‘En daarom dan ook heb ik tijdens de Mis een beetje op haar gemopperd en dit tegen haar gezegd: “Grote

heilige, als U geen wonderen meer doet, dan gaat U uw reputatie verliezen”.’

‘Wonderen met zijn tweeën’…

Als men verwijst naar de talrijke getuigenissen die tijdens het proces van de heiligverklaring of door particulier onderzoek bijeen zijn gebracht, dan blijkt duidelijk dat de wonderen, die onze heilige Pastoor nu reeds een aureool rond zijn hoofd plaatsen, in feite ‘wonderen met zijn tweeën’ zijn. Vond Abbé Vianney een of andere genezing wenselijk, dan formuleerde hij die wens van die genezing hardop of in zijn hart en droeg hij Sint-Philomena op, de gelukkige verwerkelijking ervan bij God te verkrijgen. Noemde hij haar daarom niet zijn zaakgelastigde, zijn stroman, zijn advocaat bij God? De meeste wonderen van Ars hadden blijkbaar geen andere oorsprong. Toch zullen wij u wondergevallen moeten vertellen, waarin God als het ware aan de kleine Heilige de tijd niet liet om tussenbeide te komen en waarin Gods grote vriend om zo te zeggen in verwarring geraakte zich ‘op heterdaad betrapt’ te zien ten gevolge een verkregen wonder.

We hebben al eerder gesproken over Zuster Dosithée uit Vitteaux. Zij was longpatiënte en de dokter had haar gezegd dat ze in de herfst wel zou sterven. Toen Abbé Vianney haar tussen al het volk zag staan, had hij haar vóór laten gaan bij de biechtstoel. ‘Zuster,’ vroeg hij haar, ‘waarom wilt u genezen?’. Ze gaf hem uitleg. ‘Welnu, ga dan maar uw genezing vragen in de kapel van de H. Philomena; intussen ga ik voor u bidden.’ Dosithée ging bidden bij de heilige maagdmartelares en aanstonds voelde

zij zich genezen. Dat gebeurde in mei 1853. Ze was toen 25 jaar. Ze stierf op de ‘Providence’ van Vitteaux pas op 11 februari 1914, 89 jaar oud...

Genezing van zware keelziekte

In mei 1843, tijdens zijn ernstige ziekte die de Pastoor van Ars bijna het leven had gekost, kwam iemand uit Chalon-sur-Saône naar Ars; dat was mevrouw Claudine Raymond-Corcevay, die zwaar keelpatiënte was en in Ars hoopte te genezen. Ze kon geen woord zeggen zonder brandende pijn in haar keel te voelen. Ze communiceerde met haar omgeving alleen nog met een leitje, waarop ze wat schrijven kon... Op die manier richtte ze zich ook tot de Pastoor van Ars, toen hij, voldoende hersteld, voor het eerst weer naar zijn kerk ging.

‘Mijn beste mevrouw’, zei hij, ‘de geneesmiddelen van deze wereld zijn nutteloos voor u; men heeft u er al teveel van toegediend, maar de goede God wil u wel genezen. Richt u tot de heilige Philomena. Leg uw leitje maar op haar altaar. Bid heel vurig en met aandrang! Zeg haar, als zij u niet uw stem wil teruggeven, dat ze dan maar haar eigen stem aan u moet afstaan!’ – ‘Direct ging ik’, aldus mevrouw Raymond, ‘neerknielen aan de voeten van de kleine heilige en zodra ik mijn gebed had gedaan, was ik genezen. Twee jaar lang had ik helemaal niet kunnen spreken en zes jaar had ik verschrikkelijke pijn in mijn keel gehad. Toen ik terugkwam bij mevrouw Favier, bij wie ik logeerde, kon ik hardop voor een groepje mensen enkele bladzijden voorlezen over het vertrouwen in de heilige Maagd. Ik was echt genezen.’ Op 11 augustus daarna, op het feest van de

H. Philomena, deed mevrouw Raymond de kerk van Ars weergalmen met de klanken van haar hervonden mooie stem.

Nog enkele wondergevallen, verkregen door de heilige Pastoor van Ars

'Mijn kleindochter Marguerite' – aldus het verhaal van mevrouw Guérin, een zus van Abbé Vianney – 'leed erg van een poliep in haar keel. De dokters hadden haar er niet van kunnen genezen. Tenslotte dacht men eraan ze naar haar heeroom te brengen, de Pastoor van Ars. Mijn broer liet ons een eerste novene doen ter ere van St.-Philomena, maar er kwam geen verbetering. Hij zei ons toen een tweede noveen te houden en dan zou hij met ons mee bidden. In de nacht van de achtste novenedag voelde mijn kleine Marguerite zich vermoeid, moest veel slijm opgeven en bemerkte toen dat ze genezen was en... de ziekte is nooit meer teruggekomen.'

Een jong meisje uit de omgeving van Charlieu (Loire) was aan één kant geheel verlamd; ze kon zich nog juist op haar benen voortslepen, maar haar rechterarm weigerde iedere dienst. Ze wilde haar hele verhaal aan de Pastoor van Ars vertellen, maar deze onderbrak haar en zei: 'Ga daar maar over spreken met Sint-Philomena.' Zo goed en zo kwaad als het ging, kwam zij, tussen de opdringende menigte door, bij het altaar van de kleine heilige. 'Geeft U mij mijn arm terug', smeekte zij, 'of geef mij de uwe.' Op slag genezen, holde ze naar het weeshuis om haar geluk aan haar vriendin Catherine Lassagne te vertellen.

Een jongeman uit Feurs (Loire), genaamd Baron, was zwaar misvormd ten gevolge van een val van een paard; hij bleef daardoor voorover gebogen met zijn hoofd tussen zijn knieën. Het was een ware marteling. In deze beklagenswaardige toestand werd hij naar het dorp Ars gebracht. ‘Richt u tot de H. Philomena’, zei hem Abbé Vianney. Ieder dag gingen twee kerkbewakers naar het hotel, waar de betrokken jongeman verbleef, en brachten hem naar de kapel van de kleine heilige Maagd. En zie, geleidelijk aan herstelde hij zich en na twee maanden was hij zonder medische tussenkomst geheel genezen.

Charles Blazy, van Cébazat (Puy-de-Dôme), had bijna geheel verlamde benen en kon zonder krukken niet lopen. Hij ziet Abbé Vianney, die hem een novene aanraadt ter ere van de H. Philomena; echter... zonder resultaat. Hij had geen voldoende geloof. Hij begint een tweede noveen in dezelfde gesteltenis. ‘Denkt U, eerwaarde Vader, dat ik mijn krukken hier kan laten?’ - Nee, mijn vriend’, je hebt ze nog wel nodig.’ Toch drong de genade meer en meer door in het hart van Charles Blazy. Zou dan de tweede novene - evenals de eerste - mislukken? Maar nee, juist bij de sluiting ervan op het feest van Maria Tenhemel-opneming, 15 augustus 1858, ging de arme drommel naar de sacristie, toen Abbé Vianney de heilige Mis gelezen had. ‘Ach, eerwaarde Vader’, smeekte hij, ‘zal ik mijn krukken vandaag neer kunnen leggen bij de heilige Philomena?’ - ‘Ga maar, mijn vriend!’ En ineens richt de man zich op en, geheel genezen, gooit hij zijn nutteloze krukken de lucht in en gaat ze jubelend, te midden van de menigte die hem bewonderend aankijkt, aanbieden aan de heilige, die zijn

genezing heeft verkregen. ‘De terugweg naar huis’ zo schrijft later de pastoor van Cébazat, abbé Bazin, ‘kon Charles Blazy te voet afleggen; dat was een route van achttien kilometer; en vandaag de dag geniet hij een volmaakte gezondheid.’ De gelukkige begenadigde werd broeder van de Heilige Familie te Belley.

Zo overkwam het de Pastoor van Ars herhaaldelijk dat hij - op zijn minst naar de schijn - wonderen mocht verkrijgen zonder de voorspraak van Sint-Philomena.

Opvallende genezing van de kleine Jean-Marie

Op 25 februari 1857, Aswoensdag, kwam mevrouw Anne Dévoluet – een arme vrouw uit Saint-Romain (Saône-et-Loire) – te Ars aan, die een krakkemikkig wagentje voor zich uit duwde, waarin haar zoontje van acht jaar lag, Jean-Marie, die aan heupjicht leed. Ze vertrouwde de jongen toe aan de familie Vernu en om er zeker van te zijn Pastoor Vianney te zien, ging deze dappere moeder, ondanks haar vermoeidheid, de eerste uren van de nacht in de vestibule van de kerk doorbrengen. De heilige Pastoor zag haar en zonder dat hij haar kende, zei hij: ‘Komt u maar vóór de anderen; u hebt de meeste haast.’ Dat was al een beetje vreemd. Ze biechtte en in de haast sprak ze met geen woord over haar zieke jongen. Met veel hartzeer kwam ze terug, nu met de jongen, om de heilige Mis van Pastoor Vianney bij te wonen en ze kon gelukkig een plaatsje heel dicht bij de sacristie vinden. De Pastoor ging de sacristie binnen en men wilde de deur dichtdoen. Moeder Dévoluet echter plaatste heel resoluut haar voet tussen de deur en de drempel. Terwijl ze haar woordje deed met Frère

Jérome, zei de heilige Pastoor: ‘Laat ze maar binnenkomen.’ Ze knielt voor hem neer en laat hem haar kind zien om het door hem te laten zegenen. ‘Die jongen,’ aldus Pastoor Vianney, ‘is te groot om zo gedragen te worden; komt u maar omhoog, mijn beste, en leg de kleine op de grond.’ – ‘Maar dat kan bij hem niet’ – ‘Hij zal het wel kunnen. Heb vertrouwen in de H. Philomena.’ De heilige Pastoor van Ars drukte een kusje op het voorhoofd van het kind en zei vervolgens: ‘Ga maar, beste moedertje, ga bidden bij de H. Philomena; zij zal u zijn genezing verkrijgen.’ Toen Anne Dévoluet de zieke jongen weer in haar armen wilde nemen: ‘Nee, nee, laat hem maar lopen.‘ Met inspanning van al zijn krachten en aan de hand vastgehouden, kon het kind naar het altaar van de kleine heilige gaan; zelfs kon hij knielen en hij bleef er zo ongeveer drie kwartier, zonder tekenen van vermoeidheid, zijn ogen beurtelings richtend op het beeld van de H. Philomena en op het gebedenboekje dat zijn moeder hem had gegeven. Zijzelf stortte een overvloed van tranen en kon zelfs niet meer bidden, niet wetend wat haar overkwam.

Tenslotte staat het kind uit zichzelf op en zegt: ‘Ik heb honger.’ En hij loopt vrij rond... Zijn moeder neemt hem bij de hand, maar hij ontsnapt en loopt op zijn kousen naar de deur; hij wil naar buiten gaan. Jammer dat het zo regent. ‘Nu ziet u toch wel, mama, dat het goed was geweest, als u mijn klompen had meegenomen.’ Onderweg had Jean-Marie er al om gevraagd. Anne Dévoluet neemt de kleine jongen in haar armen en gaat met hem naar de klompenhandelaar; ze geeft hem klompen aan en

onmiddellijk gaat de kleine, - wonderbaarlijk genezen - opgewekt door de straat hollen, waar – want de regen is opgehouden – hij zich amuseert met kinderen van zijn leeftijd.

Hoewel Ars aan wonderen gewend was geraakt, baarde dit wondergeval opzien in het dorp. En juist in deze omstandigheden beschuldigde onze heilige Pastoor St.-Philomena ervan ‘haar woord niet te hebben gehouden!’ En zo overkwam het de Pastoor van Ars dat hij wonderen mocht doen, zonder – minstens hardop – de H. Philomena aan te roepen ...

Nog enkele dergelijke wondergevallen

Een zieke vrouw, ik weet niet van welke parochie, was per diligence naar Ars gekomen – zo verhaalt ons soeur Saint-Lazare. Steunend op krukken, wachtte ze Abbé Vianney op. ‘Welnu, ga maar!’ zei haar de dienaar Gods. Zij weifelde. ‘Maar ga dan toch, als men u dat zegt’, drong abbé Toccanier erop aan, die bij de Pastoor was. Aanstonds kon ze haar krukken wegdoen. ‘En neem ze met u mee’, beval Abbé Vianney, toen hij zag dat de menigte in beweging raakte.

In een van zijn mémoires schrijft Jean-Claude Viret uit Coudance: ‘Ik zal u vertellen dat ik op een dag Ars was en ging biechten bij de heilige Pastoor tegen vijf uur ’s middags. Ik zag hem bij de sacristie komen met een meisje van ongeveer dertien of veertien jaar, dat hij aan de hand leidde. De beide ogen van het meisje waren bedekt met een witte band. Ze ging de sacristie binnen met de heilige Pastoor en met haar moeder. Ik heb goed op hun gedrag

gelet. Zo zag ik moeder en dochter weer uit de sacristie komen. Het meisje had niet meer een verband voor haar ogen. Buiten de kerk ging ik naar ze toe en vroeg: “Wat bent u wezen doen in de sacristie bij de heilige Pastoor?” – “O, mijnheer,” antwoordde me de moeder, “mijn dochter was sinds twee jaar blind. Ze zag niets, behalve een klein beetje het licht van de zon, maar sinds ze gesproken heeft met de Pastoor van Ars, kan ze het kruis dat ze in haar handen heeft, goed zien.” Toen hield ik haar een gebedenboek voor om te zien, of ze de titel ervan kon lezen. “Ik zie wel de letters,” antwoordde het meisje, “maar al sinds twee jaar heb ik niets meer gelezen.” Ik heb dit verteld aan de heer Des Garets, de burgemeester van Ars, die bij de deur van de kerk stond. Hij bleek er helemaal niet verwonderd over te zijn; hij zei alleen: “O, onze heilige Pastoor doet nog wel meer wonderen”!’

De genezing van het meisje Mathilde

In 1854 woonde in Grenoble een meisje van vijf jaar, die Mathilde Besançon heette. Spelenderwijs had eens een meisje van twaalf à dertien jaar haar bij haar hoofd vastgepakt, vlak bij de oren, en ze had Mathilde met zoveel kracht omhoog getild dat de halsspieren erdoor waren gescheurd. Het meisje kon sindsdien zonder hulp haar hoofd niet meer rechthouden. Na vele maanden, toen bleek dat ze ongeneeslijk was, brachten Mathildes ouders haar naar Ars om tot de H. Philomena te bidden. Hun smeekbeden bleken vergeefs, maar toen zij de heilige Mis bijwoonden van Abbé Vianney, aan wie ze de kleine zieke hadden aanbevolen, toen gebeurde het bij de algehele stilte tijdens de Consecratie dat het meisje plotseling uitriep: ‘O

mama, ik ben genezen! Kijk maar!' En werkelijk, ze kon haar hoofdje met gemak en zonder hulp naar alle kanten heen en weer draaien.

Eens, op een dag in 1855, was mevrouw Raymond-Corcevay, de twee jaar eerder te Ars genezen was van een zware keelziekte (zie hierboven onder: Genezing van een zware keelziekte), weer in Ars; ze ging biechten bij Pastoor Vianney, aan wie ze vroeg: 'Mag ik erop rekenen dat de H. Philomena voor me verkrijgt dat ik kan blijven spreken tot het eind van mijn leven?' – 'Luister, mijn beste mevrouw,' aldus de dienaar Gods, 'slechts enkele dagen geleden is een goede vrouw uit het boerenland hier geweest met een meisje van zeven jaar, die stom was vanaf de geboorte. Deze arme moeder deed bij mij haar biecht, toen ze plotseling ophield. "Mijn beste', zei ik tegen haar, "ga toch verder." - "O. eerwaarde Vader, het is me onmogelijk! Bedenkt U toch eens dat ik nog nooit mijn dochtertje heb horen spreken. Luistert U nu eens! Ze is daar, aan de zijkant van de biechtstoel. O, wat een genade! O, wat een gunst!" Het kind was inderdaad niet meer stom, maar sprak zeer duidelijk. Die vrouw', zo voegde Pastoor Vianney eraan toe, 'was zo ontroerd dat ze haar biecht niet kon voortzetten. Ze kon niets anders dan onder tranen herhalen: "O, wat een genade, mijn goede God, o, wat een gunst"!'

Claudine Venet

Op 1 februari 1850 werd een vrouw uit Virégneux, genaamd Claudine Venet, naar Ars gebracht. Ten gevolge van een hersenziekte was zij totaal blind en doof

geworden. Abbé Vianney had deze vrouw nooit gezien, niemand had haar aan hem aanbevolen. Terwijl zij nu op die dag voor de hoofdingang van de kerk van Ars stond, kwam de heilige Pastoor voorbij. Zonder een woord te zeggen nam hij de blinde bij de hand, bracht haar naar de sacristie en liet haar neerknielen in de biechtstoel. Nauwelijks had hij haar gezegend, of haar ogen gingen open, ze zag het licht en ze kon weer alles horen. Ze dacht uit een lange droom te ontwaken. Toen echter haar biecht geëindigd was, deed de dienaar Gods haar deze vreemde voorzegging: 'Uw ogen zijn nu genezen, maar u zult weer doof worden voor nog twaalf jaar. Dat is Gods wil!' Ze kon nu alleen uit de sacristie komen. Toen ze de Pastoor van Ars verliet, begreep ze dat haar oren zich opnieuw zouden sluiten. En inderdaad, plotseling hoorde zij niets meer. Deze doofheid duurde vanaf 1 februari 1850 nog twaalf jaar, zoals de Pastoor van Ars had voorzegd. Reeds gedeeltelijk genezen – d.w.z. wat haar blindheid betrof - wachtte zij met berusting en kalmte haar volledige genezing af. Hoe groot was haar ontroering, toen ze op 18 januari 1862 radicaal genezen was en weer goed kon horen!

Meer wonderbaarlijke genezingen

In 1855 arriveerde te Ars een jonge vrouw uit Montchanin (Saône-et-Loire), genaamd Farnier, die mank liep; zij smeekte de dienaar Gods de genezing van haar kreupele been te verkrijgen. 'Mijn beste kind,' antwoordde Pastoor Vianney, 'al te dikwijls gehoorzaam je niet aan je moeder; je geeft haar verkeerde antwoorden. Als je dan wil dat de goede God je geneest, verbeter dan dat lelijke gebrek. O,

wat heb je het er moeilijk mee! Prent dit goed in je hoofd: je zult genezen, ja, maar geleidelijk aan, naar de mate dat je pogingen doet om je te verbeteren.’ Terug in Montchanin, legde ze zich erop toe om beter te gehoorzamen en meer respect te tonen voor haar moeder. Haar ene been dat maar liefst tien centimeter korter was dan het andere, werd op een onzichtbare manier geleidelijk aan groter en een paar jaar later was dat zieke been geheel genezen. Aldus de mémoires van abbé Marcel Gauthey, emeritus-pastoor van Chauffailles (Saône-et-Loire). Hij schrijft er o.m. bij: ‘Ik was zeven of acht jaar, toen mevrouw Farnier overleed. Ik herinner me haar dikwijls gezien te hebben. Ze liep helemaal niet mank.’

Luisteren we nu naar de heer Hippolyte Pagès die het volgende vertelt. ‘In 1856 was ik getuige van de genezing van een meisje, dat al drie jaar stom was ten gevolge van een verlamming. Na met een briefje bij de dienaar Gods gebiecht te hebben en de heilige Communie uit zijn hand te hebben ontvangen, had ze het geluk om bij haar dankzegging na de Communie het volmaakte gebruik van haar stem terug te krijgen. Ik heb vervolgens met haar gesproken en ik heb me kunnen overtuigen van haar genezing. “Ziet u, mijnheer, zo is het gegaan,” vertelde ze me zelf. “Tijdens mijn dankzegging begreep ik dat ik zou kunnen spreken, aan de hand van de bewegingen die mijn tong maakte bij het volgen van de gebeden van mijn hart”.’

Eens wilde een dame uit Lyon bij de Pastoor van Ars een arm kind brengen dat een ernstig gezwel onder het ene oog had. Eigenlijk had het een operatie moeten ondergaan, maar men gaf er de voorkeur aan van tevoren het kind te

laten zegenen door de dienaar Gods. Op het moment dat de heilige met zijn hand naar het voorhoofd van het kind wilde gaan, pakte de vrouw deze eerbiedwaardige hand vast en bracht die naar de kwalijke plek, en zie..., onmiddellijk genas die!

Buitengewone nederigheid van de Pastoor; zijn toevlucht tot de kleine maagd Philomena en tot de heilige Maagd Maria

De zojuist verhaalde gebeurtenis ging natuurlijk als een lopend vuurtje door het dorp; daarom nam Abbé Vianney direct zijn voorzorgmaatregelen. Dezelfde avond nog, toen abbé Toccanier en frater Athanase hem naar zijn kamer brachten, richtte hij zich tot hen en zei: 'O beste vrienden, er is mij vandaag een goede mop overkomen. Wat schaam ik me! Als ik een muizengaatje had gevonden, zou ik me daarin verstopt hebben...' – 'Wat is er dan gebeurd?'- 'Wat men er ook van zal zeggen,' aldus de dienaar Gods. 'Het is een feit dat God nog wel wonderen doet, vooruit maar... Een dame heeft een kind bij me gebracht dat een groot gezwel naast het ene oog had. Zij heeft mij die zieke plek doen aanraken, en die is toen helemaal verdwenen!' - 'Maar deze keer,' zo hernam abbé Toccanier, 'zult U niet kunnen zeggen dat het van de heilige Philomena kwam'. Hij bleek wat in de war te raken, maar gaf tenslotte dit antwoord: 'Ach, ze zou er toch wel voor een beetje bij betrokken kunnen zijn geweest.'

Kan men uit deze laatste woorden niet de conclusie trekken dat de Pastoor van Ars bij al die genezingsgevallen eerst met een hartekreet zijn lieve kleine heilige aanriep of

misschien ook dat hij als het ware een mystiek inzicht had in de rol die zij in de gegeven omstandigheden speelde? Misschien! In ieder geval bleef hij er steeds voor zorgen aan zijn geliefde Philomena alle genaden van lichamelijke genezingen toe te schrijven en aan Moeder Maria alle genaden van bekering.

Veel medisch onverklaarbare genezingen

De stukken van het zalig- en heiligverklaringsproces verhalen van een groot aantal wonderen, minstens dertig. Nadien zijn nog vele andere bekend geworden... Overigens weten we dat duizenden de Pastoor van Ars gevraagd hebben hun genezing te verkrijgen. In hoever, in welk aantal werden zij verhoord? Dat valt moeilijk te zeggen! De meeste mensen werden niet genezen, want de heilige dienaar Gods verkreeg voor hen betere gaven: zo waardeerde hij de bovennatuurlijke weldaad van het gelovig in liefde gedragen lijden! ‘Het grootste kruis is geen kruis te hebben’: dat verkondigde hij vaak. ‘Des te beter, vriend, des te beter! Dat versterkt uw geloof!’ antwoordde hij frater Athanase die hem zijn moeilijkheden had toevertrouwd. ‘Op zekere dag dat ik hem vergezelde bij een zieke,’ vertelt ons de heer Dufour, ‘heb ik hem horen zeggen: “O mijn vriend, ik weet echt niet, of ik voor uw genezing mag bidden. Men moet het kruis niet afnemen van schouders die het zo goed weten te dragen”.’

Geloof, ja geloof...

Vóór alles eiste Abbé Vianney, wanneer men hem zijn bemiddeling vroeg voor een genezing, als onontbeerlijke voorwaarde steeds het geloof. ‘O, vrouw, wat is uw geloof

groot!’ riep de Meester zelf uit, voordat Hij de dochter van de Kanaänietische vrouw genas. En de Pastoor van Ars eiste niet minder, wanneer men hem vroeg een wonder af te smeken. ‘Men behoort niet zo’n houding aan te nemen, als men genezen wil worden,’ antwoordde hij een jongeman uit Marseille, die leed aan vallende ziekte, maar die geen geloof had en geen goede zeden. Aldus valt te lezen in een brief, 19 januari 1862 aan abbé Toccanier geschreven door een zekere Pierre L., de held van dit verhaal, die sindsdien, omdat hij anders zijn genezing niet kon verkrijgen, teruggekomen was tot gelovige praktisering. Tot een vrouw uit Montfleur, die hem de genezing kwam vragen van een ziek familielid, zei hij: ‘Goed! Maar ik weet niet, of de goede God u zal verhoren, want in dat huis, daar is net zoveel geloof als in een paardenstal.’ En dat was maar al te waar... Bedoelde zieke stierf al aan het begin van de novene.

Iemand in Nantes leed aan jicht. Welnu, terwijl hij overwoog een vrij dure behandeling te gaan volgen in Parijs, trachtte een van zijn vrienden, de heer Sionnet, financieel beheerder van de fabriek Saint-Nicolas, hem ervan te overtuigen dat ‘de gebeden van de Pastoor van Ars veel krachtdadiger zouden zijn dan alle consultaties van de meest bekwame doktoren...’ Maar onze jichtlijder begon lastig te worden en stelde zijn voorwaarden. Men schreef er een brief over aan frater Athanase, met het verzoek de zaak voor te leggen aan de Pastoor van Ars. En ziehier het antwoord vanuit Ars: ‘Mijnheer Pastoor, die niet houdt van mitsen en maren tegenover de goede God, heeft me zojuist gezegd dat men die mijnheer maar naar Parijs moet laten

gaan, want als men een genade vraagt en er voorwaarden aan verbindt, dan kan men er zeker van zijn niet verhoord te worden.’ Aldus een brief van 2 mei 1857 van frater Athanase aan de verder onbekende man uit Nantes.

Heel zijn leven een voortdurend wonder

Het wonder is het merkteken van het bovennatuurlijke, van het goddelijke; het is in deze wereld als het ware de handtekening van God. Maar heiligheid kan wel degelijk bestaan zonder wonderen. Want had de Pastoor van Ars geen enkel wonder verricht, dan zou hij niet minder bewonderenswaardig zijn. Is overigens heel zijn leven niet één voortdurend groot wonder geweest?

Dat is ook de gedachte van Ribadeneira, als hij spreekt over de H. Bernardus in zijn boek Leven der Heiligen, dat de Pastoor van Ars las en herlas: ‘Hijzelf was het eerste en grootste van al zijn wonderen.’ En nog iemand anders heeft deze zelfde gedachte met niet minder gelukkige overtuiging uitgesproken, te weten de goede Jean Pertinand, die zijn vriend was, zijn ziekenhulp bij gelegenheden, de schoolmeester van het dorp: ‘Het allermoeilijkste, meest buitengewone en meest vruchtbare werk dat hij gerealiseerd heeft, dat is wel zijn eigen leven zelf.’

‘Ik geloof,’ zegt abbé Dubouis, zijn naburige pastoor te Fareins, ‘dat Pastoor Vianney zijn uitputtende werkzaamheden niet had kunnen verrichten zonder een bovennatuurlijke hulp.’

‘Want’ – aldus kanunnik Gardette – ‘het is onbegrijpelijk, hoe hij dertig jaar lang een dergelijke priesterlijke bediening heeft kunnen volhouden, waaronder een andere priester, hoe sterk en krachtig ook, spoedig bezweken zou zijn... ‘ij leefde met een zichtbare hulp van God’, dat getuigt Pater Faivre. Tenslotte volgen hier nog de waarderende woorden van een van de artsen, die voor de Pastoor van Ars hebben gezorgd: ‘Op grond van zijn manier van leven, zoals die mij bekend is, beschouw ik zijn hele bestaan als buitengewoon en niet op natuurlijke wijze te verklaren.’ Aldus de mening van dokter Michel de Colligny. En zo kunnen we met deze gedachte besluiten:

Nee, de tijd van de wonderen is niet voorbij, maar daar zijn heiligen voor nodig – en die zijn er veel te weinig.

Deel 5: De grote mystieke gebeurtenissen in het leven van de H. Pastoor van Ars

Stilzwijgen uit nederigheid of ontroering?

De Pastoor van Ars heeft een zware strijd moeten voeren met de duivel en hij vertelde er bij menig gelegenheid over, hoe hij in onmin lag met de hel. De zo legitieme vormen van schadeloosstelling die hij van de hemel ontving, liet hij echter steeds buiten beschouwing. Abbé Alfred Monnin die vrij lang bij de Pastoor verbleef, heeft dat als een van de eersten geconstateerd.

De Dienaar Gods sprak nooit over de goddelijke gunsten die hij mocht ontvangen. De vragen die hem erover gesteld werden, kwamen nooit gelegen en vermoeiden hem zichtbaar. Om ze te ontlopen was hij gewend zijn hart uit te storten in ontboezemingen over de liefde Gods of in het verhalen van aandoenlijke details uit het leven van heiligen, over wie hij dan sprak, alsof hij ze gekend had. Alleen uit de mond van enkele getuigen en niet uit zijn eigen mond hebben we iets kunnen vernemen van de geheimen van zijn mystiek leven.

Nochtans is het hem overkomen dat hij zich ongewild verraden heeft, hetzij ten gevolge van een te hevige ontroering, hetzij doordat hij in de strikken viel die hem in verband met zijn nederigheid werden gespannen. Zo kwam hij op een dag onverwachts in het huis van de ‘Providence’,

met een gezicht dat in vuur en vlam stond. ‘Wat een genade! Wat een geluk! Wat een buitengewoon iets!’ riep hij uit in tegenwoordigheid van Catherine Lassagne, die ervan onder de indruk kwam.

‘Maar waar dan?’ vroeg ze hem na een ogenblikje. - ‘In de kerk..., ja, in de kerk!’ Meer kon hij er niet van zeggen. ‘De grote dingen die God in Zijn schepselen verricht, brengen vanzelfsprekend stilzwijgen mee, ook voldoening en ik weet niet wat voor goddelijke zaken, die elk uitdrukkingsvermogen te boven gaan. Wat had de Pastoor van Ars dan toch die dag gezien in zijn kerk? Misschien die ‘processie van heiligen’, waarover hij een andere keer met zuster Catherine Lacand sprak en waaraan hij een herinnering bewaarde die nog steeds indruk op hem maakte.

Ogen van vuur, vlammend gezicht...

Wie het geluk had zijn heilige Mis bij te wonen, heeft de gedaanteverandering gezien die zich dan in heel zijn persoon voordeed. Hij was zich er zo goed van bewust dat hij de kinderen van de ‘Providence’ de raad gaf maar niet naar de priester te kijken die aan het altaar stond. Engel van geloof, serafijn door de liefde, had hij ‘daardoor tijdens het Misoffer ogen van vuur, die zijn gelaat ontvlamden.’

‘Als ik zijn Mis diende,’ aldus André Trêve, ‘heb ik dikwijls bemerkt, dat zijn ingetogen houding alle verschijnselen van een extase vertoonde.’ – ‘Instinctmatig keek men naar zijn voeten om te zien, of ze de grond nog raakten,' voegt graaf Des Garets eraan toe.

De Heilige heeft toegegeven dat soms de eucharistische gedaanten voldoende waren om hem te voeden, zoals dat ook bij andere heiligen is gebeurd. ‘O! Wat had ik een honger tijdens mijn Mis,’ vertelde hij op een ochtend aan Catherine Lassagne. ‘Toen echter het ogenblik van mijn Communie was aangebroken, heb ik tot O. L. Heer gezegd: “Mijn God, voedt U maar het lichaam en de ziel.” En mijn honger was geheel verdwenen.’ – ‘Er zal een tijd komen, denk ik,’ zei eens een priester, aldus een mededeling van Catherine Lassagne, ‘waarin de Pastoor van Ars van niets anders meer leeft dan van de Eucharistie.’

Tijdens het opdragen van het heilig Misoffer

Heeft onze Heilige tijdens zijn Mis werkelijk visioenen gehad? Heeft hij de Christus mogen beschouwen in Zijn menselijke trekken? Volgens abbé Toccanier heerste in Ars de algemene overtuiging dat hij tijdens de Eucharistie mocht genieten van de zichtbare tegenwoordigheid van de Verlosser. ‘Na de Consecratie, terwijl ik O. L. Heer in mijn handen hield, vergat ik mezelf,’ zo getuigde de heilige Pastoor.

Deze woorden blijven echter nog te vaag. Hier volgen veel nauwkeuriger uitspraken. ‘Wanneer O. L. Heer tijdens de heilige Mis op het altaar is, werpt Hij, zodra men voor de zondaars bidt, lichtstralen naar hen om ze hun ellende te doen inzien en ze te bekeren.’ Aldus een duidelijk woord van de Pastoor volgens mededeling van Catherine Lassagne.

‘Wacht even...! Dadelijk wel, na mijn Mis...’ antwoordde Abbé Vianney soms aan personen die hem 's morgens vroeg

om raad kwamen vragen, alsof hij direct de goddelijke raadgevingen moest gaan inwinnen tijdens het heilig Misoffer. Op die manier wist hij aan een jong meisje uit Rive-de-Gier te vertellen - die in de toekomst zuster Marie-Gabriël zou worden bij de zusters visitandinnen van Montluel - dat zij tegen alle schijn in geroepen was voor het religieuze leven. ‘O mijn kind,’ riep hij met een verrukt gezicht uit, toen hij haar tegenkwam bij het uitgaan uit de kerk, ‘wat ben jij gelukkig! O. L. Heer heeft je gekozen tot Zijn bruid.’

Eens, na zijn catechismusles, stond hij vóór een buffet, dat tot tafel diende, en hij gebruikte er zijn sobere maaltijd. Ongetwijfeld verkeerde hij in de veronderstelling dat hij alleen was. Hij had kennelijk Jeanne-Marie Chanay die vóór hem in de keuken gekomen was, niet bemerkt. Hij zuchtte en zei: ‘Het zij zo, maar ik heb de goede God niet gezien sinds zondag!’ Hij schrok ervan, toen Jeanne-Marie die dit gehoord had, hem vroeg: ‘Verleden zondag hebt U Hem dus gezien?’ De goede heilige raakte wat verward, voelde zich niet op zijn gemak, omdat hij zich verraden zag, en antwoordde er dan ook niet op.

Rond 1850 zei hij eens in een van zijn onderrichtingen van elf uur: ‘Kijk toch eens! We zijn geheel in een aardse toestand en ons geloof toont ons de voorwerpen als het ware op een afstand van 300 mijl, alsof de goede God aan de andere kant van de diepe wateren was. Indien wij een levendig geloof hadden, dan zouden we Hem heel zeker daar zien, in het heilig Sacrament. Er zijn priesters die Hem elke dag zien tijdens het heilig Misoffer.’

Extases en visioenen

Wanneer Pastoor Vianney ‘de goede God zag’, hoe, op welke manier zag hij Hem dan? Er hadden, naar wij aannemen, geen uiterlijke verschijningen plaats; alleen in de geest zag hij Hem, de onuitsprekelijke en onzichtbare. Overigens heeft de Pastoor van Ars er zich duidelijk genoeg over uitgelaten, tijdens een uur van aangename intimiteit, tegenover zijn dierbare vriend abbé Tailhades. Hij deed voor hem de eerste jaren van zijn pastoorschap herleven: ‘De tijd’ zei hij, ‘van buitengewone genaden. Aan het heilig altaar genoot ik bijzondere vertroostingen: ik zag de goede God.’ - ‘U zag Hem? - ‘O! Ik zou niet durven zeggen dat het op een gevoelige manier was… Maar wat een genade! Wat een genade!’

Deze woorden laten ons bij de Pastoor van Ars iets meer vermoeden dan de hoge graad van beschouwing, waartoe de genade van zijn uitverkiezing hem gebracht had, iets meer dan de mystieke verbondenheid, waarmee ‘God de menselijke ziel verenigt met Zijn goddelijk leven, terwijl de ziel zich uitstort in de schoot van God en geniet van het heerlijke gevoel van Zijn intieme tegenwoordigheid.’ Aldus Mgr. Convert in zijn boek De Pastoor van Ars en de gaven van de Heilige Geest. Dit was evenwel nog niet de lichamelijke extase, ‘waarin de beschouwing de ziel onttrekt aan de werking van de zintuigen,’ zoals de H. Thomas van Aquino verklaart.

Geen enkele tijdgenoot veroorlooft zich te zeggen dat de Pastoor van Ars tijdens zijn Mis echte extases heeft gehad. Nooit naar het schijnt deed hij langer over zijn heilige Mis

dan de normale tijd die ervoor nodig is. Onder andere omstandigheden heeft hij voorzeker die hoge gunst (van extases) mogen ondervinden.

In de Goede Week van 1849 of 1850 kwam zuster Marie-François, van de derde orde van de franciscanen van Saint-Sorlin, biechten bij de Pastoor van Ars. Toen ze met haar schuldbelijdenis klaar was, vroeg ze: ‘Eerwaarde vader, wat wil de goede God van mij?’ - ‘Ach’ mompelde een ijle en zachte stem achter het biechtscherm. Verder zei hij niets tegen haar. Daarna echter, zo vertelt ons de zuster, ‘sprak Pastoor Vianney om zo te zeggen tot zichzelf, wel ongeveer vijf minuten, ik weet niet in welke taal. In ieder geval begreep ik hem niet. Heel verbaasd kon ik hem recht in zijn gezicht zien. Hij leek buiten zichzelf te zijn. Ik dacht dat hij de goede God zag. Me niet waardig achtend om in de tegenwoordigheid van zo’n grote heilige te blijven, trok ik me verbijsterd en geschrokken terug.’

In maart 1852, tegen half twee in de ochtend, liet de Pastoor van Ars als eerste een jonge zuster van de congregatie van het Kindje Jezus, zuster Clotilde, tot zijn biechtstoel toe. Een lantaarn was de enige verlichting in deze hoek van de kapel van Sint-Jan de Doper. Welnu, toen de Pastoor het schuifje had opengedaan, verscheen hij in stralend licht voor zijn biechtelinge. Een bovenaards, subtiel licht omringde hem geheel en al. Diep ontroerd beleed de zuster haar fouten. En toen ze ermee klaar was, vroeg ze: ‘Eerwaarde Vader…’ - ‘Maar biecht u toch’, mompelde de Heilige, nog steeds in stralend licht. Volgzaam liet het arme zustertje alles weer de revue

passeren. ‘Eerwaarde vader’, zo waagde zij het nog eens. ‘Maar biecht u toch’. - ‘Maar ik heb niets meer te zeggen.’

Er volgde een langdurige stilte. Tenslotte kwam de Pastoor los van zijn onbeweeglijkheid. Hij vroeg haar: ‘Mijn kind, de je opgelegde penitenties, heb je die altijd goed volbracht?’ Op die woorden schoot het haar te binnen dat ze in het verleden daarmee wel eens slordig was geweest, wat ze eigenlijk vergeten was. In alle nederigheid beschuldigde zij zich ervan. Zij ontving de absolutie en ging heen. Ze was bijna een uur in de biechtstoel geweest. Toen ze wegging, had de Pastoor weer zijn gewone voorkomen terug gekregen.

In 1849 verlangde Marie Roch (van Parijs-Montrouge) haar toevlucht te nemen tot de Pastoor van Ars. Zij werd namelijk door zeer hevig inwendig lijden gekweld en dacht dat alleen de man Gods haar ervan zou kunnen verlossen. Na lang wachten komt zij tenslotte tot vlak bij zijn biechtstoel. Zij kan zijn schaduw zelfs al zien, maar wat bemerkt ze tot haar verbazing? Twee stralen van laaiend vuur, die van het gezicht van de Heilige schijnen te komen, van wie de normale trekken als uitgewist lijken, als het ware verdwenen door die sterke straling. Is zij echter niet de speelbal van een zinsbegoocheling? Nee, er is beslist geen sprake van illusie. Marie Roch is volkomen bij haar positieven en de zon, zoals die op dat uur van de dag schijnt, kent geen grillen die zich in een donkere hoek zouden afspelen. Onze bezoekster is gefascineerd door die vlammende blikken en kijkt er lang naar, wel ongeveer acht tot tien minuten, maar de vlammen zijn nog niet aan het uitdoven! Ze had niet de moed de biechtstoel binnen te

gaan en verliet de kapel van de H. Johannes de Doper. De Heilige echter had in haar hart gelezen... De volgende dag kwam hij na zijn catechismusonderricht langs haar voorbij en zonder dat zij iets tegen hem had gezegd, bleef hij onverwachts staan en zei. ‘Mijn kind, wees gerust. Alles zal goed komen.’

Wat zag de Pastoor van Ars? Wat ging er in hem om in die minuten, waarin hij niet meer aan deze aarde scheen toe te behoren? Hij alleen had het kunnen zeggen, maar hij heeft het niet gedaan. Gelukkig dat er twee of drie keer begunstigde personen zijn geweest die dezelfde visioenen mochten zien als hij. Zij hebben er getuigenis van afgelegd. Aldus hebben wij van minstens één van die verschijnselen zeer heldere en tot in details uitgewerkte gegevens.

Een van deze begunstigden was Etiennette Durié, een verstandig, gereserveerd en alleszins betrouwbaar iemand, die zich erop toelegde gelden in te zamelen voor de werken van Abbé Vianney. Ze kwam in de ochtend van 8 mei 1840 te Ars aan. Deze keer had zij een nogal aanzienlijke som bijeengekregen, bedoeld voor misstipendia. Zij liep eerst even aan bij de ‘Providence’, waar zij haar ontbijt gebruikte. Daarna wilde zij het geld aan de Pastoor van Ars overhandigen. Ziehier echter wat haar overkwam.

‘Het is intussen één uur in de middag geworden. Meneer Pastoor is alleen in zijn kamer. Catherine Lassagne doet de deur van de pastorie voor me open. Ik ga de trap op en hoor Abbé Vianney praten alsof er iemand bij hem is. Ik loop zachtjes de trap verder op en ik luister. Iemand zegt met

een zachte stem: “Wat vraagt u?” – “Ach, mijn goede Moeder, ik vraag de bekering van de zondaars, vertroosting voor de bedrukten, verlichting voor mijn zieken, in het bijzonder voor één persoon die al lang lijdend is en die nu verlangt te sterven of te genezen.” De stem antwoordt: “Ze zal genezen, maar pas later.”

Bij die woorden ga ik plotseling de kamer binnen, waarvan de deur een beetje open is blijven staan. Omdat ik aan kanker lijd, ben ik ervan overtuigd, dat het zojuist gevoerde gesprek over mij gaat. Wat een verrassing voor me, als ik een dame zie, die vóór de schoorsteen staat, iemand van gewoon postuur, die gekleed is in een schitterend stralende witte japon, waarop gouden rozen gezaaid zijn. Haar schoenen lijken wit als sneeuw. Aan haar handen schitteren de rijkste juwelen. Haar hoofd is omgeven met een kroon van sterren, die stralen als de zon. Ik ben ervan verblind.

Dan kijk ik naar haar op en zie haar zachtjes glimlachen. “Mijn goede Moeder,” zeg ik aanstonds, ”neemt U me toch mee naar de hemel.” - “Later”, zegt Maria. - ”Ach, het is er nu de tijd voor, mijn Moeder!” - “Je zult altijd mijn kind zijn en ik zal altijd je Moeder zijn.”

Terwijl zij deze woorden zegt, verdwijnt zij. Ik blijf een ogenblik als buiten mezelf, vol verwondering om de grote gunst die me is toegestaan. Mag je dan zulke mooie dingen zien en toch zo ondankbaar zijn, dacht ik. Weer meer tot bewustzijn gekomen, bemerk ik dat meneer Pastoor vóór zijn tafel is blijven staan met zijn handen over zijn borst gevouwen, met een stralend gezicht en een onbeweeglijke

blik. Zou hij dood zijn, denk ik, bevend van de schrik. Dichterbij gekomen, trek ik aan een plooi van zijn toog. “Mijn God!” hoor ik hem zeggen. “Bent U het?”

- “Nee, eerwaarde Vader, ik ben het.” En terwijl ik dit zeg, komt hij lachend weer bij en beweegt hij zich. “Waar was U, Vader? Wat hebt u toch gezien?” - “Ik heb een dame gezien,” aldus de Pastoor. – “Ik ook,” herneem ik en vraag: “Maar wie was dan die dame?” - “Als u er met iemand over spreekt,” antwoordt Pastoor Vianney op strenge toon, “zult u nooit meer één voet hier zetten.” - "Zal ik U zeggen, Vader, wat ik dacht? Ik meende dat het de heilige Maagd was.” – “U hebt zich niet vergist... U zou haar dus gezien hebben?” - “Ja, ik heb haar gezien, en met haar gesproken ook... Maar gaat U me nu vertellen, in welke staat U was, toen ik U voor dood hield?” - “O, nee... Je zou kunnen zeggen dat ik heel tevreden was mijn Moeder te zien!” - “Mijn goede Vader, aan U heb ik het te danken dat ik Maria mocht zien. Als ze weer komt, wijdt U me dan aan haar toe, opdat zijzelf mij moge toewijden aan haar goddelijke Zoon.” De dienaar Gods belooft het mij en voegt eraan toe: “U zult genezen.” – “Maar wanneer dan, Vader?” - “Een beetje later. Vraag het me maar niet langer.” Op een minder strenge toon zegt hij nog: “Met de Heilige Maagd en St.-Philomena zullen we er wel uitkomen”.’

De Pastoor Vianney en de andere wereld

Heeft niet de Pastoor van Ars met een toespeling op deze wonderlijke scene eens tegen een hoogstaande bezoeker gezegd: ‘Men zou zijn voeten niet op de stenen van deze

vloer durven zetten, als men wist wat er hier gepasseerd is.'

Uit het verhaal van bovenvermeld visioen zijn twee details vooral belangrijk. Pastoor Vianney spreekt over verschijningen van de Heilige Maagd en de H. Philomena, en dat als iemand die gewend is aan hun bezoeken. Hij neemt goedhartig aan Etiennette Durié aan de Heilige Maagd te zullen toewijden, zeker als hij ervan is dat hij weer verschijningen zal krijgen... Etiennette nochtans wild er meer van weten, maar de man Gods gaat niet op indiscrete vragen in.

Hij toonde zich ook niet spraakzamer op dit punt tijdens de zes jaar dat abbé Toccanier in zijn omgeving was. 'Ik zei hem een keer', aldus deze laatste, 'men verzekert ons ervan dat U visioenen hebt. Ik kon echter niet meer aan hem ontlokken dan deze eenvoudige bekentenis: "Ja, een keer heb ik aan het hoofdeind van mijn bed iemand gezien die in het wit gekleed was en zacht tot me sprak als een biechtvader".'

Als men Marianne Renard moet geloven, die met haar moeder in het huis woonde dat tegen de oude pastorie was aangebouwd, zou Pastoor Vianney al vanaf de eerste jaren van zijn pastoorschap visioenen gekregen hebben. ´In het eerste begin van de bedevaarten - dus rond 1828 – kwam er een vrouw naar Ars om bij de Dienaar Gods te biechten. Zeer vroeg in de ochtend ging ze naar de kerk. En wat zag zij in de sacristie, waarvan de deur open was blijven staan? De Pastoor, sprekend met een heel mooie dame, in het wit gekleed. Ze durfde niet naar binnen te gaan en wachtte.

Tenslotte verscheen Pastoor Vianney. “Waarom bent u niet direct dichterbij gekomen?” vroeg hij haar. Maar, eerwaarde Vader, omdat U in gesprek was met “een dame”. De Dienaar Gods antwoordde niets. Toen de vrouw de sacristie was binnengekomen, was “de Dame” verdwenen. Deze vrouw, die niemand naar buiten had zien gaan, heeft verondersteld dat meneer Pastoor zich onderhield met de Heilige Maagd.’ Aldus Marianne Renard in het apostolisch proces voor de zalig- en heiligverklaring.

François Bourdin, over wie wij al eerder gesproken hebben als zijnde bekeerd door Pastoor Vianney, moet wel een nogal zuiver geweten gehad hebben na op zeven achtereenvolgende dagen gebiecht te hebben. Ondanks dat overviel hem op de achtste dag, op het moment dat hij te Communie wilde gaan, een ongerustheid: had hij werkelijk de absolutie gehad? Hij kon het zich niet meer exact herinneren. En... als hij die niet gekregen had, kon hij dan wel aannemen in staat van genade te zijn? In plaats van naar de communiebank te gaan, sloot Bourdin zich maar weer aan bij de laatste wachtende biechtelingen. Door de lange wachttijden in deze acht dagen durende biechtperiode was hij wel aan geduld gewend geraakt en zo bleef hij bij de biechtstoel bijna tot tegen de avond. Tenslotte bevond hij zich dan dicht bij die gelukkige deur! Toen de man vóór hem de biechtstoel in de sacristie verlaten had, ging hij op diens plaats knielen. Niemand anders dan hij was er binnengekomen.

Welnu, op dat moment zat Pastoor Vianney niet meer op zijn stoel van houten planken, waar hij altijd biechthoorde. Met zijn rug naar de deur gekeerd, sprak hij met ‘een

dame', die iets groter was dan hijzelf en die ook rechtop was blijven staan. Zij droeg een japon van bleekblauwe kleur en scheen wonderbaarlijk mooi te zijn. De Pastoor van Ars had geen notitie genomen van de biechteling die binnengekomen was. Alleen 'de dame' had met een goedhartig oog naar hem gekeken. De geheimvolle samenspraak duurde ongeveer een half uur, maar zonder hoorbare woorden, zonder geluid. Gedurende die tijd bleef de man geknield op de bidstoel zitten, met zijn hoofd in zijn handen. Wat hem overkwam, voelde hij als een loodzware last op zijn borst drukken, bij wijze van voelbare instorting van de genade in zijn hart.

Plotseling nam de priester de biechteling bij de arm. Bourdin was gaan staan. Hij zocht naar het visioen. Maar 'de dame' was verdwenen, zonder dat de deur was open gegaan. In plaats van bij hem te gaan zitten om naar hem te luisteren, liet hij hem weggaan en zei zachtjes: 'Ga maar, mijn vriend! U bent vast en zeker in staat van genade.'

Zonder dat men eraan twijfelde, hebben dergelijke verhalen in de parochie gecirculeerd en onder de bedevaartgangers. 'Men was ervan overtuigd,' aldus getuigt mevrouw Christine de Cibeins, 'dat de Pastoor van Ars visioenen had en heel in het bijzonder dat hij mocht genieten van het zien van de Heilige Maagd.'

Hemelse gesprekken met andere heiligen

We hebben Pastoor Vianney horen zinspelen op andere verschijningen dan alleen die van de heilige Maagd Maria. Hij heeft ook de H. Philomena genoemd. En hij heeft er opnieuw over gesproken tegen het einde van zijn leven,

mei 1859. Hij was toen in de kleine spreekkamer, die men gerieflijk ingericht had bij de ingang van de pastorie; daar sprak hij met barones Alix de Belvey. Het onderhoud had in een intieme sfeer plaats; de heilige grijsaard gaf zich aan de loop van zijn herinneringen over.

‘Ik had moeilijkheden,’ vertrouwde hij barones De Belvey toe (hij rekende ten volle op haar volmaakte geheimhouding), ‘om Gods wil te leren kennen wat de nieuwe kerk betrof. Moesten we al onze financiële middelen in deze bouw steken en het werk van de parochiemissies ervoor opofferen? Terwijl ik bad, verscheen mij de H. Philomena. Zij daalde uit de hemel neer, heel mooi, met veel licht, omgeven van een witte wolk. Ze zei me tot twee keer toe: “Niets is zo kostbaar als het heil van de zielen.” Daarmee bedoelde zij het werk van de parochiemissies.’ – ‘Terwijl hij zo sprak,’ voegt mevrouw De Belvey eraan toe, ‘stond Abbé Vianney op, zijn ogen naar boven gericht, met een stralend gezicht. Deze herinnering scheen hem nog in verrukking te brengen.’

Hij sliep maar weinig...

In de omgeving van Pastoor Vianney veronderstelde men doorgaans dat hij nauwelijks aan slaap toe kwam. Door zijn eigen verhalen weten we dat de duivel hem dikwijls wakker hield. Maar stonden er ook hemelse vergoedingen tegenover die weerzinwekkende visites van Satan? Hoe hem dit geheim te ontfutselen? De toch wel handige abbé Toccanier vernam daar maar weinig over. ‘U bidt ook ’s nachts, nietwaar?’ zo vroeg hem eens de jonge kapelaan uit de losse pols. ‘Ja, vriend, wanneer ik wakker word... Ik ben

nu oud; ik heb niet lang meer te leven. Men moet van alle ogenblikken goed gebruik maken!' - 'U ligt op de harde grond en slaapt niet veel?' – 'O, maar men ligt niet altijd op de harde grond...'

Toen volgde plotseling een wat onbehaaglijk stilzwijgen: de Pastoor van Ars had intussen begrepen dat hij te veel had gezegd. Daarna echter vergiste hij zich nog eens. 'Waarlijk, mijnheer Pastoor,' hernam abbé Toccanier, 'door al die parochiemissies die U opricht, laat de goede God duidelijk zien, dat Hij U hier wil.' – 'O mijn vriend, er is nog heel wat anders...' Deze keer echter was het helemaal gedaan met het intieme en vertrouwelijke gesprek. Pastoor Vianney gaf vlug een andere wending aan het onderhoud. Dit gebeurde op 22 november 1856.

Moet men het zien als een weerschijn van de troostende visioenen in de nacht, dat mysterieuze licht dat in de lucht van Ars gezien werd door een seminarist, die nadien is gestorven in Notre-Dame d'Aiguebelle? Misschien! Wat er ook van zij, 'de jonge abbé Tissot die later pater Marie-Barthélemy zou worden en die eens zijn vakanties te Ars doorbracht bij onderwijzer Jean Pertinand, lag tegen middernacht bij het venster op de eerste etage. Hij heeft toen een zeer helder licht gezien boven de pastorie en hij trok er de conclusie uit dat zich daar iets heel bijzonders moet hebben voorgedaan,' zo getuigt Catherine Lassagne in haar Petit Mémoire [Klein Herinneringsboek].

Direct contact met de andere wereld

Werkelijk gebeurde feiten, meer dan intuïties, ja ware openbaringen schijnen erop te wijzen dat de Pastoor van

Ars ten gevolge van een goddelijk privilege meer dan eens heeft mogen doordringen in de andere wereld.

‘Mijn persoonlijke overtuiging is’, zegt gravin Des Garets, ‘dat Pastoor Vianney in direct contact stond met de overledenen en dat het vagevuur een plaats was, waarvan hij wist wat er gebeurde. Een van mijn zonen viel voor Frankrijk bij de Krimexpeditie. Toen dit droevige en roemvolle nieuws ons ter ore kwam, verzekerde onze heilige Pastoor ons met vaste overtuiging dat onze Johanny zijn eeuwige zaligheid had bereikt. Enige dagen later kon hij in een catechismusles, zinspelend op onze dierbare gevallene, niet nalaten te zeggen: “Het is als deze arme kleine... Hij is in het vagevuur, maar slechts voor korte tijd.” Toch hadden we nog een zekere ongerustheid: had ons kind, alvorens te sterven, een priester kunnen zien? Na verloop van zes maanden echter ontvingen we een brief van een officier, die ons stellig verzekerde, dat onze zoon, na gewond te zijn, gebiecht had en een voorbeeldige dood was gestorven. Mijn man haastte zich het nieuws aan mijnheer Pastoor over te brengen, die zich tevreden stelde met te antwoorden: “O, ik ben er heel blij om voor zijn moeder, maar wat mij betreft verandert er niets aan wat ik al geloofde”.’

Een jonge religieuze van Saône-et-Loire had Pastoor Vianney’s raad gevraagd over haar roeping en wilde vervolgens van hem weten, of haar vader, die bij een ongeluk was omgekomen, gered was. ‘Ja, mijn kind, maar hij zit er diep in (d.w.z. in het vagevuur). Bid maar veel voor hem.’

Omstreeks 1849 kwam mevrouw Meunier van Perreux (in de buurt van Roanne) bij de Pastoor van Ars biechten. ‘Mijn kindje’, zei hij tot haar, alvorens ze zelf iets gezegd had, ‘uw echtgenoot werkt 's zondags. Zeg hem namens mij die slechte gewoonte na te laten. Er zal een ogenblik komen, waarop hij gelukkig zal zijn naar mij geluisterd te hebben.’ En de heilige voegde eraan toe: ‘Men moet elkaar niet beloven terug te komen na de dood om elkaar te vertellen wat er in de andere wereld gebeurt, want de goede God geeft slechts aan heel weinig personen daartoe de macht.’ Mevrouw Meunier en haar man hadden elkaar wel eens een dergelijke belofte gedaan. Overigens, getrouw aan de aanbevelingen van de Pastoor van Ars, werkte haar man nooit meer op verboden zon- en feestdagen. In het jaar daarop, Drievuldigheidszondag, kwam hij met zijn rijtuig uit de vespers, maar plotseling schrok zijn paard en begon te steigeren. De heer Meunier werd op de grond geworpen. Hij stierf ter plekke, zonder tot bewustzijn te komen en zonder de laatste heilige Sacramenten te ontvangen.

Zeven weken na dit ongeluk kwam mevrouw Meunier, ongerust over het eeuwige lot van haar echtgenoot, bij Abbé Vianney terug; zij wilde hem vertellen wat zij vreesde. Zodra hij het schuifje van de biechtstoel had geopend, begon de man Gods aldus: ’Mijn beste, u denkt vervloekte personen onder uw familieleden te hebben, maar ik denk van niet.’ – ‘Eerwaarde Vader, moet de persoon, voor wie ik belangstelling heb, lang in het vagevuur verblijven?’ – ‘Wacht even.’- Daarop trok Pastoor Vianney zich wat dieper in zijn biechtstoel terug. Mevrouw Meunier hoorde hem gedurende vijf minuten zo spreken,

alsof hij een gesprek had aangeknoopt met een onzichtbaar iemand. Vervolgens, weer wat dichter bij haar komend, verzuchtte hij: ‘Arme huisvader, wat een ongeluk!’ Mevrouw Meunier had Pastoor Vianney nog niet verteld, dat ze vijf kinderen had en dat de dood van haar man haar bijna zonder middelen van bestaan gelaten had. – ‘Hij heeft weinig Missen nodig om in de hemel te komen. Binnen drie jaar zal hij er zijn en u zult het via een van uw kinderen te weten komen.’

Drie jaar later stierf, nog vrij jong, een van haar kinderen bij een tante ver van Perreux. In de nacht van haar sterven had de moeder een droom, waarin ze die dochter samen met haar vader de hemel zag binnengaan. Mevrouw Meunier verkeerde in de veronderstelling dat haar kind nog leefde en in goede gezondheid verkeerde; daarom schonk zij aanvankelijk geen aandacht aan haar droom; maar toen ze het heengaan van haar engeltje vernam, herinnerde ze zich de voorspelling van de Pastoor van Ars.

Soms zijn voor de voeten van onze Heilige personen in wanhoop neergevallen: een of andere dierbare was plotseling weggerukt, een zondaar helaas! Ze dachten dan dat hij voor eeuwig verloren was, maar met zijn mysterievolle blik had Pastoor Vianney veel verder mogen zien dan zij.

‘Een vrome dame’, aldus vertelt ons Mademoiselle De Belvey, ‘had een man die niet praktiseerde. Ze bad veel voor zijn bekering, want hij had een ver gevorderde hartziekte en hij zou plotseling kunnen sterven. Deze mevrouw hield ervan een beeld van Moeder Maria in haar

kamer te versieren. Haar man had er plezier in bloemen voor haar te plukken en die aan haar te geven, terwijl hij goed wist welk gebruik zij ervan zou maken. Hij stierf een plotselinge dood, zonder bij kennis te zijn gekomen, zonder de sacramenten ontvangen te hebben, zo dacht men. Het verdriet van zijn echtgenote was verschrikkelijk: ze werd er ziek van en men vreesde voor haar geestelijke vermogens. Tenslotte kon ze naar Ars reizen, hoewel dat voor haar zeer ver weg was. ‘Mevrouw’, zei haar de heilige Pastoor bij de eerste ontmoeting, ‘bent u de bloemboeketten vergeten die u de Heilige Maagd aanbood?’ Deze woorden, die haar eerst sterk verwonderden, gaven haar rust en troost, herstelden haar lichamelijke gezondheid en geestelijke kalmte.

De belevenis van abbé Guillaumet

Deze abbé was jarenlang overste van het klooster Immaculée-Conception [Onbevlekte Ontvangenis] te Saint-Dizier. Op zekere dag in 1855 of ’56 ging hij naar Ars. In de coupé van het rijtuig was alleen maar sprake van de wonderlijke zaken die in het dorp Ars gebeurden. De naam van Pastoor Vianney lag op aller lippen.

Een dame, die in diepe rouw was en naast abbé Guillaumet zat, luisterde stilzwijgend toe. Bij aankomst te Villefrance maakte abbé Guillaumet zich gereed om uit te stappen. Toen vroeg deze dame hem: ‘Eerwaarde, staat u mij toe met u mee te gaan naar Ars?’ De abbé ging ermee akkoord haar tot Ars te vergezellen. Het rijtuig dat ze te Villefrance namen, bracht hen tot vóór de kerk van Ars. Omdat de catechismusles van elf uur ten einde liep, gingen abbé

Guillaumet en deze mevrouw tussen de kerk en de pastorie staan. Het wachten duurde niet lang. De Pastoor van Ars bleef staan voor de in het zwart geklede dame, die naar het voorbeeld van anderen was gaan knielen. Hij boog zich voorover in de richting van haar oor en zei: ‘Hij is gered.’ De onbekende dame kreeg een schok. Pastoor Vianney herhaalde: ‘Hij is gered.’ Een gebaar van ongeloof was heel het antwoord van deze dame. De Heilige zei nogmaals en scandeerde zijn woorden heel duidelijk: ‘Ik zeg u dat hij gered is. Hij is in het vagevuur en men moet voor hem bidden. Tussen de leuning van de brug en het water heeft hij tijd gehad voor een akte van berouw. De Heilige Maagd Maria heeft deze genade voor hem verkregen. Denkt u eens aan de Mariamaand, zoals u die in uw kamer vierde. Soms heeft uw echtgenoot, hoewel ongelovig, zich met uw gebed verenigd. Dit heeft zijn berouw en vergeving van al zijn zonden bewerkt.’

Abbé Guillaumet begreep niets van deze woorden, die hij, dicht bij de weduwe staande, toch duidelijk vernam. Eerst de volgende dag wist hij met welk wonderlijk licht God Zijn dienaar verlicht had. De vrouw die in rouw was, ging de uren na het gesprek met de Pastoor van Ars in eenzaamheid en gebed doorbrengen. Haar geestelijke gesteltenis was niet meer dezelfde: ze had de innerlijke vrede teruggevonden.

Toen ze op het punt stond te vertrekken, ging ze abbé Guillaumet bedanken. ‘De dokters hebben me gezegd te gaan reizen voor mijn gezondheid’, voegde zij eraan toe, in feite had ik slechts bittere wanhoop, als ik aan het tragisch einde van mijn man dacht. Hij was ongelovig en ik leefde

in de hoop hem tot God te doen terugkeren. Ik heb er de tijd niet voor gehad. Hij heeft zich verdronken en zo zelfmoord gepleegd. Ik kon niets anders geloven dan dat hij verdoemd was. O, we zouden elkaar nooit terugzien... En u hebt gehoord wat de Pastoor van Ars me gezegd en nog eens opnieuw gezegd heeft: "Hij is gered". Ik zal hem dus in de hemel terugzien! Meneer Pastoor, ik ben genezen.'

Andere gevallen van bovennatuurlijke intuïtie

Men haalt een uniek geval aan, waarbij Abbé Vianney schijnt gesidderd te hebben voor het eeuwige lot van een overledene. 'Een dame uit Parijs of omgeving', aldus de heer Hyppolyte Pages, 'vroeg eens aan de Pastoor, waar de ziel van een van haar onlangs overleden familieleden was. Zij kreeg zonder meer dit antwoord te horen: 'Toen hij op het punt stond te sterven, heeft hij niet willen biechten.' Dit was helaas al te waar; de stervende had de priester geweigerd te ontvangen – een detail dat Pastoor Vianney van tevoren niet had kunnen weten.

Van de andere kant heeft de Pastoor van Ars herhaaldelijk personen in rouw ten zeerste getroost door hun te verzekeren dat de heengevlogen ziel reeds in de eeuwige gelukzaligheid was. 'O, wat is men gelukkig, als men zijn ouders in de hemel weet!' zei hij tot een meisje, van wie de moeder juist gestorven was. 'Uw moeder heeft zich zeer geduldig getoond in haar lange ziekte. God heeft haar opgenomen en zij bidt voor je.'

'Mademoiselle De Bar, familie van ons', zo vertelt ons nog Madame Des Garets, 'had haar moeder verloren. Het leven

van haar moeder was met veel beproevingen bezaaid geweest. Zij kwam naar Ars en toen ze de sacristie binnenging, sprak Pastoor Vianney haar aan en zei: ‘Mademoiselle, u hebt dus uw moeder verloren? Ze is in de hemel.’ – ‘Ik vertrouw erop, meneer Pastoor.’ – ‘O ja, ze is in de hemel.’- Toen Mademoiselle De Bar de rozenkrans van haar moeder de Pastoor toereikte om die te laten zegenen, nam hij die aan en kuste hem met eerbied, juist als een relikwie.

Mademoiselle De Murinais had haar leven gewijd aan het doen van goede werken en was gestorven na een lange en smartvolle ziekte. Toen men Pastoor Vianney vroeg voor haar zielenrust te bidden, antwoordde hij: ‘Het is niet nodig, mijn beste, voor haar te bidden.’ Toen de schoonzus van de overledene hem wilde vragen Missen te lezen voor haar zielenrust, weigerde hij dit en zei: ‘Zij heeft er geen nodig.’

Andere bovennatuurlijke voorrechten

Ook andere bovennatuurlijke gunsten, die het leven van de grootste mystieke zielen verrijken, vielen de Pastoor van Ars ten deel. Zo ontving hij de gave der tranen in overvloed. Die tranen komen voort, zoals de H. Theresia zegt, ‘ten gevolge van een gevoel van onuitsprekelijke tederheid voor God of van het inwendige martelaarschap, die de ziel ondervindt, als ze God zo zwaar beledigd ziet.’ - ‘God veroorzaakt deze tranen en de extase doet ze vloeien,’ zo schreef de theoloog Lacordaire. Welnu, Pastoor Vianney sprak nooit over de zonde en de zondaars zonder tranen te storten. Hij snikte voortdurend, als hij de kruisweg deed.

Wanneer hij de heilige Communie uitreikte, rolden dikwijls tranen op zijn kazuifel. Vooral in zijn laatste levensjaren kon hij niet meer preken over de Eucharistie, over Gods goedheid en liefde, over de vreugde van de hemel (dit waren zijn geliefde onderwerpen) zonder door tranen onderbroken te worden... Hij stortte tranen voor het kleinste natuurverschijnsel, indien het hem herinnerde aan Gods goedheid of de verstoktheid van de zondaars.

Tijdens een preek in zijn eerste jaren vertelde hij eens: ‘Onlangs kwam ik terug van Savigneux. De vogeltjes zongen in het bos. Ik begon tranen te storten. Arme kleine beestjes, zo dacht ik, de goede God heeft jullie geschapen om te zingen, en jullie zingen... Maar de mens, die geschapen is om God te beminnen - hij bemint Hem niet!’

Er wordt in de geschiedenis van verschillende heiligen verteld dat ze soms door een geheimzinnige kracht van de aarde werden opgeheven en dat ze in de lucht bleven hangen zonder enige natuurlijke ondersteuning – dit noemt men ‘opwaartsstrevende extase, levitatie of opheffing’. Minstens één keer heeft Ars dit wonder mogen zien.

Op pinkstermaandag, 28 mei 1849, was Annette Chrétien (die later zuster Sint-Jozef zou worden), uit Bessenay in het departement Rhône, naar Ars gekomen om Pastoor Vianney te raadplegen over haar roeping. Zij kon met hem spreken in de pastorie. Op een vraag die zij hem stelde, zag ze hem zijn handen vouwen, zijn ogen ten hemel richten en vervolgens plotseling ‘zich een beetje verheffen ongeveer een voet hoog’. Hij behield deze houding

ongeveer een kwartier. Toen hij weer de vloer raakte, gaf hij de toekomstige religieuze een voorzegging die wonderlijk helder was en die punt voor punt zou uitkomen.

Kanunnik Jean Gardette, aalmoezenier van de Karmel van Chalon-sur-Saône, heeft in het heiligverklaringsproces als volgt onder ede getuigd: ‘Mijn broer, de pastoor van Saint-Vincent te Chalon-sur-Saône, was eens samen met mij in Ars. 's Avonds, terwijl de dienaar Gods zijn gebed verrichtte, gingen wij tegenover zijn stoel zitten. Ongeveer in het midden van deze gebedsoefening, terwijl Pastoor Vianney de akte van liefde bad, zag mijn broer, die zeer goede ogen heeft, dat hij zich langzaam verhief tot zijn voeten boven de rugleuning van de stoel waren. Zijn gelaat was van gedaante veranderd en met een aureool omgeven. Mijn broer keek om zich heen en bemerkte geen ontroering bij een van de aanwezigen. Hij sprak er in de kerk niet over, maar eenmaal buiten de kerk, kon hij het wonder, dat hij met eigen ogen had gezien, niet meer geheimhouden. Hij vertelde het luid en duidelijk, met vurig enthousiasme.

Zo had abbé Gardette niet alleen Pastoor Vianney door een geheimzinnige kracht opgeheven gezien, maar hij had ook nog de aureool om zijn voorhoofd bemerkt, die vooruit gegeven afspiegeling van het gelukzalige eeuwige leven, die een stralenkrans vormt - maar hoe zeldzaam - rond de heiligen op aarde.

Zullen we nu nog verder doordringen in Gods geheimen? Zullen we in het leven van de Pastoor van Ars het bewijs zoeken dat hij trapsgewijs en door vele zuiveringen heen tot die ‘kalme en blijvende vereniging geraakte, die men

transformerende of omvormende vereniging noemt en die de laatste trap schijnt te zijn van de mystieke vereniging, de onmiddellijke voorbereiding op het in eeuwigheid gelukzalig aanschouwen van God?' De extase is slechts de voorbijgaande vereniging van een ziel met God - de eenvoudige 'geestelijke verloving'. Hoger dan de extase heeft men die transformerende vereniging, zo intiem, zo sereen, zo onwrikbaar vast, dat men ze in de mystieke taal het geestelijk huwelijk noemt. Door een zo ver gaande vereniging 'is de ziel zo getransformeerd dat ze zichzelf vergeet om aan niets anders meer te denken dan alleen aan God en Zijn glorie.' God heeft zich dan geheel en al van die ziel meester gemaakt.

Het innerlijk leven van Pastoor Vianney bestuderend, hebben we reeds begrepen dat zijn leven 'een voortdurend gebed' was geworden, een ononderbroken gesprek met de hemel. 'O, wat een mooi leven!' zo heeft hij zelf eens uitgeroepen in een van zijn catechismuslessen, 'wat een wondermooie vereniging van de ziel met Onze-Lieve-Heer! Het innerlijk leven is als een bad van liefde, waarin de ziel zich stort. God houdt de ziel vast, als zij daarin is, zoals een moeder het hoofd van haar kindje beet pakt om het te overladen met kusjes en uitingen van tederheid. Die ziel – God heeft honger en dorst naar die ziel!'

Deze woorden, spontaan ontsnapt aan de Pastoor van Ars – doen die ons niet het geheim van zijn zielenleven ontdekken, het leven van hem, die geheel overgeleverd was aan alle goddelijke verrichtingen van de transformerende eenwording? 'Ik zou willen,' zo heeft hij nog gezegd, 'me te kunnen verliezen en nooit meer mezelf te kunnen

terugvinden dan alleen in God.’ Deze geliefde wens van hem was werkelijkheid geworden: de Eeuwige Wijsheid was zijn Bruidegom geworden, was een geestelijk huwelijk aangegaan met zijn ziel...

Liet God hem een uitwendig bewijs zien van dit mystieke huwelijk? Een vreemd feit schijnt het aan te wijzen. Een eenvoudige brief weliswaar, door een goede christenvrouw van Villefranche-sur-Saône tot een van de opvolgers van de Heilige Vianney gericht, getuigt ervan, maar de toon is oprecht en laat een volmaakt geloof zien.

‘Mijnheer Pastoor! Ik acht het mijn plicht u mee te delen, dat ik mij op 2 juli 1856 te Ars bevond en omdat ik me niet kon wenden tot de Heilige, die biecht hoorde, gezien de menigte vreemdelingen, die zich rond zijn biechtstoel bevond, beloofde ik mij tenminste aan zijn voeten te werpen en zijn zegen af te smeken. Zo dus bij deze bewonderenswaardige man Gods komend, trachtte ik zijn gewijde hand te vatten om die eerbiedig te kussen, toen hij ze terugtrok, terwijl hij zei op een ernstige, maar zeer vriendelijke toon: ‘O! Neem me toch niet mijn ring af!’

Op hetzelfde ogenblik bemerkte ik, wat ik tot dan toe nog niet had gezien, een gouden, buitengewoon schitterende ring aan de ringvinger van zijn linkerhand.’

Dit bijzondere teken van begunstiging, dat verschillende andere heiligen ook mochten ontvangen, had hij dus zeker gekregen, omdat hij het waardig was.

De schrijfster van deze brief heeft dus wel degelijk aan de vinger van Pastoor Vianney die ring gezien, die voor alle

anderen onzichtbaar is gebleven. Pastoor Vianney zelf heeft er met haar over gesproken. Inbeelding of illusie schijnt hier onmogelijk te zijn. Zo mag gezegd worden dat de Pastoor van Ars geëerd werd met dit geestelijk huwelijk, waarvan hij het geheimzinnige teken droeg, en daarmee komt hij in de lijn van de grote mystici zoals de H. Laurentius Justinianus, de zalige Henri Suso, de H. Catharina van Alexandrië, de H. Catharina van Siëna, de H. Colette van Corbië, de H. Theresia... Dacht hij niet aan deze onuitsprekelijke vreugden, die binnen het Goddelijk Hart aan het begenadigd hart gegeven worden, toen hij door abbé Toccanier ondervraagd werd over zijn verhouding met God en de vertroostingen, die hij daarvan ondervond, zich woorden liet ontsnappen in deze geest: ‘O mijn vriend, er is nog zoveel meer’?

Deel 6: Het laatste jaar van een heilige

In het laatste jaar van zijn verblijf op aarde zag Pastoor Vianney minstens 100.000 vreemdelingen zijn kerk binnenkomen. Men haastte zich naar Ars te komen, want men had maar al te zeer het voorgevoel van het naderend einde van de man Gods. Iedereen wilde hem zien, horen en zo mogelijk bij hem biechten. Het biechthoren kon hij niet meer alleen aan; enkele assisterende priesters ontvingen penitenten in andere kapellen. De toeloop was soms zo groot dat diegenen die zich tot iedere prijs uitsluitend tot hem wilden wenden, tot zes dagen toe moesten wachten om hem een paar minuten te kunnen spreken. Om met het werk toch zoveel mogelijk klaar te komen, verlengde hij het biechthoren tot diep in de avond, hoewel hij om een uur na middernacht al as opgestaan en soms zelfs nog vroeger.

Zoveel personen die verlangden naar vergiffenis of vrede, schenen in hun onbarmhartige ijver niet te beseffen dat ze een arme oude priester – reeds uitgeput door een leven van opoffering en onophoudelijke inspanning – geheel afmaakten! Voor hem bestond er nooit een half uur van verpozing en echte rust.

Getuigenis van een journalist

In maart 1859, nauwelijks vijf maanden voor het overlijden van de heilige Pastoor, kwam de journalist Georges Seigneur omstreeks vier uur ’s nachts zijn kerk

binnen. ‘De Pastoor van Ars’ – vertelde hij – ‘was in de biechtstoel. Ik was nauwelijks geknield of ik hoorde een snik, die ik niet zou kunnen weergeven. Het geluid kwam uit de biechtstoel. Was het een pijnkreet? Of was het een liefdesuiting? Om de tien minuten herhaalde de snik zich. De oververmoeidheid ontrukte deze klagende kreet aan de beknelde borst van de Pastoor van Ars, maar de smartkreet werd een liefdesuiting, als het ware de gevoelige uiting van een door het aardse leven verstikte ziel om zich een weg naar de Hemel te banen.

Haast onverstaanbaar geworden…

Zijn catechismuslessen waren niets anders meer dan een aaneenschakeling van uitroepen, die uitliepen op tranen. Men kon hem nog slechts met de grootste moeite verstaan. Zijn stem was zeer zwak geworden. Hij kon zich niet meer voldoende inspannen om zijn woorden goed te articuleren. Van tijd tot tijd verried een hoest, die op een kreet leek, zijn lijden, maar de liefde Gods en de zielenijver wonnen het van zijn afgematheid en uitputting.

Die droge en verscheurende hoest bedroefde de aanwezigen. Men beklaagde hem dan ook. Hij echter betreurde slechts één ding: het tijdverlies, dat door zijn vermoeidheid werd veroorzaakt. Hij was tenslotte zo zwak geworden, dat hij verplicht was een beetje melk te drinken, voordat hij naar bed ging. Dit is overigens de enige verandering, die hij in zijn gewone levenspatroon heeft toegelaten. Soms, ja, soms nam hij in het geheel niets tot aan dit late uur.

Catherine weet van geen wijken

Op een middag gaat hij het huisje van Catherine Lassagne binnen, dat aan de pastorie grenst. ‘Ah, mijn arme Catherine’ zegt hij, ‘ik kan niet meer’. – ‘Gaat u toch een ogenblikje zitten, meneer Pastoor, ik ga wat melk voor U warmen’. – ‘O nee, maak maar niets klaar, ik moet naar bed.’ En hij gaat de trap op naar zijn kamer. Catherine maakt echter direct, zonder zich aan zijn tegenstribbelingen te storen, een kop melk voor hem klaar. Maar wie treft ze aan op de trap van de pastorie? Pastoor Vianney die van zijn rust afziet en toch weer naar de kerk teruggaat. Dit is te erg! Zij verstout zich dan ook te zeggen: ‘Meneer Pastoor, neemt u toch deze kop melk, u zult niet tot vanavond kunnen wachten.’ – ‘Nee, nee, ik wil helemaal niets.’ – ‘Meneer Pastoor, U moet toch wel deze melk opdrinken!’ Hij brengt een vinger naar zijn voorhoofd om Catherine te doen verstaan dat ze hem hoofdpijn bezorgt. ‘Vooruit! Laat me passeren!’ zegt hij weer. Hij komt tot op de binnenplaats. ‘Meneer Pastoor, ik ga niet terug.’ Pastoor Vianney baant zich een weg, met een dwingend gebaar. Met de kop melk in haar hand blijft Catherine hem volgen. ‘Maar de pelgrims zullen je zien’, roept de Pastoor uit. Hij heeft nog zo mooi mogen protesteren, tenslotte moet hij tcoh wel de melk opdrinken. ’s Avonds echter bekent hij aan de onverbiddelijke ziekenverzorgster: ‘Ik geloof toch, Catherine, dat ik het zonder je kop melk niet tot aan het einde van de dag gered had.’

Steeds meer zichtbaar vermoeid

Sinds 1855 wordt zijn vermoeidheid zienderogen erger en dan zijn verzucht hij soms: 'Mijn hoofd loopt om'. Abbé Toccanier had voor hem, zonder dat hij het wist, vrijstelling gevraagd van het dagelijks bidden van het brevier. Hij reciteerde het toch nog bijna dagelijks, maar hij moest er wel van afzien het geknield te bidden – een hem dierbare gewoonte die al dateerde van zijn diakenwijding.

In november 1858, toen hij de zaal verliet waar de leerlingen van de 'Providence' bijeen waren, viel hij op de trap en liep een wond aan zijn been op. Die blessure, waarvan hij de verzorging bijna verwaarloosde, en die ging zweren, genas maar heel langzaam.

Hij wilde zich nog aan zijn discipline (geselwerktuig) houden, maar hij bezweek er bijna onder. Hij betreurde het zich niet meer te kunnen geselen zoals vroeger. 'Enige dagen vóór zijn dood vroeg hij me naar Lyon te willen gaan', vertelt de heer Pagès, 'en toen ik erop inging gaf hij me de opdracht voor hem een twee voet lange ketting – één die een beetje dikker was dan die voor een zakhorloge – mee te brengen. "Indien u die niet voor me meebrengt," zei de Dienaar Gods, "zal ik me van een ander moeten bedienen die ik hier heb en die veel ruwer is." Hij gebruikte deze laatste discipline 's morgens bij het wakker worden om direct op te staan.'

De tijd was voorbij dat hij kon zeggen: 'Ik heb een goed kadaver: wanneer ik een klein beetje gegeten heb en twee uur geslapen, kan ik weer met mijn werk beginnen.' Als hij

nu met veel werk overstelpt is, stelt hij zich tevreden met te zeggen: ‘Men zal pas rust vinden in het andere leven.’ De heer Des Garets hield niet op hem te zeggen: ‘Meneer Pastoor, U moet zichzelf wat meer ontzien.’ Dan antwoordde hij glimlachend: ‘Ach, wat zou dat, mijn vriend? De goede God schikt dat alles wel!’

Slapeloze nachten

Zijn zeer korte nachten bracht hij door, zich wentelend en nog eens omwentelend, badend in het zweet, op zijn harde en smalle slaapplank. Wie zou het durven geloven, als frater Athanase het niet had verteld? Hij doorstond iedere morgen een harde strijd om voor dag en dauw op te staan en slechts met de grootste tegenzin ging hij naar de kerk om weer met zijn moeilijke ambtsbediening te beginnen: ‘Altijd weer beginnen’, verzuchtte hij dan. Ondanks die natuurlijke, spontaan opkomende weerzin heeft deze 73-jarige, door het vele biechthoren uitgeputte priester nooit (en dat is wel één van de meest wonderlijke zaken in zijn onvergetelijke, grenzeloos toegewijde leven) zijn nachtrust met een paar uur verlengd - een nachtrust die het eigenlijk niet was! 'Ik sliep vanmorgen graag nog wat,' zei hij eens, 'maar ik heb niet geaarzeld op te staan: het heil van de zielen is zo belangrijk!' Reeds gebroken van vermoeidheid, begaf hij zich op het gebruikelijke uur naar de biechtstoel in zijn kerk.

Zijn strijd tegen de slaap

'Hij bekende me eens,' zo vertelt abbé Toccanier, dat hij op een dag vier keer uit zwakte was gevallen, terwijl hij naar de kerk ging, en dat hij vier keer met de grootste moeite

weer was opgestaan. Ik zei hem een andere keer dat hij er heel vermoeid uitzag. Hij antwoordde mij glimlachend: 'Oh, de zondaars zullen er wel toe komen deze arme zondaar dood te doen gaan.' Tegen vier of vijf uur 's morgens en ook tegen drie of vier uur 's middags kreeg hij sterk de neiging in slaap te vallen. Hoe hij ook streed, zijn armtierige rozenkrans draaiend tussen zijn magere vingers (de kralen van die rozenkrans waren met draad aaneengeregen), toch dutte hij verschillende keren in.

Zij die dit bemerkten en er welwillend begrip voor hadden, onderbraken dan hun biecht om hem enkele ogenblikken rust te gunnen. Tijdens deze periode van voortdurende heldhaftigheid gaf hij zijn dierbare 'kameraad' Toccanier wonderbaarlijk vlotte antwoorden, eeuwige bewondering waard. 'Beste Vader', vroeg hem eens de jonge missionaris Toccanier, 'als de goede God U de keuze zou geven, of aanstonds naar de hemel te mogen gaan of nog verder te werken zoals U het doet voor de bekering van de zondaars, wat zou U dan verkiezen?' - 'Ik zou blijven!' - 'Maar,' aldus Toccanier, 'in de hemel zijn de heiligen ZO gelukkig! Geen moeite meer, geen bekoringen meer!' - 'Ja,' hernam Abbé Vianney, 'de heiligen zijn wel gelukkig in de hemel, maar het zijn renteniers. Zij hebben echter goed gewerkt. God immers straft de luiheid en beloont alleen het werk, maar zij kunnen niet meer, zoals wij, door werken en lijden zielen voor God winnen...' 'Indien God U hier beneden zou laten tot aan het einde van de wereld, dan zou U nog heel wat tijd voor U hebben, maar zou U dan ook 's morgens ZO vroeg opstaan?' - 'O mijn vriend, ik zou zeker altijd om middernacht opstaan. Niet de vermoeidheid boezemt me

schrik in: ik zou de gelukkigste van alle priesters zijn, als er niet de gedachte was eens als pastoor voor de rechterstoel van God te moeten verschijnen!' En twee grote tranen rolden over zijn wangen.

Het einde in zicht

Hij leed echter meer en meer van zijn zwakheid en vermoeidheid. Zoals echter de zon meer kleur krijgt 's avonds bij het naderen van de horizon, zo straalde zijn ziel met een levendiger glans, naarmate hij het einde van zijn beproevingen bereikte. Hoewel zijn arm lichaam meer en meer pijnen leed, was zijn geest altijd helder, zijn gelaat kalm en glimlachend. In de ogen van de pelgrims was er niets dat op zijn grote pijnen en smarten wees. Als hij echt niet meer kon, trachtte hij het toch zo lang uit te houden, tot er alleen bekenden of mensen die van zijn pijnen op de hoogte waren, in zijn omgeving waren. Dan viel hij op een stoel neer en zei op een prettige toon: 'Aha, er is waarlijk alle reden om te lachen!' Hij bleef actief, ondernemend. Tegen eind 1858 had hij in zijn parochie een missie laten geven. 'Deze keer gaat u ons bekeren', zei hij tot de predikant van de missie. Omstreeks dezelfde tijd bestudeerde hij samen met Pierre Bossan het plan van de nieuwe kerk, die hij wilde bouwen ter ere van de H. Philomena. Zelf beloonde hij de architect met een prachtige rozenkrans (met koralen als kralen, met goud aaneengeregen). Deze nieuwbouw zou zeer duur worden. Op 2 april 1859 opende Pastoor Vianney de inschrijvingslijst, waarop hij zichzelf als eerste plaatste als zijnde goed voor duizend frank. 'Ik zal de goede God bidden,' schreef hij, - en dit is het laatste dat hij ervoor heeft kunnen doen – om zegen voor hen, die

meehelpen aan de bouw van een mooie kerk ter ere van de H. Philomena.' Op het eind van dezelfde maand verzamelde hij de mannen en jongeren van Ars om zich heen, die op het hoogfeest van Pasen tot de Heilige Sacramenten waren genaderd. Pasen viel dat jaar op 24 april. Hij begon met zich te vergelijken met Mozes, die alvorens te sterven het Israëlitische volk om zich verzamelde. 'O mijn kinderen,' voegde hij er o.a. aan toe, 'wat is het mooi en goed wat jullie met Pasen hebben gedaan! Door je paasplicht te vervullen hebben jullie in je hart een woning voor de goede God bereid, en jullie gaan Hem nog een andere woning bereiden door het bouwen van een mooie kerk... Andere keren kwam ik zelf jullie, mijn beste broeders, bezoeken. Jullie hebben mij nooit iets geweigerd. Ik bedank jullie daarvoor. Vandaag bezoekt jullie de missionaris (Abbé Toccanier), maar dat is net alsof ik het zelf was: ik vergezel hem met mijn hart... Ach! Er zijn nog zondaars in de parochie. Ik moet gaan, opdat een ander hen kan bekeren.' Dit was zijn nederige 'Laat nu, Heer, uw dienaar in vrede heengaan' (cfr. Lk. 2, 29). En inderdaad, verschillende aanwezigen zagen in deze woorden van Pastoor Vianney een afscheidsrede en besloten eruit dat zijn dood niet veraf meer was.

Vrees voor Gods oordeel?

Als hij soms nog het oordeel van God scheen te vrezen, als hij ervoor sidderde om 'als pastoor te sterven', hij was echter niet meer ongerust over zijn ware roeping. Had hij zich niet volledig aan God gehecht? Hij wist goed dat God alleen hem van zijn post te Ars zou ontheffen. Zijn vrees werd dan ook gematigd door en liefdevol vertrouwen.

'In zijn laatste jaar,' vertelt Marthe des Garets, "kwam hij naar het kasteel, sprak met ons over de liefde tot God en brak daarbij in tranen uit. Zittend in een stoel, sprak hij soms ook over een ander onderwerp, maar altijd kwam hij terug op Onze-Lieve-Heer, aanwezig in de Eucharistie. Deze voorkeur voor de werkelijke tegenwoordigheid nam zichtbaar toe tegen het eind van zijn leven... Hij onderbrak zichzelf en stortte tranen. Zijn gestalte werd stralend en hij liet niets anders horen dan uitroepingen van liefde. Dankzij veel strijd was hij tenslotte gekomen in een staat van onveranderlijke vrede. 'Tijdens mijn eerste ziekte', zo gaf hij ongekunsteld toe, 'was er nog wel iets wat me hinderde; momenteel vrees ik niets meer.' Overigens was de tegenspraak van de mensen opgehouden. De tijd was voorbij dat men het aandurfde hem respect te weigeren: zijn trouwe hulp Toccanier droeg hem een kinderlijk hart toe. De heilige man Gods kon hem slechts één verwijt maken, aan hem en aan zijn medebroeders van Pont d'Ain: dat ze te veel aandacht hadden besteed aan die arme Pastoor van Ars! Op een dag maakte hij er een opmerking over tegenover abbé Toccanier, die dit welwillende wederwoord gaf: Uw vader en moeder zult ge eren, opdat ge lang zult leven op aarde. 'Het gezicht van Pastoor Vianney straalde en zo gaf hij zijn kameraad Toccanier duidelijk te kennen, hoezeer dit antwoord hem getroffen had. Het isolement, de ziektes, de levensmoeheid beginnen vaak al te zeer toe te nemen bij oudere mensen.

Ze verdragen hun medemensen moeilijker. Ze hebben genoeg aan hun eigen leed. Pastoor Vianney echter heeft tot het einde toe zijn fijngevoelige en meelevende goedheid

bewaard. Vijf maanden voor zijn overlijden kreeg hij wat vreemd bezoek: twee arme vrouwen, van wie de ene niemand anders was dan Pauline-Marie-Philomène Jaricot van Lyon, benadeeld, geruïneerd, diep te betreuren. Ze waren aangekomen in winterweer en sneeuw, verkleumd van de kou. Om ze een beetje warmte te geven ontving Pastor Vianney hen in zijn kamer. Hij ging wat stro zoeken en wat takken. Het hout was helaas nat; nauwelijks aangestoken, gingen de vlammen al weer uit. 'Mag ik U verzoeken,' verzuchtte Pauline-Marie, 'probeert U maar niet ons van de kou af te helpen; ik ben eraan gewend. Verwarmt U liever mijn arme ziel met wat vonken van geloof en hoop.' De heilige van Ars trachtte deze arme ziel, die zo beproefd was en met wie God grote dingen had gedaan, op zijn best te troosten. Het onderhoud was maar kort. De pelgrims belegerden de Pastor als het ware en deden een beroep op hem als biechtvader. Pastoor Vianney gaf aan Pauline-Marie Jaricot een klein houten kruis en stille aansporing tot berusting in Gods wil - en verwijderde zich na de twee geknielde bezoeksters gezegend te hebben.

Voorgevoelens van zijn nabije levenseinde

Abbé Vianney heeft zo goed als zeker vrij lang van tevoren niet alleen bij benadering de tijd van zijn sterven voorzien, maar zelfs de juiste datum ervan. 'Sinds zijn laatste poging om uit Ars weg te vluchten (in 1853)', zo vertelt on Catherine Lassagne, 'sprak onze heilige Pastoor nauwelijks nog over zijn weggaan, maar wel over het vertrek uit het tegenwoordige leven naar de eeuwigheid. Hij zei dikwijls:

"We gaan erheen: men zal moeten sterven, en ik zeer binnenkort".' Voor het Sacramentsfeest van 1858 had men hem een mooi lint cadeau gedaan. 'Het zal u bij de processie dienen, zei ik hem, om u te helpen de monstrans te ondersteunen. "Ik zal er geen tweede keer gebruik van maken", antwoordde hij met en geheimzinnige glimlach. En inderdaad, op Sacramentsdag van 1859 23 juni - was hij ZO zwak dat hij niet de kracht had het heilig Sacrament tijdens de omgang van het ene rustaltaar naar het andere te dragen. Men gaf hem de monstrans pas op het ogenblik van de zegening.' In 1858, tegen Allerheiligen (1 november), zond hij Catherine naar het kasteel van Cibeins, om er een rente van 20 stuiver per dag te innen, die men hem als aalmoes had geschonken. 'Dat zal de laatste keer zijn', zei hij met een wat aarzelende stem; daarna hernam hij op een meer verzekerde toon: 'Ja, dit zal de laatste keer zijn.'

'Tot over drie weken...'

In de loop van juli 1859 kwam een vurige gelovige uit Saint-Etienne, madame Pauze, naar de biechtstoel van Pastor Vianney. Zij had de gewoonte aangenomen ieder jaar, samen met haar man, een bedevaart te voet naar La Louvesc te maken. De Pastoor van Ars sprak opgewekt met haar over de H. Franciscus Regis, van wie hij de graftombe zelf bezocht had en aan wie hij zoveel te danken had. Madame Pauze rekende er niet op nog eens naar Ars te kunnen terugkomen en zei Abbé Vianney vaarwel. 'Ja, ja, mijn beste kind', hernam de heilige levendig, 'over drie weken zien wij elkaar weer!' Ze keerde naar huis terug, diep nadenkend over deze voorzegging: rekende de Pastoor

van Ars erop binnenkort naar Saint-Etienne te komen? Madame Pauze vertelde haar familie over deze woorden van Abbé Vianney, waarvan zij de betekenis niet begreep. Welnu, drie weken later konden de Pastoor van Ars en zijn vrome biechtelinge, die beiden ongeveer tezelfdertijd overleden, elkaar in de hemel weerzien.

Het is mijn laatste jaar...'

De 18de juli 1859, zeventien dagen voor de dood van Pastor Vianney- kwam Etiennette Durié weer naar Ars. U zult zich wel herinneren dat zij destijds eens op de kamer van de heilige was, nadat hij een extase had gekregen. Nu kwam ze terug van een retraite in La Louvesc. Ze ging naar zijn biechtstoel. Er volgde een bewogen gesprek, waarvan men zou kunnen zeggen dat het al van de andere wereld was. 'Ik denk niet, eerwaarde, een goede retraite te La Louvesc te hebben gehad', vertrouwde ze hem toe, 'want uw gezondheid heeft mij zorgen gebaard: ik geloofde dat u ziek was.' 'De waarheid is' antwoordde Pastoor Vianney, dat ik op het ogenblik niet ziek ben, maar mijn leven loopt ten einde. Het is mijn laatste jaar... Ik heb u dit andere keren verteld om onnodige nieuwsgierigheid te voorkomen, maar deze keer zeg ik het u precies zoals ik het weet: het is mijn laatste jaar... Spreek er maar niet over met anderen, mijn beste. Ik heb nog slechts weinig dagen te leven en ik heb die tijd nodig om me erop voor te bereiden. Als u erover gaat praten, dan zal men er haast achter zetten om nog te komen biechten: ik zou zeer over stelpt raken.' 'O! Zo bent u dus al voldoende voorbereid.' 'Ik ben slechts een grote zondaar, ziet u; ik krijg tranen in mijn ogen bij die gedachte.' 'Maar wat moet ik dan zelf

doen?' 'Als ik het geluk heb naar de hemel te mogen gaan, zal ik de goede God vragen altijd uw gids te blijven.' 'O, eerwaarde vader, vraagt u Hem dat u nog enige tijd onder on mag blijven.' 'Nee, dat kan ik Hem niet vragen: de goede God zal het niet toestaan... Ik zal spoedig deze wereld verlaten.' Hij voegde er onder een stroom van tranen nog aan toe: 'Ik weet niet, of ik de verplichtingen van mijn bediening goed heb vervuld.' - 'Als u zich beklaagt, eerwaarde vader, wat moet er dan van mij terechtkomen, nu ik nog altijd in deze wereld moet blijven?' - 'Wat u doet, ja wat u betreft, daar hoeft u niet ZO angstig voor te zijn als wat mijn bediening als priester betreft.' - 'Maar eerwaarde, uw werk is heel wat beter dan het mijne.' - 'Wat een angst heb ik voor de dood! Ach, ik ben een grote zondaar!' - 'De godheid van God - dat hebt u zelf gezegd – is veel groter dan al onze fouten... Ik zou wel graag er even verzekerd van willen zijn naar de hemel te mogen gaan als u... Maar, eerwaarde, wanneer denkt u te gaan sterven?' - 'Als het niet aan het eind van deze maand is (juli), dan zal het in het begin van de volgende maand zijn. ' - 'Hoe kan ik dan de dag weten, als u me die niet wilt zeggen?' - "Iemand zal het u wel zeggen. U zult bij mijn begrafenis zijn en u zult de laatste nacht bij mijn sterfbed zijn.'

Etiennette Durié durfde nog niet in en dergelijke voorspelling te geloven, maar alvorens de absolutie te geven, bevestigde hij met aandrang: 'Ontvang, mijn kind, de laatste absolutie van uw zielenleider.' Na het sacrament van boetvaardigheid ontvangen te hebben, kwam Etiennette nog terug op het voornaamste punt: ‘Bij Gods genade, eerwaarde vader, zegt u mij toch de dag waarop u

sterven moet.' - 'Nee, mijn beste, u zult het niet weten. U zou er teveel mee bezig blijven, tot vervelens toe, maar u zult het op het door God gewilde tijdstip te weten komen.'

Ze vertrok 22 juli, na verschillende opdrachten van Pastor Vianney gekregen te hebben. Toen ze twaalf dagen later in Roanne aankwam, ontmoette ze pater Vadon, die haar zei: 'Ik heb gehoord dat Pastoor Vianney ziek is.' Ze herinnerde zich toen de woorden van de heilige en ze ging direct op weg naar Ars. Ze hoefde 'haar zielenleider' niet levend terug te zien. Toen ze om vijf uur 's nachts in de oude pastorie binnenkwam, hoorde ze het geluid van snikken. De heilige was die nacht gestorven.

Zijn laatste dagen (vrijdag 29 juli t/m donderdag 4 augustus 1859)

Tegen het eind van de maand juli 1859 was het in Ars brandend heet. Overdag en ook ’s nachts kwijnde alles weg ten gevolge van de ondragelijke hitte. Buiten ademde men als het ware vuur in. Men stikte bijna in het kleine kerkschip van Ars, dat meer dan ooit boordevol zat en haast op een oven leek. Ieder ogenblik moesten pelgrims naar buiten gaan om andere lucht in te ademen. En de heilige bleef maar in zijn biechtstoel, martelaar van zijn heldhaftige toewijding!

'Indien een priester', had hij eens gezegd, zou sterven ten gevolge van de inspanning en moeite van zijn werk, ter ere Gods en tot heil van de zielen verricht, dan zou dat niet slecht zijn!' Deze droom van onze heilige Pastoor zou in zijn eigen leven in vervulling gaan. Vrijdag 29 juli voelde hij zich vanaf het moment dat hij opstond, zwaar ziek.

Toch ging hij weer tegen één uur 's nachts naar de kerk. In de biechtstoel echter kreeg hij het stikkend benauwd. Hij moest dan ok verschillende keren de kerk verlaten om op de binnenplaats een ogenblik tot rust te komen. De koorts brandde in zijn zieke lichaam.

Allerlaatste catechismusonderricht

Om elf uur, voordat hij zijn catechismusles ging geven, riep hij een van zijn vrijwillige bewakers, Pierre Oriol, naar de sacristie en vroeg hem een beetje wijn te halen. Hij dronk er enkele druppels van, vanuit de holte van zijn hand, en hij had nog de kracht om zonder hulp de kleine preekstoel te beklimmen, maar men kon hem niet meer verstaan. Men vermoedde nochtans dat hij over zijn meest geliefde onderwerp sprak, want hij richtte zich weer naar het tabernakel en vestigde er zijn ogen op, die vol tranen zaten. 's Avonds kwam hij naar de pastorie, als was hij gebroken en ingestort, leunend op de arm van frater Jérôme. Hij zag er doodziek uit. De familie Des Garets kwam naar hem toe. Hij hief zijn zwakke hand op over deze dierbare vrienden. 'Het is de laatste keer, dat hij ons zegent,' zeiden ze onder tranen tegen elkaar. Onderaan de trap raakte hij bijna buiten bewustzijn. Frater Jérôme stelde hem voor naar buiten te gaan, want een beetje buitenlucht zou hem goed doen... Hij begaf zich dan ook, nog steeds geholpen, in de richting van het huis van de fraters, maar hij kwam al gauw weer terug, want hij kon het niet meer aan. Met veel pijn en moeite ging hij de trap op naar zijn kamer. Frater Jérôme hielp hem bij het naar bed gaan en liet hem daarna, op zijn herhaald verzoek, alleen.

Hij vraagt om zijn biechtvader

Ongeveer één uur 's nachts voelde hij zich ijskoud, ondanks de verstikkende atmosfeer - want de nacht had geen verfrissende wind meegebracht en klopte hij om hulp te vragen. Catherine Lassagne, die buiten weten van Abbé Vianney in de kamer ernaast een oogje in het zeil hield, snelde het eerste toe. 'Het is voor mij het einde, een armzalig einde', zei hij met een diepe zucht. 'Men moet mijnheer pastor van Jassans gaan halen.' Door Catherine gewaarschuwd, kwam frater Jérôme op zijn beurt de kamer binnen. De Pastoor van Ars was in dit jaargetijde gewend uiterlijk op dit uur kwart over een, half twee naar de kerk te gaan, maar nu sprak hij de fraterkoster noch van opstaan, noch van mislezen. Hij voelde zich doodziek, zijn stervensuur nabij. 'Ik ben aan het armzalig einde van mijn leven toe', herhaalde hij, 'ga maar mijn biechtvader halen.' - ‘Ik zal ook de dokter waarschuwen.' - 'Dat heeft geen zin. De dokter zal er niets aan kunnen doen.' Abbé Toccanier kwam op zijn beurt toesnellen, in tranen. 'Mijnheer Pastor, de heilige Philomena, die u zestien jaar geleden heeft genezen, zal ook deze keer weer uw genezing verkrijgen.' - 'Ach, de heilige Philomena zal er niets aan kunnen doen!' Zijn biechtvader en zijn dokter Abbé Louis Beau, biechtvader van Pastor Vianney, en dokter Saunier van St. Euphémie kwamen ongeveer tezelfdertijd aan, bij het eerste ochtendkrieken. De dokter kon slechts de uiterste verzwakking van de zieke patiënt vaststellen. Pastor Vianney had niet meer de kracht om op de vragen van de dokter te reageren. 'Indien de hitte minder wordt,' stelde de dokter vast, ‘kunnen we nog hopen, maar als die

aanhoudt, dan zullen wij hem verliezen.' Zo vermeldden de notities van Catherine Lasagne. De warmte werd helaas nog erger. Er broeide onweer boven Ars. Onder de pelgrims, van wie verschillenden diezelfde nacht pas waren aangekomen, heerste een onbeschrijflijke teleurstelling, toen zij hoorden dat de Pastoor die ochtend niet meer naar beneden zou komen, dat men hem waarschijnlijk niet meer in zijn kerk zou zien... Zij belegerden de deur van de kleine binnenplaats. Sommigen konden, op een onbegrijpelijke wijze bevoorrecht (behalve als de heilige ze zelf geroepen had), toch nog bij zijn bed komen om te biechten.

Een man die geen vlieg kwaad kon doen...

Tot nog toe steeds zo lastig te verzorgen, was Pastoor Vianney nu 'volgzaam als een kind' (volgens Frater Jérôme). Tijdens zijn ziekte in 1843 had hij met de grootste moeite een matras geaccepteerd. Nu echter, deze zaterdagochtend, legde men een matras boven op zijn harde strozak en hij bedankte er zwijgend voor met een glimlach. Hij slikte geduldig alle medicijnen, die de dokter voorschreef. Hij protesteerde slechts één keer, en wel toen een zuster (van Sint-Jozef), wakend aan het hoofdeinde van zijn bed, de vliegen wilde wegjagen die op zijn zwaar zwetend gezicht af kwamen. Hij maakte een gebaar en men begreep dat hij zeggen wilde: 'Laat mij maar zo, met mijn arme vliegen... Alleen de zonde is echt iets vervelends...'

Subliem einde

'Hij was nog bij volle bewustzijn', vertelt zijn biechtvader, die de bewogen getuige was van dit sublieme einde, 'en hij

bleef bij kennis tot het laatste ogenblik. Hij sprak zijn biecht met de hem eigen diepe godsvrucht, zonder verwarring en zonder op zijn "kwaad" terug te komen.' Hij gaf geen enkel teken van verlangen toch nog te blijven leven. Het werd de duivel niet toegestaan hem in deze laatste uren lastig te vallen. 'Zijn grootste zorg was steeds geweest niet in die laatste ogenblikken in wanhoop te vervallen.' Dat deelt frater Athanase ons mee. Zo was zijn angst voor de dood, waarvan hij zo dikwijls en zo levendig blijk had gegeven, nu geheel en al verdwenen. Nadat hij de allerlaatste druppels van de bitterheden van dit aardse leven had gedronken, proefde hij de mildheid van een goede dood, waarmee nu bij hemzelf een van zijn troostvolle woorden in vervulling ging: hoe goed is toch het stervensuur, als men op het kruis geleefd heeft! Dit vinden we vermeld in een uitgave, getiteld *Verzamelde gedachten van de Pastoor van Ars* (Pensées choisies du Curé d'Ars; Parijs, Téqui, p. 54). Dikwijls had Pastoor Vianney de wens te kennen gegeven een herdruk te mogen zien van een boek, van de hand van M. de la Serre en verschenen in 1832 onder de titel van *Historiographe de France* (Historiografie van Frankrijk). Er wordt daarin gesproken over de kracht van de heiligen en martelaren bij lijden en sterven. Pastor Vianney hield echter niet van de vermenging van het sacrale en het profane, zoals men die in dat boek aantreft. Hij had het liefst gezien dat het in een geheel christelijke zin geschreven zou zijn. Aldus Hippolyte Pagès.

In het zicht van zijn laatste uur

De ziekteverschijnselen werden steeds erger, maar de Dienaar Gods genoot een volmaakte innerlijke rust. Geen klacht kwam over zijn lippen. Men zou haast gezegd hebben dat hij geen lijden meer kende. Priesters, religieuzen, vrome leken losten elkaar voortdurend bij hem af, hoewel hij naar het scheen lever alleen had willen zijn. De inwoners van Ars, zijn altijd ZO beminde parochianen, en de van elders gekomen pelgrims kwamen onophoudelijk aan de deur van zijn kamer om hem alsnog godsdienstige voorwerpen te laten wijden en voor henzelf een laatste zegening van hem te mogen ontvangen. Hij voldeed gaarne aan deze vrome verlangens, maar hij kon geen woord meer spreken.

Daags voor zijn dood, toen men niemand meer bij hem boven wilde laten komen, waren er toch nog enkele mensen die dit bevel negeerden. ‘Tegen uw zin in zullen wij toch naar hem toe gaan', zo schreeuwden zij het in tranen uit tot frater Athanase, die aan de deur van de binnenplaats de wacht hield. 'Hij was onze pastor, voordat hij de uwe werd!' De Frater liet ze maar naar hem toe gaan, mits zij in stilte de trap op zouden gaan. Zwijgend, terwijl ze nauwelijks hun tranen konden bedwingen, knielden zij neer op de drempel van zijn kamer. De heilige wist ze nog te herkennen. Men ondersteunde zijn zwakke hand om over hen een kruisteken te maken. 'Ik heb hem op de laatste dag van zijn leven op zijn bed gezien,' vertelt ons Guillaume Villier die kennelijk ook van de partij was, 'hij was zachtmoedig en rustig als een engel.'

Zijn allerlaatste zegening

Graaf Des Garets, die ternauwernood de pastorie verliet in deze smartvolle dagen, liet zijn familie komen. De stervende heilige keek een ogenblik naar de kinderen van deze familie, aan wie hij vaderlijk gehecht was. Hij herinnerde zich dat hij tot nu toe nog geen souvenir had gegeven aan het jonge meisje Marthe-Philomène. Hij gaf een teken aan frater Jérôme haar een rozenkrans te geven. Wat deed intussen de menigte pelgrims buiten? Tussen pastorie en kerk opeengepakt, vroegen zij om hun biechtvader. Die het laatst aangekomen waren, smeekten toch minstens één keer hem te mogen zien. Men zei hun toe dat de stervende Pastoor Vianney hen vanaf zijn ziekbed zou zegenen. Op de aangegeven tijd liet men een klok luiden. Allen buiten knielden neer en maakten een kruisteken. Groepen mensen verdrongen zich in de kerk voor het altaar van de heilige Philomena en smeekten de 'lieve, kleine heilige' haar grote vriend in Ars te genezen. Er waren ook mensen die op bedevaart gingen tot aan het heiligdom van Onze Lieve Vrouw van Beaumont.

Al het mogelijke...

Overigens deed men alles wat menselijkerwijs mogelijk was om de heilige zieke te verlichten. ‘Indien de hitte minder wordt,' had dokter Saunier toch gezegd, 'kunnen we nog hopen.' Inwoners van Ars, die meenden daarmee enige verfrissing in de pastorie te kunnen brengen, omgaven het gebouw van de pastorie vanaf het dak met lange zeildoeken. Meneer Pagès en anderen klommen op

ladders en besproeiden die zeilen bij tussenpozen met water. De toewijding van allen was bewonderenswaardig!

De laatste Sacramenten

De in stervensnood verkerende, zachtmoedige heilige scheen al niet meer tot deze wereld te behoren. 'Men zag dat hij zijn lippen niet meer bewoog,' aldus zijn biechtvader, 'maar zijn ogen bleven op de hemel gericht en wekten de indruk dat hij in contemplatie was. Ik geloof dat er toen iets bijzonders bij hem gebeurde. Hij volstond ermee om op de verschillende vragen die men hem stelde, bijna steeds alleen maar ja of nee te antwoorden. Slechts weinig woorden sprak hij nog. In de middag van dinsdag 2 augustus wisselden Frater Athanase en abbé Toccanier elkaar af aan het hoofdeind van zijn bed. Toen de frater de wacht hield, kondigde men het bezoek aan van de dokter. 'Ik heb nog 36 francs over,' kon de zieke nauwelijks uitbrengen, 'vraag aan Catherine die aan dokter Saunier te geven, en dan moet ze hem maar vragen niet meer terug te komen: ik zou hem niet kunnen betalen...' Wat abbé Toccanier betreft, hij vertrouwde aan zijn heilige Pastoor zijn vrees voor de toekomst toe: 'Want, eerwaarde vader, de regering heeft geweigerd onze loterij goed te keuren en Onze Lieve Heer haalt u nu weg uit deze wereld, dan gaat het niet meer...' - 'Moed houden, kameraad! U zult het binnen drie jaar rond hebben.' En inderdaad bleek later dat aan het eind van die drie jaar abbé Toccanier voldoende financiën bijeengehaald had om aan de bouw van de nieuwe kerk te kunnen beginnen. Tegen drie uur ' middags vond zijn biechtvader het raadzaam de Pastoor de laatste sacramenten toe te dienen. Overigens had hij er zelf al om

gevraagd. Hij wilde niet wachten tot de volgende ochtend, zoals men had voorgesteld. 'Wat is God toch goed', murmelde hij. 'Wanneer men niet meer tot Hem kan gaan, komt Hijzelf.' De kerkklok luidde, toen de pastor Beau Ons Heer naar de pastorie bracht. Een twintigtal priesters met een kaars in de hand begeleidde het heilig Sacrament. Toen de stervende die klokken hoorde luiden, brak hij weer in tranen uit. Frater Elie vroeg hem waarom. Daarop antwoordde hij: 'Het is droevig voor de allerlaatste keer de heilige Communie te ontvangen.' Toen hij die stoet zijn kamer zag binnenkomen, richtte hij zich op, ging zitten en vouwde zijn handen, maar zijn tranen stroomden nog overvloediger. Zijn biechtvader gaf hem de heilige Teerspijze en daarna het heilig Oliesel (tegenwoordig Sacrament van de zieken genoemd). 'Hij ontving de laatste Sacramenten' aldus pastoor Beau 'zoals hij gewoon was, met diep geloof en bewonderenswaardige vroomheid.' Na afloop van deze treffende plechtigheid bleef abbé Etienne Dubouis (deservitor te Fareins) bij het sterfbed van de heilige Pastor waken. 'Meneer Pastor,' aldus deze oude confrater, 'nu bent u samen met de goede God.' - 'Ja, mijn vriend", antwoordde de heilige met een hemelse glimlach. Abbé Dubouis hernam: 'We vieren vandaag de herinnering aan de overbrenging van de relieken van St.-Stephanus. Deze heilige, nog op aarde, zag reeds de hemel geopend'. - 'Toen hief abbé Vianney zijn ogen ten hemel met een buitengewoon indrukwekkende uitdrukking van geloof en van geluk', aldus abbé Dubouis.

Waar te begraven?

Eén belangrijke zaak verontrustte de burgemeester en de bewoners van Ars: wie zou straks in het bezit komen van het stoffelijk overschot van hun pastoor? In zijn laatste testament, gedateerd 10 oktober 1855, had Pastoor Vianney vermeld: Ik stel na mijn dood mijn lichaam ter beschikking van de Bisschop van Belley. De vraag was nu: welke beslissing zal deze bisschop, Mgr. De Langalerie, nemen? Zowel de bewoners van Dardilly, zijn geboortedorp, als die van Ars, zijn parochie, verlangden de heilige Pastor in hun midden te hebben. Daarom bracht op woensdag 3 augustus mr. G. Raffin, notaris te Trévoux, met vier getuigen een bezoek aan Abbé Vianney en hij vroeg hem: 'Waar wilt u begraven worden?' Men spitste de oren en heel zachtjes fluisterde hij: 'In Ars.., maar mijn lichaam is niet veel zaaks.' Daarop schreef mr. Raffin een testament uit, dat de heilige Pastoor zelf niet meer kon ondertekenen. Diezelfde middag, 'om drie uur', vertelt pastoor Beau, 'deed ik de gebeden, waarbij ik zijn ziel in de handen van de Heer aanbeval, in tegenwoordigheid van verschillende geestelijken. Hij bezat nog steeds dezelfde kalmte en geest van contemplatie.' Even daarvoor waren in haast enkele priesters aangekomen uit parochies, waar zij gepreekt hadden, zoals abbé Alfred Monnin en een ander lid van de priestermissionarissen.

Zijn bisschop komt ook nog

Die woensdag 3 augustus bevond Mgr. De Langalerie zich in het kleinseminarie te Meximieux, waar de laatste voorbereidingen werden getroffen voor een prijsuitreiking

die de volgende dag zou plaatsvinden. Daar en in die omstandigheden vernam de prelaat dat de toestand van Abbé Vianney hopeloos was. Aanstonds verliet hij het kleinseminarie en ging naar Ars (een afstand van ongeveer 40 km); daar kwam hij tegen 7 uur ‘s avonds aan. Hij begaf zich direct naar de pastorie, 'haastig, bewogen, met luide stem biddend, dwars door de menigte heen, die neerknielde toen hij voorbijkwam'. Aldus abbé Alfred Monnin in zijn boek De Pastoor van Ars (dl. 2, p. 695). De zieke Pastor Vianney herkende zijn bisschop heel goed, lachte hem toe, probeerde hem te bedanken, maar kon geen woord uitbrengen. Mgr. De Lamgalerie omarmde hem en zei dat hij in de kerk voor hem ging bidden. De heilige bedankte hem met een glimlach. 'Dat was het enige moment', merkte zijn biechtvader op, die toen ook aanwezig was, 'dat ik hem die dag los zag uit zijn vereniging met God...'

Zijn stervensuur: donderdag 4 augustus 1859 om twee uur ’s nachts.

Tegen tien uur (woensdagavond, 3 augustus) scheen de Pastoor aan zijn einde toe te zijn. Abbé Toccanier gaf hem 'de volle aflaat in het stervensuur'. Middernacht liet abbé Monnin de Pastoor zijn missionariskruis kussen en hernam, aan het hoofdeinde gezeten, de gebeden van de stervenden. Hij deed dit langzaam en met lange rustpozen in stilte... En zie, donderdag 4 augustus 1859, om twee uur ‘s nachts - juist toen de jonge kapelaan Toccanier met bewogen stem de In Paradisum-hymne had gebeden met de woorden: *De Engelen, zij mogen u geleiden naar het paradijs, de Martelaren mogen u ontvangen bij uw komst en*

u brengen naar de heilige stad Jeruzalem, terwijl boven Ars zwaar onweer losbrak met hevige bliksem en donderslagen, gaf de heilige Jean-Marie-Baptiste Vianney, in de armen van Frater Jérôme, zijn ziel zonder doodstrijd aan God terug en sliep tenslotte in als de arbeider in Gods wijngaard die zijn taak goed volbracht heeft. Pierre Oriol ervaarde het als een troost hem de ogen te mogen sluiten. Hij was drieënzeventig jaar oud, plus twee maanden en zevenentwintig dagen, en deed zijn werk als pastoor te Ars gedurende eenenveertig jaren, vijf maanden en drieëntwintig dagen.

Algemene rouw en grote smart

Tegen vier uur die ochtend ging abbé Beau naar de kerk om voor de overleden Pastor de heilige Mis te lezen. De koster had een wart kazuifel klaar gelegd. Abbé Beau echter, die dertien jaar lang de intieme vertrouweling en biechtvader van Pastoor Vianney was geweest, aarzelde eerst even dit rouwgewaad aan te doen, omdat het leven van Abbé Vianney ZO heilig was geweest, dat hij – meende abbé Beauzelfs bevrijd was gebleven van iedere bewuste dagelijkse zonde! Van de toren van Ars begonnen de klokken te luiden. De gehele parochie die angst en bezorgdheid had doorstaan, gaf toen blijk van immens verdriet. Iedereen had tranen in de ogen en riep uit: 'Onze heilige Pastoor is dood!' - 'De naburige parochies deelden in onze smart', zegt Marthe des Garets, het klagen van de klokken had hun de zware rouw doen kennen'. In Savigneux, in Misérieux, in Toussieux tot in Jassans toe, overal werden de rouwklokken geluid. Het nieuws van zijn overlijden verspreidde zich als een lopend vuurtje. De

telegraaf - in die tijd de voornaamste snelle nieuwsverspreider - droeg het overal heen. Aanstonds zetten grote stoeten gelovigen zich in beweging. 's Morgens vroeg op 4 augustus lip Camille Monnin, notaris van Villefranche en broer van priestermissionaris Alfred Monnin, naar het dorp Ars. 'De wegen' zo vertelt hij, 'waren overstroomd van pelgrims, te voet of in rijtuigen. Op het plein bij de kerk van Ars had zich een aanzienlijke menigte verzameld. Tedereen was in tranen. Diezelfde emotie greep ook mij aan. Ik viel in de armen van mijn heerbroer: onze tranen smolten samen.' Die ochtend werd - voor de eerste keer sinds zeer lange tijd - het Angelus weer geluid bij zonsopgang.

Deel 7: In de eeuwige glorie

Zodra Pastoor Vianney de laatste adem had gegeven, begon men zich te verdringen rond zijn 'arm kadaver.' Uit bezorgdheid dat men sporen zou vinden van zijn verschrikkelijke boetedoeningen, had de Pastoor van Ars vroeger al eens het verlangen kenbaar gemaakt dat men hem na zijn overlijden niet. zou ontkleden. Men stoorde zich er echter niet aan en nu konden de paters-missionarissen en de broeders met onzegbare tederheid dit lichaam als en zeer eerbiedwaardige relikwie in ogenschouw nemen, deze geheiligde ledematen die 'een beeld gaven van de uiterste menselijke uitputting', aldus abbé Monnin.

Tegen vijf uur in de ochtend werd zijn lichaam, gehuld in toog, superplie en stool, naar een zaal gebracht op de benedenverdieping van de pastorie. Zijn voorkomen was kalm en sereen, alsof hij nog in leven was. Toen zette zich voor dat heilig 'menselijke overschot' een ononderbroken defilé in beweging, dat achtenveertig uren zou duren. Rondom de pastorie werd een ordedienst ingesteld. De burgemeester, graaf Des Garets, had gendarmen moeten oproepen om het volk in bedwang te houden. Iedereen wilde langs de overleden Dienaar Gods gaan om nog eens de eerbiedwaardige trekken te zien van een parochievader, van een vriend, van een trooster, van een zielenherder... Men liet de bezoekers in kleine groepjes toe en gaf hun niet meer tijd dan om één Onzevader en Weesgegroet te bidden. Twee broeders en twee leerlingen van het weeshuis die bij

de overledene stonden, moesten voortdurend religieuze voorwerpen aan het ontzielde lichaam aanstrijken. 'Men haalde in Ars alle winkels met religieuze voorwerpen leeg!' - vertelt Marthe Miard. 'Haast zonder de tijd te nemen om te betalen haalden vrouwen in volle manden zowat alles op: prentjes, afbeeldingen, kruisen, rozenkransen. medailles etc. Notaris Raffin van Trévoux mocht dan wel de pastorie verzegelen, maar dat hielp maar weinig: er waren er toch nog die tot in de kamer van de overleden Pastor wisten door te dringen, op zoek naar waardevolle souvenirs! Ze forceerden de buitendeur van de pastorie zodanig dat ze binnengekomen zouden zijn, als de bewakers ze niet hadden tegengehouden. Er stonden drie vlierbomen op de binnenplaats van de pastorie; daarvan werden alle: bladeren binnen handbereik afgehaald. Het defilé van de bezoekers stond slechts een half uur stil in de namiddag van 4 augustus. Toen de zon op zijn hoogst stond, bracht men de overledene naar buiten, opgebaard op een soort erebed, gesierd met bloemen en bladeren. Dat was voor het eerst een goede gelegenheid voor een fotograaf om de trekken van de Pastoor van Ars vast te leggen. Er waren zelfs drie verschillende fotografen ter plekke. 'Ik, Jean-Claude Viret', aldus verklaart deze, 'was erbij, toen de portretfoto’s genomen werden. Men haalde de zeer heilige Pastoor Jean-Marie-Baptiste Vianney naar buiten om hem op de binnenplaats op te stellen, op een ogenblik dat de zon op zijn heetst was. Men was verplicht een para- plu boven de heilige Pastoor te houden om zeker te zijn van het juiste zonlicht, en ik was het, Jean- Claude, die de paraplu al die tijd heeft vastgehouden, zolang het nodig was.'

Uitvaart

De begrafenis was vastgesteld op zaterdag 6 augustus. De avond ervoor waren er zoveel vreemdelingen naar Ars gekomen dat de levensmiddelen begonnen op te raken. Het merendeel van de mensen die geen logies konden vinden, moest in de openlucht de nacht doorbrengen. Tegen acht uur begon zich een zeer lange stoet te vormen met driehonderd priesters en religieuzen en circa zesduizend gelovigen. De kist was niet gesloten; daardoor bleef de heilige goed zichtbaar. Iedereen wilde de trekken van de Pastoor nog eens zien. Toen dan eindelijk de stoet in beweging kwam, deed de heilige Pastor Jean-Marie-Baptiste Vianney zijn laatste rondgang door zijn geliefd dorp. Dat was geen uitvaart met veel rouw en smart, het was een triomftocht! Achter de bruidjes in het wit en de priesters in toog kwam de zware loden en eikenhouten kist. Deze werd achtereenvolgens gedragen door priesters, vervolgens door broeders van de Heilige Familie en tenslotte door jongemannen van zijn parochie. Toen hij voorbijging, knielden de mensen die langs de weg een levende haag vormden, neer als om een laatste zegening van hem te ontvangen. In stilte stroomden tranen uit aller ogen. Bij tussenpozen hoorde men vanuit de verte de klokken van de omgeving.

Lofrede van zijn Bisschop

De stoet hield stil op het plein: de overledene werd geplaatst aan de voet van het calvariekruis, dat in het midden van het plein stond. Daar hield Mgr. De Langalerie de preek, vol hulde aan de Dienaar Gods - de eerste lofrede

te zijner eer, maar dan ook wel de allermooiste van alle die er daarna gehouden zouden worden. Moed, goede en trouwe dienaar! Zo begon de Bisschop. Treed binnen in de vreugde van de Heer! En hij vervolgde: 'Weest stil, mijn broeders. Luistert goed, vrome gelovigen, die door de eerbiedige herinnering en diepe smart zo talrijk naar deze indrukwekkende plechtigheid bent geleid. Dit woord van onze Heer in het Evangelie herhaal ik hier. Zegt mij eens, is er wel iemand onder u die niet gelooft dat dit woord uit de mond van God zelf te horen was op het moment dat de schone ziel van onze heilige Pastoor zich uiteindelijk losmaakte van zijn lichaam, dat hij zo'n lange tijd gebruikte in dienst van zijn Meester? Overwegen we dus enige ogenblikken, mijn beminde broeders, dit ZO aantrekkelijke en aangename woord, dat op dit moment onze hoop en onze troost moet uitmaken. Ik voeg eraan toe dat het ook en heilzame waarschuwing inhoudt, in de naam van hem die voortaan niet meer tot u kan spreken dan door het voorbeeld van zijn leven en misschien ook door de wonderen vanuit zijn graf.' Vervolgens gaf de Bisschop van Belley commentaar op zijn toespraak en schetste hij met snelle trekken het bovenmenselijke leven van de Pastor van Ars, wonderbaarlijk door de kracht en de liefde van God.' Hoeveel jaren, ja hoeveel eeuwen wellicht heeft men niet een dergelijk priesterlijk bestaan gezien, in zodanige omstandigheden, dat zo vruchtbaar, zo heilig, zo voortdurend aan de dienst van God was toegewijd, opgeofferd en versleten? Een Pastoor van Ars is niet te vervangen! God zelf wil niet eens tot Zijn meerdere eer en glorie deze wonderen van genade en heiligheid herhalen. Heel Frankrijk heeft een priester verloren die total voor

Gods eer leefde en die men vanuit alle provincies kwam opzoeken om hem raad te vragen. Moed, goede en trouwe dienaar, treed binnen in de vreugde van de Heer d.w.z. uw levensreis is ten einde. U hebt genoeg gedaan, voldoende gewerkt. Kom binnen en ziehier de beloning, de prijs van uw inspanningen..... Weet wel, mijn dierbare en vereerde Pastoor: de mooiste en meest verlangde dag van mijn episcopaat zou die zijn waarop de onfeilbare stem van de Kerk mij zou toestaan U plechtig toe te juichen en tot uw eer te zingen: Euge serve bone et fidelis, intra in gaudium Domini tui' [Moed, goede en trouwe dienaar, treed binnen in de vreugde van uw Heer].

Requiemmis en bijzetting van het stoffelijk overschot

Toen de rede was uitgesproken, werd de kist naar de kerk gedragen, waarin alleen de autoriteiten, de geestelijkheid en de familie werden toegelaten. De gendarmes van Trévoux hadden de grootste moeite om de mensenmassa tegen te houden en de orde te handhaven, maar geen wanklank werd gehoord. Gedurende de Requiemmis, die door kanunnik Guillemin, vicaris-generaal van Belley, werd opgedragen, lag over heel het dorp een diepe rouw en religieuze stilte, alsof het dorp zelf een heiligdom was geworden. Op het luiden van de klokken knielde de menigte neer of stond vervolgens weer op. Na de absoute door Mgr. De Langalerie werd de kist bijgezet in de kapel van St.-Jan de Doper vóór de biechtstoel, die nu - helaas! - leeg was en waarin de Dienaar Gods van zovelen de biecht had gehoord, aan wie hij de absolutie had gegeven en die hij innerlijk gesterkt had. De hele tijd dat de kist daar stond, werd deze dag en nacht uitslui-

tend door parochianen bewaakt. Op 14 augustus werd het lichaam neergelaten in een graf, dat midden in de kerk gegraven was en overdekt werd met een zwart marmeren plaat, waarop de afbeelding van en kelk gebeiteld stond, met dit eenvoudige opschrift: CI-GIT JEAN-MARIE-BAPTISTE VIANNEY, CURÉ D'ARS [Hier rust Jean-Marie-Baptiste Vianney, Pastoor van Ars]. De overblijfselen van de Dienaar Gods zouden daar vijfenveertig jaar blijven rusten, van 1859 tot 1904.

Beginnende stroom van verzoeken om relikwieën

Toen reeds begonnen de aanvragen om relieken op gang te komen. Al direct op 4 augustus had men in Dardilly via en telegrafisch bericht het nieuws vernomen van het overlijden van de Pastoor. Daags daarop schreef de overste van het pensionaat van Onze-Lieve-Vrouw van de Engelen, in de parochie gesticht door de Zusters van Sint-Jozef, aan Mgr. De Langalerie een brief met het verzoek de kelk van de heilige overledene in Dardilly te mogen bewaren. Enige dagen later overhandigde Mgr. De Langalerie aan de burgemeester van Ars een verzoekschrift van de mensen van Dardilly - met contrasignatuur (medeondertekening) van de Kardinaal-Aartsbisschop van Lyon waarin toestemming werd gevraagd zo al niet het lichaam, dan toch het hart van hun voormalige dorpsgenoot in Dardilly te mogen bezitten. Graaf Des Garets weigerde dit resoluut. 'Op de dag van de uitvaart', zo antwoordde hij aan de Bisschop van Belley, 'heb ik aan de bewoners van Dardilly gezegd dat, wanneer eenmaal het lichaam opgegraven zou worden (bij de zogenaamde exhumatie), zij een belangrijke reliek zouden krijgen. Ze moeten tevreden zijn

met deze belofte en geen verzoek doen dat in de huidige omstandigheden niet passend is en niet geïnspireerd lijkt door een ware devotie. Als oude vriend van deze heilige priester, als burgemeester van Ars, zal ik me steeds verzetten tegen een dergelijke schending van zijn graf in strijd met zijn wil.'

Wederom bedevaarten

Een nieuwe vorm van pelgrimages kwam thans op gang. De volksstem, die nu de stem van God bleek te zijn, had al de heiligheid van de Pastoor van Ars uitgeroepen. Voortaan zou men komen om hem als heilige te vereren, om tot hem te bidden en zijn voorspraak bij God te vragen. Er was rondom zijn graf een ijzeren hekwerk geplaatst; het was heel gauw bedolven onder bloemen en kransen en het werd één kaarsenstandaard. De priesters die met het toezicht van de kerk belast waren, lieten direct deze tekenen van devotie en ook het hek zelf weghalen. Iedere voorbarige uiting van devotie moest immers worden voorkomen, ook al meende men op het bisdom Belley dat een zaligverklaring heel goed mogelijk was. In ieder geval bleef het iedereen toegestaan de Pastor van Ars privé aan te roepen. Alle dagen kwamen er pelgrims neerknielen op de marmeren plaat die zijn graf bedekte. Men zag zelfs Kardinaal Villecourt, in zijn plechtige purperen kleding en met zijn witte haardos, zich tot op de grond toe neerbuigen om deze eerbiedwaardige steen te kussen.

Kerkelijk onderzoek

De diocesane autoriteit bleef intussen niet werkeloos toezien. Zij was immers belast met de ernstige en

aangename plicht de heiligheid van de Pastoor van Ars authentiek vast te stellen. Al op 21 november 1862 stelde Mgr. De Langalerie tot grote vreugde van de gelovigen een kerkelijke rechtbank in om een onderzoek te doen naar het leven, de deugden, de wonderen en de geschriften van de Dienaar Gods. Toen begon het zogenaamde bisschoppelijk proces, waarin men tweehonderd zittingen hield, de verklaringen verzamelde van zesenzestig getuigen en pas op 6 maart 1865 zijn taak als beëindigd beschouwde. Enige dagen later bracht Mgr. De Langalerie de 1 authentieke stukken van het proces - 1674 pagina's in folioformaat - naar Rome en vertrouwde deze toe aan de Ritencongregatie (thans genaamd Congregatio de Causis Sanctorum - Congregate voor de Zalig- en Heiligverklaringen). Nog vóór het einde van de maand maart 1865 werd Kardinaal Villecourt die in Rome woonde, door Paus Pius IX tot rapporteur in het proces Vianney benoemd. Binnen een jaar overleed hij echter en werd op 1 februari 1866 in die functie opgevolgd door Kardinaal Pitra. De Prefect van de Ritencongregatie, Kardinaal Patrizi, opende de Franse documenten om ze in het Italians te laten vertalen. Tevens werden censoren aangewezen om de geschriften van Abbé Vianney te onderzoeken. Apostolisch proces te Rome Hiermee begon het apostolisch proces, na beëindiging van het bisschoppelijk of diocesaan proces, dat voor Rome vooral van belang is wat betreft de vraag: moet deze of gene zaak al dan niet behandeld worden? Gewoonlijk verliepen er tien jaar tussen deze beide processen. Met een decreet van 6 februari 1866 werd door Pius IX dispensatie verleend voor een snellere behandeling. Deze vrome en grote paus die de reputatie

van Pastoor Vianney goed had gekend, verlangde persoonlijk dat de Kerk deze nederige priester zou vereren. Tengevolge van het Eerste Vaticans Concilie (1869-1870), de Frans- Duitse oorlog van 1870-1871 en de verovering van Rome door de Piëmontese troepen (1870) werd het verloop van dit proces vertraagd. Op 3 oktober 1872 gaf Paus Pius IX met vreugde zijn handtekening voor de instelling van de laatste beslissende commissie. Door dit feit mocht de Pastoor Jean-Marie-Baptiste Vianney eerbiedwaardig genoemd worden. Al deze apostolische procedures, successievelijk toevertrouwd aan de Monsignori Richard, Marchal en Soubiranne, Bisschoppen van Belley, namen ruim twaalf jaar in beslag: van 3 augustus 1874 tot 12 oktober 1886. Total werden 147 getuigen gehoord. Hun verklaringen, vastgelegd in 2886 foliopagina's, werden in 311 zittingen behandeld. Nadat de resultaten zowel van het diocesaan proces als van het apostolisch proces op de vergadering van de desbetreffende Curiecongregatie op 13 mei 1890 ware goedgekeurd, gaf Paus Leo XIII reeds de volgende dag zijn bekrachtiging eraan. Immers, evenals Pius IX, hield ook Paus Leo XIII veel van de Pastoor van Ars. 'We moeten deze zaak snel doorzetten', zei deze Paus in 1889 tot Mgr. Luçon, toekomstige Kardinaal van Reims, toen nog Bisschop van Belley. 'De Pastoor van Ars - dat is de religieuze glorie van Frankrijk.' Tegenover de prelaat-postulator verklaarde de Paus: 'Deze zaak is een van de allermooiste; die mag dan ook geen vertraging ondervinden. Ik zou graag de eerbiedwaardige Vianney heilig verklaren!' Jammer genoeg mocht hij deze zaligverklaring niet meemaken. Die was voorbehouden aan de voormalige pastor van Sarzano

en Tombolo, Paus Pius X, die 4 augustus 1903 - op dag af 44 jaar na het overlijden van Abbé Vianney - tot paus werd gekozen. Op 26 januari 1904 zat Pius X de vergadering voor van de Congregatie, die over de wonderen van de eerbiedwaardige Vianney moest beslissen. De rechtbank van Belley rapporteerde zeventien medisch onverklaarbare genezingen en de advocaat Morani had er twee uitgekozen, die voor de zaligverklaring voldoende waren: de genezing van Adelaide Joly en die van Léon Roussat.

Genezing van Adelaide Joly

Het is de moeite waard deze wonderen te verhalen, en wel zoals ze door naaste familieleden zijn verteld. De verklaring van Léonide Joly, een zus van de genezen Adelaïde, gedateerd 10 oktober 1864, luidt als volgt:

'Ik ben geboren te Sainte-Claude op 8 mei 1848. Adelaide is vier jaar jonger dan ik. Sinds vijf jaar verblijven wij allebei in het weeshuis van de Zusters van Liefde te Lyon. 's Morgens kleedde ik als regel mijn kleinere zus aan. Op een keer klaagde ze over pijn in haar linkerarm. In september 1861 bemerkte de overste die ons huis bezocht en het werk controleerde, dat Adelaide haar arm op haar knie liet hangen en dat zij niet kon werken. Ze noemde haar een kleine luilak, maar toen begonnen we allemaal te huilen. Ze brachten het meisje dan naar dokter Berne, hoofdchirurg, en deze zei dat Adelaide een gewrichtsgezwel had, dat ze haar hele leven verlamd zou blijven en een hulptoestel zou moeten gebruiken. Dit apparaat werd echter niet aangevraagd, maar de zusters

wilden iets anders proberen: ze lieten ons een novene tot de Pastoor van Ars beginnen. Omdat ze in het bezit waren van een paar oude schoenen die aan de heilige priester hadden toebehoord, haalden ze daar een koord uit dat om de arm van het meisje werd gelegd. Aan het eind van de zevende dag van deze novene zei Adelaide tegen mij: "Léonide, mijn arm doet geen pijn meer." Ze ontblootte haar arm en ik zag dat ze haar arm zonder moeite kon bewegen. Vlug ging ik naar de zuster om haar dit goede nieuws te vertellen. Ze mopperde een beetje tegen me, omdat ik zonder haar toestemming had gehandeld. Op de negende dag van de noveen maakte zij zelf de arm los en constateerde dat deze volkomen genezen was: hij bewoog naar alle kanten, zag er precies eender uit als haar rechterarm en vertoonde geen enkel teken van vermagering. Het gezwel was totaal verdwenen. Dokter Berne was verbaasd van deze genezing. Hij had er geen bezwaar tegen een verklaring te ondertekenen, dat naar de Bisschop van Belley gestuurd werd.'

Genezing van Léon Roussat

Wat de wonderbaarlijke genezing van de jonge Roussat betreft, vertelde zijn vader, slager te Saint-Laurent-lès-Macon (dep. Ain), het aldus in het zaligverklaringsproces: 'Ik verklaar hiermee dat op januari 1862 mijn zoon Léon Roussat, zes jaar en twee maanden oud, werd aangegrepen door zenuwaanvallen, aanvankelijk slechts licht, maar later hoe langer hoe erger en vaker. We namen onze toevlucht tot dokter Carteron te Mâcon, die hem achtereenvolgens behandelde wat maden betreft, vervolgens tegen de koorts en lintworm en hem tenslotte

geneesmiddelen tegen vallende ziekte gaf. De doktersvoorschriften hielpen echter in het geheel niet; de kwaal werd steeds erger. Mijn vrouw en ik gingen naar Lyon, naar dokter Barrier, hoofdarts van het ziekenhuis. Hij schreef het gebruik van ijzerhoudend water voor - een nieuwe geneeswijze, waarvan hij veel verwachtte. Tot ons verdriet zagen we echter dat de aanvallen op een alarmerende wijze in aantal en hevigheid toenamen: gemiddeld viel Léon wel vijftien keer per dag. We gingen terug naar dokter Barrier, die bij dit tweede bezoek volstond met on schriftelijk enige adviezen te geven en eraan toevoegde: "Uw zoon is nog jong. Er zijn er die er bovenop komen, anderen weer niet. Het is nutteloos hem weer bij mij te brengen..." Weinig tevreden over een dergelijke ontvangst, ja teleurgesteld, keerden we naar huis terug. Toen we echter Villefranche passeerden, zeer dicht bij Ars, zei ik tegen mijn vrouw: "We zullen onze Léon naar Ars moeten brengen!" Thuis gekomen, begonnen wij een novene ter ere van de heilige Pastor. Helaas werden we niet verhoord. Het genadeogenblik was nog niet gekomen. De crisis- momenten van onze arme jongen waren zo intens en frequent geworden dat hij meer dan ooit neerviel. Het kwam zelfs zo ver dat hij na sommige aanvallen twee uur lang ijskoud en als dood bleef liggen. Sindsdien was hij totaal verlamd en kon in het geheel niet meer spreken. Op Paasmaandag wilden wij hem naar het graf van de Pastoor van Ars brengen, maar de pastoor van Saint-Laurent wilde daar niets van weten. Onze vrome parochieherder vreesde - met al teveel redenen - dat onze jongen onderweg zou overlijden. Op 1 mei echter kon hij ons niet langer tegenhouden. Hij ging zelf ook naar Ars,

waar de bisschop van Belley de eerste steen zou zegenen voor de nieuwe kerk. Zo vertrokken we met hem: als we het ongeluk zouden hebben ons kind te verliezen, dan was de pastoor bij ons om ons te ondersteunen. Wij kwamen te Ars aan tegen het einde van de plechtigheid. We hadden de gunst de zegen van de bisschop te ontvangen voor onze dierbare zieke jongen. Nadat de bisschop was teruggegaan naar het huis van de priestermissionarissen, brachten onze pastoor en mijn vrouw Léon bij hem. Hij omhelsde de jongen en zegende hem nogmaals. Hij beval ons aan een novene tot de Pastoor van Ars te beginnen, bijvoorbeeld met elke dag een tientje van de Rozenkrans te bidden tot die intentie. Monseigneur had de goedheid ons te beloven met ons mee te zullen bidden en verzekerde ons dat het kind genezen zou. Wij brachten onze jongen vervolgens naar de graftombe van de Pastoor van Ars. Terug in ons hotel, ondervonden we de troost te zien dat onze kleine, geheel en al verlamd, zijn glas met zijn rechterhand kon vastpakken en eruit kon drinken. Ook begon hij te spelen met lucifers, die hij aanstak en ver van zich wegwierp. Op de terugweg van Ars naar Saint-Laurent, waar we ruim vóór middernacht aankwamen, had Léon nog slechts twee lichte aanvallen. Zijn slaap was rustig en duurde tot de ochtend. Om hem aan te kleden moesten we dezelfde voorzorgen in acht nemen als gewoonlijk: zijn ledematen waren nog verlamd gebleven. Mijn vrouw constateerde zelfs nog twee zeer lichte crisissen. Tegen tien uur gingen we aan tafel. Kort daarop - O wat een geluk! - gaf Léon me een teken dat hij uit zijn stoel zou stappen. Direct sprong hij eigener beweging van zijn stoel af en begon te lopen,

geheel genezen! Spreken ging weliswaar nog moeizaam, maar aan het eind van onze novene werd ook dat hem weer gegeven, waarvoor grote dankbaarheid voor altijd verschuldigd is aan God en Zijn dienaar de Pastoor van Ars. Sindsdien was zijn gezondheid wonderbaarlijk goed: nooit meer heeft hij zelfs geen moment last gehad van die ziekte. Getuige van een dergelijk wonder, heb ik de goede God niet kunnen weigeren Hem mijn gehele hart te geven. Ik ben en hoop altijd te blijven: een deugdzaam christen!' Aldus de verklaring van de vader van onze Léon.

Decreet van 21 februari 1904

Betreffende de twee wonderen, in de vorige aflevering besproken (de medisch onverklaarbare genezingen van Adelaïde Joly en van Léon Roussat) kondigde op 21 februari 1904 Paus Pius X het decreet af, waarbij ze authentiek en geldig verklaard werden voor de zaligverklaring van de Dienaar Gods Jean-Marie Vianney. Op zondag 17 april daarop werd door een volgend pauselijk decreet de plechtige zaligverklaring goedgekeurd. ‘Hij is een heilige’ riep voorheen de menigte, als de Pastoor van Ars voorbijkwam. En inderdaad, zijn heiligheid scheen zo evident te zijn als het licht van de zon. De Kerk, altijd voorzichtig en wijs, had er niet minder dan tweeënveertig jaar over gedaan om tot dit oordeel te komen, en haar mening kwam overeen met die van het Christenvolk. Door dit bericht ontstond er grote vreugde in heel de katholieke wereld, vooral in het hart van de priesters. ‘Niets kan zó aangenaam en gunstig zijn’, aldus Paus Pius X op 2 februari 1904 tot leden van de Parijse geestelijkheid, ‘niet alleen voor mijzelf, die gedurende zoveel jaren met geheel mijn

hart de parochiële bediening heb verzorgd, maar voor alle pastoors van de Katholieke wereld, dan deze eerbiedwaardige Pastoor bekroond te zien met de eer van de gelukzaligen, juist ook omdat zijn glorie zal terugslaan op allen die zich aan de zielzorg wijden.'

Zaligverklaring te Rome

Zondag 8 januari 1905 was vastgesteld als de dag van de zaligverklaring van de Pastoor van Ars, de dag waarop deze nederige priester tot de eer van de altaren verheven zou worden. Het was te Rome een stralend zonnige dag! Mgr. Luçon van Belley had 30.000 toegangsbewijzen uitgereikt. Op de gevel van de Sint-Pietersbasiliek hing een doek van Bottoni en Francisi, dat Abbé Vianney voorstelde als beheerder van de eeuwige stad. In de vestibule boven de hoofdingang stelde een schilderij van Caparoni een tafereel voor van pelgrimsgroepen in Ars, terwijl de Dienaar Gods tussen de menigte door ging. De Sint-Pietersbasiliek was feestelijk getooid: de friezen en pilaren waren behangen met rode damast, voorzien van gouden franjes. In de apsis - daar zou de plechtigheid van de zaligverklaring plaatsvinden - wapperden twee vaandels, waarop de twee wonderbaarlijke genezingen (van Adelaïde Joly en van Léon Roussat) in beeld waren gebracht. Door heel de Sint-Pieter schitterden duizenden elektrische lampjes, terwijl in de hoge koepel de 'zon van God' in glans en luister straalde.

In de basiliek zette zich de stoet van kardinalen, bisschoppen en generale oversten van ordes en congregaties tegen tien uur in beweging. Daarop volgden

de leerlingen van het St.-Piusseminarie, de pastoors van Rome (die gezamenlijk hadden willen assisteren bij deze verheerlijking van een Franse pastoor), de geestelijkheid en het kapittel van de Sint-Pieter en daarachter de fungerende bisschop van Belley, Mgr. Luçon. Kardinaal Rampolla, aartspriester van de Vaticaanse basiliek, gekleed in een lange purperen mantel, sloot de stoet af.

Toen bij de lezing van de zaligverklaringsbreve de laatste woorden weerklonken: Wij staan toe dat men aan de eerbiedwaardige Dienaar Gods Jean-Marie-Baptiste Vianney de titel van zalige geeft, viel het gordijn dat 'de triomf van Bernini' bedekte, naar beneden, - en wat zag men? De Pastoor van Ars die, ondersteund door twee Engelen, ten hemel werd opgeheven.

Alle klokken van de Sint-Pieter wierpen hun vrolijke klanken de Eeuwige Stad in. In een spontane geste van verering knielden de aanwezigen neer; veler ogen waren vol tranen. Mgr. Luçon zette het Te Deum in (het grote danklied van de Kerk), dat door dertigduizend stemmen met heilig enthousiasme werd overgenomen. Nadat het Te Deum was uitgezongen, bewierookte de bisschop van Belley (voor wie dit glorieuze moment een compensatie was voor zoveel jaren werk en volhardende inspanning) de relieken van de zalige Vianney, voor de eerste keer op het altaar geplaatst, en vervolgens zong hij de nieuwe oratie van de Kerk, gewijd aan deze thans zalig verklaarde, machtige beschermer. Daarna begon de pontificale heilige Mis aan het altaar van Petrus' Stoel. Aan dat altaar ook kwam 's middags tegen vier uur Paus Pius X zelf de relieken van de nieuwe zalige vereren. Zo vierde Rome de

glorie van een bijzonder iemand die zozeer van Rome had gehouden.

Op deze onvergetelijke dag werd aan de zalige Vianney liefde voor liefde geschonken te Rome – het Rome van de Paus – Rome, hoofd en hart van de Kerk, moeder van de zielen – Rome, gesierd met het heilig purper: het bloed van de martelaren - Rome dat in schoonheid alles overtreft wat er mooi is in deze wereld. O dat Rome! De Pastoor van Ars 'kon tijdens zijn leven die naam niet horen noemen, zonder te wenen van tedere gevoelens!' Aldus verklaarde abbé Beau in het diocesaan proces. Hoe gaarne had hij de stad Rome willen leren kennen, willen bezoeken! Met welk een geluk zou hij neergeknield zijn voor de voeten van de soevereine Kerkvorst! 'Over enkele dagen', zei – op bedevaart in Ars - de secretaris van kardinaal Pacca tegen Pastoor Vianney, 'zal ik weer bij de Heilige Vader zijn.' – 'O, mocht ik toch met u mee kunnen gaan!' antwoordde hem de man Gods en 'hij stortte tranen van verlangen' – zo vertelt ons Marthe des Garets. Hij beleed voor Rome, het leergezag en de leerstellingen een vurige onderwerping. 'Toen in Frankrijk de kwestie van de liturgie aan de orde kwam, toonde hij zich aanstonds voorstander van de Romeinse liturgie' - zo verhaalt ons abbé Toccanier in het apostolisch proces. Hij legde zich erop toe om in vereniging met de gemeenschappelijke Vader van alle gelovigen te bidden, door dezelfde gebeden te verrichten als de Paus.

Herhaaldelijk heeft hij de wens te kennen gegeven een Romeins brevier te bezitten. Waarlijk, op 8 januari 1905 heeft Rome een van haar allerbeste zonen, een van de

meest liefdevolle parochieherders, tot de eer der altaren verheven.

De weerklank in Ars

Vanzelfsprekend vonden de Vaticaanse plechtigheden hun weerklank in Ars: daar werd op 2, 3 en 4 augustus een grandioos triduüm gevierd, waaraan drie kardinalen, vijftien bisschoppen en tweeëntwintigduizend gelovigen deelnamen uit alle delen van Frankrijk. In deze hoek van de Dombes had men vijfenveertig jaar voorbereidend werk gedaan voor de zaligverklaring van deze welbeminde herder.

Nieuw kerkgebouw

Nu stond daar kant en klaar de nieuwe kerk, die ‘mooie kerk’, die Pastoor Vianney alleen in een droom had gezien. Om voldoende financiën voor de bouw te vinden had de toegewijde abbé Toccanier, die zich opgeworpen had als fondswerver, alle grote steden van Frankrijk afgereisd. Een loterij, waarvan de twee hoofdprijzen waren een bidstoel en een horloge van de Pastoor van Ars, had 100.000 francs opgeleverd. `Bij het hoofdeinde van de oude kerk begon Pierre Bossan vanaf 1862 aan de oprichting van het nieuwe kerkgebouw, waarin het altaar van de H. Philomena geplaatst moest worden. Op 4 augustus 1895 kon Mgr. De Langalerie dit altaar wijden. Dertig jaar later, toen Mgr. Convert bisschop was van Belley, was de ‘mooie kerk’ voltooid. Tevergeefs had Abbé Vianney destijds geprobeerd zijn glorie te verbergen in die van zijn ‘geliefde kleine heilige’. Thans mocht de basiliek van Ars beschouwd worden als een stenen hymne, waarin

de namen van Jean-Marie Vianney en van de heilige Philomena met elkaar verweven waren.

In zijn oorspronkelijk plan had architect Bossan geen transept opgenomen. Moeder-overste Sainte-Marie Perrin had er een laten oprichten, waar nu het lichaam van de Dienaar Gods werd geplaatst. De gebeitelde koperen reliekschrijn die het stoffelijk overschot omvat, is een geschenk van de geestelijkheid van Frankrijk. Gesierd met lelies en rozen, is deze van uitzonderlijke schoonheid. Erboven staat een beeld van de heilige Philomena. Op de vier hoeken bevinden zich de ascetische figuren van de H. Johannes de Doper, van de H. Franciscus Regis, van Sint-Franciscus van Assisi en van de H. Benoît Labre. Doorheen het kristal van de grote relikwie ontwaart men wat er hier beneden is overgebleven van de Pastoor van Ars.

Toen men op 17 juni 1904, in het zicht van de zaligverklaring, het lichaam opgroef uit het graf, ontdekte men tot aller gelukkige verrassing dat zijn ledematen ongeschonden waren gebleven. Zijn huid was wat zwart geworden en zijn vlees verdroogd, maar nog wel onbeschadigd. Toch had zijn gelaat - al was het nog goed herkenbaar – enigszins de sporen van de dood ondergaan. Het was verheugend te ontdekken dat het hart van de heilige intact was gebleven en men kon deze bewonderenswaardige relikwie apart bewaren.

Het kostbaar lichamelijk overschot werd met speciale bandstroken omgeven en vervolgens bekleed met zeer rijke gewaden. Aan zijn bruin geworden vingers stak men een rozenkrans van jaspissteen. Zijn hoofd werd bedekt

met een dun masker van was, dat de trekken van de Dienaar Gods duidelijk weergaf. Op 2 april 1905 toonde men aan de ouderen van dagen van Ars die Pastoor Vianney nog goed gekend hadden, de relikwie van zijn lichaam, zoals die thans nog door de pelgrims gezien wordt, en allen riepen onder tranen uit: 'Ja, zo was hij inderdaad!'

De schrijn is geplaatst boven een marmeren altaar, onder een baldakijn van gebeiteld steen, gedragen door kunstzinnige zuilen van cipolijnmarmer. Twee grote fresco's van Paul Borel omlijsten het geheel.

Het proces voor de heiligverklaring

Hier op aarde ontbrak toch nog iets aan de glorie van de Pastoor van Ars. Door de zaligverklaring had de Kerk hem tot de eer van de altaren verheven, maar zijn verering mocht nog niet de grenzen van Frankrijk overschrijden. Bij decreet van 12 april 1905 had Pius X hem aangesteld tot 'patroon van alle zielzorgende priesters in Frankrijk en in alle aan Frankrijk onderworpen gebieden.' Moest echter deze onvergelijkelijke priester niet de beschermer en patroonheilige worden van alle priesters van heel de wereld? Alleen de eer van de heiligverklaring zou hem dit schitterende privilege kunnen geven.

Het bisdom Belley had inmiddels aan het verdere proces gewerkt. Zelfs de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) had dit werk niet vertraagd. In 1916, toen Mgr. Manier bisschop van Belley was, onder het pontificaat van Paus Benedictus XV, werden de twee wonderen onderzocht die vereist waren voor de heiligverklaring van de zalige Vianney.

Wonderbaarlijke genezingen

Als bewijzen van zijn heiligheid aanvaardde men de medisch onverklaarbare genezing van zuster Eugène en die van Mathilde Rougeol. Zuster Eugène, religieuze van St.-Charles, had sinds begin 1905 ernstig last van spataders, die vrij snel gingen bloeden, een ontsteking veroorzaakten en tenslotte de arme zuster volledig verlamden. In augustus 1905 hadden parochianen van Ronno (dep. Rhône), waar zuster Eugène als religieuze leefde, met haar gesproken over een bedevaart naar Ars. De zieke zuster smeekte dat men haar naar het dorp van de zalige Pastoor Vianney zou brengen. Naar de kerk van Ars gebracht en zittend boven het graf op een stoel waarop ook Pastoor Vianney had gezeten, bleef ze daar langer dan een uur zitten bidden: 'Vader,' - zo bad ze in haar wat kinderlijke gebed – 'ik was aangesteld om in mijn communauteit voor de keuken te zorgen. Ik moet morgen weer met dat werk beginnen!' En zie, plotseling voelde ze zich genezen. Ze stond op en ging eigener beweging naar het hotel, waar de pelgrims van Ronno verbleven. De volgende dag hernam zuster Eugène weer haar taak als keukenzuster.

Mathilde Rougeol was geboren 23 september 1878 te Villers-la-Faye (in de Goudkust). Ze was op 28-jarige leeftijd ten gevolge van een kwaadaardige griep aangetast met een tuberculeuze keelaandoening. Ze was tenslotte haar stem volledig kwijt geraakt en wist dat haar ziekte ongeneeslijk was. In juli 1910 had ze deelgenomen aan een bedevaart naar Lourdes, onder leiding van Mgr. Dadolle, bisschop van Dijon. Daar had zij echter geen genezing verkregen op voorspraak van de Maagd van Massabielle.

Op de terugweg vanuit Lourdes moesten de pelgrims zich in het dorp Ars ophouden. Mathilde Rougeol stelde al haar vertrouwen in de tussenkomst van de zalige Pastoor Vianney. Tijdens zijn preek in de kerk van Ars smeekte Mgr. Dadolle de zaligverklaarde Pastoor wonderen te verkrijgen met het oog op zijn heiligverklaring. Vlak voor hun vertrek gingen de bedevaartgangers voor het laatst de relikwie van het hart van Pastoor Vianney vereren.

Terwijl zij de reliek kuste, bad Mathilde in stilte: 'Als U wilt, kunt U mij genezen.' Op haar plaats teruggekomen, probeerde ze te zingen. En..., o wat een wonder! Haar stem die ze vier jaar geleden verloren had, klonk weer helder als voorheen en ze begon het populaire lied te zingen:

C'est notre Saint, notre honneur, notre gloire, Le Curé d'Ars, qu'on acclame en ces lieux...

[Hij is onze heilige, onze eer, onze glorie: de Pastoor van Ars, die men hier aanroept.]

De genezing was onverwacht en volledig... Met een heldere en klankvolle stem heeft Mathilde daarna twee verklaringen afgelegd, de ene op 4 oktober 1916 en de andere op 16 september 1920, en wel voor de kerkelijke rechtbank die belast was met het onderzoek van de zaak van de Pastoor van Ars.

De heiligverklaring

Op 1 november 1924 had ten Vaticane in aanwezigheid van Paus Pius XI de plechtige voorlezing plaats van het goedkeuringsdecreet van de twee nieuwe wonderen, toegeschreven aan de voorspraak van de Pastoor van Ars.

Zondag 28 december 1924 werd in het bijzijn van de Paus het decreet de tuto voorgelezen. Daarmee werd toestemming verleend voor de heiligverklaring.

Op 31 mei 1925, Pinksterzondag, ontving de nederige priester, van wie 'de deugden en wonderen heel Frankrijk in de ogen van de andere volkeren doet schitteren met een onvergelijkbare glans' (aldus Pius X), onder de gewelven van de Sint-Pieter de hoogste eer van de heiligverklaring.

Het was meer een hemels dan een aards feest. Veertien dagen eerder, op zondag 17 mei 1925, was in Rome de H. Theresia van het Kind Jezus heilig verklaard. Om het feest van 'de kleine koningin' glorieus te vieren, had men de Sint-Pieter zeldzaam rijk versierd. De engelachtige maagd van Lisieux leende nu om zo te zeggen haar schitterende versieringen aan 'de arme Pastoor van Ars'. Beide heiligen – de glorie van eenzelfde eeuw en eenzelfde vaderland – werden gehuldigd met een gelijke triomf. Aan alle marmeren zuilen van de grote basiliek hingen immense doeken van rode damast met gouden franjes. Aan de vele heiligenbeelden hingen guirlandes van laurierbladeren. De grote koepel straalde van licht, vreugde en glorie.

Als een nieuw Pinksterfeest

De menigte gelovigen - uit alle landen en met allerlei talen (vooral het Frans natuurlijk) - vulde heel het gebouw overvol. Het leek op een nieuw Pinksterfeest. Vijfendertig kardinalen en tweehonderd bisschoppen omringden de soevereine Kerkvorst. Toen vanuit de versierde gewelven van de basiliek de standaard van de zalige Vianney werd aangedragen, klonk er een zeer enthousiast applaus. Tegen

half elf werd door Pius XI als hoofd van de Kerk en onfeilbaar leraar met zijn mooie zware stem, die helder door de microfoons klonk, de rituele formule uitgesproken: Wij verklaren heilig en schrijven in de lijst van de heiligen in: de zalige Jean-Marie-Baptiste Vianney. Op dat moment barstte het applaus van alle kanten los. De zilveren trompetten schaterden het uit. De klokken van de Sint-Pieter – en vervolgens alle klokken van Rome – lieten hun feestcarillons horen. Alle harten brandden en stroomden over van grote vreugde!

Toen het avond geworden was, vond er op het Sint-Pietersplein een andere apotheose plaats. Het tot in de hemel reikende kerkgebouw van het genie Michelangelo, de façade van de basiliek, de colonnade van Bernini en ook de obelisk zelf straalden van wonderlijk schitterend licht in de nacht, die bezaaid leek met een overvloed van sterren. Een ontelbare menigte trok op naar het Vaticaan om dit spektakel te bewonderen, uniek in de wereld en dat Rome niet meer zou meemaken. Was het te veel om de goede God te bedanken, omdat Hij aan Zijn Kerk een priester gegeven had, die op aarde verschenen was in het land van Frankrijk als een brandend vuur, als een onuitblusbaar licht?

Beeld van de H. Pastoor van Ars in de Sint-Petrus-en-Pauluskerk te Oostende.